

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de casibus conscientiae

Astesanus <de Ast>

[Straßburg], nicht nach 9. Mai 1474

Incipit liber quartus

[urn:nbn:de:bsz:31-316099](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-316099)

ppter quatuor. primo qz qñqz aliquis habet
 maiore deuocōne ad sanctū minore q̄ ad san-
 ctū maiore. Ex deuocōe aut magis dependet
 oracōis effect⁹. scdo qz quibusdā sanctis da-
 tū est in aliquib⁹ specialib⁹ causis p̄cipue pa-
 trocinari sicut beato anthonio ad igne infer-
 nalem. tercio vt honoz debet exhibeat⁹ omni-
 bus a nobis. q̄rto qz plurium oracōibus quā
 doqz impetrat⁹ qd vni⁹ oracōe nō impetrare⁹
 Queritur etiā quare nō inuocam⁹ xpm vt o-
 ret p nobis cum ip̄e s̄m qd homo dicat⁹ san-
 ctus sanctorū. et ei s̄m qd homo orare ouenit
 at is̄l orō est quidā act⁹. Act⁹ aut sunt p̄ciu-
 lariū suppositōz. et ideo si dicerem⁹ xpe ora
 p nobis nisi aliqd addere⁹. videremur hō ad
 psonam xpi referre. Et ita videret⁹ esse osonū
 vel errozi nestozij. qui distinxit in cristo pso-
 nam filij hominis a psona filij dei. vel erro-
 ri arizij qui ponit psonaz filij minorem patre.
 Vñ ad hos errozes vitandos nō petim⁹ eius
 oracōnem dicentes xpe ora p nobis. sed poti-
 us eius miseracōnem dicentes. xpe audi nos
 et miserere nobis. Sed obicit⁹ dtra p̄dicta
 quia aut sum⁹ digni vt sancti p nobis orent
 et tūc etiā nobis non inuocantib⁹ eos p no-
 bis orarent. Aut sumus indigni et tūc etiā si
 eos inuocemus p nobis nō orant ergo super-
 fluū videtur omino interpellare qz p nobis
 orent is̄l qz nō est supfluū. qz ex hoc aliquis
 dign⁹ fit vt oret p eo aliquis sanct⁹. cum ad
 ipm in sua necessitate cū deuocōne recurrat.

- De sacramētis in cōi. j.
- De cathecismo et exorcismo. ij.
- De baptismo. iij.
- De effectu baptisim. iij.
- De baptisandis. v.
- De baptisandis. vj.
- De sacramento confirmacōis. viij.
- De sacramento eucharistie. viij.
- De materia eucharistie. ix.
- De forma cōsecracōis eucharistie. x.
- De ouersioe que fit in eucharistia et quomō
corp⁹ xpi est ibi post ouersionem. xj.
- De accidentib⁹ remanētib⁹ i eucharistia. xij.
- De ministerio eucharistie. xij.
- De celebracōne missae. xiiij.
- De defectib⁹ cōtingētib⁹ in missa. xv.
- De audicōne missae. xvj.
- De vsu eucharistie. xvij.
- De impedimentis vsus eucharistie. xviiij.
- De efficacia eucharistie. xix.

Incipit liber q̄rt⁹. De sacramētis i cōi ti. p̄m⁹

Expeditis p dei graciā p mo-
 dulo tenuitatis mee trib⁹ p-
 tib⁹ hui⁹ summe. s. prima. d
 x. p̄ceptis. Et secūda de vtuti-
 b⁹ et vicijs. Et tercia de con-
 tractib⁹. Restat vltteri⁹ p̄seq̄
 quartā ptem eiusdem q̄ est de
 sacramētis. Et primo dicendum est de sacra-
 mentis in cōi. scdo de trib⁹ sacramētis i spe-
 ciali. s. de baptismo cōfirmacōe et eucharistia
 Circa primū primo dicendū quid sit sacramē-
 tū et in quib⁹ consistat. scdo dato qz sacramēta
 consistant nō tm̄ in reb⁹ sed etiā in verbis d̄ va-
 riacōne verborū sacramentalium. tercio de nu-
 mero et ordine sacramētorū noue legis. q̄rto d̄
 effectu ip̄orū. q̄nto de ministris. sexto de r̄e-
 rōe. Circa primū sciendū qz de rōe sacramēti
 noue legis d̄ q̄ h̄ est mēcio sūt tria. s. natural
 similitudo ex q̄ h̄z aptitudinē r̄p̄sentandi. M-
 ctualis insitutacō occulta l̄ exp̄ssa ex q̄ habz or-
 dinacōz determinatā inspectu hui⁹ significati. Et
 sp̄ualis sancti ficacō ex q̄ h̄z vtute efficiēdi
 illd̄ signatū. hec aut tria cōplectit⁹ exp̄sse diffi-
 nicō sacramēti quā ponit hu. d̄ sancto. vic. li.
 vj. de sacram. pte nona. c. ij. dicens qz sacram-
 tum est materiale elementū extrinsecus oculū
 suppositū. Ex institucōe significās. Ex simili-
 tudine r̄p̄sentās. Et ex sanctificacōne aliquā
 graciā inuisibile cōferens. Sumitur aut in p̄di-
 cta diffinicōne elementū p̄ quacuqz re sensibi-
 bili. Oculus vero sumitur ibi cōiter p̄ quo-
 cumqz sensu. similitudo aut sumit⁹ ibi nō p̄ si-
 militudine p̄cipacōis. s. eiusdez qualitatis
 quia talis similitudo nō posset esse visibilium
 ad inuisibilia. sed p̄ similitudine r̄p̄sentacō-
 nis s̄m quādam p̄porcionabilitatez. Vt sicut
 se habet aqua ad lauandū sordes corporales sic
 graciā ad spirituales. Esto aut om̄ue omnibus
 sacramētis tam legis nature q̄ legis scripture
 q̄ legis noue qz consistant in reb⁹ visibili-
 bus inuisibilez graciā significātib⁹. speciale
 tamen est sacramētis noue legis qz consistant
 etiā in verbis euz sint ordinata p̄ncipaliter
 ad sanctificacōnem. sanctificacō vero creatu-
 re fit p̄ verbum dei et oracōnem scdo thi. iij.
 Vnde magister sen. li. iij. distin. i. dicit qz sa-
 cramenta consistunt in duob⁹. s. in verbis et re-
 bus q̄ etiā duo tanguntur in p̄dicta diffini-
 cōne. Nam res tangunt⁹ ibi p̄ hoc qd dicitur
 materiale elementū. verba vero intelligunt⁹
 p̄ hō qd dicit⁹ ex sanctificacōe qz h̄ fit p̄ verbū
 dei vt dictū est. Requirit⁹ etiā i sacramētis sc̄tā
 s̄m hu. q̄ s̄m mgim cōphendi p̄nc sub reb⁹. In
 tencō ec p̄ferētis requit⁹ q̄ in v̄bis itelligit⁹.
 Circa scdm. s. de variacōib⁹ v̄borū sacmē-
 taliū q̄runt⁹ plura. s. v̄tz liceat variare v̄-
 ba determinata i alia v̄ba significātia id̄ is̄l qz
 n̄ vñ s̄m theologos subtili⁹ cōsiderātes bap-
 tisim⁹ n̄ est; siqz i nōie genitoris et genu bap-
 tisim⁹ qz nō est data vis nisi noibus p̄sonas p̄ci-
 paliter significātib⁹. d̄ctā v̄o noia licz p̄ p-
 sois supponāt n̄ tm̄ significāt mō p̄cipali s̄z po-
 ci⁹ nocōs siue ec̄ act⁹ p̄soales s̄m pe. et. sco.

Quidā vō canoniste vt gōf. et jo. dixerūt q̄ si
quis mō p̄dicto. s. in nomie genitoris et geni
ti baptisaret baptisat⁹ esset. tūc tū esset q̄ re
baptisaret sub d̄dicōe. ¶ **Vt** addicō v̄l di
minucō impediāt baptisat⁹. ¶ **¶** q̄ circa omēs
istas mutacōes que possunt in forma sacramen
torū d̄tingere duo possunt d̄siderari vnū qui
dē ex pte ei⁹ qui p̄fert verba cui⁹ intencio
requiritur ad sacramētū vt infra dicit⁹. et ideo
si intencat p̄ h̄mōi addicōnem v̄l diminuōz
aliū ritū inducere qui nō sit ab ecclesia rece
ptus nō videt⁹ p̄fici sacramētū q̄ nō videt⁹
q̄ intencat facere qd̄ facit ecclesia. Aliud est
ex pte significacōis verborū. cum em̄ verba o
perentur in sacramētis q̄ntū ad sensum quē fa
ciūt. optet d̄siderare vtz p̄ talem mutacōnez
tollatur sensus verborū debet⁹ q̄ si sic mani
festū est q̄ tollitur virtus sacramēti. ¶ **Circa** di
minucōz igitur sciendū q̄ si diminuat⁹ aliquid
eorū que sunt de substācia forme sacramētalis
tollitur debitus sensus verborū et ideo nō p̄
ficatur sacramētū. ¶ **Vñ dicit dionisi⁹. li. de sp̄i
tus sancto** si quis ita baptisari p̄curet vt de p̄e
dictis noib⁹ vnū p̄mittat. s. patrem aut
filiū aut sp̄itus sanctū sine p̄fectōe baptisabit
Si aut̄ suberabat⁹ aliqd̄ qd̄ nō est de substan
cia forme tal. diminuō talis nō tollit debitu
sensus verborū. et p̄ d̄sequēs nec sacramētū p̄
fectiōnem. sicut in forma eucharistie q̄ est. h̄
est em̄ corpus meū. li. em̄ sublatū nō tollit de
bitū sensum verborū et iō nō impedit p̄fectio
nem quāuis possit d̄tingere q̄ ille q̄ p̄mittit
ex negligēcia v̄l d̄tēptu peccet. ¶ **Circa** addi
cione vero d̄siderandū est q̄ d̄tingit aliqd̄ ap
poni qd̄ est corruptū debitu sensus. puta si ali
quis dicat i noie patris maioris et filij mino
ris sicut ariziani baptisabant. et iō talis addi
cō tollit v̄tutē sacramēti. Si vō sit talis addi
cō que nō auferat debitu sensum. nō tollit v̄
tus sacramēti. ¶ **¶** Si nūquid refert vtz talis ad
dicō fiat in p̄cipio. medio et fine. ¶ **¶** q̄ nō
vñ si aliquis dicat. ego te baptisō in noie pa
tris omnipotentis et filij ei⁹ vnigeniti et spi
ritus sancti pat̄iti erit verū baptisat⁹. Et simi
liter si quis dicat ego te baptisō in noie p̄is
et filij et sp̄itus sancti. et beata v̄go te adiuuet
erit verū baptisat⁹. et similiter si quis dicat e
go jobānes baptisō te. zc. h̄ec tho. ¶ **¶** Quid si
dicatur ego te baptisō. in noie patris et filij
et spi. s. ei beate v̄ginis. ¶ **¶** q̄ nō est baptisat⁹
tus quia dicitur. i. cor. x. nūquid paul⁹ p̄ no
bis crucifix⁹ est aut in noie pauli baptisat⁹ e
stis. sed hoc verum est si in nomine beate vir
ginis intelligat⁹ baptisari sicut in nomine tri
nitatis quo baptisat⁹ d̄secratur. talis em̄ sen
sus d̄tran⁹ est vere fidei et p̄ d̄ns tolleret vir
tutē sacramēti. si vō itelligat⁹ q̄ addit⁹ i noie be
ate virginis n̄ q̄ nomē beate v̄ginis aliqd̄ ope
i baptisat⁹. s. vt ei⁹ intercessio p̄sit baptisato
ad d̄ferēd̄ gr̄ciā baptismalē. n̄ tollit p̄fectō sa
cramēti. h̄ tho. ¶ **¶** Quid si oracō aliq̄ distingua
ta forma baptismi. ¶ **¶** h̄ndit sco. q̄ nō est bapti
sm⁹ q̄ d̄stinctio nō p̄t determinare alteram p
tem. et idem dicit si apponat⁹ d̄dicō aliqua

q̄ n̄ extat. ¶ **¶** Vt corruptio impediāt e ffectū
sacramēti. ¶ **¶** aut est tanta corruptio q̄ non
manet idem sensus aliquo mō et tūc nō est sac
ramētū. aut n̄ ē tāta qm̄ maneat sensus s̄m vsus
accōmodacōnem licet nō secundū institucōis
p̄ime rectā formacōnem. sicut patet in pue
ro balbuciente q̄ tamē intelligit⁹ et est exēplū
s̄m p̄fici. si dicere⁹ olli p̄ illi. et tūc est sacra
mentum si fiat ex simplicitate non ex d̄ioe si
ue apteā siue aptepost. vñ dicit⁹ de d̄se. di.
iij. reculerūt. Qd̄ si d̄tingat aliq̄ infringen
do linguā p̄pter ignozāciā dicere in nomine
patris zc. nō ē rebaptisand⁹ q̄ san⁹ est sen
sus h̄c bon. ¶ **¶** Vt interruptio impediāt
q̄ si sit tanta interruptio verborū q̄ intercipia
tur intencō p̄nūciatis. tollitur sensus debet⁹
et p̄ d̄ns v̄t sacramētū n̄ tū tollit⁹ qm̄ ē ita p̄a
interruptio q̄ p̄ferētis nō auferit intencōz et i
tellectū. h̄c tho. ¶ **¶** Vt trāspōsicō impediāt
¶ **¶** si mutet sensum locucōis q̄ h̄z ex vi ordi
nis verborū impeditur v̄t sacramētū vt si di
cat⁹ ego patris et filij baptisō te in noie spin
ritus sancti. q̄ ex vi ordinis tal̄ est sensus ego
qui sum patris et filij. baptisō te zc. q̄ ex vi v̄
borū nō est sensus q̄ ego baptisem te s̄ aliqd̄
in te p̄ nomē patris zc. Si autē sensum locucō
nis nō variant nō tollitur v̄t sacramētū se
cundū qd̄ p̄hs dicit qd̄ noia et verba trāspōsi
ta idem significāt. h̄ rich. ¶ **¶** Trēdenda est etiā
intencō si em̄ fiat trāspōsicō ex simplicitate si
ne errōris dogmatizatione nō nocet. vt si dice
rem in noie pa. et fi. zc. h̄cō hui⁹ est q̄ ordo
intelligit⁹ in ip̄is v̄bis eo q̄ filij p̄cedit a pa
tre. et ideo ita nō oportet expr̄imere ordinez
sicut noia p̄sonarū. Si aut̄ fiat ex malicia no
cet. q̄ mutare formā ecclesie nō est bonū.

¶ Circa terciū. s. numerū et ordinē sacramēto
rū noue legis sciendū q̄ sacramēta noue
legis sunt. vij. s. baptism⁹. d̄firmacō eucharis
tia. penitēcia. extrema v̄ctio. ordo. et mari
moniu. ¶ **¶** sunt em̄ ordinata ad medicandū infir
mitates sp̄uales que sunt septem. est em̄ infir
mitas pene et culpe. Infirmitas culpe est tri
plex. s. originalis d̄tra quā est baptism⁹. actua
lis mortalis contra quam est penitēcia. et
actualis venialis contra quā est extrema v̄
ctio. Defect⁹ aut̄ pene est qd̄duplex. s. ignozā
cia d̄tra quā est ordo in quo traditur p̄tas d̄
scernendi. Infirmitas d̄tra quā est d̄firmacio
Malicia d̄tra quā est eucharistia. et ex his cō
flata d̄cupiscentia d̄tra quā est matrimonium
¶ **¶** Nec em̄ quoz vt dicit beda ex peccato nobis
inflicta sunt. Sciendū em̄ s̄m rich. q̄ semp̄ di
gne recipiēt sacramētū ordinis d̄fertur ali
qua illuaciō d̄tra ignozāciā que est in homi
ne racōne peccati originalis tantū. licet non
semper appareat in effectu hominē illumina
cōnem recepisse talem illa tū illuminaō totā
illā ignozāciā non tollit sed minuit. Dicit⁹
aut̄ quodlibet p̄dictoz sacramētoz vnū
sacramētum ab vna p̄fectiōe finis sicut dicit⁹
vna dom⁹. q̄ licet in ipsa gerātur plura totū
tū qd̄ ibi gerit⁹ ad vnū significand̄ et efficiē
dum ordinatur. Primo autē ordinantur illa

sacramēta q̄ respiciunt cōiter om̄s p̄ta bap̄ti
 sm̄ confirmacō eucharistia p̄nia extrema unctō
 Postea q̄ respiciunt specialiter aliquos ut vlti-
 ma duo ordo et matrimoniū. Inter prima vō
 q̄nqz. primo ordinatur illud qd̄ est sacram̄tz
 intraciū. s. bap. vltio illud qd̄ ē exēciū. s. ex-
 trema unctio. media aut̄ sunt p̄grediēciū. in-
 ter que primo ordinatur illd̄ qd̄ p̄tinet ad ḡ-
 cie collate cōseruacōnem. s. confirmacō. scdo il-
 lud qd̄ est ad eius augmētum et roboracōnez
 s. eucharistia. tercio illud qd̄ est ad ei⁹ si sic a-
 missa repacōnem. s. penitencia. Inter vltiā vō
 duo. primo ordinatur illd̄ qd̄ respicit p̄fectos
 s. ordo. scdo illd̄ qd̄ respicit imp̄fectos. s. ma-
 trimoniū. ¶ Dubitarz aut̄ aliqs de asp̄sione a
 que b̄ndicte an sit sacram̄tz p̄ eo q̄ est cōtra p̄-
 dicta venialia remediū. ¶ Et q̄ nō est sacram̄tz
 qz p̄ asp̄sione aque b̄ndicte remittūtur venia-
 lia p̄ modū meritū inquatū. s. excitat motuz
 volūtatis siue feruore caritatis p̄ quem fit re-
 missio peccatorz venialiū nō tanq̄ p̄ vim sac̄-
 menti. sacram̄ta vero significant rem sac̄ra ut
 sac̄rantē actu p̄ virtutē sacram̄ti n̄ p̄ modū me-
 ritū. hec rich. s̄m aut̄ tho. in q̄rto. aqua b̄ndi-
 cta ordinatur directe ad tollēdum impedim̄-
 tū vñ datur cōtra neq̄ciāz demonū et venialia
 et om̄e qd̄ p̄t impedire sacram̄toz effectū. Vñ
 de nō est sacram̄tum sed quoddā sacramētale
 quasi disposicō q̄daz ad sacram̄ta. ¶ Et nota
 q̄ cū aqua nō b̄ndicta addit̄ aque b̄ndicte. sic
 s̄m bo. i. iij. sen. di. xij. q. v. tota b̄ndicta. et
 idē est de oleo nō cōsecrato ex. de cōse. ec. q̄ in
 dubijs et idem dicunt tho. et pe. ¶ Dubitaret
 etiā aliqs de iuram̄to vñ sit sacram̄tum cū
 vocetur cōiter. sacram̄tum iuramēti. ¶ Et q̄ h̄z
 q̄ndā habitudinē ad res sac̄ras. inq̄ntū. s. est
 cōtestacō q̄dā p̄ sac̄ra vñ aliqd̄ sac̄r. et ex h̄o
 dicitur iuram̄tū esse sacram̄tū. nō eadem rōe
 qua nūc loq̄mur de sacram̄tis sed equo ce sum-
 pto nōie sacram̄ti vel analogice. s. s̄m diner s̄
 sam habitudinē ad aliquid vnū qd̄ est res sac̄-
 ra. hec tho

¶ Circa q̄rtū. s. effectū sacram̄toz scienduz
 q̄ effect⁹ sacram̄toz noue legis est du-
 plex. vn⁹ principalis. s. gracia gr̄u faciēs ad
 quā principaliter ordinat̄. Alius secundarius
 pambul⁹ et disposicō et ordinacō ad vltiorē
 rem p̄fectionē. s. gracia gr̄u faciētes. Et iste di-
 citur caracter vñ aliquis ornat⁹ aie in sac̄ras
 mentiis in quib⁹ nō imprimitur caracter. Di-
 cuntur aut̄ sacramēta causare duo p̄dicta s̄m
 bon. nō quasi faciāt ea in aia sed qz vñ dei su-
 scipientib⁹ sacram̄ta assistit ad infundendum
 illa ex ordinacōne sua. m. vlti. qui crediderit
 et bap̄tiscus su. sal. erit. Vñ dicit aug⁹. ix. d.
 ci. dei. c. vij. q̄ sp̄s sanct⁹ opat̄ intrinsec⁹ ut
 valeat medicina q̄ exhibet̄ extrinsec⁹. Assistit
 aut̄ ad hoc tūc vñ diuina merito passionis
 x̄pi. Vñ sup̄ illd̄ Ro. v. in similitudinē puaricaci-
 onis ade. dicit glo. ex latere x̄pi p̄fluxerunt
 sacram̄ta. s. aqua ablucōis et sanguis redem-
 ptionis. p̄ que saluata est ecclesia. et speciali-
 ter de bap̄tismo habet̄ de cōse. di. iij. pp̄rie et
 ex de bap̄. maiores. q̄. caute. ¶ Si querat̄ qd̄

sit caracter put̄ hic accipit̄. dicend⁹ q̄ s̄m q̄
 elici potest ex scriptis magistroz caracter est
 quoddā sp̄uale signū aie diuinit⁹ imp̄sum. ḡ-
 cie significatū et q̄ntū est de se ad gracia di-
 spositiuū. dei cui⁹ gracia est et similitudo cō-
 figuratū et populū dei s̄m fidei statū distictū
 uu reddens hoīem habētē ip̄m sp̄ualiū actu-
 um cōmunicatū cuiusmodi sunt mistracō vñ re-
 ceptō sacram̄toz. et indelebiliter p̄māsiuum
 vñ aug⁹. caractere semel imposto nunq̄ ali-
 quis eo carebit. h̄ aut̄ verū nō esset nisi p̄ sac̄-
 mentū illd̄ aliqd̄ p̄petuū aia recipet. Quia ve-
 ro ut dictū est caracter est signū distinctū po-
 puli dei s̄m statū fidei. Ideo imprimi tū in
 sacramentiis recipientib⁹ determinatū fidei
 statū. Triplex ē autē status fidei in ecclesia
 militante et secundum hoc est triplex distin-
 ctio sicut in exercitu. prima cōmunis totiq̄ ex-
 erci⁹ ab alio exercitu. scda specialis milituz
 a popularib⁹. tercia specialissima ductis ab v-
 trisqz. prima respicit statū fidei gignende et h̄
 fit p̄ caracterem bap̄tismi. scda statū fidei de-
 fendende ab aduersarijs et h̄ fit p̄ caracterez
 confirmacōnis. tercia statū fidei multiplicande
 in alijs et docēde et hec fit p̄ caractere ordi-
 nis. prima est bonoz a malis seu fidelū ab i-
 fidelib⁹. secunda forciū ab infirmis. tercia
 clericorū a laicis hec bon.

¶ Circa q̄ntū. s. ministros sacram̄toz q̄runt̄
 plura. s. vñ potestas misterij oueniat e-
 ciaz malis in sacram̄tis s̄m q̄ sic qd̄ em̄ sunt
 de substācia sacram̄ti et h̄ om̄issa sacramēta e-
 uacuant. quedā vō cōgruēcia et hec si omittā
 nō euacuat. bonitas vero ministri de cōgruen-
 cia est nō de substācia. Naz ea que sunt de sub-
 stācia oportet esse certa. bonitas vero ministri
 incerta est iō si desit nō est min⁹ sacram̄tū vñ
 aug⁹. sup̄ i⁹ jo. primo sup̄ que videris zc. dic⁹
 quid inquit tibi facit mister mal⁹ vbi bon⁹ ē
 dñs et habet̄ de cōse. di. iij. bap̄tismus. Ad h̄
 etiā est ar. e. di. c. roman. ex. e. q̄tuor. c. sequē-
 tib⁹ et plurib⁹ alijs. ¶ Vñ sanctitas mistri
 opetur aliquid ad effectū sacram̄ti hoc est q̄
 rere vtrū sanctior minister meliorē effectū sa-
 cramentū faciat s̄m q̄ nō vñ aug⁹. sup̄ jo. tra-
 ctatu. v. et habet̄ de conse. di. iij. cū bap̄tisa-
 tur. n̄ datur inquit imp̄ bap̄tism⁹ p̄ impes mi-
 nistros. h̄ id etiā p̄batur in plurib⁹ alijs. c. e-
 iusdem distinctōnis. Sciendū tñ q̄ in sacram̄-
 to quedā sunt substācialia et in his nō pl⁹ va-
 let opacō boni ministri q̄ mali qz deus ibi o-
 peratur ut actor hō ut minister. quedaz vero
 non sunt substācialia ut sacram̄talia et orōes
 et h̄mōi. et in his p̄t valere sanctitas et boni-
 tas ministri et h̄ p̄ accidēs nō p̄ se quātū. s. ad
 aliquos effect⁹ accidentales sacram̄to nō esse
 ciales s̄m pe. et rich. vel dicend⁹ q̄ illud qd̄ ē
 effect⁹ sacram̄ti nō impetrat̄ orōne ecclesie
 vñ ministri. sed solū passione et merito x̄pi. cu-
 ius vñ opatur in sacram̄tis ut dictū est. vñ
 effect⁹ sacram̄ti nō datur melior p̄ ministrū
 meliorē. a. i. qd̄ tñ annexū impetrari p̄t recipiē-
 ti sacram̄tū p̄ deuocōz mistri. s̄ tñ mister nō o-
 parur s̄ impetrat̄ opandū a deo. sancti em̄ ali

Cuzit

Siang 27 f. 34

Co. in p̄māsiuum

quoniam inueniuntur baptizando obtinuisse his quos
baptizabant sanitatem corporis. ut sanctus Hieronymus
constantino mundacionem leprose. ¶ **Utrum**
mali peccent dispensando sacramenta ¶ **¶** sic
nam aliquis in agendo peccat ex hoc quod opus
non solum quod oportet ut per phisicum. v. ethi. e. ac diuini
ens ut in multis sacramentis sint iusti et mundi
quod ministri debent domino conformari sicut illud le-
uitici. xxxij. scilicet eritis. etc. et ideo non est dubium quoniam
mali exhibentes se ministros dei et ecclesie in
dispensacione sacramentorum peccent. et quod hoc pec-
catum patet ad irreuerentiam dei et contamina-
cionem sacramentorum quantum est ex parte ipsorum hominum
peccatorum. licet sancta sicut se et incontamina-
bilia sint. sequens est quod tale peccatum est mor-
tale ex genere suo. hec tho. ¶ **Utrum** malus mi-
nister cui offertur puer baptizandus in piculo
mortis existens sit pplexus ¶ **¶** ut infra ubi a-
gitur de his que requiruntur ex parte baptizandi
um. ¶ **Utrum** suscipiens sacramentum a malo mini-
stro peccet ¶ **¶** ille qui ad sacramenta accedit
suscipit quidem sacramentum a ministro ecclesie non
in quantum est talis persona sed in quantum est mi-
nister ecclesie. et ideo quantum diu minister ab ec-
clesia toleratur. ille qui ab eo suscipit sacramen-
tum non committit ei peccatum sed committit eccle-
sie que tamen minister exhibet eum non nisi peccatum
hoc nisi forte per accidens committendo ei peccatum
vel deservendo si hoc ipso faueat ei vel faueat
at eum in peccato. non dato etiam quod malus presbiter
peccet sacramentum offerendo non tamen oportet quod
sumens vel petens ab eo et propter causam necessitatis
peccet. propter duo. primo quod non potest esse certus
quod ille sit in peccato mortali cui spiritus sanctus
cooperatur ministrum iustificationis imperij. secundo
quod patet quod iustum est quod sacramenta a suo presbitero
recipere debent. nec per hoc cogit nec inducit eum
ad peccandum quod ille reddere potest non peccandum
quod debet. Si vero ab ecclesia non toleratur puta-
cum degradatur suspenditur vel excommunicatur. pec-
cat qui ab eo recipit sacramentum. quod committit pec-
catum ipsum nisi eum in necessitate suscipiet ab eo
baptizatum. h. de tho. et pe. ¶ **Utrum** angeli pos-
sint esse ministri sacramentorum ¶ **¶** ut supra dictum
est tota virtus sacramentorum a passione christi di-
uatur que est eius sicut homo cui in natura conforma-
tur homines non angeli sed sicut passione dicitur mor-
dicum ab angelis minoratur ut patet ad hebreos.
xij. et ideo ad homines pertinet dispensare sacra-
menta non ad angelos. Sciendum tamen quod sicut po-
tencia sua non alligauit de sacramentis quin
possit sine sacramentis effectus sacramentorum offer-
re ita etiam potentiam suam non alligauit ministris
ecclesie quin etiam angeli possint veritate mi-
nisterij offerre in sacramentis. et quod boni angeli
sunt nuncij veritatis ideo si aliquid sacramentale
ministerium a bonis angelis proficeretur ratum esse
habendum quod ostendit debet hoc fieri auctoritate diuina
sicut quedam templa dicuntur ministerio angelorum
consecrata. Si vero demones qui sunt spiritus
medicij aliquid sacramentale ministerium exhiberent
non esset ratum habendum. hec tho. ¶ **De** inten-
cione autem et fide utrum requiratur in ministris sa-
cramentorum. vide infra ubi agitur de his que re-

scilicet quod magister quod dicitur

runtur ex parte baptizandi.

¶ **Arca** sextum. si iteracione sacramentorum quoniam
plura. si. utrum possint iterari ¶ **¶** tria sacra-
menta penitentiam iterari non possunt nec debent scilicet
baptismus et ordo. i. q. i. quidam in principio si-
militer confirmacione. de oleo. di. iij. dictum est et
c. de homine quod ergo non possunt iterari ideo nichil
facit qui iterat. quod vero non debet. ideo qui sci-
enter iterat gravissime peccat. Reliqua vero que
tuorum iterari possunt. scilicet matrimonium. xxxij. q. i. a-
periant et. c. se. Item eucharistia de oleo. di. ij.
quotidie. Item penitentia ex. de pe. et re. omnis
Item extrema unctio xxxv. di. illud. Sacro autem
hoc est quod nullum sacramentale nec sacramentum
quod habet effectum perpetuum debet iterari. quod ostendit
deret sacramentum non fuisse efficaciter ad faciendum
illi effectum et sic fieret iniuria illi sacramento
i. q. i. quidam. sacramentum autem quod habet effectum
non perpetuum potest iterari sine iniuria ut effe-
ctus potest merito recuperari. quod ergo prima tria
effectum habent perpetuum. imprimunt enim caracte-
rem indelibilem in anima qui ex quo semel imprin-
mitur amplius non potest imprimi et ille effectus
primus sine quo nichil fit est perpetuus ideo non
possunt nec debent iterari. et quod etiam sic statu-
it dominus. non si aliquis resuscitaretur non esset re-
baptizandus vel reordinandus vel confirmandus.
Secundum autem est de alijs quatuor sacramentis. probatur
si diuersitas ab aug. xxiij. q. vij. licite et. i. q. i.
quod quidam. Quidam autem dicitur quod nullum sacramentum
est iterandum. per quibus facit aug. dicens nul-
li sacramentum est iniuria facienda ergo nullum sacra-
mentum est iterandum quod de tali iniuria loquitur de
oleo. di. iij. ostenditur. Concordando vero potest di-
ci sine iudicio quod sacramentum iterari potest intel-
ligitur dupliciter. vno modo respectu eiusdem sum-
mis et sic verum est quod sapienter dicta quatuor sacra-
menta possunt iterari. quod ab eodem possunt pluries sumi
Alio modo respectu eiusdem effectus et sic verum est
quod etiam illa quatuor iterari non debent. si enim ite-
rarentur ad eundem effectum in numero ad que-
rentes fuissent sumpta et collata. fieret ipsis ini-
uria ac si fuissent prius ab effectu suo vacua cum
tamen semper habeant suum effectum nisi assit impe-
dimentum ex parte sumentis. Iterari tamen possunt
ab eodem ad effectum novum sine iniuria sacramen-
ti ratione predicta. ¶ **Que** est pena iterato offeren-
tis baptismum ¶ **¶** qui scienter alique rebaptiza-
uerit sicut hosti. a. de apostasia talis si sit cle-
ricus est sicut canones deponendus ar. de oleo. di.
iij. eos quos et. c. qui bis. si sit laycus est exco-
municandus et pena quicquid plebent ut dicitur
ibidem nec potest ordinari non etiam absoluitur qui mi-
nisterium presbiteri scienter presbitero rebaptizanti si pu-
blicum sit non debet ad ordines promoueri nisi re-
ligione intret ubi fauore religionis potest secum
dispensari. Si vero sit occultum cum de pena pe-
nitentia egerit promoueri potest ex de aposto. ex li-
teraz. Si vero rebaptizauit ignoranter ignorans
et facti. exhibita debita diligencia oimode
excusatur. Si autem ignorancia iuris non excusat
quod talis ignorancia in talibus non excusat. Sicut te-
ges vero que rebaptizat et si sit laicus decapitandus
Si vero sit presbiter est tamen indignus sacerdotio de

poned. C. ne san. bapuf. ite. l. i. **Q**ue e pe
na fufcipiens iterato bapufmu. **H**ec fecudu
leges videt esse decapitad. vt i pdicta lege
fm vero canones qui fponfe vel coacte odr
conaliter fuerint rebapufati. no pofunt pmo
ueri. Et idem intellige fi ignoranter et poltea
cu fcruerint ratu habuerint di. l. ofirmadu. et
i. q. vij. in qualibz. hoc aut fuit ftaturu ppter
reuerentia sacrameti et in deteftaconem iniuri
ancium sacrameto. In habitu tam clericali de
bent ifti viuere et fic renebut pziuilegiu cle
ricale. di. lxxij. dictu. et de ofe. di. v. dictum
qui aut ignoranter fuerit rebapufati ficur inter
dum fit de pueris vl coacti abfolute pofunt
pmoueri de iure fm aliquos ex qb. est hof.
fm vero alios de difpenfacione epi. et hoc est
tucius fm gof. et. i. q. iij. placuit. de vtrifqz
habe. di. iij. eol. quof. Obuia. tñ pdictis vide
t. de confe. di. iij. q. bis. vbi dicitur fiquis est
ignorater rebapufatus non indiget p eo pe
nitere fed tamen irregularis est et non pt pro
moueri nifi neceffitas magna cogat. **H**ec fecu
dum bar. hoc intelligitur de ignoracia iuris
que no excufat et cu dicit q. talis no indiget
p eo penitere fupplet veru est ratu quatu. a
alias. **S**im hu. vero intelligit no tm de igno
rancia iuris fed et facti. et factu fuit hoc oli
in odiu rebapufanciam. fed hodie bn pofunt
tales pmoueri quia tales oino excufat igno
rancia facti et he refponfiones haben. in glo.
pdicta. c. qui bis. ponunt. etia a gof. p. m. in
fuma fua ti. de factamētis no iterand. **Q**uod
vero dicitur ibi nifi neceffitas cogat. et addit
quia imminete neceffitate est cum talibus p e
pifcopu difpenfandu. **S**im aut ficut illd. c. q.
bis. cu accipiatur ex penitenciali theodori epi
fcopi cantuari. infligere n pt irregularitatez
nifi forte dicatur q. oia. c. a graciono in coz
pe decretor. incoz. pata funt a papa ofirma
ta. hoc tamen non est manifeftu ficur tñ mani
feftu q. oia que funt in cozpe decretaliu funt
per papa ofirmata. hoc em patz p pbemum
bonifacij. viij. Et fi dicatur licz ille epifcopu
no potuerit ius illud odere. innuit tñ papaz
illud ius odidiffe cum dicit fm canones. **H**ec
glofator deberet oftedere vbi fit fup hoc edic
tus eanon et hoc no facit. potest ergo dici q.
ignorancia dumo fit pbabilis ficur excufat to
taliter offerentem a pena irregularitatis. ita et
fufcipientē. vniuerfaliter em pena canoica n
incurritur nifi a latore canois inferat. vbi er
go no inuenitur ex vi verb. inflicta. dicen
du est q. nulla est. verba em ofitucōnuz pena
lum no funt amplianda fed poci. restringen
da fecundu regulam iuris. **H**ec ficut. **Q**uod aut
dictu est de rebapufato. intelligendu est etia
de reordmato vel recōfirmato ar. di. lxxij.
c. i. et de ofe. di. xj. dictuz. et di. l. pfbiceros.
ita dicūt canonifte. **S**ed ficut dicit contrariuz
cum no inueniatur exprefse in iure irregulari
tas inflicta p iteratione offirmacionis. et h
offirmatur per illd. c. dictu. vbi infligitur pe
na p iteratione offirmacionis et no pena irre
gularitatis. **S**ed magis innuit oppofitu. f. ex

exercitiu officij clericalis. De pena etiā talibz
imponeda dicitur infra cuz de menfura fact
factionis ager. **Q**uid de illo qui dubitat p
babiliter vtru fit bapufat. vel offirmat. vel
ordinatus. **H**ec q. sine piculo ppter tale dubiu
potest bapufari ordinari et offirmari quia no
intelligitur iteratu qd nescitur esse factum. de
confe. di. i. folemmitate et di. iij. fi nullam. et
ex. de pfbitero no bap. venies vnde fi habita
diligentia requirendo. f. a familiaribz ei. et
notis. de eo p aliquē fcin no poffit q. bapufat
tus fuerit intrepide rebapufari poterit de ofe.
di. iij. cu itaqz quinimo etiā tenetur et debet
in dicto. c. fi nullam. vnde in tali cafu qz illd
est fignu pbabile q. no fit bapufatus. eu qui
bapufatu iterat ignoracia totaliter excufat o
bet aut tuc offerens bapufatu bis verbis vti
fi es bapufatus no rebapufato te. fed fi non es
bapufatus ego bapufato te in nomie pa. et fi.
et fpirituffancti. ex. de bapufimo. c. ij. et eade
forma feruet in alijs. **Q**uod de aliquo ofta
bit pbabiliter q. bapufatus fit. f. vni. ho
minis testimonio. **N**az de bapufimo et offirma
cōne creditur testimonio vni. hominis. fec
est de ordine di. lxxij. affros. et est racō. fe
cundum greg. i. q. i. f. ecce cuz honoris. quia
circa talia. f. que etiā ad alios ordinant. vt e
ordo maius piculum teratur di. xlij. q. fca.
h nota. di. iij. placuit i glo. **E**fto q. inuenia
t infas expofit. et a q. fit expofit. nescia. pe
nit. nec cu eo fignu vel veftegiu inuenit q. ba
pufatus fit. nūquid est talis bapufandus ab
folute vel sub odicōe. **H**ec talis e bapufandus
qa in dubio quifqz bapufari debz de cofe. di.
vij. p. m. et. c. fi nulla. quia tamen non est
certu eu non esse bapufatu ideo ad vitandum
ome piculu bapufand. est sub odicōe vt p.
dictu est. **Q**uid fi aliquis pbet fe esse ordia
tum quo ad fpecie facti tamen alius excipit cō
tra eu dicens euz no fuisse bapufatu. **N**ūquid
crederetur tunc vni. testimonio bapufimum.
Hec dic. hu. q. qñ n est in pjudiciu credit. aliaf
autē no. vnde no poffet quis de bapufimo fuo
testimoniu facere per vnum. fiquid fibi lega
tum effet fibi relictu sub hac odicōe. f. fi ba
pufatus effet q. f. fieret pjudiciu heredi de o
fe. di. e. placuit in glo. **Q**uid fi dubitet de
mortuo vtr. fuerit bapufatus. **H**ec q. fec. est
de uiuo et de mortuo. vbi em dubitatur d. v.
uo habet. p non bapufato et bapufat. de cō
feca. di. iij. cu ifta. vbi vero dubita. de mor
tuo psumendu est eum esse bapufatum. ex. de
pfbitero non bapuf. c. ij. et. iij. vbi dicit. d. eo
qui natus est ex xpianis penabz et inter xpia
nos est fideliter ouerfatus taz violēter psumi
tur q. fuerit bapufatus vt h psumpco p certi
tudine fit habenda donec enidētibz forfitan
argumentis contrariu pbaret. de h etiā est ar. d.
confe. di. iij. fi eos. vbi etiā h notat. i glo.

Que de cathecismo et exorcismo ti. ij.
Confequenter ofideradum e de fingulis
sacramentis in fpeciali fm ordinem p
miffuz vn primo ofideradu e de cath
ecismo et exorcismo q. duo pparat ad bapufimu

secundo de ipso baptismo. tertio de efficacia bap-
tismi. quarto de ministris baptismi. quinto de ba-
ptisandis. Circa cathecismum autem quoniam plura
sunt. verum cathecismus precedat exorcismum vel econ-
uerso. Item si baptisandus sit adultus et capax do-
ctrine tunc secundo est quod si sit puulus. vnde in adultis
precedat cathecismus in puulis vero exorcismus
et ideo mutatur est ordo secundum aliquas ecclesias nec
obstruatur ille qui consuevit esse in ecclesia primi-
tiua quod tunc baptisabantur adulti nunc autem puu-
li. Vnde debeat cathecismus precedere bap-
tismi. Item quod sic. de consuetudine. di. iiii. an baptismum. et
c. persona cum enim baptismum saltem per fidei verita-
tem sic merito requiratur a baptisando ea que
sunt de necessitate fidei hec autem sunt tria. scilicet fi-
dei susceptio professio et observatio. et ideo ap-
ter hec tria cathecismus est inuentus in quo fit
instructio de articulis coram distincta ad fidei
susceptionem. fit etiam responsio ad fidei professi-
onem. fit etiam responsio siue obligatio ad fi-
dei observacionem. quod vero adultus peccatus
proprium habet et per se credere potest. requiritur
de necessitate ab eo. et per se ipsum. quod vero puu-
lus nec peccatum actuale habet nec per se actu
credere potest. ideo requiruntur ab eo de con-
gruitate et per vicarium. scilicet patrum suum. Vnde
verum dicat patrum respondens per puulo credo.
Item quod sic quia respondet per eo de fidei sacramen-
to secundum augustinum. in principio. ut sit sensus credo. i
fidei sacramentum suscipio vel suscipe precepto sum et
non est sermo falsus vel insolitus. quod ut dicit au-
gustinus. ad bonifacium sepe signum fumitur per re-
ficut dicimus cras erit resurrectio domini. et videtur
furnum dicit se videre ignem. Vnde respondet de ob-
servacione fidei in futuro secundum dionysium. ut
sic sensus credo. i. quando ad perfectam etatem ve-
nerit credet. et hoc quidem confiteri potest et apposi-
to sollicitudinis circa eum adhibere. Aut alio-
modo posset esse sensus. credo. i. opera dabo ad hoc
quod credat. Vnde puuli sint cathecisandi. Item
quod sic licet enim cathecismus propter adultos fuerit
institutus. sunt tamen cathecisandi etiam puuli licet
nullam possint apprehendere instructioem circa ex-
primendam veritatem siue utilitatem baptismi.
tunc etiam propter maiorem solennitatem. tunc etiam ut pa-
trini melius sciant super quibus debeant puulos in-
formare. cum etiam ut puulus fidei et religionem
christianam diligentius custodiat per hoc quod sciet
se eam per alium in baptismum professum fuisse. Sed quod
ritur in cuius persona sui respondeat patrum. Item
potest dici quod in persona sui vel in persona puuli ut pa-
tet ex supradictis. Vnde autem ex illa ratione
patrum obligetur de hoc habetur infra ubi agi-
tur de ritu baptismi. Vnde puulus per eos ob-
ligetur. Item quedam sunt necessitates. et ad hoc
potest homo per alium obligari quedam voluntatis et
ad hec requiritur proprius consensus. obligatur
ergo per patrum voto generali non speciali ad
ea que sunt necessitates non ad ea que sunt supe-
rogacionis de consecracione. dist. iiii. parvuli
sunt boni. Vnde homini obligatio sit votum. Item quod
non proprie quod votum proprie est de eo quod est supe-
rogacionis. extensio tamen nomine est votum. quod est
voluntaria obligatio. vnde super illud per. voue

te et reddite. etc. dicit glo. per votum emittitur in
baptismo. non facit autem duplex peccatum venien-
do contra. quia non obligatur postea magis quam pri-
us de necessitate. sed de bono et equo. hec bonum.
Ira exorcismum sciendum. quod baptismum pueri-
re debet non tamen cathecismum sed etiam exorci-
smum de conse. di. iiii. siue puuli usque ad. c. illud
venit sacerdos. quod per exorcismum assistente sibi
virtute diuina potestas dyaboli expellitur a ba-
ptisando. sic intelligendo secundum richardum. quod artatur
potestas dyaboli respectu illius ne ceteris pi-
bus tantum possit decetero contra illum quantum velie
sed per exorcismum fit ne maxime impediatur bap-
tisandum a susceptioe baptismi et effectu eius
vnde non debet exorcismum aliquo modo permitti
nisi in necessitate. et tunc cessante periculo debet
suppleri ut solennitas et uniformitas seruetur
in baptismum. Et etiam quod secundum richardum. habet effica-
ciam etiam post baptismum repemendo dyaboli po-
testatem quam dyabolus accepit super hominem per pec-
catum. licet enim in puulo post baptismum non sit
peccatum. tamen in eo remanet actualiter fomes pec-
cati. Cum predictis conueniunt etiam alij doctores
Debet etiam baptisandus cathecisari et exorcisari
per presbiterum de conse. di. iiii. sacerdotes. Ad
hoc nota quod adulti baptisandi. debent tribus se-
ptimanis ante baptismum cathecisari et exorci-
sari in quibus doceatur simbolus. scilicet credo in de-
um. et in cena domini debent episcopo et presbitero re-
spondere et postea baptisari in sabbato pasche
de conse. di. iiii. baptisandos et. c. se. Iudei autem
quia frequenter ad vomitum redeunt debent ante
baptismum. xl. diebus cathecisari et in abstinen-
cia phari di. iiii. ne quod absit. Quid autem
significent ea que fiunt in cathecismo et ex-
orcismo ponitur de conse. di. iiii. ab illo. c. pos-
tea. usque ad. c. venit. et. c. persona. habetur
etiam hoc infra de ritu solenni baptismi quasi in fi-
ne de baptismo et. tercius.

Ostea considerandum est de ipso baptismo
et primo de quo baptismum est hoc mencio
secundo quid est baptismum de quo hoc inten-
ditur. tertio a quo fuit institutus. iiii. de eius ma-
teria siue liquore in quo habet fieri. quinto de
forma verborum eius que debent ibi dici. sexto
de locone. septimo de ritu baptismi et quare
baptismum non possit iterari. Circa primum sci-
endum quod triplex est baptismus ut dicit augustinus li.
i. de unico baptismum et habetur. de conse. di.
i. baptismum vicem. scilicet flumis sanguinis et flam-
minis siue spiritus sancti. de primo jo. iiii. et post hoc
venit ihesus in terram iudeam et baptisabat. de
tercio actu secundo. vos autem baptisabimini spiritu
sancto. Primum dicitur proprie baptismum. alij duo
metaphorice. quod uterque instar baptismi aqua ha-
bet purificare et per consequens vicem eius supplere.
Est autem potissimum baptismum sanguinis vnde
de augustinus ad fortunatum et habetur de conse. di.
i. cathecumini. baptisatus confitetur fide suam
coram sacerdote martir coram persecutore.
ille post professionem suam aspergitur aqua. hic
sanguine. presens autem intencio est de bap-
tismo aque.

Ira secundū q̄ baptis̄m̄ dicit̄ ab eō q̄
est baptisare q̄ grece idē est q̄ lauare la
tine vñ baptis̄m̄ p̄t dici lauac̄m̄ qd̄ est aq̄ de
putata ad lauādū. vñ locio qd̄ est effect̄ vel
vñ lauac̄. S̄m̄ aut̄ q̄ baptis̄m̄ est nomen
sacramenti diffinit̄ sic a magistro sen. li. iij.
di. iij. baptis̄m̄ est ablucio corp̄is. facta sub
forma verbor̄ certa. i. determinata. et stat̄ ibi
ablat̄io anthronomatice p̄ ablucōe aque. stat̄
etiā p̄ locōne corp̄is passiuē et li. corp̄ stat̄
anthronomatice p̄ corp̄e huāno. Sciēdum tñ
q̄ in baptis̄mo est aliqd̄ qd̄ est sacramētum
vt locō exterior et aliqd̄ qd̄ est sacramētum
et r̄s vt character et aliqd̄ qd̄ res est tñ. s. mū
dacō interior. Et idēz intellige de alijs sacra
mentis. p̄i mū est causa scd̄i et terci. scd̄m̄ est
signū p̄mi et terci. da' aut̄ descriptō p̄dētā
de eo qd̄ est tātū sacramētū in baptis̄mo.

Ira terciū. s. a quo baptis̄m̄ fuit institū
tus. Sciēd̄ q̄ dñs sacramētū baptis̄mi in
sinuauit instituit et confirmauit. Insinuauit qd̄
facto cū baptisat̄ fuit a jobāne. et verbo cū
p̄dixit nicodemo. jo. iij. nisi quis renat̄ fuer
rit ex. r̄c. Instituit aut̄ factō cū baptisare disci
pulos fecit jo. iij. post hoc venit ih̄sus iterum
in iudeā et baptisabat et tunc instituit verbo
et factō. qz dicitur ibi q̄ baptisabat. et si non
in p̄sona p̄p̄ia tamen discipuli in sua p̄sentia
s̄m̄ qd̄ ip̄e volebat. et iterū misit discipulos
suos ad p̄dicādū et baptisandū. luc. x. Cōfir
mauit aut̄ baptis̄mū etiā factō cum. s. de laze
re eius non tñ fluxit sanguis sed etiā aqua in
ip̄a passionis cōsumacōne. Et vbo quādo post
resurrectionem om̄es discipulos et singulos
ad p̄dicandū misit math̄. vlti. Et sic patet
ex scriptura quādo institutus est baptis̄m̄ et
quomō scriptura diuersimode loquit̄. patet e
ciā q̄ baptis̄mus institū fuit ante passionem
et post sed añ institucōne p̄riuate. post vero i
stitucōne publica. cū oib̄us publicatū et im
positum est euangeliū. p̄ima institucō erat q̄
si in cōsilio. scd̄a in p̄cepto. cuius vnusquisqz ex
eo tempore debitor esse cepit. ex quo ad eum
institucō p̄uenit s̄m̄ bon̄. et rich̄. et gual.

Ira quartū sciēdum q̄ baptis̄m̄ fieri d̄z
in aqua. factō cuius est institucō diuina.
Institucōnis vero h̄m̄oi patet cōgruēcia qz in
baptis̄mo anima mūdāt̄ p̄ graciā et sine eo se
cundū cōmunē legē null̄ saluat̄. p̄pter q̄ duo
optime sibi ouenit aqua. s. quātum ad p̄mū
quia est naturaliter abluciuā. et quātum ad
secundū quia est inter om̄s liquores cōmunis
sima. Vnde debet fieri nō in aqua artificia
li sed in naturali qz illa ab om̄ib̄ dicit̄ et fas
ciliter potest haberi non sic aut̄ aqua artifici
alis. Potest aut̄ fieri in omni aqua naturali
nō tantum simplici sed etiā mixta. et in aqua
qualitercūqz transmutata dūmodo sit ibi sp̄s
aque salua. alias sec̄ esset. Vñ p̄t fieri in a
qua maris in lixiuo et in aquis sulphureis
Ad sciēd̄ aut̄ discernere speciem aque opor̄
ret attendere tria s̄m̄ gual. s. liquoris origi
nem racōne cuius patet q̄ baptis̄m̄ nō potest
fieri in aqua rosacea l̄ de ruta et h̄m̄oi facta

nec in vrina nec in salua c̄ de baptis̄mo ren
vt apponeres. quia he nō habent aque elemē
tans originē. et ideo nec speciem et formam ra
cone cuius patet q̄ non potest fieri in porreta
pulmēto et h̄m̄oi liquorib̄ mixtis. qz nec ma
teriam nec speciem aq̄ habent et efficaciam. r̄cē
cuius patet q̄ nō potest fieri in clareto luto et
cerulia et h̄m̄oi. Medo aut̄ speciem aque tenet
ideo in eo potest fieri baptis̄m̄ licet melī fi
at in aqua. Cum p̄dictis oueniūt rich̄. et alij
doctores. Si aut̄ aliquis esset baptisatus in a
liquo liquore de quo dubiū esset an haberet
speciem aque rebaptisandus esset vt dicit sc̄
tus sub cōdicōne. S̄ nūquid in aqua palu
dinosa potest fieri baptis̄m̄. h̄c q̄ sic. qz licet
coiquinet̄ corpus accidentaliter p̄pter eī cō
fusione cū immundicijs grossis saluatur ta
men in ea species aque cui ex natura sua p̄ se
ouenit habilitas abluendi. et etiā aliquo mō
remanet in ea p̄p̄ietas abluuua qd̄ ideo dico
quia si nullo mō remaneat in aqua actu p̄p̄ie
tas abluuua. vt in glacie gradine niue et hu
iusmodi. quā diu sic est disposita baptisari in
ipsa nō p̄t hec rich̄. Si etiam aqua paludino
sa esset ita incrassata q̄ recederet a vera rarita
te aque. nō esset in ea baptisandū sicut si esset
lutum. alias secus esset quia adhuc species aq̄
remanēt. hec tho. Sed nūquid etiā in bzo
admixtio crismatis nō soluit speciem aque. nisi
forte facta sit tanta resolutō carniuz cōctar̄
in aqua q̄ liquor plus habeat de aliena sub
stantia q̄ de aqua quod ex sp̄ssitudine p̄spici
potest si tam̄ ex liquore sic inspissato exprima
tur aqua subtil̄ potest i ea fieri baptis̄m̄ sicut
etiā in aqua que exprimitur de luto licet in lu
to fieri nō possit baptis̄m̄. hec tho. Nūquid
ad baptis̄mū requirit̄ aqua sanctificata. h̄c du
plex sit sanctificatio in baptis̄mo vna est que
fit in baptis̄mo p̄ verbū adueniens elem̄to. Al
ia est q̄ fit ante baptis̄mū p̄ oracōnem a p̄e
sbitero p̄ma p̄inet ad necessitatez baptis̄mi
sicut et ipsum verbū. scd̄a ad solennitatem.
Dicendū ergo q̄ ad baptis̄mū requirit̄ sancti
ficacō aque. p̄ma de necessario. scd̄a vero
de cōgruo ita tamen q̄ nisi necessitas hec req̄
reret in aqua nō sanctificata quis baptisari n̄
debet q̄ aliter faceret mortaliter peccaret se
cundū bon̄. Siquis aut̄ velit in sabbato pasce
et penthe. de aqua cōsecrata recipe ad sue dor
mus aspersionē recipiat eaz añ crismatis infu
sionem de conse. di. iij. in sabbato.

Ira q̄ntū. s. formā verbor̄ que dicuntur
in baptis̄mo queruntur plura. s. que sit il
la forma. et si est illa que ponitur ex d̄ baptis̄.
siquis et de cōse. di. iij. a quodā. et. c. mula.
s. ego te baptis̄o in no. pa. et. fi. et. spi. s. h̄c q̄
sic. In hac enim forma baptis̄mi due particule
continentur vna pertinens ad sanctificacōez
elemēti scilicet inuocacō trinitatis. Alia p̄
tinens ad determinacōnem intencōis ministri
scilicet exp̄ssio act̄ baptisandi. p̄ma ha
bet̄ ex institucōne diuina et est eadē apud om̄s
ecc̄ias et s̄m̄ omne t̄p̄. Nam circa illam duo

ocurrunt. s. expressio ipsi actus. et persone in quam
transit actus et hoc est iterum omne apud omnes
vnde videtur descendere a prima consuetudine et tra:
dicione baptisandi apostolica. Et modo exprimentum
et hic est diuersus apud Latinos et Grecos. Cum
ergo baptisma vnu sit illorum quod baptisantur in ec:
clesia Latinoꝝ et qui in forma Grecoꝝ que est
baptisetur per in no. p. et. f. et sp. s. id oportet
quod de substantia forme sit vna per forme il:
la que pertinet ad sanctificationem elementi. Alia
vero quantum ad expressionem actus et persone bap:
tisare similiter est de substantia. quantum ad modum
vero expressionis que varius est non est de substantia sed
accidit ex statuto ecclesie que potest obligare mini:
strum sed non potest mutare substantialiter sacramentum
ideo etiam ille modus est de necessitate facientis
et non facti licet quidam dicant quod sit de necessi:
tate vtriusque ita quod aliter baptisatum necesse sit
rebaptisari. sed opinio prima est verior et commu:
nior habet de pe. Vnde expressio trium personarum sit de
necessitate forme baptismi. Item quod sit. cuius ratio
est quod baptismus per formam suam consecratus est secundum
apostolum ephes. v. mundans eam lauacro in verbo
vite. et etiam aug. li. de vnico. bap. dicit quod
baptismus verbis euangelij consecratur. et id oportet
quod in forma baptismi exprimat eam sanctifi:
cationis. s. trinitas personarum. Sciendum tamen quod per
fessio fidei potest fieri quadrupliciter in baptismo.
Aut ita quod sit plena in corde et ore sed non in fi:
de ecclesie et tunc est vacuum. Aut in ore plena
sed non in corde et tunc est plenum quod sit in fide
ecclesie et non persone. Aut plena in corde sed non
in ore. et hoc autem fit ex voluntate et tunc est vacuum
aut ex necessitate. s. mortis supueientis vel in
firmitatis. et tunc non est simpliciter plenum sed ex
diuina pietate supplente pie putari potest esse ple:
num. v. s. summus sacerdos non dimittat imperfectum
quod erat inchoatum et in hoc casu intelligitur
verbum ambrosii. li. de spiritu sancto. c. iij. si fide mi:
sterium trinitatis teneatur. et vna persona tamen nomine
tunc plenum est sacramentum vel exponere plenum est
sacramentum. i. plena est fides sacramenti sed non
effectus eius. vnde si talis mortuus debet sepeliri in
cimiterio. Si autem antequam omnia verba complerentur im:
pediret baptismus ita quod compleri non posset puer
iterum baptisandus esset sub hac conditione ratioe du:
bii si tu non es baptisatus etc. secundum rich. et cum eo
conueniunt alij doctores. Sed obicitur contra predicta
quod bern. dicit in quadam epistola quod dicitur esse ba:
ptisatum in nomine dei et sancte crucis. asserens quod
nisi vtrumque sit baptismus ego vere hunc baptismum
puto. Item quod si in nomine dei. distinctam intelli:
git trinitatis expressionem verum dicit quod adiectio
facta ex deuotione non viciat sacramentum. si vero
non falsum dicit secundum pe. Quid si dicatur in no:
mine trium personarum. Item non est baptismus ut ha:
bet de de. di. iij. multi sunt in glo. Vnde
in nomine christi potest quis baptisari. Item quod non. nam
numquam licet formam eam a christo traditam de inuo:
catione trinitatis. mutare in specialiter sine specia:
li consilio spiritus sancti de cuius consilio tempore primiti:
ue ecclesie apostoli in nomine christi baptisabant du:
plici ratione. s. propter modum significandi. Nam
quodammodo nomine christi tota trinitas intelligitur

ut ambrosius exponit. christus enim unctus di:
citur. et ideo unguentem unctum et unctioem infi:
nuat. Et propter reuerentiam significati. s. ut nomen
christi virtuosam et celebrem ostenderet cessante
vero hac causa iam non licet sic baptisare nec potest
theologi cõiter dicunt sic tradi baptismum secundum
bon. et pe. Sed obicitur quod nicolaus papa de
de. di. iij. a quodam dicit quod si in nomine trinita:
tis vel in nomine christi baptisantur baptisati sunt
Vnum enim idemque est. ut sanctus exponit ambrosius.
Item quod non intelligitur per verba oino idem sonant. sed
quod modus baptisandi in ecclesia primitiua con:
formis fuit modo quem nunc tenet ecclesia quod in
eodem intellectu claudius trinitatis ut dictum est
supra tamen implicite et remote. vel idem est quod eiu:
dem virtutis et efficacie in casu in quo esset ea
dem causa baptisandi. vnde et eadem dispensatio est
set spiritus sancti secundum bon. et pe. vel potest dici quod
quod in nomine christi intelligitur tota trinitas ut di:
citur est idem propter dubium vnde esset baptismus qui
in christi nomine baptisaretur. dicit papa nicolaus
quod non esset baptisandus quod est intelligendum abso:
lute quod modo si aliquis hoc modo baptisaretur debe:
ret rebaptisari sub conditione secundum rich. Sed vno sco:
tu quod non legitur ubi predicta dispensatio fuerit re:
larata dubium est an talis sit baptisatus. et idem
sub conditione esset baptisandus. Sed vero ioh. de
de. di. iij. a quodam et bern. ex. e. si quis. si quis
in nomine christi baptisaretur baptismus esset licet non
sic debeat rebaptisari. Sed vero hu. e. di. m. a.
non esset baptismus et hoc quod dicit nicolaus papa
refert ad tempus ecclesie primitiue hoc no:
tatur ex. de baptismis. c. i. in glo. c. huius seculi
de op. i. est hosti. Quod autem dicit nicolaus pa:
pa in nomine trinitatis. intelligitur explicite per
ipsa nomina personarum expressis ut dicit glo. predicta.
Vnde expressio actus baptisandi sit de necessi:
tate baptismi. Item quod sit. dicit enim alex. tercius ex.
de bap. c. i. Actus baptisandi est de necessitate
forme. Ratio huius est diuina institutio. Ratio autem in:
stitutionis est quod intentio necessaria est sacramen:
to. et hoc est sacramentum necessitatis et est ad
alterum. immersio autem potest fieri propter plura et i:
deo propter piculum defectus intentionis pro ver:
bo debet exprimi intentio in forma. Quid si di:
catur ego mergo te in nomine patris etc. Item ut habet
de de. di. iij. multi sunt in glo. non est bap:
tus. quod mergo non est sinonimum cum hoc verbo
baptisatio. Quare dicitur in nomine et non in nomi:
bus. Item quod licet sint tria nomina personalia trium per:
sonarum. tamen est vnum nomen essenciale. virtus autem di:
uina que operatur in baptismo ad essenciam perti:
net et ideo dicitur in nomine et non in nominibus se:
cundum tho. Vel dicendum quod nomen ibi non tamen
sumitur per voce signate sed per noticia que quo:
dammodo vno est trium personarum in quantum est vna
veritas trium et in quantum vnum correlatum intel:
ligitur in altero secundum pe. Dicendum etiam secundum
pe. quod ibi sumitur singulare per plurali. et secundum
istam sententiam videtur quod si diceretur in nomi:
bus patris etc. esset baptismus. secundum vero
alios non esset baptismus quod sicut mutatio nomi:
nis impedit baptismum ita et mutatio numeri
quod alia est sententia. et hoc est per bo. Vnde si hoc

pposicio in scienter omittat fit baptismus. Et
q̄ nō q̄ nōie patris nichil est dictū v̄l nō est
eadē signacō que p̄iō s̄ si ex de fectu lingue
vel eiūsdē p̄deomatis mō et p̄tate dimittet
ret̄ eo q̄ in illo p̄deomate idē significet̄ p̄ li
in nōie. et p̄ li nōie. et eduerso p̄ie potest cre
di q̄ est baptismus hec gual. Vtrum ego sic
de necessitate siue de substantia forme baptis
mi. Et q̄ nō q̄ h̄ vox. s̄. baptis. generat ple
nū sensum ar. d. dse. di. iiii. retulerūt. vbi dici
tur si quis ita dicat baptis te in no. pa. zc. ba
ptismus ē licet nō ponat̄ h̄ p̄nomen ego hoc
notatur ex. de baptismo. c. i. in glo. b. Est tñ
li ego de intencōis exp̄ssione. Et idē dicendū
est de hac dictōne. Amē. Vt peccet gre
ci nō seruādo formā nostrā. Et licuit eis for
maz nostrā ad t̄p̄ dimittere p̄pter remouendū
errore quozūdā qui v̄tutē baptismi baptisā
tibz attribuebāt dicētes ego sū pauli ego au
tem appollo. zc. tñ illo errore sublato debue
runt ad ip̄az redire. vñ credit̄ q̄ sic baptisā
do mortaliter peccet si formā ecclesie romāe
ret̄nant. Illi v̄o qui ipsam nō ret̄nūt s̄ suam
ex antiqua cōsuetudie seruāt mortaliter vt pu
to nō peccāt. q̄ ecclesia romana de illis gre
cis qui ei obediūt h̄ dissilat et in alijs hōnes
tas eos recipit. hec gual. De hac aut̄ mates
ria. s̄. de variacōne forme baptismi quere am
plius supra t̄. de sacram̄tis in cōmuni ar. ij.
Ira sextū. s̄. locōez factēdā i baptismō te
nēdum ē breuiter s̄m docto. q̄ ablucō ē
de necessitate sacram̄ti baptismi. Modus aut̄
determinat̄ ablucōis puta p̄ aque asp̄sione in
fusionē vel immersionē et numerus ablucōis
nō sunt de necessitate sacram̄ti baptismi. Vñ
in his cōsuetudo cuiuslibet ecclesie est s̄uāda
quā qui nō seruāt ḡuiter peccāt. nisi casus oc
currit specialis vel necessitas q̄ impediāt d̄
dse. di. iiii. postq̄ vos et. iiii. c. se. et. c. p̄pter
Auctoritates aut̄ q̄ dicūt ter immergendū in
telligunt̄ vbi cōsuetudo talis erat. Ille vero
que dicūt semel immergendū intelligunt̄ vbi
cōsuetudo erat cōtraria. S̄ si vna immersio
sufficit ad baptismū et sc̄da et tertia additur
Nūquid sc̄do et tercō baptisā. Et sicut infra
dicit̄ intencō requiritur ad baptismū et ideo
ex intencōne m̄stri ecclesie qui intendit vnū
baptisā dare. trina immersione. efficit̄ vnū
baptisā. Si aut̄ ad singulas immersiones re
peteret v̄ba forme peccaret q̄ntū est de se plu
ries baptisāns. vñ q̄n fit trina immersio i p̄i
ma debz nōiari pater i sc̄da fili. in tertia sp̄s
ritus sanctus et tūc nulla supfluit q̄ nō est cō
pletū sacram̄tus donec terminatū sit verbū. in
cipit em̄ immersio cū verbo et terminatur cum
illo. Debet aut̄ baptisāns q̄nto magis p̄t bo
no mō simul abluere et verba p̄ferre non est
tam̄ necesse s̄m rich. et scotū. qd̄ simul p̄ctū
aliter v̄trūq̄z incipiat et terminetur. sed sufficit
q̄ placō v̄boz an̄ incipiat q̄ ablucō termin
tur v̄l ecōuerso. Donat̄ q̄ aliqs existat sup
pontē nō potēs aquā habere ad baptisandū
puerū. que cū timeat cito mori. si intendēs p̄
uidere salutē pueri p̄ferēs verba in quibz d̄si

stat forma. p̄icia eū in aquā intencōne baptis
sandi. et postea puer aliq̄ caū euadat nūqd̄
debz reputari baptisatus. Et credo q̄ nō quia
p̄xima materia est ablucō in aq̄. qui aut̄ aqua
abluit̄ p̄imo aq̄ coopit̄ in toto v̄l in p̄te et
postea discoopit̄. Vñ p̄pter p̄imū representat
xpi sepulturā. p̄pter sc̄dm ei⁹ resurrectiōz quā
uis aut̄ puer i caū p̄dicto p̄ actū illi⁹ qui ip̄m
p̄icit in aquā immergat̄ nō tñ est act⁹ ordia
t⁹ ex sui natura ad h̄ vt puer abluat̄. s̄ vt sub
mergat̄. et iō si aliquo caū p̄ illos v̄l p̄ eundē
p̄ciētem se i aquā puer ex̄bat̄ de aq̄. non p̄
ter hoc puer esset baptisatus. q̄ illa immersio
q̄ fuit facta ex sui natura nō ordinabat̄ ad ele
uacōz pueri de aq̄ sed ad submersiōz. h̄ rich.
Esto p̄ aliqs existat sup̄ puteū ad cui⁹ aquā n̄
p̄t p̄tingere maū nec vas habz cū quo possit
haurire sed habz calatū et cordā. mō quero si
per cordā dimittat puer in calato in aquam
et ex hoc baptisare intendēs. et verba in qui
bus consistit forma p̄ferens. Vt puer sit baptis
satus. Et sic dū tñ calatus sit talis q̄ aqua
subintrauerit ad abluendū corp⁹ pueri q̄a q̄
baptisāns tāgat̄ illū immediate que baptisat
vel aliquid aliud nō est de essentia baptismi
et in p̄dicto caū est immersio et eleuacō de a
qua et est immersio talis q̄ ex sui natura n̄ or
dinatur ad pueri submersiōz s̄ ad ei⁹ de aq̄
eleuacōem qd̄ patet p̄ hoc q̄ ille qui eū mittit
semp̄ tenet eū cū corda ad eleuādū. Si tñ oc
currit p̄dicta necessitas deberet mitti p̄n
in aquā et postea illis extractis deberz aqua
exp̄imi sup̄ corp⁹ pueri sub debita forma v̄
boz et cū intencōne baptisandi hec rich.

Ira septimū. s̄. ritū baptismi sciēdū q̄ in
sacram̄to baptismi de necessitate eius sūt
ablucō in aqua. et verba debita. Et alia que i
ritu baptismi seruātur p̄tinet ad solēnitates
Adhibent̄ aut̄ h̄mōi. tū ad excitādā deuoci
onē et reuerēciam sacram̄ti. tum ad instructōz
fideliiū. tū ad cōhibicōz demonū ne sacramen
talem impediāt effectū. debz aut̄ in baptismō
aliquis adesse qui baptisatū leuet d̄ sacro fō
te recipiēs eū quasi nouiciū in suā instructōz
et tutelā. q̄ puuli et nouicij p̄ter curam omu
nem indiget cura speciali. et ille talis qui le
uat de fonte dicit̄ patrinus. q̄ vt dicit̄ hu. de
sancto vict. in oblacōne baptisandi et respō
sione quodāmo facit ad regeneracōnem eius
Obligatur aut̄ suscipiēs de sacro fōte ad eius
instructōnem de dse. di. iiii. nos. si ip̄e sentit̄
q̄ necessitas imieret. In q̄ caū. s̄. necessitatis a
liquis admitti nō deberet nisi de diuinis do
ctus esset vt dicit̄ dpo. Nō baptisatus aut̄ n̄
p̄t suscipere baptisandum. de conse. di. iiii. in
baptismo. licet non baptisatus possit baptisa
re quia persona baptisāns est d̄ necessitate sa
cram̄ti nō autem persona suscipiens. D̄obi
betur aut̄ abbatibz et monachis de baptismō
conmatres habere et hoc p̄pter familiaritatē
que solet ex h̄ ori inter patinos et matres
carnales puerorum ar. de conse. di. iiii. mona
chi. et. c. non licet. et. c. sequen. Et idem intel
lige de canonicis regularibz et alijs religiosz

ar. ex deposito. ex pte et hoc e vtz leuado et teneo h m licet baptizando. debz aut ad leuadum tm vnus admitti. tu vt ofulio discipli ne viter. tu ne ppter agnacōz spirituales ma trimoniū impediatur sed quedā ecclesie hanc ofuetudinē nō seruat plures ad suscepciones puuloz admittētes de ofe. di. iij. in catheci smo. et. c. n̄ plures. et iō oritur agnacō spiri tualis ad om̄s tenētes impediēs matrimoniū detrahend et dirimēs postea tractū. Et idē iu diciū est de ofirmacōe li. vj. de agna. spi. quā uis. Et dicit ibi jo. an. p̄si necessitas vrget v̄ nul potest esse patrin⁹ i cathecismo baptismo et ofirmacōe. Nō est aut decēs licz nō sit p̄bi bitū diuges simul leuare puez alteri⁹ de ba ptismo. iij. q. iij. q. aut. Nō debet aut aliquis baptisare aliq̄e alibi q̄ in ecclesijs vbi sunt fontes ad hoc specialiter deputati nisi esset fili⁹ regis vl̄ principis aut talis necessitas e merferit ppter quā sine piculo ad ecclesiaz ac cedi nō possit li. vij. de bap. p̄nti. Scienduz etiā q̄ ordo p̄nentiū ad solēnitates est iste. primo em̄ insufflat⁹ vt vitz dyaboli exterior expellatur et exteri⁹ expellēda significē. Se cūdo signū crucis fit in pectore et in frōte vt demō se agnoscat expellendū tā in occulto coz dia q̄ in publico ofessōis. Tercō sal i ore po nit⁹ vt significē q̄ p baptismū sapor sapiētie p̄paratur. Quarto fit auriū et nariū cū spato linicō vt significē grā ad discernend et obe diendū. Quinto fit linicō olei sancti qd̄ dicit oleum cathecuminoz in pectore et scapulis vt significē vnctō ad deū amādū et ei⁹ one ra portādūz. Sexto fit post baptismū inunctō crismatis i vertice vt significē apcō mentis imputibilis ad detēpland. crisma em̄ ofectuz est ex oleo lucēte et balsamo oferuante. et de bet hec inunctio fieri crismate nouo nō veteri de ofe. di. iij. siquis. Ep̄o tñ p̄nti nō debet p̄ s̄biter crismare infantes baptisatos in verti ce nisi ep̄o iubēte sic etiā nō debz benedicere nisi de iussu ep̄i ep̄o p̄nte. de conse. di. iij. oī tpe. Septimo vestit⁹ veste mūda et alba vt si gnificē cādoz innocēcie et stola resurrectio nis. Vltimo cere⁹ ponit⁹ i maib⁹ vt sic lucer na pedib⁹ ei⁹ verbū dñi. et lumē semitis eius Oyo⁹ aut aliū ordinē ponit sacramentalium baptismi q̄ in primitiua ecclesia seruabat⁹ in solēni celebracōe baptismi. qñ adulti venie bant ad baptismū. hu. etiā de san. vic. aliam ponit formā. mod⁹ tñ p̄dict⁹ magis est v̄sita tus s̄m bon. Ad hoc nota q̄ eoz que agū tur post baptismū aliqd̄ est qd̄ nō solum signi ficat s̄ etiā efficit puta vnctō que fit in verti ce q̄ opatur oferuacōez gracie baptismal. ali qd̄ est qd̄ nichil efficit s̄ solū significat sicut q̄ dat⁹ eis vestis candida ad significādūz no uitatez vite s̄m tho. pedes aut baptismatorum non sunt lauādi aqua bñdicta siue cōsecrata i. q. i. emūdari. populo tñ mediolanēsi p̄mitti tur hoc facere qz hoc faciūt ambrosij autozis tate vt dicit glo. ibidem.

Ira octauū sciendū qz baptism⁹ nō po test iterari cui⁹ cā est duplex vna ē cōis

sibi et alijs. s. imp̄ssio caracteris q̄ idebiliter manet in aia. Et alia p̄zia sibi et h̄ est triplex vna qz originale cui opponit⁹ nō iterat⁹. Se cūda qz moztū cristi que tm̄ semel facta est assi milat⁹. Tercia est qz p̄ ip̄m venialiū purgacō efficitur et qz si posset iterari. hōib⁹ semp in centiū peccādi daret⁹. S̄m aut scotū rō qua re baptism⁹ nō est iterabilis est institucō diui na cuius nō est alia cā p̄ioz nisi volūtas ei⁹ sed patet oueniēcia ei⁹ ex p̄dictis. reliqua ad hanc materā p̄necia. quere supra vbi agit de iteracōe sacramentoz in comuni.

De effectu baptismi ti. q̄tus.

Einde ofiderādū est de efficacia et p̄i mo de efficacia baptismi in adultis. se cūdo de impedimēto efficacie bap tismi in adultis. terco de efficacia baptismi in puulis. q̄to de efficacia baptismi an̄ passioz cristi. Circa primū querūtur plura. s. Vtz p baptismū auferat⁹ oia p̄ctā. h̄ q̄ sic de ofe. di. iij. rogete. et. c. penitēcia rō hui⁹ ē diui na liberalitas que tātam huic sacramēto ofu lic efficaciā. q̄ quidē oueniens fuit qz bap tism⁹ est ad regenerād institutus. Vñ ibi trāsit hō de ptate tenebrarū in adoptioz filioz dei et maxime apitur largitas diue mā⁹ in primo aduētū. et hoc ē qd̄ dicitur thi. ij. p lauacruz regeneracōis et renouacōis spūsancti. que ef fugit in nos abūde rē. Vtz p baptismū hō liberet⁹ ab omi pena h̄ q̄ sic p̄ter p̄a pena detracta. vñ ambros⁹ sup illd̄ ro. ij. sine penitē cia sunt dona dei et vocacō et habet⁹ de ofe. di. iij. sine penitēcia. gracia inquit dei in ba ptismo ḡtis oia ofonat. cuz enim vt ait dam. baptism⁹ sit principiū vite spūalis taz gracie q̄ glorie tollit illd̄ qd̄ retardat vl̄ excludit a vita. pena vero quedā est eterna q̄ oio exclu dit a vita. quedā tēporalis assumpta quaz hō meruit hec retardat moziētes nec excludit. q̄ dā temporalis detracta h̄ a vita nō retardat nec excludit. ideo baptism⁹ primā tollit. s̄ scdam et terciā non qz nō opponit⁹ effectū ei⁹. V trū per baptismū auferat⁹ ofcupiscentia h̄ p baptismū ofcupiscentia extinguit⁹ nō vt non sic nisi forte hoc fiat miraculo vl̄ dono dei speci ali sed vt nō oblit qz ibi gracia infūdatur q̄ su perari possit. hec aug⁹. et habet⁹ de conse. di. iij. c. ij. Vñ ofcupiscentia inquantū h̄z racōnez culpe extinguit⁹ p baptismū. inquantū habz racōnem vicij siue pene manet. Vtz p ba ptismū tollat⁹ irregularitas. h̄ s̄m jo. si irre gularitas pueiat ex defectu sacram̄ti nō tol litur p baptismū vñ bigam⁹ an̄ baptismū non p̄t p baptismū p̄moueri. Nec eē corrupta an̄ baptismū p̄t p baptismū velari. qz v̄go vela ta significat ecclesiā triūpbanē in q̄ nō est ma cula neqz ruga. de his duob⁹ habet⁹ di. xxvj. c. ij. Si vero pueniat ex delicto tollit⁹ p ba ptismū. vñ siquis an̄ baptismū hōies occidit set voluntarie post baptismū p̄moueri posset Si aut pueniat ex institucōe ecclesie nō tolli tur p baptismum. vnde iudex executor testis aduocatus in causa sanguinis nō possūt post baptismū ordinari. hec johā. di. xxvj. deinde

Et eiusdem sententia e bar. S. 3. gof. et host. et hu.
dicunt qd bapismus ec tollit hanc irregulari-
tate qd n debet melioris conditionis esse peccat
qd no peccas. di. v. si quis vidua. et di. iij. q.
ecce in glo. Sedz aut theologos aliquos nul-
la irregularitas tollit p bapismu. p bapismu
m em solu tollit peccata et ea que sequunt
ex ipsa sub rone qua peccata sunt irregulari-
tas aut n e peccatu qd qnqz no sequit ex pec-
cato sed ex opere merito: ut cum quis occi-
dit hostes zelo iusticie vel i iudicio iusto. ex qd
sequit q irregularitas n tollit p bapismum
Non em vide rōnabile q bapismu tollat pe-
na ex causa meritoria detracta. Si dica q sal-
te tollat irregularitate ex causa culpabili cō-
tracta. hē q no e vnz qd et si detracta ex cul-
pabili causa aliquā. nō detrabit est sub illa cō-
ditōe qua e culpa sed sub rone alia Et ad hoc
est autōritas aug. li. de bono dñi. et habe in
glo. sup i ad actu pno. vnz vrezil vir. habe
etiā in decretis di. xxxvj. acuti inquit intelli-
gunt qui nec eū qui catholicum aut paga-
nus habuerit alterā. ordinandū censuerūt qd
de sacramēto agit n de peccato. Sed obicit
qd hieronimus sup epistolā ad rōm dicit. p si
quis an bapismu pures. vel vna ante et alte-
ram post habuerit n e bigamus. hē q in hoc
n tenet eius opinio. sed opi. aug. hē nich. et
cū es dvenit pe. Sedm aut leo. p bapismum
tollit irregularitas homicidij. cuiuscūqz nō
aut bigame sicut dicit opi. scda. et h habe
expresse in glo. di. xj. si quis vidua. vbi sup il-
p vrbū post bapismu arguit glo. a d rario
sensu. ergo si an bapismu fuit homicida non
nocet. Ratio huius dmeritatis e insilitudo ec-
clesie hoc vglens et hoc nō sine ratiōne. s. qd
homicida nō e ad ordines inhabilis nisi ap-
ter hōrore sanguinis qui quidē tollit in ba-
pismo. qd supponit qd sic factus agnō de lupo
sed in bigamo nō tollit defectus significatō
nis ppter que e ad ordines inhabilis. Vnz
quelibet infamia p bapismu tollat v dimit-
tat. hē q sic dē p se. di. iij. sine penitētia in
glo. dictū est em p bapismum tollunt pec-
cata et ea que sequunt ex peccatis sub rone qd
peccata sunt. vñ cum infamia dsequat ex pec-
cato sub rōe peccati tollit p bapismu. Vnz
iudex secularis indulget illi penā qui omi-
sit maleficiū si bapifecit. hē in penis que i iu-
dicio humano inferunt. nōn solū attenditur
qua penā sit homo dignus quo ad deū sed eti-
am in quo sit obligatus quō ad homines qui
sunt lesi et scandalisati ppter peccatū alicui
et ideo. licet homicida liberet p bapismum
a reatu pene quo ad deū remanet tñ obligat
quō ad hoies qd iustu e hoies edificari de pe-
na sicut sunt scandalisati de culpa. pie tñ prin-
cipis talibus posset indulgere penā. h tho.
Vnz p bapismu dferant hōi gra et vctes.
hē q sic vñ aplus ad rōm. siluos nos fecit
p lauacru regeneratōis. i. p bapismu et reno-
uationis spūsancti que effudit in nos abūde
et ad remissionē peccator. et copiā virtutū se-
cundū glosam ibi. Sed nōnē p penitentiam

etiā aliquis adult9 an bapismu dsequit gra-
tia et virtutes. hē q sic sedm qd habz bapif-
mū in voto implicate vel explicate postea vō
in bapismo dsequit maiorē copiam gratie et
virtutum.

Irea sedm scz impedimentū efficacie bap-
tismi in adultis querunt plura. s. vnz ef-
fect9 bapismi sic eqlis in oibus. hē duplex
e effectus bapismi. vnus p se. s. illud ad qd
e insilitudo sed regeneratio hois in spirituale
vitā. et hunc facit eque in oibus qui se hnt e
qualiter ad bapismu vt in puulis. adultū vō
qd quidā cū maior deuotōne ad bapismu ac-
cedunt id quidā plus. quidā minus de gratia
nouitatis accipiunt. Alius e effect9 bapismi
p accides. s. illud ad qd bapismu n e ordina-
tus. s. dñna virt9 hoc i bapismo miraculo-
se opa. sicut sup illud ro. vj. vt vtra n serua-
mus peccato dicit glo. n hoc pstat in bapif-
mo nisi forte hoc miraculo ineffabili creato-
ris vt occupisētia que e i mēbris totaliter ex-
tinguat. et tales effect9 n suscipiant equalr
a bapifatis etiā si cū eqli deuotōe accedat s3
dispensat hūidī effectus sedm ordīne diuine
pudētē hēc tho. Vnz fictio impedit ef-
fectū bapismi in adultis. hē fictio dicit du-
pliciter vel quo ad susceptōz vñ qd ad coactō-
nem bapifmi. qd scz pēndit se velle suscipere
bapifmū vel dferre nō vult vere sed simula-
te tñ vt in iocosa immersione. vel quo ad di-
spositōem qd pēndit se dispositū esse ex cū sit
indispositus intrā. prima fictio impedit sacra-
mentū hēz em aug. d rā dictū don. ipe finē
n decernit vnz tales essent bapifati vel n
sed dicit dñm iudiciū p alicui9 reuelatōis
sup hoc esse oraculū implorandū. qd etiā ha-
bet de ose. di. iij. solēt. vide tñ d rā qd nō
recipiūt bapifmi sacramētū qd certū e. si ba-
pifans nō intendebat illā ablutōnez facere
vt sacramētū sed causa ludī vt dicit ibi glo.
qd tñ dicit ibi glo. s. si bapifans intendat
bapifare quāle cūqz intētiōne habeat bap-
ifatus recipit sacramētū n e vnz vt e osten-
sum supra sedz nich. Scda fictio impedit effe-
ctum bapifmi qui e tñ res. s. gratiā et remis-
sionem peccator. n tñ impedit effectuz qui e
res et sacramētū. i. caractere de ose. di. iij.
ostendit qd actus actiuoz sunt in paciēte p-
disposito. hēc aut indispositio seu d rāria di-
spositio pē esse tripliciter. s. aut discredēdo qd
ad rōnem. aut indeuote accedēdo sed cū ppo-
sito peccādi aut malū appetēdo quātū ad
dēpiscibile. aut sacramētū d rānēdo sed ac-
cipēdo irreuerēter. pērgit em fides et deu-
otio sed vōlūtās abstīnēdi a peccato et reueren-
tia sacramēti sedm hōn. et pe. Si ergo qu erit
quō sumit fictio q impedit sacramētū dicen-
dū q fictio hēc qd ammodo includit omne pec-
catū mortale qd d rāiat gratie. hēc tho.
Vnz recedēte fictiōne bapifmū habeat effe-
ctuz. hē q sic d ose. di. iij. ostendit in fi. Du-
plex e em effectus bapifmi interior. s. cara-
cter qui e sacramētū et res. et gra q e res. p-
mas n opponit culpe aut fictiōni. sed sedm iō

caracter cū ea recipit s; n̄ grā. caracter enim
quantū ē de se ē dispositio imediata ad grati-
am sicut organificatio corporis ad aīe infusionez
sed impedit ppter contrariā sibi in eodē subie-
cto anime diunctā fictionē iō illa stante grā
nō infunditur recedēte autem statim infundit
sicut dyaphaneitas aeris impeditur recipe-
re lumē solis ppter obscuram nubem qua re-
soluta statim recipit lumē a sole. vñ aug⁹. li.
de bapti. et habet de ose. di. iij. tunc valere
incipit ad salutē baptismus cū fictio illa ve-
raci confessione recesserit. Et quia sacramentum
respicit culpā pcedentē nō sequentē hinc ē q
plenā facit gratiā supinfusa remissionez totū
culpe et pene pcedentis et h̄ p se. totū vero
culpe sequētis p accidēs qz n̄ p̄t vnā sine a-
lia tollere. vñ tollit culpā veniale sequentēz
si quā inuenit de qua hoīem n̄ peniteat in ge-
nerali et in spēali. si tñ tollit. non tollit etiāz
totā penā qz culpa et pena sequēs magis tol-
litur in eo virtute penitētie q̄ baptismi. vnde
tam de fictione q̄ de peccatis post baptismuz
ppetratis ei ē penitētia iniungēda scdm boni.
et pe. vñ si veniens ad baptismuz ceteratur de
oibus suis peccatis mortalib⁹. nisi de vno so-
lo qd̄ ē causa fictionis eius in baptismō opoz-
tet q̄ vere peniteat de illo peccato et in se et
inquantū fuit cā fictionis ei⁹. quo facto de⁹
ofert ei gratiā baptismalē in remediū cōtra a-
lia peccata q̄ fuissent in baptismō deleta nisi
fictio ipediūisset et iō de illis alijs n̄ oportet
habere verā penitentiā nec forte attritionem
nouā p̄ter illaz quā habuit añ baptismū. Nec
scdm scotuz oportet dicere caracterē in fictio-
aliquid opari sed solū ex eadē pactione qua
assistit ei qui baptismuz sine fictione suscipit.
Assistit etiā ei qui baptismū suscipit qñ fictio
recedit. Sed esto q̄ aliquis accedat ad ba-
pismus cū motu peccati venialis. nunq̄d ta-
lis ofequit effectū baptismi. h̄ quidā dicūt
q̄ ē duplex fictio. s. simplex et scdm qd̄. fictio
simplex aufert totū effectū baptismi et h̄ ē cū
volūtate mortaliter peccandi. fictio autē scdm
quid hec ē venialis et n̄ impedit ingressum g-
tie sed cōplementū. vnde in tali n̄ habz pfectū
effectū. quia n̄ delet veniale illud et etiā mi-
nus recipit de gratia qz minus ē disposit⁹ pp-
ter illud. Aliter tñ p̄t dici. s. q̄ motus venial-
nō facit fictum simpliciter sed ad tēpus quia
gratiā n̄ expellit s; retardat dū homo n̄ eleuat
se ad recipiendū diuinā gratiā. et qñ talis mo-
tus cessat statim baptism⁹ hz plenū effectū et
hunc motū et alia peccata delet ec̄ si n̄ supue-
niat d̄ illo contritio noua. hec boni. et pe. prim⁹
mod⁹ dicēdi magis placet et ouenit cū scoto
Ira terciū scz efficaciam baptismi i puulis
querunt plura. s. vñ puuli recipiāt san-
ctificationem in baptismō. h̄ q̄ sic. Absit em̄
quin puulis misericordis de⁹ ad salutis remedi-
um baptismū pcurauerit. ex de baptis. maio-
res. s. caute. Vnde puuli i baptismō purgant
a peccato originali et h̄ merito passionis xp̄i
et aliene fidei. s. ecclesie et virtute sacramenti
Vñ puuli recipiāt in baptismō plene rem-

id ē gratiā cū habitib⁹ virtutū. h̄ q̄ sic. reci-
piūt em̄ scdm omnes gratiā p quā iustificant
ouenit em̄ vt sicut cōtrahūt alio pmerēte cul-
pam sic ec̄ alio pmerente recipiāt iustificatio-
nis gratiā vt supra dictum ē. De virtutib⁹ ve-
ro sunt plures opi. ouenientior tñ et verior ē
opi. magistri sen. li. iij. di. xlviij. q̄ paruulis
dant virtutes in baptismō in munere siue in
habitu pfecto sed n̄ in usu. ad vsum em̄ nō tñ
requirunt pfectio habitus sed ec̄ potētie q̄ defi-
cit in puulis. licet em̄ habitus innatus et ac-
quisitus pfectus esse nō possit añ pfectionem
potētie. infusus tñ p̄t qz eius pfectio nō depē-
det nisi a creatore. Sciendū tñ q̄ in puulo vir-
tutes habēt aliquos act⁹. Actus em̄ virtutuz
sūt quatuor. s. cōtrariū expellere subiectū pfi-
cere. et ad vltimū finem ordinare et isti tres a-
ctus cum habitibus oferunt. q̄rcus ē bonum
opus elicere et iste n̄ ofert puulo nō ppter d-
fectum virtutū sed ppter defectū potentiaz.
in eo. et ideo bñ dictum ē p puulis nō dant
virtutes in usu. qz ergo eundē effectum habz
baptismus in puulis et adultis. iō dicit aug⁹
ad bonifaciū. regenerans spirit⁹ in maiorib⁹
offerētib⁹ et puulis oblatiō omūnis ē. hec
gul. Vñ in puulis baptismus habeat eq̄
lem effectū. h̄ q̄ sic q̄tum ē de lege omni
equale em̄ ē ex pte dantis illud mediāte quo
dat gratiā scz sacramtū equalis ec̄ ē ex pte re-
cipiētis cōgruitas vel dispositio. hec em̄ nō ac-
tendit scdm naturalē capacitātē sed scdm vo-
luntariā pparationēz q̄ nulla in eis pcedit. s;
p dispositiōē ē eis ecclesie fides. q̄ equaliter
respicit omnes puulos qui baptisant. p̄ tam
de⁹ magis dare de gratia vni q̄ alteri de pri-
uilegio speciali qz eius potētia nō est sacram-
to alligata. hec rich. Vñ effectus baptis-
mi sit equalis in puulis et in adultis. h̄ q̄ n̄
caracteris em̄ impressio ē equalis. sed restitutio
innocētie penes terminū a quo ē inequalis. in-
fusio ec̄ gratie ē inequalis. qz vnicuiqz magis
pdest fides et dispositio ppria q̄ aliena ceter-
is parib⁹. Adulti ergo plus recipiūt de grā
in baptismō q̄ puuli. hec rich.

Ira terciū scz de efficaciam baptismi a te-
passionē xp̄i. sciendū q̄ baptism⁹ xp̄i ha-
buit eandē virtutē añ passionē et post quia si-
cut post ita et añ passionē caracterē impressit
omnē culpā deleuit gratiā cōtulit et p ofeqns
cōcupiscenciā minuit. pbabile tñ ē q̄ post pas-
sionem maior gratia oferat in baptismō quia
passio xp̄i a qua baptismus efficaciam habz ma-
ioris debet esse virtutis exhibitā q̄ puila. et
cōpleta q̄ inchoata

De baptisanti⁹ a. v.

Ostea cōsiderandū est de ministris bap-
tismi. Et primo quis p̄t baptisare. scdm
de numero baptisantiū et baptisando-
rum. terciō de intētiōne quā debz habere bap-
tisans. q̄rto de fide eius. quinto de bonitate
eius. Circa primū querunt plura scz ad quē
p̄tinet ex officio baptisare. h̄ q̄ ad solum p̄-
sbitēz de ose. di. iij. oflat. vñ etiā dyacōes
absqz epo vel p̄sbitero n̄ audēt baptisare nisi

predictis ordinibus longius constitutis necessitas
extrema appellat di. xiiij. dyacōnes Vtqz lay-
cus possit sacramentū baptismi conferre. Et ut
habet de de. di. iij. stat. et. c. in necessitate
et. c. sanctū ē. baptizare necessitate imminēte
laycis xpianis plerūqz cedit. Ratio huius
ē qz inter alia sacramēta maxime necessitatis
ē baptismus qui ē regeneratio vite spūalis ho-
minis qz pueris aliter subueniri n̄ pot. et adul-
ti n̄ pnt aliter q̄ p baptismū remissionē de-
scz quantū ad culpā et quantū ad penā. iō ut
circa remediū tam necessariū homo defectum
pati n̄ possit institutū ē ut materia baptismi sic
communis. s. aqua q̄ a quolibet defacili haberi
pot. et minister baptismi sic quicūqz ec̄ n̄ ordiat̄
scz in necessitate et h̄ ē vtz etiā in aqua n̄ san-
ctificata si alia haberi n̄ possit alias nō Si au-
tē pter necessitatē baptizaret quis n̄ presbiter
siue laycus peccaret mortaliter baptismi tñ
sacramentū confert. h̄ tho. vñ ec̄ de cle. n̄. c. c.
j. d. q̄ si n̄ ordinat̄ baptizauerit vel aliud di-
uinū officiū n̄ optens exercuerit supple-
necessitatis articulo n̄ exigēte ab ecclesia abici-
debz et nunquā ordinari Vtqz n̄ presbiter ba-
ptizans facere possit vel debeat sacramēta
baptismi. Et illa p̄tinet ad solennitatē baptis-
mi n̄ ad necessitatē. et iō fieri n̄ debet nec pnt
a layco n̄ clerico sed solū a sacerdote cui⁹ ē
solenniter baptizare. h̄ tho. Vtrum mulier
possit baptizare. Et q̄ sic necessitate instante
xxx. q. iij. super quibus alias baptizare p̄chi-
betur de cōse. di. iij. mulier. qz tamen caput
mulieris ē vir. et caput viri xps. ut d. j. cō-
ij. n̄ debet baptizare mulier si assit copia viri.
Nec laycus p̄senti clerico. nec clericus p̄senti
presbitero. qui tñ p̄t baptizare p̄sente episcō.
po eo q̄ hoc p̄tinet ad officiū suū. Si tñ mu-
lier pter necessitatē baptizaret rebaptizandus
nō esset sicut ec̄ dictū ē de layco. peccaret tñ
ipsa baptizans et alij qui ad hoc cooperent̄ vñ
baptismū ab ea suscipiendo vel aliquē baptis-
mandū offerēdo. hec tho. Vtqz non baptiza-
tus possit baptizare. Et q̄ sic dūmō formā ec-
clesie seruet de de. di. iij. c. baptismate. et rō
ē qz sicut ex pte materie quātū ad necessitatē
salutis sufficit quelibet aqua ita etiā sufficit
ex pte ministri quicūqz homo et ideo etiā nō
baptizans in necessitate baptizare posset. si vñ
ex articulo necessitatis hoc fieret vterqz gra-
uiter peccar. s. baptizans et baptizatus. et h̄ i-
pediret sacramēti effectū lz n̄ tolleret ipm sacra-
mentū. h̄ tho. Vtqz excoicatus possit baptiza-
re. Et q̄ sic. p̄tās em̄ ministrandi sacramentum
p̄tinet ad spirituale characterē qui indelibilis
ē sicut p̄t ex supradictis. et ideo p hoc q̄ quis
ab ecclesia suspendit̄ vel excoicat̄ vel ec̄ de-
gradat̄ n̄ ppter h̄ amittit p̄tātē conferēdi sacra-
mentū confert quidē sed peccat conferēdo nisi in
necessitate baptizaret. sicut etiā ille qui ab eo p-
cipit sacramentū et sic n̄ p̄cipit rem sacramēti
nisi forte p necessitatē vel ignorantia excuset̄
Tenendū ē igit̄ breuiter circa predicta q̄ act⁹
baptismi sic et alicui⁹ alteri⁹ p̄tātis dūent a
licui duplī scz l̄ ex officij auctoritate sic dūent

solis presbiteris. vñ ex ecclesie pmissione. sic ec̄
dūent alijs maxie in casu necessitatis Vtqz
quis possit baptizare seipsum. Et q̄ n̄ qz cū in
forma baptismi exprimat̄ duplex p̄sona scz
baptizans et baptizata alius debet esse bap-
tizans a baptizato. Et qd̄ inno. papa dicit i qua
dā decretali q̄ iudeus seipsum in aquā misit
de de. di. iij. dices me baptizo in noie pa. zc̄
si decessisset tūc ad patriā euolasset. intelligē-
dum ē ppter vim contritionis ex cui⁹ magnitu-
dine h̄ p̄cedere videbat̄ ut inter iudeos cō-
sistens q̄ si se offerret piculo mortis. Ad ostē-
dendū aut̄ q̄ alius ē baptizans a baptizato vo-
luit dñs baptizari a iohē m. iij. et ex de bap-
debitum.

Ira scdm scz numerz baptizandoz et ba-
ptizantiū. querunt̄ plura scz vtz plures
possint simul baptizare. Et sacramentū bap-
tis-
mi p̄cipue habet virtutē ex forma quā aplūs
noiat verbū vite ad epl̄. iij. et iō cōsiderare o-
portet q̄ cū plures simul vnū baptizant q̄ for-
ma vtan̄. si em̄ dicāt nos te baptizam⁹ in no-
pa. zc̄. dicit quidā q̄ nō conferunt sacramentū
baptismi. eo q̄ nō seruare forma ecclesie que
sic habet. ego te baptizo in no. pa. zc̄. sed hoc
excludit̄ p formā baptizandi quā habent gre-
ci. pnt em̄ dicere baptize seruus dei. b. in no-
pa. zc̄. sub qua forma greci baptismū recipiūt
que tñ forma magis dissil̄ is ē forme qua nos
vtimur q̄ si dicere nos te baptizam⁹. Ideo no-
tandū q̄ sub tali forma nos te baptizam⁹ ex-
primūt talis intētio scz q̄ plures dūent ad
vnū baptismū conferendū. qd̄ quidē videt̄ esse
cōtra rationē ministri. homo em̄ nō baptizat ni-
si inquantū ē minister xpi et vicē eius gerens
sed sicut xps ē vnus sic oportet esse vnū mini-
strum qui ipsum representet ppter qd̄ signanter
dicit aplūs ad epl̄. iij. vnus dñs vna fides v-
nū baptisma. et ideo cōtraria intētio videt̄ ex-
cludere sacramentū baptismi. h̄ etiā sentētie
vidē esse scō. Si vero vterqz diceret ego te b-
in no. p. zc̄. vterqz exprimeret suā intētiōnē
quasi ipse singulariter baptismū conferret qd̄ p̄t
cōtingere i eo casu quo cōtente vterqz aliq̄
mō baptizare conare. et tūc dicendū ē q̄ ille
qui prius verba pferret prius conferret bap-
tis-
mi sacramentū alius vñ quātūcūqz ius bap-
tizandi haberet nihil faceret. Sed si verba p-
nunciare p̄sumeret puniendus esset tanq̄ rebap-
tizato. Si aut̄ simul ambo verba pferret et
boiem immergerent vel aspergerent essent puniē-
di de inordinato mō baptizandi n̄ de iteratōe
baptismi. qz vterqz intēderet n̄ baptizatū ba-
ptizare et vterqz quātū ē in se baptizaret. nec
traderet aliud sacramentū sed xps qui ē vnus
interi⁹ baptizans vnum sacramentū p vtrūqz
confert. hec tho. Vtqz esset baptism⁹ si vnus
sol⁹ baptizaret dices nos baptizam⁹ te zc̄. Et
sup pluralē numerz nō fit vis aliqua nisi que
fit s̄m cursū solitū scz s̄m q̄ papa de se vnico
dic̄ nos dicim⁹. et in vulgari h̄ vtimur lingua-
gio. iō n̄ d̄z tūc forma mutata s̄ corrupta. sed
si verbū seriose dicere et cū pōdere. cui⁹ sen-
sus aliū generaret intellectū n̄ esset baptism⁹

hōn. Vt vnus possit siml bapifare ples
iſt in caſu neceſſitatis vnus p̄t ſimul bapifa
re plures ſub hac forma. Ego vos bapifo pu
ta ſi immet ruina aut gladius aut aliqd ali
huiōi qd n̄ pateret̄ morā vt ſingillatim om̄s
bapifaren̄. Nec p̄ hoc diuerſificaret̄ forma
eccleſie qz plurale n̄ ē niſi ſingulare gemina
tū ſedz p̄iſti. cū pl̄r dicat̄ m̄. vl. bapifantes
eol̄ zc. nec ē ſiſe de bapifante et bapifato qz
xps qui p̄im̄ bapifac̄ ē vnus ſed multi p̄ bap
iſmū efficiunt̄ vnū cū xpo. hec tho. Vt
ſi duo bapifarēt vnus manē qui verba p̄fe
rat et alius mut̄ qui immergat ſit bapifm̄
iſt ſic ſupradictū eſt integritas bapifmi aſi
ſit in verborū forma et in vſu materie. et ido
nec ille qui tm̄ p̄fert verba bapifac̄ nec ille
qui tm̄ immergit et ido ſi vnus p̄fert verba et
alius immergit nulla forma verborū poterit
eſſe dueniens. nō em̄ poterit dici ego te bapif
ſo. cū ipſe nō immergat et p̄ ſequēs non bap
iſar̄. nec etiā poterit dici nos te bapifam̄
cū neuter bapifaret. Si em̄ duo ſunt quoz vn
nus vnā p̄tem libri ſcribat et aliq̄ aliā nō eſt
p̄pria locutio nos ſcripſimus iſtū librū ſed ſy
nodoica inquantū totū poni p̄ pte ſedz tho.
bon̄. et rich. licz em̄ determinat̄ mod̄ exp̄ri
mendi actū bapifandi n̄ ſit de neceſſitate ef
ficacie ſacramēti. exp̄rimere tm̄ actū eſſe ab eo
a quo n̄ ē. derogat efficacie ſacramēti ſic eſſet
in h̄o caſu. Si em̄ ille qui verba illa ego te ba
pifo p̄fert nō abluir. exp̄rimet actū bapifan
di eſſe a quo nō ē ſiue exp̄rimat in ſingulari ſi
ue in plurali. qz dicit ego te bapifo. i. abluo
et tm̄ n̄ ablueret p̄ caſum ſed ſocii ſui. vnde
i illo caſu de cōi lege puer nō eſſet bapifac̄
ſedm̄ rich. Conuenit cū p̄dictis hoſt. ti. de ſa
cramētis. qz ſacramēta eccleſiaſtica ſunt ſa
cramēta vnitatis et n̄ duent ea diuidi. de ordi
ij. qz paſſus. Et ido dicit ſi vnus dicit vnā p̄e
verborū et alius aliā. Licet aut̄ vt dictū eſt ſu
pra ſedm̄ aliquos bapifans debeat eſſe vnus
aliqui tm̄ dicūt qz vnitatis miniſtri vl bapifan
tis n̄ ē de neceſſitate. dummo qn̄ plures bapif
ant quilibet intēdat facere totū. et qn̄ vnus
plures intēdat bapifare vel om̄s. ē tm̄ de cō
gruitate p̄pter maiorē diſtinctōem. ideo n̄ dz
fieri ſine neceſſitate vn̄ ſiue vnus ſiue plures
dicāt bapifamus te in bapifando vnū ſiue e
tiā vn̄ dicat in bapifando plures vl vnum
bapifo nos bapifac̄ ē qz modus exp̄rimēdi
actū bapifandi et exp̄ſio p̄ſone miniſtri n̄ ſūt
de ſubſtātia forme. ſunt em̄ ex traditōe ecclie
et p̄ iſtā additōem forma n̄ mutā cū nō ſit ad
ditio corūpens ſed ſaluās Vnde de neceſſita
te vnus actus bapifandi ē vnitatis miniſtri. ſo
lū ad vicandū peccatū bapifantis. niſi forte
in caſu plures eſſent neceſſarij ad puez̄ ablu
endū. n̄ aut̄ ē de neceſſitate ad efficaciam ſa
cramēti vn̄ puez̄ ſimul a plurib̄ abluir n̄ videt̄
efficacie bapifmi repugnare. et hec eſt opi
rich. et pe. Quid ſi monſtr̄ natū ſit cū duo
bus capitib̄ nūquid dz bapifari vt vn̄ hō l
vt duo. Rndz tho. in quadā qōne de quolibet
qz tale monſtr̄ aut certū ē habere duas aias

rōnales puta ſi ſint duo capita duo colla et
duo pectora. qz p̄ ſequēs erūt duo corda et
in tali caſu bapifandi ſunt ibi duo. et licet p̄
ſumat̄ qz plures poſſint ſimul bapifari. dice
dum ego bapifo vos. tuū? cū eſſet eos bapif
fare ſingillatim. Si vō nō ſit certū puta ſi nō
ſunt duo capita bñ diſtincta vel due ceruices
fundate in eadē vitā ſiue in eodē trūco tunc
p̄zio dz bapifari vnus et poſtea dz alter ſub
dubio bapifari. dicēdo ſi n̄ es bapifac̄ ego
te bapifo zc

Ira certū ſc̄z intētiōne bapifantis plu
ra q̄runt̄ ſc̄z vtz intētiō miniſtri ſit de ne
ceſſitate bapifmi. iſt qz ſic dic̄ magiſter ſen
li. iij. di. vj. i hoc et in alijs ſacramētis ſicut
forma ſeruāda ē ita et intētiō illud ſerendi.
cui? rō ē ſedz ſco. qz ille act̄ ad quē quis ob
liga? dz in eo eſſe human̄ n̄ casualis l̄ fortui
tus in quib̄ n̄ cadit obligatio Humanus aut̄
effect̄ ē p̄prie qui p̄ intellectū et voluntatē
cauſat̄ ab hoie. et ita ē intētiō ab hoie. ipſa
eō obligatio ē vt homo intēdat actū iſtū ſed
hō obligat̄ ad actū ſerendi bapifmū p̄ lo
co et tēpore. ergo obligat̄ vt intēdat ſerere
bapifmū p̄ loco et tēpore Vtz requiratur
mētalis intētiō in miniſtro. iſt aliqui dicūt
qz n̄. qz miniſter ſacramēti in verbis qz p̄ferunt̄
exp̄rimet intētiōne eccleſie q̄ ſufficit ad p̄fe
ctiōne ſacramēti. niſi detariū exteriū exp̄rimat̄
et p̄te miniſtri et ex p̄te recipiētis ſacramētis
et hec ē opi. tho. Alij vō dicūt qz n̄ ē ſacramē
tum licet ibi ſint verba niſi ibi ſit mētalis in
tētiō in miniſtro qz vt dicit grego. in mo. n̄ dz
intētiō verbis deſeruire. ſed verba intētiōni.
et h̄o maxie locū habet in h̄o ſacramēto. et ideo
n̄ bapifatur quātum ē p̄ illud qd p̄ hoies ge
ſtum ē niſi aſſit intētiō bapifantis Vtz ali
ter nō ſaluet̄ niſi ſit intētiō in miniſtro. iſt ſi
adultus bapifac̄ vt debet fides interior ſup
plet. ſi puulus piū ē credere qz ſumm̄ ſacer
dos ſuppleat. ſi tm̄ n̄ faciat iuſte facit. et nos
incertos eſſe voluit de ſalute ad deponendaz
ſupbiam et excitandā diligentiā vt attentius
et a p̄ſonis digniorib̄ et ſeniorib̄ requiratur
credendū tm̄ ē vel qz deus reuelat̄ vel p̄ inte
gro ſupplz niſi peccata n̄a impediāt. h̄o bon̄
hoc aut̄ qd dictū eſt ſc̄z ſi adultus bapifac̄ fi
des interior ſupplet ſi puulus piū ē credere qz
xps ſuppleat aliq̄bus vt thome n̄ placet. dic̄
em̄ qz et ſi hoc ſatus dici poſſit quo ad vltimū
effectū qui ē iuſtificatio a peccatis tm̄ qd ad
caractere n̄ videt̄ qz caractere nunq̄ imp̄rim̄
niſi p̄ ſacramētū. Sz rndet̄ et qz vltimū effe
ctus bñ ſufficit ad ſalutē deo ec ſine ſacramē
to bñ poſſet ip̄rimere caractere Vtz actua
lis intētiō requiratur in miniſtro. iſt ſc̄z ſco. qz
p̄ter intētiōne actualē et habitualē ē ponere
mediā ſc̄z intētiōez virtualē. p̄batio. ſi quis i
p̄ncipio intēdens dicere miſſaz poſtea autez
ad alia diſtrahat̄ tūc n̄ h̄z intētiōne actualē dū
eſt diſtract̄ nec tm̄ habz intētiōne habitualē
qz ec dormiēs talē h̄z. h̄z em̄ habitū inclinan
tē eū ad talē actū h̄z ergo ſe medio mō qz me
dius modus dicit poſſet intētiō virtualis. qz

in virtute alicuius intentionis per se habite actua-
liter facit oia que facit tanquam ex radice. Dicitur
ergo quod in baptizante non sufficit sola inten-
tio habitualis. quia propter illam solam non dicitur ac-
tus humanus nec requiritur spiritus intentionis actualis. quia
non obligat deus hominem ad impossibile vel mi-
nis difficile cuiusmodi est non distrabi. quia secundum
augustinum. 3. de li. ar. non est in potestate nostra quibus vi-
sis tangamur. sed sufficit intentio virtualis. scilicet quod
aliquis habuit intentionem actualem ex qua descende-
dit nunc actus ille baptizandi. siue in illo actu
habeat intentionem actualem siue non. et intelligo
quod descendit ille actus sine omni motu voluntatis
contrario interueniente secundum scilicet. Secundum richardum. tunc si
baptizans non sit diligens in applicando intentionem
sua sed quod deest ad ipsum actum non excusat a pec-
cato. Quid si quis putet baptizare puerum cui
imponit nomen petri cum sit puella. Nun-
quid baptizans caret effectu? secundum hostium. aut
intendit baptizare personam cuiuscumque sexus esset
et sic esset baptizata. aut intendit baptizare mas-
culum et non feminam et sic non est baptizata. Aut
simpliciter baptizat et tunc est baptizata. Dicit tamen
hostius. quod in his casibus et similibus si adhuc vi-
nat baptizari potest sine errore sed in hoc non assentio
sibi. Vnde ebriosus possit baptizare. secundum dif-
ferentiam est inter ebriosum et ebrium. ebriosus dicitur
actu ebriosus ex consuetudine et bene potest aliquis
consuetus inebriari aliquando esse sobrius in actu et
tunc baptizat. ebriosus vero si habeat ligatam rati-
onem ita quod tollat intentionem. quia. si nescit quod faciat
non baptizat. Si autem ratio libera est tamen saltem quod sci-
at quod faciat non tamen omnino est opus sui tunc tenen-
dum est quod sit baptizatus etiam si lingua aliquo modo
balbutiat quia illud non est spiritus sufficientis signum li-
gamis rationis. unde si formet verba intelligibili-
ter licet non omnino perfecte baptizat. Si autem ita cor-
rupte quod contra intelligi non possit est rebaptizan-
dus postea. hoc bonum. Vtrum si quis aliquando iocose
baptizaret vere sit baptizatus. secundum quod sic si bap-
tizans et ille qui baptizatur intentionem baptizandi
actu vel habitu in generali vel speciali habeat
quod expressum est. i. q. i. spiritus sanctus. et ecce quando
Quid si sciri non possit certitudinaliter intentio ab-
luentis vel abluendorum. secundum augustinum. li. de
uni. ba. implorendum est super hoc diuini consilium
quod si non reuelat deus sub conditione sic ablu-
entis est baptizandus. et habet de ose. di. iiii. solet.
Vtrum requiratur recta intentio ministri ad sacra-
mentum perfecte. secundum intentionem ministri potest pueri du-
pliciter. vno modo respectu ipsius sacramenti. pu-
ta cum quis non intendit sacramentum offerre sed delu-
sorie aliquid agere. et talis pueritas tollit vir-
tute sacramenti precipue quoniam sua intentionem exteri-
maifestat. Alio modo potest pueri intentio ministri
quoniam ad illud quod sequitur sacramentum puta si
presbiter intendat aliquam feminam baptizare ut
abscindat ea. vel si intendat officere corpus christi ut
eo ad beneficia utatur. et quia presbiter non dependet a
posteriori inde est quod talis pueritas sacramenti ve-
ritatem non tollit. sed ipse minister ex tali intentione
grauer peccat. hoc tho. Vnde in offerentibus
puerulum ad baptismum requiratur recta intentio. scilicet quod
regeneret. secundum quod non videtur augustinus ad bonifacium

et habetur de conse. dist. iiii. non illud. si non ea-
dem fide ad baptismum pueros ferat ut ad vi-
tam regenerent eternam. sed eos putant hoc reme-
dio temporalem retinere vel recipe sanitatem non pro-
pterea illi non regenerantur quia non ab istis hac
intentione offeruntur.

Irea quod fides. scilicet fidei baptismi queruntur plu-
ra. scilicet vtrum ad completum esse baptismi ne-
cessaria sit fides alicuius articuli. secundum fides ne-
cessaria est omnibus sacramentis quia oia sacramenta
habent virtutem a fide ut dicit bo. de san. victi.
specialiter vero est in baptizato necessaria cum am-
brosius dicat quod baptismus est fidei sacramen-
tum et fundamentum et ianua sacramentorum si-
cut fides est ianua virtutum de conse. di. iiii. cu-
itaque. et extra de presb. non bap. veniens gratia
est sacramentalis comparatur ad christi passionem
sicut ad meritum et ad sanctam trinitatem sicut ad
principium effectuum. et ideo in sacramentis ut in
eis magis quam in aliis passio christi operatur et dispo-
nat et sancta trinitas influat necessaria est fi-
des vtriusque. scilicet passionis et sancte trinitatis.
cum baptismus sit sacramentum non singularis
hois sed ecclesie sicut etiam efficaciam habet a fi-
de ecclesie. hoc bonum. Vtrum recta fides requi-
ratur in baptizate. scilicet quod infidelis non possit tra-
dere sacramentum baptismi. secundum quod non de conse.
di. iiii. romanus. et. c. a quodam. et. c. ecclesia
potest etiam coningere quod aliquis patiat defectum fi-
dei circa aliquid aliud et non circa veritatem sacra-
menti quod exhibet. puta si aliquis credat iuram-
entum in omni casu illicitum tamen credat baptismum ef-
ficaciam habere ad salutem et sic talis infideli-
tas non impedit intentionem conferendi sacramen-
tum. Si vero patiat fidei defectum contra ipsum
sacramentum quod exhibet licet credat per illud quod
agitur exterius nullum interiore sequi effectum
non tamen ignorat quod ecclesia catholica intendit
per hominem que exteri agunt sacramentum prebere
unde non obstante infidelitate potest interdere quod fa-
cit ecclesia licet estimet illud nihil esse et tal-
iter intentio sufficit ad sacramentum quia ut supra di-
ctum est mister ecclesie agit in persona totius eccle-
sie ex cuius fide supplet quod deest fidei in mi-
nistro. Notandum autem quod hereticorum quidam in
collatione sacramentorum non seruant formam ec-
clesie in his que sunt substantialia forme et ta-
les nec sacramentum offerunt nec sacramenti rem
quidam vero seruant formam ecclesie et tales con-
ferunt sacramentum extra de sum. tri. firmiter. g.
sacramentum. quia licet non sint membra nec ministri ec-
clesie simpliciter tamen in hoc conferunt etiam rem sacramenti
nisi assit defectus ex parte baptizandi. bap-
tismus enim datus in forma ecclesie a quocumque sp-
ritu habet efficaciam nisi obice inueniat ex parte su-
scipientis de conse. dist. iiii. romanus. et pluribus
aliis. c. eiusdem di. Tunc autem habet obice quoniam ille
qui baptizat heresi consentit et hoc potest esse tri-
pliciter. Aut quia est hereticus et fauet errori.
Aut si non est hereticus vadit tamen ad hereticum presbiterum
in ecclesie contemptum. Aut si non est hereticus presbiterus
vadit tamen ad occultum quem scit esse hereticum propter
aliquid commodum vel fauorem et tunc nihil gratie reci-
pit quia ab heretico ut est hereticus accipit. unde

aug. li. de fide ad petru. nullatenus dubites
extra ecclesiam baptizatos si ad ipas non redierit
baptismo cumulari penitentia et. i. q. i. firmissime
et de conse. di. iiii. quibus. non talis postea peni-
tes reconciliatus est per impositionem manus. licet
etiam baptismus non possit iterari impositio tamen
aliqua manus. s. reconciliatoria potest repeti ut di-
cet infra. Tunc autem non offendit quoniam habet impositam
discernendi ut puer vel quoniam iste hereticus est oc-
cultus et creditur esse catholicus. Aut quoniam homo est
in necessitate constitutus solum necessitatis intuitu.
talis enim recipit sacramentum et rem sacramenti
quod dum in mortis periculo catholicus non inuenitur.
sanctus est ab heretico baptismum recipere quod in-
ternum prope di. v. propter hoc autem. s. porro. non talis
non est reconciliandus per impositionem manus. i. q. i. hi
qui et. c. manus. Vnde nota differentiam inter re-
cipientes sacramenta ab hereticis et schismaticis
et recipientes a symoniacis et fornicatoribus
notoriis. quod baptizati scienter et propter necessita-
tis periculum ab hereticis et schismaticis et etiam
ordinati scienter ab eisdem cum veniunt ad ecclesiam
non recipiuntur sine manus impositione. Baptizati vero
et ordinati predicto modo a symoniacis et forni-
catoribus notoriis recipiuntur sine manus im-
positione. di. xii. s. verum in textu. et glo. Ad hec
etiam nota quod illi qui baptizati sunt ab hereticis
in nomine trinitatis cum redeunt ad ecclesiam
sanctam reconciliantur. quoniam quod crismatis unctioe siue
confirmatione quoniam manus impositione. s. reco-
nciliatoria. quoniam sola fidei professione. primo modo
reconciliantur arriani in ecclesia orientali. secundo
modo in ecclesia occidentali. tertio modo monofeli-
te. et alii. de conse. di. iiii. ab antiquo monofeli-
te autem sic dicti sunt a monofelo autore heresis eo-
rum. isti sunt ut puto qui dicuntur monofelici. de conse.
di. iiii. hi qui. s. quidam libri habent ibi bonofiaci per
b. isti non credebant christum esse dei filium naturalem
sed adoptivum. ut in dicto. c. v. monofiaci. Nec
autem diversitas reconciliatorum hereticorum ut ha-
betur ibidem in glo. proveniebat ex diversis modis
errorum ipsorum hereticorum vel etiam ex diversa con-
suetudine ecclesiarum arriani non crismabant in con-
fessione. crismabant autem in occidente. unde erant de diu-
sis sectis. ideo illi reconciliabantur crismate. isti
vero manus impositione ut ostenderet eam de unitate
ecclesie. de conse. di. iiii. manus. Sciendum autem
secundum iohannem. s. sicut habetur in glo. impositio manus que-
dam est confirmatoria et hec non repetitur. quedam
consecratoria siue ordinatoria et hec etiam non repe-
titur. quedam benedictoria. et hec similiter non repetitur. sed
si omissa fuerit suppletur. extra de sac. vn. c. i.
ubi dicitur. quod si manus impositione omissa fuerit in ordi-
natione subdiaconi debet suppleri. quedam curato-
ria. m. vlti. super egros manus impositio. et bene habet. et
hec repetitur quedam reconciliatoria. et hec impositio
excoicationis et hereticis penitentibus. hoc non est
sacramentum et repetitur.

Irca quintum. s. bonitatem posset queri utrum
bonitas requiratur in baptizante ad hoc quod
possit conferre sacramentum vel baptismi effectum et
utrum melior minister meliorem conferat effectum. et
utrum malus minister peccet baptizando. et utrum
peccet recipiens baptismum a malo ministro. s. hoc

rum rursus habet s. in primo. ti. huius li. ar. v.
Vnde suppositis illis que dicuntur ibi et specialiter
quod mali ministri peccet baptizando. quod rere sufficit
verum malus minister cui offertur puer baptizando
in periculo mortis existens sic propter. videtur quod
sic. quod videtur peccare siue baptizando siue non
baptizando ipsum. cum sit in peccato. et cum ex offi-
cio suo facere teneatur. de conse. di. iiii. ois pre-
sbyter. s. autem malus minister baptizat cum solen-
nitate ut minister ecclesie cui ex officio convenit.
et tunc peccat mortaliter si peccatum suum recolat
et non penitet ut habetur in glo. super illud levi. ii.
quod accesserit mundus ad munda accedendum. nec
tamen talis est simpliciter propter. quod potest de peccato
penitere et licite ministrare. non est autem inconve-
niens quod sit propter supposito quod velit remanere in
peccato. Aut tamen baptizat simpliciter in casu neces-
sitaris. in quo etiam laycus baptizare posset. et
tunc non peccat. Secundo autem est de aliis sacramen-
tis que non sunt tamen necessitatis sicut baptismus. ut
infra patebit. hoc tamen. pe. et nichil. Aliter potest di-
ci. quod malus minister autem est occultus aut notorius
et utroque modo est distinguendum. quod autem est necessi-
tas et timetur scandalum. et tunc non peccat baptizan-
do. s. hoc quod negligit se preparare. et cum timo-
re et reverentia ad sacramentum accedere. Aut non
est necessitas nec timetur scandalum. et sic non debet
baptizare. nisi prius se preparet ad iustificandos
quod si non facit tamen peccat negligendo. s. etiam
quod tunc est in se contumelia sacramenti faciendo. et
usurpando id ad quod non est idoneus. Si autem est no-
torius peccat et scandalizando. ideo dicit augustinus
super iohannem. v. c. iustos oportet esse per quos baptizatur.
hec bene.

De baptizandis. ti. vi.

Deinde considerandum est de baptizandis et
primo de eorum obligacione ad baptismum
secundo de tpe et statu in quo dicitur baptiza-
ri. tertio de his que requiruntur in eis ante baptismum
vel etiam dum baptizantur. quarto de his que requiruntur
post baptismum. Circa primum. s. obligati-
one ad baptismum quoniam plura. s. utrum aliquis
possit salvari sine baptismum. s. s. q. n. jo. iiii. nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. non intra-
bit in regnum celorum. et de conse. di. iiii. nec enim. et
c. iiii. et. iiii. Cum autem ut habitum est s. triplex sit
baptismus. s. fluminis flammis et sanguinis. scien-
dum quod baptismum fluminis vel in re vel in proposito si
habetur non possit in re. fit salus in quantum est de virtute
eius. Baptismo vero flammis fit salus adulto. dum
tamen baptismum fluminis sit in proposito. de conse. dis-
t. iiii. baptismus. et extra de pl. bi. non bapti. apo-
stolica. ubi etiam habetur. quod credens se baptiza-
turus. licet non sit baptizatus. nihilominus si decedat
salvatur. puulo autem non fit salus per baptismum fla-
minis. nisi de privilegio speciali. ut patet de sanc-
tificato in utero. quod non habet usum liberi arbitrii.
Baptismo autem sanguinis fit salus utriusque. s. adul-
to et puulo et hoc si fit propter deum. Vtrum san-
ctificatus in utero teneatur ad baptismum. s. q.
sicut patet per iohannem. q. dicit se a christo debere bap-
tizari. et hoc quidem non propter indignitatem remedii. s.
propter impressionem characteris. et huiusmodi actus ca-
ritatis. s. propter bonum obedientie. quod de precepto

ut omnia qui nascuntur renascantur. Et propter hanc
militatē. qz debz se reputare peccatozem. et
indigerē xp̄i redemptōe. et propter cōformita-
tem ut ab aliis xp̄ianis n̄ discordez. qz tñ ba-
ptizare sibi p̄ceptū ē a firmatiūū ideo nō ob-
ligat ip̄m nisi p̄ loco et tpe. vñ si añ adultaz
etatē seu oportunitatē habitā mortē saluac̄
qz nō habebat opus baptisari p̄pter remediū
s̄z p̄pter p̄ceptū. Verū apostoli fuerit bap-
tizati. h̄c q̄ sic. vñ glo. sup illud jo. xiii. q̄ lo-
tus est. dicit his verbis intelligim⁹ baptiza-
ros apostolos. et si n̄ legatur vbi et qñ. de cō-
se. di. iiii. qñ ab hierosolimis. et. c. si eos. et
sūt capitula augu. Similr dicit pōt de beata
virgine et de jo. baptista. latro vero tūc ba-
ptismo sanguinis et flāminis fuit baptisat⁹
qñ in cruce xp̄m est cōfessus. de cōse. di. iiii. a
bapti. p̄ inuicē. Esto p̄ paruul⁹ dū ad bap-
tismū deferatur ab infideli interficiat⁹. nunq̄d
saluabitur. h̄c null⁹ puul⁹ saluatur q̄ntum
est de lege dū nisi virtute sac̄menti. n̄ qz puu-
lus teneatur ex p̄cepto. s̄z qz sine sac̄mēto vel
aliquo qd̄ equipolleat. de⁹ nō disposuit dare
gratiā. Si vō paruul⁹ p̄pter hoc solū occisus
est a p̄secutore cū portaretur ad baptizandus
ne baptizaretur mortis p̄ baptismo. ideo i s̄a
guine suo pie creditur baptizatus. si aut̄ alia
de causa occiditur. q̄ntumcūqz deferatur ad
baptismū. dānabitur. S̄z nunq̄d ex quo te-
netur ad baptismū aliq̄s. peccat recipiēs ba-
ptisma a malo mistro. h̄c huius habet⁹ supra
in primo ti. de sac̄mentis i dū. S̄z esto q̄ sa-
cerdos nolit sine p̄tō baptizare. qd̄ ē tūc faci-
endū. h̄c si baptizandus sit adultus. sufficit
sibi petere baptismū ad salutē. qz baptizatur
baptismo flāmis. nec debz p̄pter hoc symoni-
am cōmittere. qz n̄ sūt factēda mala ut veniat
bona. roma. iiii. tñ si esset ibi aliq̄s laycus de-
beret se potius ab eo facere baptisari. si tñ sit
puer. tūc ip̄emet debz eū potius baptizare. q̄
p̄cium sac̄mēti symoniace dare p̄ baptismo
si n̄ sit p̄tō alius p̄biter q̄ velit baptizare pu-
erū debito mō. et licz ei aquā emere. non tñ
sanctificatā. vbi pōt habere aliā aquā. si ali-
as aquā habere nō possz. qz aqua n̄ ē sac̄mē-
tum. si aut̄ emit aquā sanctificatā. illa n̄ opa-
tur ad baptismū. de necessitate eius existens
quasi sacrificata. s̄z q̄si aqua. et ideo nō emit
ut sanctificatā s̄z ut aquā. h̄c tho. dicit etiam
aliq̄ ut rich. et p̄babiliter. q̄ in hoc casu da-
ri pōt pecunia p̄ aqua sanctificata sine vitio
symonie. qz p̄ hoc redimic⁹ vexatio iuris pu-
eri. cuius i hoc casu iure nature et diuino est
aqua illa. q̄ est necessaria ad vsum baptizandi.
Aliis aut̄ ut bon. simplr videt⁹ q̄ i hoc ca-
su p̄ciū dari pōt p̄bitero p̄ baptismū non ad
emendū sac̄mentū vel aquā. s̄z ad redimen-
dam vexatōez sui iuris. et hoc ut dicit videt⁹
magis cōsonare pietati et bonitati et iuri. Se-
cundū aut̄ sco. potius p̄mitti debet mori sine
baptismo puul⁹. q̄ ematur baptism⁹. qz hoc
fieri nō posset sine peccato mortali. posset tñ
emi aq̄ ec̄ sanctificata. nullomō h̄ndo intentōe
ad cōfētōz et etiā labor baptizandi qz p̄biter

habet emi posset nullo mō h̄ndo intentōez ad
actū illū. inq̄ntū est sac̄mental. Esto q̄ mā-
cus roget p̄biterū ut baptizet puerū iminen-
te mortis articulo et nullus ali⁹ assit qui euz
baptizare possit. et p̄biter eū baptizare nolit
nisi pecuniā ei dederit qd̄ ille faciet. h̄c rich
dicit q̄ ille māc⁹ debz potius p̄mittere puu-
lū mori sine baptismo q̄ dare pecuniā p̄ sac̄-
mēto baptismi. qz n̄ sūt factēda mala ut eue-
bo. roma. iiii. Aliq̄ tñ dicit q̄ i h̄ cau pecunia
dari possz. ita tñ q̄ dās n̄ intenderz eā dare p̄
sac̄mēto. s̄z p̄ vitāda dānatōe pueri. et remo-
uēda isama p̄biteri. Zecus ē de aliis sac̄men-
tis q̄ sine piculo dānatōis ex cā p̄nt differri
h̄ rich. Quid d̄ p̄bitero qui h̄ facerz. h̄c nisi
se corrigere spēte honorē relinquēdo. debet
subire piculū p̄p̄ri honoris. i. q. i. baptizan-
dis. i. tex. et glo. d̄ etiā de cōse. di. iiii. q̄ cum
qz p̄biter nollit p̄ intentōe muneris. ut p̄o
alia excusatōe baptizare aliq̄e i piculo mor-
tis. si ille sine baptismo decederz deponi de-
beret. Quid si p̄biter cathecumios a bap-
tismo repellat. et ip̄i interz añ tēp⁹ cōstitu-
tū sine baptismo decedat nūquid imputabit⁹ sa-
cerdoti. h̄c q̄ n̄. absit em̄ ut ea q̄ p̄pter bonū
et licitū facim⁹ aut iubem⁹. si qd̄ p̄ h̄ p̄ter
n̄raz volūtate cui⁹ male acciderit. nobis im-
putet. xiiii. q. v. de occidēdis. h̄ notatur de
cōse. di. iiii. d̄ cathecumis in glo. Ad hec
nota q̄ qñ p̄biteri subditis sac̄menta negant
malitose. tūc subditi possūt ip̄a ab aliis reci-
pere. ar. extra de resc̄p. venies. i. tex. et glo.
vi. q̄ ponit⁹ sup illud. c. pastoralis. qd̄ ē verū
de priuilegiis et i casib⁹ cōcessis. s̄. i. bap-
tismo et p̄nia. que recipi possunt ab aliis in ne-
cessitate. sed in aliis recurrendū est ad sup̄io-
rē extra de iure patrona. nullus. hec rich.

Irca sc̄dm. s̄. statū et tēp⁹ i quo debet q̄
baptizari q̄runē pla. s̄. v. bap̄tism⁹ sit
differēd⁹ adultis. h̄c adultis subueniri pōt
p̄ desiderū baptismi. et ideo adultis cū d̄uer-
tunt. n̄ statz ē sac̄mentū baptismi cōferēdū. s̄z
oportet differre vsqz ad aliq̄d certū tempus
primo qd̄ ē p̄cautela eccie. ne decipiat⁹ sac̄-
mentū fictē accedētib⁹ cōferēs. p̄pter qd̄ p̄ba-
tio sumit⁹ d̄ accedētib⁹ ad baptismū qñ p̄ ali-
qd̄ temp⁹ eoz fides et mores examinantur.
sc̄do hoc ē necessariū ad vtilitatē eoz. q̄ bap-
tizant⁹. qz aliquo tēpis spatio indigēt ad h̄ q̄
plene instruant⁹ de fide. et exercitent⁹ i his q̄
p̄tinēt ad vitā xp̄ianā. tercio hoc ē necessariū
p̄pter reuerentiā sac̄menti. dū i solēnitatibus
p̄cipius. s̄. pasce et p̄te. hoies ad baptismū
admittunt⁹. et ita deuoti⁹ sac̄mēti suscipiūt.
de cōse. di. iiii. cathecumin⁹. et. c. venerabil. Quāto vero tpe adulti baptizandi debeāt ca-
decisari et exorcisari añ baptismū habet⁹. ti.
de exorcismo. Et discrecio i h̄mōi ē p̄mittēda
duplici rōe. primo qd̄ez qñ illi q̄ sūt baptizā-
di apparēt p̄fecte instructi fide et ad bap-
tismū p̄donei. tūc statz p̄nt baptizari. sic philip-
p⁹ statz baptizauit enucū. ut habet⁹ act. viii.
et pe. corneliū et eos q̄ cū ip̄o erāt act. xviii.
sc̄do p̄pter ifirmitatē vñ aliq̄d piculū mortis

de cōse. di. iiii. cathecumis. et. c. se. si tñ ali
q̄s morte p̄ueniat articulū oportunitatis ex
cludere. dū expectat temp̄ ab ecclesia cōsti
tutū saluatur. licet p̄ ignē ut dictū ē. peccat
aut si ultra temp̄ ab ecclesia ordiatū differt
accipe baptismū nisi ex cā necessaria et licētia
platorū ecclesie. licz hoc peccatū deleri pos
sit cū aliis p̄ succedentē d̄trictōz q̄ supplet vi
cē baptismi ut dictū est. Nec ē d̄tra p̄dicta id
qd̄ dictū ē. de cōse. di. iiii. cathecumin. ca.
thecuminū licz i bonis opibz defūctū. vitaz
habē n̄ credimz. excepto dūtaxat nisi maritij
sac̄mentū cōpleat qz scdm regulā ibidē icelli
gicur de eo q̄ baptizari nō q̄rit vel alias i ali
quo peccato cōsistit. Vtrū pueri sint baptizā
di. h̄c indistincte q̄ sic. indistincte em̄ vox euā
gelica intonat nisi q̄s renatus fuerit ex aqua
et sp̄sancto. n̄ itra. in regnum dei hac gene
ralitate nec sexū nec etatē excludēs. extra de
bap. maiores. Ratio huius ē. qz morbz ē cōis
puulis et adultis. et medicina est cōueniens
istis et illis. Est aut̄ vtilius et securius statiz
puulo baptismū d̄ferri q̄ differre vsqz ad eta
tem adultā tū p̄pter piculū mortis et dānatō
nis. de cōse. di. iiii. venerabilis i glo. cū pro
pter ifestacōes demonū qui minus possūt i ba
ptizacōe ceteris p̄ibz. tū qz dum hō ē puulus
certū ē i eo nihil esse qd̄ ipediat effectū bap
tismi. tū p̄pter bonū asuefactōis et q̄si educa
tōis i his q̄ sūt religionis xp̄iane. et hāc rōez
assignat d̄ponisū vlc. c. celestis ierarchie. Sz
cbicitē qz legat̄ n̄ debz excedere fines māda
ti. sz dñs mādat m̄. vlc. credentes baptizari.
ergo puuli n̄ sūt baptizādi. h̄c lz illud māda
tum scdm formā mādati sp̄aliter ligz adultos
tñ ex alio ei⁹ mādato. jo. iiii. nisi q̄s renat⁹ fu
erit rē. inuenit̄ euā ad puulos h̄m intentōez
mādati extēdi. Vtrū pueri hereticorū vlc iu
deorū et aliorū infidelium sint baptizādi i iuris
parētibz. h̄c filii infidelium aut habēt vsū ra
tōis aut n̄. si habēt iā tñ ad ea q̄ sūt iuris dimi
vel naturalis icipiūt sue p̄tatis eē. et ido p̄a
volūtate etiā inuitis p̄tibz p̄nt baptismum
suscipe sicut et m̄tioni d̄trahere. et ideo ta
les licite p̄nt induci ad suscipiendū baptismum
Si vō n̄ h̄nt adhuc vsū rōis vel liberi arbitrii
h̄m ius naturale sūt sub cura p̄tū q̄ndiu sibi
p̄uidere nō p̄nt vñ etiā de pueris antiquorū
d̄ q̄ saluabant̄ in fide p̄tū. et ideo d̄tra iu
sticiā naturalē eēt si t̄les pueri inuitis p̄tibz
baptisarent̄. sic eē si aliq̄s habēs vsū rōis iui
t̄ baptizaret̄. Est eē piculosū tal̄ filios infi
delium baptizare qz defacili redirēt ad infide
litate p̄pter naturalē affectū ad p̄ntes. et ido
n̄ habz h̄ eccie cōsuetudo q̄ filii infidelium bap
tizent̄ inuitis parētibz. fuerit em̄ retroactis
temporibz multi catholici p̄cipes potentis
simi ut cōstantin⁹ et theodosi⁹ q̄bz familia
res fuerūt sanctissimi ep̄i. ut siluester cōstan
tino et ambrosi⁹ theodosio q̄ nullo mō p̄ter
misissent h̄ ab eis ipetrare si hoc fuisset cōsonuz
racōi. hec tho. Scdm aut̄ sco. si p̄cipes aliq̄s
puulos infidelium p̄tibz inuitis baptizari fa
ceret cū bona cautela. f. ne p̄ntes prius cog

noscētes h̄ futurū occiderēt eos. et facerz eos
educari religiose laudabiliter facerz. Et idē
dico eē si cogāt parētes minus et terrozibz ad
baptismū suscipiendū et seruandū susceptū. et
hoc videt̄ posse p̄bari. qz simile cōmendatur
de d̄se. di. iiii. pleriqz. Preterea dato q̄ non
essent om̄s vere fideles i corde. tñ minus ma
lum esset eis n̄ posse ipune legē illicitā serua
re q̄ posse. et etiā eorū filii i sc̄da et tertia ge
neratōe essēt forte vere forte fideles. Vtrū
infidelis p̄tēs baptizari debeat statim bap
tizari. h̄c h̄m hosti. aut ē i piculo ne. f. alii infi
deles eū interficiāt si h̄ p̄pendāt. et tūc et sta
tim fides debz exponi et baptizari. d̄ d̄se. di.
i. ne q̄ absit. Aut nullū piculū iminz et tūc
vel p̄ octo mēses vlc arbitrarie debz iter cathe
cumios reaneri. sic intellige illud de d̄se. di.
iii. iudai. et. c. se. Vtrū in utero existentes
possint baptizari. h̄c q̄ n̄ de conse. di. iiii. si a
m̄ris. et pluribz aliis. c. oportz em̄ q̄ caro ei⁹
q̄ baptizā h̄m totū vlc h̄m p̄tē imediate lanē
vñ si puer inolutus totalr i vno corio i aquā
imergeret̄ sub debita verborū forma p̄pter h̄
n̄ baptizaret̄. hec rich. Vtrū vter⁹ m̄ris de
beat apiri ut puer extrahat̄ et baptizet̄. h̄c n̄
sūt faciēda mala ut eueniūt bona ut d̄ ad ro
iii. et ido n̄ debz hō occidere m̄rem ut bap
tizet puerū si tñ mortua sit vinēte ple in utero
debz apiri ut puer baptizet̄. hec tho. Vtrū
debeat expectari oioda eḡsio pueri de utero
an̄q̄ baptizet̄. h̄c q̄ sic nisi mors imineat. si
tñ primo caput eḡdiat̄ i quo oēs sensus fun
dant̄ debz baptizari piculo iminēte et nō est
postea rebaptizādi si d̄tingit eū nasci p̄fecte
vñ etiā reputat̄ esse hois sepultura vbi sepul
tū est ei⁹ caput. ff. de re. et sump. fu. l. cū in
diuersis. et post caput p̄ct⁹ qz sedes cordis
est q̄si i pectore et cū abo ista nō possūt ablu
magis patet aie opatōes. Id etiā videt̄ faciē
dū q̄cunqz alia p̄s eḡdiat̄ piculo iminēte. qz
tñ i nulla exteriorū p̄tū integritas vite ita cō
sistit sicut i capite. videt̄ q̄busdā q̄ p̄pter dubi
um q̄cunqz alia p̄te corporis abluta puer p̄ p̄
fectā natiuitatē sit baptizādi sub hac forma.
si n̄ es baptizādi. ego te baptizo rē. Aliq̄bus
tñ videt̄ q̄ puer etiā tūc eēt baptizādi qz aia ē
tota i qualibz p̄te corporis. et hui⁹ sentētie est
gual. in. iiii. sen. eo q̄ nō est p̄ceptū magis q̄
caput imergat̄ qm̄ aliū mēbz et ido n̄ magis
ē necessariū lz sit rōnabile. eiusdē sentētie est
glosator. de conse. di. iiii. p̄prie. ar. e. di. nec
q̄mcūqz primū cōmunius tenet̄ ut dicit rich.
Quid fiet de tali cuius alia pars qm̄ caput
abluta ē si decedat an̄ p̄fectā natiuitatez. h̄c
pie p̄t tal puer reputari baptizatus si fuerit
mortu⁹. vñ ē i cimiterio sepeliēdi h̄m gual.
Vtrū puer existēs adhuc i utero m̄ris rege
nerari possit baptismō sāguinis. h̄c quidā di
cūt q̄ nullo mō nec p̄ effusionē sāguinis nec
p̄ aliā viā de lege cor p̄t puer i utero m̄ris a
peccato purgari. Aliis aut̄ videt̄ pie dicēdū
q̄ licet puer in utero m̄ris baptismō aq̄ bap
tizari nō possit. qz nō p̄t ipm̄ sensibile sac̄mentū

suscipe et ecclesie ignotus est qz tñ ad ipm ef
fusio sanguinis puenire pöt et deo notus est
qz pncipalr baptizat. id p infusione sãguinis
illatã p fidẽ pöt ab originali peccato purga
ri. vñ illud aug⁹ li. ii. de baptismo puuloz.
qui natus ñ fuerit ñ pöt renasci. intelligendũ
est de regeneratõe baptismi aque dicit rich⁹.

Irca terciũ articulũ. s. circa ea q̄ reqrũt i
baptizandis añ baptismũ vel etiã dũ ba
ptizat querunt plura. s. vñ i adultis añ ba
ptismũ pnia reqrat. hẽ in adultis baptismuz
pcedit pnia necessario quantũ ad attritõe qz
volũtas semel fixa i peccato remanet sp i eo
fixa actu vel hitu nisi p actualẽ dissensũ eucl
lac⁹ ab eo i spali. vel saltẽ i generali. et qñtũ
ad hoc dicit aug⁹ li. i. d. pnia qz null⁹ sue vo
luntatis arbiter dicitur nouã vitã pöt icho
are ñ eũ peiteat veteris. qñtũ aut ad attritõe
pcedit pnia baptismũ de ogro rõe hũiliatio
nis et istructõis. s. qñtũ ad absolutõe et sa
tisfactõe neutro mō. i. nec de ncõio nec d cõ
gruo pcedit. et qz factũ pnie cõpletũ e i
absolutõe et i pnia sãm qd e ecclesie factũ
ideo sequit⁹ qz ñ pcedit baptismũ cũ baptism⁹
sit ianua sacrametoz. S3 obicit⁹ cõtra pre
dictã qz iudeis venieũb⁹ ad baptismũ indicẽ
da e pnia ac abstinentia. xl. diez. qua cõpleta
sũt baptizãdi. vt habet⁹ de cõse. di. iiii. ne qz
absit. hẽ p illa pnia nõ indicit⁹ iudeis ppter
sacramenta inefficaciã s3 ppter ei⁹ reuerentiã
et indeoz recipiẽtũ baptismũ pbatõz vñ eis
nõ indicibat⁹ post susceptõe baptismi s3 acẽ
qmuis sic obseruaret⁹ tñ mō ñ opozet h obser
uare sãm qd vide⁹ dicere glo. ibidẽ qd intel
ligo vbi ñ e cõsuetudo contraria. h rich⁹. Vtrũ
in adultis reqrat⁹ vsus rõis ad suscipiẽdũ ba
ptismũ. hẽ ad suscipiẽdũ factũ baptismi et
re et ñ e necessaria p se aliq̄ actio ex pte susci
piẽtis. s3 sufficit qz in eo ñ sit aliq̄ phibẽs p
dictõz susceptõe phibens aut ñ est nisi pec
catũ mortale de quo hõ nõ e attritus nec cõ
tritus. et ideo licet aliqui adulti fiãt carẽtes
vsu rõis añqz mortãl⁹ peccauerit si baptizant⁹
recipiũt factũ et re factũ etiã si tũc cõ
tradicat⁹ qz illa cõtradictio ñ pcedit a volun
tate rõis sãm quã sũt capaces grẽ baptismãl⁹.
Si aut añqz fiãt furiosũ vel obdormiat morta
liter peccauerit cõmittẽdo vel obmittẽdo et
nõ fuerint de illo peccato cõtriti nec a tãtia.
etiã si baptizant⁹ ñ suscipiũt rem factũ. Iiz
sacramentũ suscipiãt tpe quo furia intrauerũt
vel obdormierunt intentõe suscipiẽdi factũ
tum actu vel hitu. tñ quantũcunqz d̄staret qz
talẽ intentõe habuiss⁹ ñ debz aliq̄s baptiza
re dormientẽ vel furiosũ hñtem lucida inter
nulla dum actu e in furia s3 expectandum est
furiosũ lucidũ interuallũ et dormiẽtis vigilia
et qz fac⁹ contrariũ peccat ñ sãm suũ iudiciũ pba
biliter imineat piculũ si talẽ differat baptiza
re. qñtum aut ad furiosum non hñtem lucida
interualla nulla est dilatio faciẽda. et h ha
bet⁹ extra de bap. maiores. hec rich⁹. Nul
lus ergo debet baptizare aliq̄ dormientem
nisi psumat⁹ qz non euigilet añ mortẽ. et nisi

psumat⁹ de eius pñi volũtate p verba vl sal
tem signa qz de xpianis sic natus. et in h casu
his cõcurrentib⁹ baptizari debz sicut etiã aug⁹
narrat i q̄rto li. cõfessi. de quodã amico suo q
baptizatus est nesciẽs ppter piculũ mortis.
et idẽ dicendũ est de furioso. hec boñ. S3
q̄re adultis amenũb⁹ et dormiẽtib⁹ qz nõ cõ
sentiebãt dum essent i vsu rõis. baptizare nõ
pdesset ad tollendũ peccatuz originale sicut
pdest puul. s3 qz vt habet⁹. eẽ de bap. maio
res. q. verũ dñs qz totũ hoim sanũ fecit i sab
bato op⁹ impfectõis ñ vult et ideo peccata
nõ ex pte sed ex toto tollit qd facerz si baptil
mus originale delerz et ñ actuale qd sine cõ
sensu deleri ñ pöt. Sed ponat⁹ qz dormientes
excitati ratum habeãt qz sũt baptizati licz nol
lent pzi⁹ baptizari. hẽ nõ pdest qz nihil reci
piũt. et ideo non est vñle qz ratũ habeãt s3 ite
rũ debent baptizari. eẽ. de bap. maiores. q.
item qñtur in glo. h. Verũ i adultis habẽ
cibus vsu rõis qñ baptizant⁹ reqratur intentio
ad hoc qz recipiãt factũ baptismi. hẽ qz i
talib⁹ de cõmuni lege ad hoc qz recipiãt ca
racterẽ baptismãlẽ reqrit⁹ intentõ actu vl ha
bitu tam in illo qz cõsentire pöt qz i illo qz cõse
tire non pöt ad suscipiẽdũ sacramentũ. p su
sceptõe em characteris baptismi intrat hõ ec
clesiã militantẽ et ascribit⁹ exercitiũ ecclesie
militantis. ad h aut obtinẽdũ requirit⁹ ei⁹ cõ
sensus actu vel habitu si est i statu i quo cõse
tire posset. phabile em est qz ab illo plus req
ratur qui cõsentire pöt qm ab illo qz cõsentire
nõ pöt sicut videm⁹ i cathecismo rñdent pro
puulo patrini. et si adult⁹ est debet rñdere p
seipõ. de cõse. di. iiii. p paruulis. Ad hoc aut
non est semp necessaria determinata intentõ in
actu qz qñqz sufficit intentõ i habitu. si em ali
quis cathecuminũ nõ actu cogitantem de su
sceptõe sacramenti baptismi s3 de re alia ab
luerz sub forma verboz debita intendẽs sibi
mistrare sacramentũ baptismi. iste cathecumi
nus recipet baptismãlẽ caracterẽ. qmuis em
intentio i habitu ñ sufficiat ad causandũ ef
fectũ. pöt tñ esse sufficĩes dispositõ ad suscipi
endum. maior em actualitas requirit⁹ i agen
te qz in paciente. cum res agat p suã actuali
tatem et paciat⁹ p suã passibilitatẽ. qñqz tam
intentõ i actu determinate reqrit⁹ p accidens
f. vel ad remouendũ phibens. vel qñ ñ cõse
tire in actu et nõ cõsentire i habitu se cõcomi
tant⁹. si em in accedente ad baptismũ est actu
vel habitu intentõ non recipiẽdi factũ ba
ptismi. hñmõ intentõ phibz sacramenti susce
ptõe. et tũc necessariũ est illã intentõe ex
pelli p cõtrariã intentõe in actu ad h ve ille
recipiat sacramentũ baptismi. si etiam acce
dens ad baptismũ admoneatur diligẽter vt
actu cõsentiat requirit⁹ qz cõsentiat in actu
ad hoc vt tũc vere recipiat sacramentũ quasi
tũc ibi nõ cõsentiret in actu. tũc etiã nõ con
sentiretur in habitu. sic em accipim⁹ consen
tire in habitu in aliquam rem. quando homo
sic disposit⁹ est qz si actualiter et deliberate
cogitaret de illa re qz actu cõsentiret in illam

hec nich. Quid ergo de adulto in quo tam in actu qm in habitu non est intentio suscipiendi sacramentū. nunquid est rebaptizandus. *h*ic q sic. sed ubi hoc nō constaret esset dicendum si non es baptizatus ego baptizo te &c. Nec debet teneri glo. de cōse. di. iiii. que dicit solet etiā dici q si baptizans baptizare intēdat qlemcūqz intētoez habeat baptizat⁹ suscipit sacramentū. Vt ad recipiendū sacramentū baptismi requiratur voluntas libera vel sufficiat coacta. *h*ic cum quis cogitur ad baptismum aut cogitur coactione absoluta siue sufficiente quia scz violenter eo renitente manibus et pedib⁹ immergitur et tunc non recipit sacramentū nec rem aut coactionē cōditō nata siue inducente ut minis et flagellis ita q potius vult se subicere sacramēto ecclesie qm morte pite et tunc aut intendit alios illudere et mortem euadere et tūc etiā neutroz suscipit. quia tamen ecclesia pze sumeret cōse fuisse talem interius ppter cōsensum exteriorē talis deberet cogi ad fidē xpiane obseruatōnem. Nūc vult potius circa se fieri quod facit ecclesia qm pite et tunc recipit sacramentum et hec fere omnia patent extra de baptismo. maioribus. §. item queritur in tex. et glosa g.

Nota igitur breuiter q suscipientū baptismum quidam nunquā habuerūt vsū rationis ut puuli et ppetui furiosi et naturaliter stulti et in his voluntas nō requiritur. quidam autez aliquando habuerunt licet tunc non habeat et in his voluntas antecedens requiritur licz non concomitans. quidam vero habent tunc cum baptizantur. et in his cū cōditio eoz ibi meliozet⁹ sufficit voluntas addionata. Vt fides requiratur ex parte baptizati. *h*ic i paruulis qui p se nō possunt credere sufficit fides aliena scz ecclesie que est. vel si hec deficeret sufficit meritū fidei que fuit in ecclesia. dicit em aug⁹ ad bonifaciū cum offeruntur puuli ad percipiendā gratiam ab omnibus offerri intelliguntur quibus placet q offeruntur fides tam ecclesie militantis nunqz deficit vniuersaliter nec deficit scd⁹ illd ma. vlt. ecce ego vobiscū sū vsqz ad cōsumatōez seculi. et h diuina puidencia faciente. nec vnquā fuit nec erit quin semper esset aliquis qui deo placeret. In adultis vero requirit⁹ fides ppta nō quidem ad susceptōez sacramenti. id est caratēris. qz sacramentū non pficitur p iusticiaz hois dantis vel suscipientis baptismuz s per virtutem dei s requirit⁹ ad susceptōez rei sacramenti. i. grē. Sed contra hoc videt⁹ esse illd hiero. fides in aquis baptismi gignit⁹ et nūcitur. non habenti etiā datur et habētū auge⁹. *h*ic q fides paruulis in baptismo datur sed adultis augetur vel informatur si erat informis. vñ fides informatā pexigitur s formata ibi datur adultis. hec pe. Vtrū sine recta fide possit haberi intentio suscipiēdi baptismū. *h*ic q nō habens rectam fidem circa aliquos articulos pōt habere rectam fidem circa sacramentū baptismi si tñ etiā circa h sacramentū nō recte sentiat sufficit ad pceptionem sacramenti

generalis intentio p intendat suscipere baptismum sicut xps instituit et sicut ecclesia tradit.

Irca qrtuz. s. cca ea q requiruntur ad baptizatiū post baptismū. querunt⁹ plura. scz p q opa nup baptizati sint exercitadi ad iusticiā. *h*ic nō p opa penalia. sed p opa facilia ut qsi quodā lacte facte facili exercitij pmo neant⁹ ad pfectioza ut dicit glo. sup illd ps. sicut ablactat⁹ est sup mrefua. vñ etiā dñs discipulos suos de nouo cōuersos a ieiunio excusauit ut patet ma. ix. et hoc est qd dicitur prima pe. ii. sicut mō geniti infantes lac ducunt in eo crescat⁹ in salutem. Vt teneant⁹ restituere illis quos leserūt. *h*ic restituere ablata et sat⁹ facere de iniurijs illatis est cessare a peccato et hoc ipm nō facere est detinere aliena. et pimum lesū nō placare est peccatum. et ideo peccatozib⁹ baptizatus ē immūgendum q sat⁹ faciāt pimis sicut etiā q a peccato desistat. hec tho.

De sacramento cōfirmatōis. ti. vii.

Einde cōsiderandū est de sacramento cōfirmatōis. et primo de ei⁹ institutio

ne. scdo de ei⁹ necessitate. tertio de ei⁹ materia. qrtō de forma. quinto de efficacia. sexto de mistris eius. septimo de suscipiētib⁹ ipm. octauo de ritu et celebratōe huius sacramenti. Circa primū. s. institutōez huius sacramenti sciendū q hoc sacramentū xps instituit s m aliquos apostolis exhibēdo. licz hoc nō sit scriptum. s m alios pmittēdo. jo. x. si autē abiero mittā eū ad vos. et hoc idō. qz i h sacramento dat⁹ plenitudo spūs sancti q nō erat danda an resurrectionē et ascensionē. s m illd jo. vii. nōdū erat spūs sanct⁹ datus qz xps nō dū fuerat glorificatus. et hec ē opi. pe. s m vero alios instituit h sacramentū pueris manus imponēdo et eos bñdicēdo. m. xix. et hec est opi. rich. Alii dicūt q fuit institutū ab apl⁹ s le gunt⁹ cōfirmasse act. viii. Alii dicunt q ab ecclesia q primo legit⁹ ipius ritū solēni cōsilio instituisse et pcepisse. hec videt⁹ esse opi. bon. Alii dicūt q xps instituit figuratiue. s. iponēdo manus pueris. m. xix. et spūs sancti inspiratione et auctoritate apostoli traditōe et ecclesiastica approbatōe. Est em institutō duplex. scz expōsione facti vñ pcepti. ergo xps instituit ispiratō. apl⁹ faciēdo. et eccia pceptiēdo. et s m h oēs supdce. op. vñ sūt i pte et h ē dictū pe.

Irca scdm. s. necessitatē cōfirmatōis sciēdū q grā q dat⁹ m cōfirmatione ē ncia nō qz sine ea simplr nō sit sal⁹. s qz sine ea vel p sacramentū vñ alias accepta. pugnādo nō puenit⁹ ad salutē. ideo dicit melchisedes papa de conse. di. v. spūs sancto i baptismo rēgeneram⁹ ad vitā i cōfirmatōe cōfirmamur ad pugnā. et licet cōtinuo trāsituris sufficiat regeneratōis bñficiū victuris tñ sūt necessaria cōfirmatōis auxilia. Ex institutōe aut eccie ē q null⁹ ab h sacramēto excipi⁹ ut sit qlibz strenu⁹ pugnatoz idō si qz cū hz loci et tps oportunitatē negligēdo cōtemnit piculo se expoit. et sic d⁹ intelligi illud hu. li. de sacra. pre. vii. c. iiii. a mendū est de his qui p negligentia amittunt epi

pñciam et nō suscipiūt manus impositionē nō forte p̄pterea damnet̄ sc̄z nisi peniteāt quia festinare debuerūt dū potuerūt.

Ira terciū. s. materiā cōfirmatōis sciend̄ q̄ materia hui⁹ sacramēti ē qd̄ cōponitur ex oleo et balsamo. et hoc bñ cōuenit sigfica tōi effect⁹ hui⁹ sacramēti q̄ est duplex. quoz̄ prim⁹ ē nitor̄ fidei in vera credulitate cordis sc̄d̄ ē odor̄ fame in cōfessione. prim⁹ signat̄ in oleo. sc̄d̄ in balsamo q̄ p̄cipue ē odoriferus. Oportet aut̄ q̄ crisma qd̄ est hui⁹ sacramēti materia prius fuerit ab ep̄o cōsecratū. Sacra mētoz̄ aut̄ qd̄az̄ sūt necessitatis. et lic̄z in his requirac̄ sanctificatio materie ad solēnitatem nō tñ ad necessitatē ut in baptismo. qd̄az̄ sunt p̄fectōis. et ideo in his requirac̄ sanctificatio ma terie ad solēnitatem et necessitatē ut in hoc sac mēto et extrema vnctōe. hec pe. Sicut autez̄ habet̄ de cōse. di. iiii. om̄i tpe. i. om̄i āno ut exponit glo. licebat crisma cōficere. q̄ tūc solēniter baptis̄m⁹ ad quē requir̄ crismatis vsus in vigilia pasce celebrat̄. ideo cōgrue ordiatū est ut p̄biduū ante ab ep̄o crisma bñdicat̄ ut possit p̄ d̄pocess̄ destinari. dies etiā ille satis cōgruit ad materias sacramētoz̄ bñdicēdas in quo fuit eucharistie sacramētū istitūtū ad qd̄ oia alia sacramēta qd̄amō ordināt̄. Debz̄ aut̄ ep̄s qñ vult crisma cōficere missā celebrare ec cl̄ in ecclesia cathedrali nisi ex iusta cā impe diat̄. ex de cele. mis. referēte. Singul̄ āt̄ ānis debz̄ in cena dñi nouū crisma cōficere et ver⁹ in ecclesia cremari. de cōse. di. iij. literis. Nō de bet etiā crisma accipi nisi a p̄p̄ijs ep̄is. d. cōse. di. iij. p̄sbiteri. et q̄libet p̄sbiter d̄z̄ illō acci pere quolibet āno vel p̄ se vel p̄ d̄p̄aconū. di. xco. p̄sbiteri. vñ abbates peccat̄ q̄ accipiūt il lud ab alijs nisi sint p̄iuilegiati q̄ possunt ac cipe a q̄b⁹ velint ut dicit glo. ibidē. Quid si aliq̄s cōfirmāduz̄ oleo p̄ crismate esset vn ctus. h̄c nō esset sacramētū cōfirmatōis ite randū. s̄ esset caute supplend̄ qd̄ esset omissū ex d̄ sac. ite. pastoralis. Inno. et host. ex d̄ sa. vnc. c. j. dicit q̄ q̄ cōfirmatus ē oleo debz̄ ite rū crismate limi et debz̄ illa oratio iterari si gno te signo crucis. Alie aut̄ oratōes q̄ p̄ce dūt et que sequunt̄ nō iterant̄.

Ira q̄rtū sc̄z formā cōfirmatōis sciend̄ q̄ forma v̄boz̄ hui⁹ sacramēti ē cōsigno te signo crucis. cōfirmo te crismate salutis i no. pa. zc. Aliqui dicūt signo te et alii dicunt crismate sanctificatōis. s̄z p̄ hoc nō corrūpūt substantiā forme p̄dicte cum eadem res vtro biq̄ significetur.

Ira quitū sc̄z efficaciam cōfirmatōis scien dū q̄ in cōfirmatōe imp̄mit̄ character ut etiā habitū ē supra t̄. de sacramētis in cōi ar ticulo q̄rto. p̄supponit autē character cōfirma tōis characterē baptis̄mi. sicut augmētū p̄sup ponit generatōez̄. cōfer̄ etiā in cōfirmatōe gra gratū faciēs. vñ dicit raban⁹ q̄ p̄ impositionēz̄ manū p̄ncipis sp̄s̄sanct⁹ dat̄ baptis̄ato.

Ira sextū sc̄z m̄stros cōfirmatōis sciend̄ q̄ ex ordinaria potestate soli ep̄i possunt cōfirmare. ip̄i em̄ sūt successores apostolorū.

quib⁹ solis legit̄ in actib⁹ q̄ p̄ impositionēz̄ manus dabant sp̄ritūsanctū. ex de sa. vnc. c. j. p̄ frontis. Ex cōmissione tamē pape possit etiā simplex p̄sbiter cōfirmare. qd̄ p̄bat̄. di. xco. p uenit. vbi p̄sbiteri ex cōmissione beati grego rij cōfirmabāt ad t̄pus p̄pter scandalū euitan dū. potestas em̄ cōfirmandi ut dicit̄ quidā fū dat̄ sup̄ dispositione vicarij xp̄i hec rich. sup hoc etiā sunt plures alij modi dicendi quos omitto gratia breuitatis. Vñ ep̄iscopi de gradati possunt cōfirmare. h̄c aliqui dixerunt q̄ cum potestas cōfirmandi fundet̄ sup̄ digni tate que ep̄iscopo cōfer̄ in sua cōsecratōe et illa dignitas ab eo auferri nō possit p̄ hoiez̄ quia dignitatem apl̄atus omnes apl̄i quoz̄ successores sunt ep̄i immediate acceperunt a xp̄o. ep̄iscopi degradati cōfirmare possūt. lic̄z hoc facere nō debeāt q̄ eis p̄hibitus est sim pliciter illi⁹ potestatis vsus. Alij dicūt q̄ ep̄i scopi degradati cōfirmare nō possunt nec de iure nec de facto. q̄ vicario xp̄i concessa fuit a xp̄o potestatis plenitudo ordinandi de cor pore xp̄i militico qd̄ est ecclesia et ei⁹ mēbris s̄m qd̄ exigit ratio recta. sup̄ autē suū verum corpus nullā sibi cōcessit potestatem. nec etiā sup̄ illos qui sacramētū baptis̄mi nō receperūt qd̄ est ianua qua intrat̄ in ecclesiā militā tem cōcessit aliquā potestatem directe. vnde apl̄us. j. cor. v. quid de his michi qui foris sūt iudicare. et ideo q̄ potestas ep̄alis directe respicit corpus xp̄i militicū et eius mēbra. po testas aut̄ sacramēti eucharistie directe respi cit ver⁹ corpus xp̄i. et potestas baptis̄andi nō tñ respicit illū solū qui ē ecclesie mēbrū. sed etiā illū q̄ nec est nec fuit ecclesie militantis mēbrū. ideo vicari⁹ p̄t ab illo auferre digni tate ep̄iscopale nō tñ ab hoie potestate bap tis̄andi nec a sacerdote potestate cōficiendi. Secus autē ē de suspēsis q̄ p̄ p̄iuatōez̄ seu de gradatōem tollit̄ potestas. s̄z p̄ suspensionēz̄ p̄hibet̄ potestatis vsus. et ideo si ep̄s suspen sus cōfirmat̄ vere cōfirmatū ē s̄z cōfirmatōe mor taliter peccat. q̄ vñ potestate cui⁹ vsus est sibi p̄hibitus. hec rich. Vñ nō p̄sbiter ex cōmissione pape possit cōferre sacramētū cōfir matōis. h̄c s̄m bñ. ex de cōse. quāto. in glo. j. quilibet etiā cleric⁹ ex cōmissione pape pos set cōfirmare dūmō ip̄e cōfirmatus esset. Sed videtur aliquib⁹ p̄babiliter q̄ nō nisi solus p̄sbiter. gr̄a em̄ descendit in corpus xp̄i misti cum cui⁹ caput est christus p̄ ip̄ius xp̄i meri tum. et ideo ordinauit xp̄us ut potestas cōfe rendi sacramētū cōfirmationis eo q̄ per eius susceptōem digne ip̄m suscipienti cōfer̄ abū dānter augmētū gratie ad cōficendum cōstan ter crucifixionē veri corporis xp̄i. dependeat ex potestate cōficiendi corpus christi verum quam potestatem nō habent nisi sacerdotes. vnde etiā dicitur iaco. v. inducant p̄sbiteros zc. Nec te moueat ad discredendū qd̄ dictū est q̄ in sacra scriptura nō inuenit̄ exp̄ssuz̄. q̄ sicut dicit̄ dam. iij. li. c. iij. apostoli multa non scripta tradiderunt nobis. hec rich. Quid si papa post concessionez̄ suam cōfirmare

psbiteru pibit. hē psbiter ille nihil ofere
si postea crismaret. ex d' ofue. qnto in glo. vij
Vt alij epi vel archiepi crismare possint
in d'pocesi alteri epi. hē q' sic de licentia al
teri epi. Epi em ea q' sūt iurisdicōis vt iudi
care excōicare et silia pnt alijs dmittere etiā
nō habentib' iurisdicōez. que dō sūt ordinis
et epalis auctoritatis nō pnt demā dare vel eē
delegare alijs q' sūt grad' inferioris. ex d' ofe.
eccle. aqua. b' notat' in glo. sup'dicta.

Ira septimū scz suscipiētes cōfirmatōem
sciendū q' omib' d'petit h' sacramētū qz
character ei' ē signū distinctiuū in militia spi
rituali q' imminet oib'. licz em hec militia n̄
dueniat pueris p statu illo tñ p statu futuro
Vtuz duciat morientib'. hē q' sic qz quib'
subtrahant' eis plia tñ p'gūt p' pmiū militan
tiū ido cōiter accipiūt militie xpiane signū.
Vel d'petit eis ppter obedientie meritū et grē
augmētū. ideo dicit hu. q' oio piculosuz esset
si ab hac vita sine cōfirmatōe migrare d'inge
ret nō qz damnaret' aliqs nisi forte ppter cō
tempnū sed qz detrimentū pfectōis pateretur
vñ et pueri cōfirmati decedētes maiorē gl'am
dsequunt' sicut et hic maiorē obtinēt gratiā.

Sz obicit' illd melchias pape dicens. li
cet d'anne trāsituris sufficiāt regenerationis
beneficia. victuris tñ cōfirmatōis bñficia sūt
necessaria. hē illd intelligit' quantū ad hoc
q' morituris nō est necessariū hoc sacramētū
ppter pugne p'sentis periculū. Vtuz debeat
dari peccatorib'. hē q' nō qz hoc sacramētū
dat' ad cōfirmandū gratiā quā pei' inuenit et
ido nō d'z dari nisi his q' habēt gratiā et ppter
hoc sicut nō dat' nō baptisatis sic nō d'z dari
adultis peccatorib' nisi p penitentiā pparatā
vñ dicit' in aurelian. cōcilio vt ieiuni ad
cōfirmatōem veniāt et moneant' cōfessionē fa
cere. vt mūdi donū spūsancti valeāt recipere
et tūc p hoc sacramētū pficiūt penitētie effe
ctus sicut et baptisati. qz p gratiā collatā in
hoc sacramēto dsequit' penitēs pleniorēz re
missionē peccatorū. et siqs adultus in pecca
to existēs cui' dscientiā nō hz vel si etiā nō p
fecte d'rit' accedat ad sacmētū dūmō nō fi
ctus accedat p grāz collatā in hoc sacramēto
dsequit' remissionē peccatorū. hec tho.

Ira octauū scz ritū et celebratōez cōfir
matōis q'run' plura scz in qua pte debe
at fieri inūctio in h' sacramēto. hē q' in frō
te. vñctio em fit ad significandū illd qd' ofere
in sacramēto. vñ qz in cōfirmatōe ofert' auda
cia cōfessionis cui' oppositū scz timor vel eru
bescencia primo euident' in fronte manifes
tat'. ideo fit vñctio in fronte. qui tñ crisma
tus nō fuit in baptismo d'z in cōfirmatōe cris
mari ab epō prius in vertice postea in fronte
de cōse. di. iij. nullus. debz aut' frons cōfir
mati ligari donec exicet' ne frōs inūcta cō
trahat aliquas fordes. Et etiā h'm hu. li. iij.
de sa. pte. vij. c. vlt. cōfirmati nō debēt lauare
caput vsqz ad. vij. dies ppter septē dona spū
sancti. ecclesia em septē dieb' celebrat aduē
tū spūsancti. Sciendū aut' q' pannus ille quo

caput pueri crismati tangitur vel quo vertex
crismati inuoluit' p' alteri cōfirmatōe vel hap
tando itez circūcingi. de ofe. di. iij. si quis
voluerit. Notandū ergo q' inūctio crisma
tis triplex fit in trib' sacramētis quoz diuer
sitas ex fine accipit' qz in baptismo fit in ver
tice ad significandū fidei susceptōem qz ver
tex est locus cellule rationalis. In cōfirmatōe
in fronte ad significandū audaciā cōfessionis
cui' impedimentū scz timor et verecūdia ma
gis manifestat' in pallore et rubore frōtis ex
ppinquitate cellule imaginatiue. In ordine
vero in manib' ad significandū potestātē cō
secrādi dominicū corp'. hec pet. et ita ponit
q' man' psbiteri inūgant' crismate. hoc idem
scripsit gōf. in sum. Sz h' nō ē vtz h'm host.
sed inūgant' oleo benedicto. et hec pbantur
in ordinario. di. xxiij. papa. vbi hec no. hu.

Vtuz ille q' cōfirmat' debeat ab alio teneri.
hē cū hoc sacramētū detur ad robur. eo ipō
q' homo ad susceptōez ei' accedit ostendit q'
sufficiēs robur standi p se habere nō psumit
et ideo ad hoc significandū institutū ē vt ab
altero teneat'. Si vero aliqs cōfirmat' absqz h'
q' ab alio teneat'. sacramētū suscipit licz h'
fieri non debeat nisi necessitas aliqua exigat
hoc. A quo et a quib' debet teneri ille qui
crismat'. hē p institutū fuit q' nō teneret' nisi
ab vno eo q' cognatōes spūales matrimonia
impediūt. vñ d' ofe. di. iij. nō plures ad susci
piendū infantē in baptismo q' vn' accedant
siue vir siue mulier. In cōfirmatōe idipm fiat
tñ vbi est cōsuetudo vt plures teneāt nō ē p
hibitū si hoc p' cooperari ad amicitie nutrimē
tū. Nō aut' debēt teneri ab illo qui nō est cōfir
matus sicut nec in baptismo debēt teneri ab
illo qui nō est baptisatus. de cōse. di. iij. in
baptisante. si tñ d'ratuz fiat licet fieri nō de
beat casu necessitatis excepto nihilom' ille
qui baptisat' vel cōfirmat' vere suscipit sacra
mentū et nō debet teneri a monacho. nisi sit
necessitas. vnde de ofe. di. iij. nō licet abba
ti vel monacho d' baptismo suscipere filios nec
omnes habere. Per sacramētū autē cōfir
mationis spūalis cognatio d'ratuz. xxx. q. iij.
si quis vn'. tamen p'dicta ad necessitatē sacra
menti nō referunt'. Potest aut' teneri vir a mu
liere et ecōuerso licet magis deceat virū a vi
ro teneri. magis etiā d'gruit q' tenētes et ille
q' tenet' sint eiusdē sexus ppter periculū affe
ritatis vt scribit bon'. In casu aut' necessitatis
potest teneri ab illo q' tenuit in baptismo. vñ
de cōse. di. iij. in cathecismo. In cathecismo
baptismo et cōfirmatōe vn' patrū p' fieri si
necessitas cogat. nō est tñ cōsuetudo romana.
sed p singula singuli sufficiūt. ad h' etiā vt in
pl'ib' amicitia d'ratuz. Vtuz certū tps sit
determinatū in quo dat' hoc sacramētū. hē
sic melchias pape dicit' ita diūcta sūt hec
duo sacramēta scz baptisus et cōfirmatio vt
nisi morte pueniēte nullaten' possint ab inui
cē segregari et vnū sine altero recte pfici nō
pnt. et ido eadē tpa sūt p'fixa baptismo solēni
ter celebrādo et huic sacramēto h' qz h' sacramētū

a solis ep̄is dat̄ q̄ nō sūt sp̄ p̄sentes ubi p̄sbi
teri bap̄sant. oportuit quātū ad cōem vsum
sac̄mentū cōfirmatōis etiā in alia tpa differē

Verum cōfirmās et cōfirmand⁹ debeant esse
ieiuni. h̄c q̄ sic. vñ de cōse. di. iij. ut ieiuni.
Ieiuni ad cōfirmatōem veniāt p̄fecte etatis et
moneant̄ facere cōfessionē prius. hoc aut̄ non
refert̄ ad sacramenti necessitatē sed ad reuer
rentiā et ad hoc ut suscipiēs sacramentū mag
lius sit dispositus ad recipiendū rem sacra
m̄ti. i. grauiā. di. iij. etiā dicit̄ ut ep̄i ieiuni per
impositōez manū sp̄s sancti gr̄az tradāt. sed
hoc nō p̄inet ad sacramenti essentiā s̄ reueren
tiā. Ab illa vero p̄hibitōe excipiunt̄ infirmi
et morte periclitates ut legit̄ ibidez. et ideo
p̄pter m̄ltitudinē fideliū et p̄pter picula imi
nentiā sustinet̄ ut hoc sacramētū qd̄ nō nisi ab
ep̄is dari p̄t et etiā a nō ieiunis det̄ et accipiat̄.
q̄ vñ ep̄us maxie in vna magna dyocesi
nō sufficeret ad tot hoies cōfirmādos si ei tē
pus artaret̄. vñ h̄o multi ep̄i de facto nō ser
uāt. ubi tamen cōgrue seruari p̄t. duementius
est ut ibi a ieiunis det̄ et accipiat̄. hec tho.
scribit etiā rich. q̄ si ep̄s nō ieiun⁹ hoc sacra
mentū tradat p̄ter necessitatē peccat.

Ira nonū qd̄ ē de vñctōe sacra. sciend⁹ q̄
duplex ē vñctio scz exterior in corpe. et
interior in corde. et hec scz exterior ē signū
interioris vñctionis et signū gr̄e inuisibilis
quā vñctio visibilis auget et agit si digne su
mat̄. Vngit̄ aut̄ pontifex crismate cū cōsecrat̄
in capite et in manib⁹ et vngit̄ sol⁹ pontifex
in capite qz p̄sonā capitis xp̄i significat. vñ
git̄ etiā princeps nō crismate s̄ oleo. ut ostē
dat̄ quātū differt potestas pontificis a pote
state regali. Itē vngit̄ princeps oleo ut dicit̄
est. nā in veteri testamento reges vngēbant̄
di. lxxv. c. j. sed tūc vngēbant̄ in capite. nūc
aut̄ vngi debent in brachio humero vñ armo
Cōsuetudo tamen aliqua ut dicit host. seruat̄
vnde rex francie et rex anglie vngunt̄ in ca
pite. Inungit̄ autē imperator a papa vel alio
de mādato eius. ex de elec. venerabilis. Alij
vero reges a suis metropolitanis. Si aut̄ ve
lit inūgi de nouo cōsuevit a papa petere sicut
rex aragonie fecit ut dicit host. p̄ tamē papa
si vult sup̄ hoc aliquā ecclesiaz p̄uilegiare.
Item inūgitur p̄sbyter cū ordinat̄ in manib⁹
oleo benedicto sic patz in ordinaro. di. xxij
papa. ubi hoc notat hu. Item vngit̄ quilibet
xp̄ian⁹ bis ante bap̄sīmū oleo bñdicto. p̄cio
in pectore. secūdo inter scapulas. et bis post
bap̄sīmū. p̄ p̄sbyter. p̄mo statim post bap̄
sīmū crismate in verūce. scdo in cōfirmatōe cri
smate etiā ab ep̄iscopo in fronte. In lege eim
veteri inūgebant̄ sacerdotes reges et p̄phe
te. In lege aut̄ noua qz xp̄ianos fecit in sang
ne suo reges et sacerdotes. ideo cōgrue inūgi
tar quilibz xp̄ian⁹. Itē vngit̄ ecclesia crisma
te cū dedicā altare. p̄mo oleo. scdo crisma
te. calix et patena crismate. Vñctio etiā prin
cipis patriarchaz. p̄sbyteroz. ecclesie. altar
is. calicis. et puuloz. cōsignatio post bap̄
sīmū in fronte ad ep̄os p̄inet. puuloz vero

vñctio ante bap̄sīmū et post ad p̄sbyteron.
De omnib⁹ p̄dictis vñctionib⁹ et qd̄ signifi
cent habet̄ ex de sa. vnc. p̄ totū.

De sacramento eucharistie ti. viij.
Consequēter cōsiderandū ē de sacrame
to eucharistie. et p̄mo de ip̄o sacmē
to. scdo de eius materia. tercio de for
ma. q̄rto de dūerfione q̄ fit ad p̄lationē for
me scz verborū. quinto de accidentib⁹ manen
tibus ibi. sexto de ministro hui⁹ sacramenti.
septio de ritu celebrādi hoc sacramētū siue
de celebratōe missaz. octauo de defectibus
cōtingentib⁹ in celebratōe. nono de missaz
auditōe. decio de suspēsiōe hui⁹ sacramēti.
vñ decio de his q̄ habēt retrahere vñ impedi
re ab hoc sacramento. duodecimo de efficacia
ei⁹. Circa p̄mū p̄mo dicend⁹ ē de hui⁹ sacra
mēti institutōe. scdo de ei⁹ significatōe. tercio
de p̄figuratōe. q̄rto de ei⁹ noiātōe. quinto de
ei⁹ necessitate. Circa p̄mū sciendū q̄ sicut
s̄m p̄lm duplex est opatio vite corp̄alis scz
generare et alimēto vti. ita p̄portionaliter
dueniebat duplex esse op⁹ vite sp̄ualis. ideo
xp̄s pater et magister vite sp̄ualis p̄ se p̄sona
liter et exp̄sse instituit bap̄sīmū p̄ quē filij dī
generāt̄. et eucharistiā p̄ quā reficiunt̄. Fuit
aut̄ dueniēs sacmētū eucharistie institui in
cena dñi p̄pter sp̄ualem refectiōnē q̄ est in h̄
sacramento. et in cena vltima p̄pter corp̄alis p̄
fencie subtractionē et p̄pter maiorē recōmen
dationē ut scz in recessu traditū apl̄is dilige
tius retinerēt. de ale. di. iij. liquido.

Circa scdm scz significatōz eucharistie sci
endū q̄ in hoc sacmēto sunt tria scz sp̄s
visibilis corp⁹ xp̄i verū. et corp⁹ xp̄i misticū
scz ecclesia. Et s̄m qd̄ dicit hu. p̄mū ē signū
scdi et tercij. scdm ē res et signū. et cā tercij.
et tercij ē res scdi et veritas p̄mi. de h̄o ex.
de cele. mis. cū marthe. s̄ distinguend⁹ ē. Ad
cui⁹ euidentia sciendū q̄ species visibilis scz
panis si cōparet̄ ad materiā fit ex granis pu
rissimis ad inuicē vñctis et sic habet similitu
dinē cū corp̄e xp̄i vero qd̄ cōstat ex puris hu
morib⁹ et mēbris. et cum corpore xp̄i mistico
qd̄ cōstat ex fidelib⁹ puris fide et caritate co
p̄ulatis. Si aut̄ cōparet̄ ad effectū q̄ est ciba
re tūc habet similitudinē ad corp⁹ xp̄i verū
qd̄ est vere cib⁹. Si obiciat q̄ species nō cōme
dit̄ nec reficit. h̄c q̄ retinet ydeomata vñ p̄
prietates speciei q̄ prius ibi fuit et rōe illius
est signū dueniēs. Si aut̄ cōparet̄ sp̄s visibil
ad mediū scz corp⁹ xp̄i verū nō habz rōz cau
sandi illd̄ nisi adiūcto verbo ut patz in aqua
respectu characteris. sic etiā ē de sp̄e respectu
corp̄is. licz em̄ nō efficiat illd̄ simplr tñ facit
esse illd̄ sub illa specie. Si vñ cōparet̄ ad tercijū
habz rōem efficiēdi mediāte scdo sic ablutio
exterior cū caractere. s̄ h̄c sp̄s exteriorē
sūt cā corp̄is mistici rōne corp̄is veri interi⁹
otentū qd̄ vñit et coopit ip̄as. q̄ aut̄ verū xp̄i
corp⁹ signatū et res sic respectu speciei panis
patz ex p̄dictis. q̄ etiā signū et cā sic respectu
corp̄is mistici. patet qz sic corpus xp̄i cōstat ex
purissimis mēbris. sic corp⁹ ch̄risti misticū

Institutio

ostat ex hominib⁹ p fidem et caritatem puri-
ficatis et ita est eius dueniens signū. etiā est
causa eius quantū ad formā. i. vniōne qua p
fidē et caritatem ad inuicē copulāt. et rōne
hui⁹ vniōnis corp⁹ militū est res et effect⁹
hui⁹ sacramenti. Et qd dictū ē de sacramēto
corporis intelligit sicut de sacramēto sang-
nis. Querit aut verū h⁹ sacramētū scz eu-
charistie sit vnū sacramētū. hē q sic ab vna
pfectōne finis ut habitū est supra de vniōne
sacramentoz in cōi. vñ licet sint plura mate-
rialiter est tñ vnū simpliciter. ppter qd greg.
in quadā collecta q dē post sumptōez sacra-
mēta. pmo dicit pluraliter. purificēt nos sacra-
mēta q sūpsim⁹. et post singulariter subdit. et
psta. ut h tuū sacm n sit nobis reat⁹ ad penā

Irca terciū scz pfiguratiōez hui⁹ sacmēti
sciend q dueniens fuit hoc sacramētū
pfigurari et rōe dignitatis ut famosi⁹ ostēde-
ret et rōe difficultatis cū sit inter oia credi-
bilia difficult⁹ ad credendū ut hoies assue-
rent quadā figuraz. manu ductōe. Euerūt aut
hui⁹ sacramētū qtuor figure sūmagist⁹. iij
li. sen. di. viij. scz sacrificiū melchisedech. mā-
na agn⁹ pascalis. et sanguis q pfluxit de la-
tere xpī. Dater aut hāz sufficiētia habito re-
spectu ad pfigurata. eius em qd ē in hoc sac-
ramēto sacramētū tñ scz forme visibil panis
figura fuit sacrificiū melchisedech. ei⁹ at qd
est res et sacramētū siue rei dēte et signifi-
cate scz xpī passi agn⁹ pascalis. rei tñ signifi-
cate scz gratie et etiā corporis xpī mistici. man-
na qd reficiebat. omnē sapore suauitatis hōis
vctatis vero dātis efficaciaz sanguis q magis
tenet rōem cāe. nichilomin⁹ tamen habet ras-
tionē figure. pensatis additōib⁹ scz q de iam
passo et mortuo fluxit.

Irca qrtū scz noiatiōem hui⁹ sacramēti
sciend q hoc sacramētū sūmagist⁹ qd ē signū
rememoratiū passionis xpī. q fuit sacramētū
vex dicit sacrificiū. sūmagist⁹ qd ē signū demon-
stratiū ecclesie vnitatis cui aggregant⁹ ho-
mines p ipm dē cōiō. sūmagist⁹ aut qd ē pfiguratiō
diuine fruitōis q est in patria dē viaticū. qz p-
bet nobis viā pueniendi ad illam. vel etiā qz
dat trāseunab⁹ d hac vita ad ipm. sūmagist⁹ vero
qd dēinet realiter xpī q est plenus gratia di-
cit eucharistia. id ē. bona gratia ab eu qd est
bonū et charis gratia.

Irca quintū scz necessitatē eucharistie no-
ta q sic ad salutē vite corporalis ita et vi-
te spūal est aliqd necessariū dupl⁹ scz vl sine
quo nō est salus vel quo salus pcurat meli⁹
pimo mō eucharistia regulariter nō ē de ne-
cessitate salutis sed in casu in quo ecclesia sta-
tuit. scdo mō ē de necessitate salutis sic et qd-
libet aliud sacramētū. sūmagist⁹ magis istud. qz licz
omne sacramētū sit signū et cā grē. nisi sit im-
pedimentū ex pre suscipientis illd tñ cum sit
maxime pfectōis inter sacramēta hz plures
utilitates ut patebit infra de ei⁹ effectū. Sū-
magist⁹ illd io. vi. caro nō pdest quicq sūmagist⁹
est qui viuificat. ergo inuicis est māducatio
carnis xpī. hē loquit⁹ ibi de carne xpī sūmagist⁹ in

cellectā estimantiū eā visibilitor nō sacramē-
taliter māducatā. Obicit⁹ etiā illd aug. ut
qd paras dentē crede et māducasti. sūmagist⁹ em h
videt q sufficiat māducatio spūalis. hē qd
paras dentē supple tñ. vel loquit⁹ de mādu-
catōe spūali p modū meriti. de hac etiā que-
stione vide infra ti. de usu hui⁹ sacramenti ar-
ticulo. iij. questione vtz. liceat oio cessare a
dunione.

De materia eucharistie ti. ix.

Einde dōsiderandū ē de materia h⁹ sa-
cramētū. et pimo in cōi d materia coe-
poris et sanguinis sūmagist⁹. scdo in speciali
de materia corporis. tercio de materia sanguinis

Circa primū sciend q panis et vinū sū-
magist⁹ sacramenti. cui⁹ cā est institutio di-
uina. Instituit aut dñs in his pot⁹ q in alijs
cibus. tñ ppter dūmā vñ refectōis qz panis
et vinū est refectio hoies non brutoz. magis
dūmā min⁹ fastidiosa. tñ etiā ppter p-
prietatem significationis et a pre materie. qz panis
dicit⁹ ex plurib⁹ granis et vinū ex pluribus
racemis. qd dūnit ad significandū corpus
xpī verū et militū. Et a pre pparatiōis qz pa-
nis in fornace et vinū in torculari ppara⁹ qd
dūnit ad representandā passionē xpī. A pre ef-
fectus qz ut dicit⁹ in glo. j. cor. xij. panis p-
ceteris cibis sustentat corp⁹ et vinū letificat
sic hoc sacramētū magis sustentat et letificat
caritate inebriat⁹ q alia sacramēta. De-
buit aut hoc sacramētū esse de duplici mate-
ria. qz materia sacramēti dūnit significatiōi
et vsui. et sūmagist⁹ verūqz modū duplex exigit⁹ ma-
teria in hoc sacramēto. vsus em hui⁹ sacra-
menti est refectio que ad sui integritatē cibū
et potum requirit. Significatio vero duplex
est vna est passio xpī in qua sanguis fuit sepa-
tus a corpore. Alia ē ordinatio ad salutē coe-
poris et anime. ppter hoc oportz ibi separatim
verūqz significari. Ratio ergo hui⁹ duplicis
materie est significatio nre pfecte refectōis
spiritualis p meditatiōem dominice passionis
que fuit in multiplici afflictione sui benedi-
cti corporis et effusione sui piosissimi sang-
nis ad nostram redemptiōem anime et corpo-
ris. reficit enī et delectat mirabiliter viros
sanctos meditatio talis.

Irca scdm scz circa materiam corporis in
speciali querūt plura scz vtrū requiratur
panis triticeus. hē q sic sūmagist⁹ dōcto-
sententiā. d. ose. di. v. c. j. et. c. nō oportet. et. c.
se. et. c. sacramēto. tñ qz dñs dparauit se gra-
no tritici. io. xij. tñ qz credit⁹ celebrasse in pa-
ne triticeo et instituisse ut sic celebraretur qd
patet. qz panis de frumēto dicit⁹ anthonoma-
tice panis. vñ cū dicit⁹ q ihesus accepit pa-
nem. hoc de pane triticeo debet intelligi. tñ
quia vsus ecclesie ab apostolis qui presentes
fuerunt traditus habet celebrare in hoc solo
pane. Ratio vero hui⁹ est quia magis dūnit
huic sacramēto panis triticeus. tñ qz in na-
tura siue in specie dignior. tñ quia in effectū
refectiōis valior. tñ qz in cōi vsu hoim vsi-
tatiō. licet em nō in omnib⁹ terzis nascatur

triticeū vel vinū. tamen defacili ad omēs ter-
 ras potest deferri quātū sufficit ad vsū sacra-
 menti. nec ppter defectū alteri⁹ ē vnū sine al-
 tero cōsecrandū quia nō esset sacramentū per-
 fectum. Vtrū possit cōfici de pasta triticea
 Respōdet sco. q nō qz xp̄us insinuat de pane
 triticeo vsuali vt sic s̄m dām . li. iij. c. vj. i⁹
 qd̄ solet cōiter esse nutrimentum corpale ip̄m
 vel s̄le esset nobis sacramentaliter nutrimentū
 spūale. Si dicatur qz panis sit pasta si digitis
 op̄rimat⁹. ergo post h̄mōi op̄pressionē nō pote-
 rit cōsecrari. dicendū qz panis ex quo est semel
 cōct⁹ nisi maifeste recedat a rōe panis vsuas-
 lis nō recedit a rōe panis cōsecabilis. hec sco.
 Vtrū possit cōfici in pane et farze et h̄mōi.
 h̄c qd̄az dicūt in pane et farze et spelta cōfici
 posse. qz ē eiusdē speciei cū pane triticeo licz
 differat differētijs accidentilib⁹. Aliq̄bz vō
 videt⁹ magis cōrariū. generās em̄ licet genēs
 sibi s̄le in specie. fit tñ aliqua dissimilitudo ge-
 nerātis ad generatū quātū ad accidentia vel
 ppter materiā v̄l ppter debilitatē virtutis ḡna-
 tiue. et ideo si q̄ frumēta sūt que ex semine tri-
 tici generari possūt sicut ex tritico seminato in
 malis terris nascit⁹ siligo. ex tali frumēto pa-
 nis cōfectus p̄t esse materia hui⁹ sacramēti qd̄
 tñ nō videt⁹ h̄re locū in ordeo nec ī spelta. n̄
 in farze qd̄ iter oia est grano triticeo simili⁹
 in figura. s̄ilitudo autē si gure in aliquib⁹ ma-
 gis videt⁹ significare p̄pinq̄uitatē q̄ pd̄empti-
 tatē speciei. s̄ic ex s̄ilitudine si gure maifesta⁹
 qz canis et lup⁹ sūt p̄pinq̄ue speciei nō at̄ ciuf-
 dem. vñ ex talib⁹ frumētis q̄ nullo mō possūt
 ex semine grani triticeī ḡnari nō p̄t cōfici panis
 q̄ sit debita materia hui⁹ sacramēti. et hec est
 opi. tho. Quibusdā autē videt⁹ qz p̄dicta rō nō
 sit sufficiens. scz qz ideo far nō ē eiusdē sp̄ci cū
 tritico. qz nūq̄ vnū generat⁹ ex altero. qz que
 dā sūt accidentia inseparabilia d̄comitātia ḡna-
 tionē vt nigredo coruū. hec pe. Scdm̄ at̄ al-
 berbū in q̄rto sen. frumentū ē gen⁹ ad triticū
 et speltā. vñ hec duo sūt species frumēti val-
 de vicine. et parz distāt in spicaz. formatōe
 et quasi nihil distāt in forma granorū. et colo-
 re et sapore panis. et ideo de spelta p̄t cōfici
 s̄m eū. Vtrū cōfici possit in pane pmixto de
 tritico et alijs ḡnis. h̄c autē ē tanta pmixtio
 qz trahit triticū ad sp̄m alienā. vt qz v̄tus ex
 tremi est p̄dominās. vel ad mediū vt qn̄ ē eq̄-
 lis et tūc in eo nō p̄t cōfici. Aut manet species
 panis triticeī vt qn̄ virtus tritici p̄ponderat
 et tūc p̄t. qn̄ autē ita fit ex accidentibus scz ex
 sapore p̄cipue p̄t agnosci qz accidentia magnā
 p̄tē cōferūt ad agnoscendū qd̄ qd̄ est. Vtrū
 possit cōfici in pane corrupto. h̄c aliq̄n est tā-
 ta corruptio panis qz soluit⁹ species panis si-
 cut qn̄ cōtinuitas soluitur et sapor et color et
 alia accidentia mutant⁹. vñ ex tali materia n̄
 p̄t cōfici corp⁹ xp̄i. aliq̄n vero nō est tāta cor-
 ruptio qz speciei soluat. sed ē aliqua dispositio
 ad corruptionē quā declarat aliq̄ immutatio
 saporis. et ex tali pane p̄t cōfici corp⁹ xp̄i. sed
 peccat cōficiēs ppter irreuerentiā sacramēti. Et
 qz idē ē ex tritico corrupto nō videt⁹ qz panis

ex eo defectus possit fieri corp⁹ xp̄i licet qd̄az
 cōrariū dicāt. hec tho. Scdm̄ at̄ sco. ē dubiūz
 de amido an sit materia cōueniēs ad faciendū
 panē cōsecrabile et cū multo sit p̄babil⁹ qz n̄
 ideo nō exponit se aliq̄s sine peccato tali du-
 bio et maxime ille qui p̄parat hostias cōsecra-
 das. qz certus ē qz p̄parat de materia tali. cōse-
 crans at̄ forte magis excusat⁹ ab illo peccato
 qz supponit illā materiā esse bene p̄paratā Si
 autē illa nō sit materia debita nō cōsecrat nec
 tñ ydolatrare nec ydolatrare facit. qz quantū
 est in se materiā esse ydoneā et ab alijs adozā-
 dam supponit. hec sco. Vtrū cōfici debeat ī
 pane azimo. h̄c qz sic. ex de cele. m̄. l̄ras. et
 de cōse. di. ij. in sacramēto. nō est tñ de necessi-
 tate sacramēti. sicut em̄ dicit an̄. in epl̄a de
 azimo. fermentatū et azimū nō variāt species
 panis cū sint accidentia. vñ in vtroqz cōfici p̄t
 de facto. vñ hu. dicit vt habet⁹ ibi in. c. p̄di-
 cto l̄ras. in glo. bñ. qz in ecclesia occidentali
 si q̄s de fermentato cōficeret nihil faceret. cō-
 ueniēs autē ē vt vnusq̄qz s̄m ritū ecclesie sue
 se habeat in celebratōe sacramēti. Sup̄ h̄c at̄
 sūt diuerse ecclesiarū cōsuetudines. vñ di⁹ gre-
 goriz⁹ in registro. romana ecclesia offert azi-
 mos panes p̄pterea qz dñs sine vlla cōmixtōe
 suscepit carnē sed ceterē ecclesie offerūt fer-
 mentū p̄ eo qd̄ verbū patris indutū est carne
 sicut fermentū cōmiscet⁹ farine. vñ sicut pec-
 cat sacerdos in ecclesia latinorū. celebrās in
 pane fermentato ita peccaret sacerdos in ec-
 clesia grecorū. celebrās in azimo quasi puer-
 tens ecclesie sue ritū s̄m tho. Scdm̄ vō sco.
 forte greci grauitē peccant qz se romane ec-
 clesie nō cōformāt. Nichilomin⁹ tñ cōsuetudo
 celebrandi in azimo pane rationabilior est.
 primo ppter institutōz xp̄i qz hoc sacramentūz
 instituit primo die azimorū. vt habet⁹ M̄. xxi
 et mar. xiiij. qua die in domib⁹ iudeorū nihil
 fermentatū esse debebat. exo. xij. scdo qz panis
 est p̄prie sacramētū corp⁹ xp̄i qd̄ sine corrup-
 tione cōceptum est. magis qz ip̄i⁹ deitatis vt
 infra patebit. tercio qz magis cōpetit sinceri-
 tati fidelū qz requirit⁹ ad vsū hui⁹ sacramē-
 ti. s̄m illud. j. cor. v. pasca n̄m immolatus
 est xp̄us. itaqz ep̄u. in azi. sinc. et veri. h̄abet
 tñ cōsuetudo grecorū aliquā rationē. et ppter
 significationē quā tāgit greg. vt dictū ē sup̄
 et ppter detestationē heresis nazareorū qz le-
 galia et euangelica miscebant. Sciendū ec
 qz a principio tota ecclesia cōficiēbat in azi-
 mo. sed postea tpe leonis pape propter here-
 ticos ebyonitas dicētes legalia obseruari de-
 bere cū euangelio et in azimo cōficiendū esse
 propter p̄ceptū legis. ecclesia instituit ad tē-
 pus cōfici in fermentato. cessante vero causa
 ecclesia occidentalis redijt ad ritum antiquū
 orientalis vero illū retinuit et vltari⁹ addi-
 dit nō posse cōfici nisi in fermentato. et ad h̄
 probandum asserēbat dominū in fermentato
 cōfecisse. et quia tres euangeliste contradi-
 cunt dicentes prima die azimorum christum
 instituisse hoc sacramentum quidam ex eis
 in tantam insaniam proruperunt vt dicerent

euangelistas illos falsum dixisse et scripsisse
et a ioh. correctos fuisse qui ante die pasce di-
cit dñm cenasse cū discipulis suis. S; q ioh. nō
contradicat alijs euāgelistis ostēdit ex mltipli-
ci acceptōe pasce. pasca em dicit aliqñ agn⁹
pasca. M. xxvj. qñ necesse erat occidi. pasca
aliqñ hora imolatōis. s. vespa q̄te lune. qua
agn⁹ comedi debuit et festū incipiebat. M.
ix. erat pasca et azima post biduū. aliqñ dies
in cui⁹ vespa imolat⁹ agn⁹ luce. xxij. appo-
pinq̄bat dies fest⁹ iudeorū q̄ dicit pascha. Ali-
quādo p̄ia dies azimorū post imolatōz agni
celeberzima. ioh. xiiij. ante diē festū pasce. Ali-
quādo panes azimi. ioh. xviii. et ip̄i nō introie-
rūt in p̄torū ut nō d̄tamiaren⁹ s; mādu. pasca
Et hos qñq; modos ponit inno. libro de offi-
cio misse. Aliqñ xps dicit significatus p̄ agnū
pascale. j. cor. v. etem pasca nostrū imo. est
xps. Aliqñ tota septimana azimorū q̄ scz inci-
piebat. xiiij. die ap̄ril in vespis et durabat a
die. viij. ad. xxj. diē ap̄ril ut patet leui. xxij.
et actū. xxij. volēs post pasca p̄ducere euz
populo. Aliqñ festū epularū. palipo. vlti. nō
fuit phase sile huic. vnuerfus. Ebdomas. ho-
ra. dies. epule. pecus. azima. xps. Septē autē
dies sup̄dicti azimorū om̄s erant dies festi. s;
prim⁹ erat p̄ excellentiā dies fest⁹. scz. xv. et
de illo dicit iohānes ante diē festū pasce. p̄
illū autē in maiori excellentiā erat dies fest⁹
sabbati. qz erat inter illos dies festos in qb⁹
nihil debebat parari. tū p̄pter suā celebratē
tū p̄pter azima et sic patz q̄ iohānes nō tra-
dicat alijs euāgelistis qz aliter accipit pasca
q̄ ip̄i. sicut em legit⁹ exo. xiiij. solēnitās pasca
lis incipiebat a vespis. xiiij. lune. et tūc xps
post immolatōz agni pascalis sacramentū h̄
instituit. vñ hec dies dicit⁹ a iohāne p̄cedere
sequentē diē pasce. a trib⁹ autē alijs euāgelis-
tis dicit⁹ p̄ia dies azimorū. qñ scz fermentū
nō inueniebat⁹ in domib⁹ iudeorū. Sed vi-
det⁹ esse contra p̄dicta q̄ xps p̄uenit diē azimo-
rum. figure em debet veritas respōdere. cum
ergo agn⁹ qui erat figura xpi imolare. xiiij.
luna xps fuit crucifixus. xv. luna. s; ante diē
crucifixionis defecit. ergo in fermento defecit.
s; q̄ passio eius statim inchoata fuit post ce-
naz qñ fuit in agonia et fuit d̄phensus. vnde
optime est factū. qz agni d̄mestio et ip̄i imo-
lacio facta ē. xiiij. luna. nō qz d̄sumata sed qz
inchoata et sic patz q̄ nō p̄uenit. S; quare
magis attenditur in hoc sacramēto discretio
inter panē azimū et fermentatū q̄ in baptismo
circa aquā vtrum calida sit vel frigida. s; q̄
fermentū aliqd̄ habz corruptōnis. et ex pane
corrupto nō pot̄ fieri hoc sacramētū ut dictū
est. Posset em tanta corruptio esse fermenti q̄
ex eo non posset fieri sacramentum. hęc tho.
Vtq; posset fieri de pane facto de aqua ro-
facea. s; s; inno. terciū i quadā decre. vere
aque admixtio ē de necessitate hui⁹ sacramēti
vtpote d̄stituēs substantiā panis. Et idō si fa-
rine admisceat⁹ aqua rosacea vel quicūq; ali⁹
liquor q̄ aqua vera nō posset ex eo vere fieri
sacramētū qz vere panis nō esset. panis etiā

de quo xps defecit erat fact⁹ ex aqua naturali
et ideo nō potest fieri corpus xpi de alio pa-
ne s; m̄ tho. et rich. Sedm̄ aliquos tñ p̄t qz aq̄
ida nō requirit⁹ ut manet in specie p̄ria imo
in naturā aliā etiā ante p̄ fiat panis trāsmuta-
tur. et hui⁹ sententię est pe-

Irca terciū scz materiaz sanguinis sciend⁹
q̄ de solo vino vitis p̄t fieri sanguis xpi
et hoc primo p̄pter institutōz xpi qui in vino
vitis hoc sacramētū instituit. ut patet de eo
qd̄ dicit luc. xxij. circa institutōz ei⁹. amodo
nō bibaz de genimine vitis. donec rē. scdo qz
sicut dictū est supra ad materiā sacramentorū
assumit⁹ illd̄ qd̄ p̄rie et cōiter hz illā formaz
p̄rie aut vinū dicit⁹ qd̄ de vite sumit⁹. ali⁹ ac-
liquores vinū dicit⁹ s; m̄ quāda similitudine;
ad vinū vitis. terciō qz vinū vitis mag⁹ d̄petit
ad effectuz hui⁹ sacramēti q̄ est spūalis leti-
cia qz scriptū est q̄ vinū letificat cor hois. in
psalmo. Et qz oia vina vitis sūt eiusdē speciei
s; m̄ doc. ideo fieri p̄t de quolibet vino vitis
dūmodo remaneat in specie vini. Acetū autē
p̄fectū nō ē vinū cū differat a vino s; m̄ pl̄m
viii. metha. ideo de eo fieri nō p̄t. In vino tñ
qd̄ accedit ad acedine manente adhuc forma
substantiali vini p̄t fieri. et p̄ tali vino sumit⁹
acetū inno. de offi. mis. cū dicit q̄ p̄t de ace-
to fieri aliter nō diceret v̄t s; m̄ pe. et rich.

Quid ergo fiat si vini species acefcat. s; s;
nō manet ibi sanguis xpi sicut nec corp⁹ xpi
qñ corrupt⁹ species panis. S; s; m̄ albertuz
d̄ missa si vinū sit putridū p̄fecta putrifactōe
q̄ redire nō possit ad d̄pletionē vini. de eo nō
p̄t fieri. si vero sit in via ad corruptionē de
eo p̄t fieri. sed nō debet p̄pter reuerentiā sa-
cramēti si potest aliud haberi defacili. si autē
sit in vino cū sapore vinoso sapor aromatic⁹
vel pontic⁹ vel stipicus vel acerb⁹ ex mi⁹
p̄fecta digestionē vini p̄t de eo fieri qz rema-
net species vini. Non p̄t etiā fieri de agresta
qz nō est in termino gnātōis qd̄ ei⁹ immaturi-
tas ostēdit. vñ nō est vinū qz nihil recipit spe-
ciem nisi in termino sue gnātōis. In musto autē
fieri p̄t qz hz speciei vini qd̄ attestat⁹ maturi-
tas eius et dulcedo s; nō d̄uenit de ip̄o fieri
ante p̄ sit defecātū. vñ p̄hibetur ne mustū de
vua in calice statim exp̄sum offerat⁹ p̄pter in-
decētiāz impunitatis multi p̄pter qd̄ d̄ se. di-
ij. om̄e crimen. iulij papa reprehendit sacerdo-
tes hoc facientes. p̄t tñ hoc fieri in necessita-
te. qz dicit ibidē cū necesse fuerit botrus i ca-
lice exprimat⁹ scz ante d̄secratōem. De musto
vō dū adhuc d̄inet⁹ in vua immatura fieri nō
p̄t s; m̄ p̄babilij opinātes. ar. de d̄se. di. ij. di-
cim⁹ et. c. se. nā xps nō defecit suā sanguinez
nisi in vino existēte in specie potabili. qd̄ pa-
tet p̄ h⁹ qd̄ dicit discipulis. bibite ex eo om̄s
vinū autē nō est in vua matura sub specie po-
tabili s; esibili. vino etiāz sic se habenti aqua
nō posset admisceri. Aqua vero debet apponi
vino qd̄ offert⁹ in hoc sacramēto. ut patz. ex
d̄ cele. mis. literas. et hoc quidē primo p̄pter
institutōem. p̄babiliter enim creditur q̄ do-
minus hoc sacramētū instituit in vino aqua

pmixto s3m more terre illius imo etiā scit qz apli qui interfuerūt illi cene ita reliquerant ecclie. scdo qz hoc cōuenit representatōi dñice passionis in qua utrūqz profuxisse legitur. Et ratio habet de ose. di. ij. c. j. tercio qz cōuenit ad significand effectuz hui9 sacramenti qz ē vnio ppli xpiani ad xpm. et hec rō tangit. ex de cele. mis. cū marthe. q. qsiuisti. et de ose. di. ij. cū omē crimen. Nō sufficit aut in dolio apponē aquā. admixto em̄ aque sacramentalis et vini est tm̄ sacerdotis et ē ad significand et idō tūc poni debz etiā si alias posita fuisset qn̄ sacra misteria inchoant s3m bon. Licet aut appositio aq̄ sit de necessitate p̄cepti n̄ tñ est de necessitate sacramēti. qz aqua refert ad significand p̄cipatōez hui9 sacramēti a fidelib9 quātū ad hō qz p̄ aquā vino mixtā significat popul9 adunat9 xpo. Sed s3m hoc ipm qz ex latere xpi pendentis in cruce aq̄ fluxit ad idē refert. qz p̄ aquā significabat absolutio peccator9 qz fiebat p̄ xpi passionē. Dictū ē at qz hoc sacramētū pficit in ofsecratōe materie vsus aut̄ fidelium nō ē de necessitate sacramēti s3m aliqd̄ ofsequēs sacramētū. et idō ofsequēs ē qz appositio aque nō ē de necessitate sacramēti qz ē p̄pter significand qz sequit̄ sacramētū p̄pter qd̄ etiā d̄ qz greci n̄ apponūt aquā. vñ de ose. di. ij. scriptura d̄. siqs de antecessoribus nr̄is vel ignozāter vl̄ simplr nō obseruauit vt scz aquā vino misceret p̄ ei9 simplicitati venia d̄cedi. Nec obstat illud de ose. di. ij. sicut vbi d̄ sicut in sacrificiō calicē dñi offerri sola aq̄ nō p̄t sic nec vinū solū qz intelligit ibi ciprianus nō posse fieri qd̄ nō p̄t bene vl̄ de iure fieri. vñ vbi ciprian9 dicit. e. di. c. j. potest. Alex. dicit d̄. tñ qui ex heresi et cōtemptu apponere ibi aquā omittit vel etiā ex negligentia ex hoc qz nullā diligentia adhibet mortaliter peccat. Et sic intelligi p̄t illd̄ qz aquaz nō apponit vino in sacrificio d̄z p̄petuo puari officio et beneficio. ex d̄ cele. mis. literas. qz aut̄ omittit ex negligentia ex hoc qz habuit diligentia semiplenā venialiter peccat grauius qz hoc sacramētū ē cū magna diligentia ofsecrandū. Et quantū illd̄ sacramētū precellit alia sacramēta et opa tm̄ i eo in alijs negocijs p̄ponderat negligentia s3m bon. Debz aut̄ solū aqua naturalis apponi in ofsecrando qz tñ admixtio aque ad vinū nō ē de necessitate sacramēti idō nō refert quātū ad necessitate sacramēti quecūqz aqua misceat̄ vino siue naturalis siue artificialis siue rosacea. licet quātū ad diuinentiā sacramēti peccet qz aliaz aquā admiscet nisi naturalē vel verā qz de latere xpi pendentis in cruce vera aqua p̄fluxit nō humor flegmatic9 vt qdā dixerūt ad ostēdend qz ei9 corp9 erat vere d̄positū ex q̄tuor humorib9. Et quidē ex elementis aq̄. ex humorib9 magis sanguis p̄fluxit qz magis misterio erat ogrua. Nā duo maxima sacramēta fuerūt in eis figurata. scz redēptōis in sanguine et regeneratōis in aqua. vt habet̄ ex d̄ cele. mis. in quada3. Debet aut̄ modica aq̄ apponi. Nā circa aquā mixtā fuerūt opi. pl̄es. s3 p̄ba

bilior ē opi. eoz s3m inno. terciū qz dicūt aq̄ d̄uercti in vinū. hō aut̄ fieri nō posset nisi adeo poneret̄ de aqua modicū qz in vinū d̄uertetur. et ideo tut9 est semp̄ parz de aqua apponere maxime si vinū est debile qz si tanta fueret appositio aque qz soluere species vini nō posset pfici sacramētū. vñ etiā hoc habz cōsuetudo ecclesie generalis. ex de cele. mis. p̄niciosus. Si aut̄ tantū de aqua adderet̄ qz tolleretur vinositate vini nō posset de eo ofsecrari. qz tūc nō esset vinū sed aqua vinata. vñ de nō p̄t ofsecrari de vappa qz est aqua p̄fusa nec de aqua effusa sup̄ acinos vuarz postq̄ ē vinū exp̄suz s3m alber. in q̄rto nec etiā s3m tbo. de aqua rubea in qua ē locus p̄nus vino rubeo int̄ct9 de ose di. ij. cū omē. Quid fiet ergo i illis teris in quib9 nō p̄t vinū haberi. h̄ s3m alber. de missa. sup̄ hoc papa esset ofsecrandus et vide qz cū eis dispensandū esset vt corp9 xpi sine sanguine ofsecraret ne p̄pter defectū sacramenti maximū damnū incurreret. S3 nūqd̄ d̄mixtū equaliter ex aqua et vino d̄uertetur i sanguine. h̄ qz equa d̄mixtio ex vino et aq̄ dupliciter p̄t fieri. aut s3m mixtoz equalitate molis. aut s3m equalē p̄portione virtutis. p̄mo mō aqua n̄ solueret species vini. maḡ em̄ ē vinū actiuū qz aqua. nec generaret̄ natura tercia ex duob9. nec vinū posset cito aquā cōuertere in sui naturā licet satis cito alteraret se i excellentijs suaz. qualitatu accidētaliū. et sic dico qz p̄ formā ofsecratōis vini sola substantia vini trāsubstāciaret̄ in sanguine. scdo mō gnare natura tercia ex duob9 qz nec esset vinū nec aqua s3 nō statim. opatōes em̄ nature nō fiūt in instāti. quis eaz termi in instāti sint. et ideo tā cito posset sacerdos ofsecrari talē vini appositionē qz illd̄ qd̄ fuit ibi vinū cū adhuc nō esset trāsmutatū ad d̄positōz nature tercie d̄uertetur in sanguine. Si tñ ante quaz p̄ferret verba ofsecrationis esset ex illis duob9 natura tercia d̄stituta ex illa nō posset ofsecrari sanguis xpi. qz species d̄ponentiū ex quibus p̄ essentia d̄stituit̄ vnū. in d̄posito nō remanent s3m essentias nisi forte diminute vel scdm qd̄ dico p̄pter opi. illor9 qz dicūt eaf remanere incōpletas. hec rich.

De forma ofsecratōis eucharistie ti. x.
Ostea ofsecrandū ē de forma sacramēti eucharistie. et primo de quibusdā que cōiter p̄tinet ad formā cōsecratōis panis et vini. scdo in spēali d̄ forma vini. tercio de v̄tute forme. Circa primū sciendū qz forma h9 sacramēti ē illa qz habet̄ in canone misse. scz hō ē corp9 x̄. et hic ē em̄ calix x̄. vñ ex de cele. mis. cū marthe. q. ex eo d̄. credim9 qz formā v̄boz sicut in canone rep̄t a xpo apli et ab illis eoz receperūt successores. Circa p̄dictaz aut̄ formā possunt plura queri. scz vtrum xpus prius cōfecerit qz verba p̄tulit. h̄ cōmunior et verior opinio est qz illius verbis tantū semel dictis xpus cōsecrauit et formam cōsecrandi dedit. licet enim posset cōficere sine verbo debuit tñ cōficere v̄bu3 dicēdo. vt apl̄is cōsecrādi traderet formam.

Sz dicit qz dicitur Mt. xxvj. cenā ubi aut illis accepit ihesus panē bñdixit et fregit deditqz discipulis suis dicens accipite zc. et post. hoc ē corp⁹ meū. In his vbiis patz qz pus bñdixit et fregit qz vba pferret. sz bñdictio ista fuit dsecratio vt videt. qz fractio dsequit dsecrationē. qre videt qz pat⁹ dsecrauerit qz vba p tulerit. sz illa bñdictio nō fuit dsecratio szm boni. sz quedā grāz actio in q ostēdit qz bene dictio pmitti dz ante cibū. De fractōe vō distigie qz fractio pt esse vel ad figurandū. et sic p̄biter frāgit post dsecratōez. vl ad distri buendū. et sic xps ante dsecratōez fregit vt inter aplos distribuere. Vtz hec vba sz ac cipite et comedite vl bibite sint de substātia forme. sz qz nō sz significāt vsū materie cōse crate qz nō ē de necessitate sacramēti. Vtz solis vbiis sup̄dictis qz sūt in canōe misse p̄biter dsecrat. sz qdā dicūt qz nō. et hz op̄i. vī esse sco. in q̄rto. Sz dicit eos videt esse qz canō misse nō ē idē apud oēs nec szm omē epus. et idō scdm tho. si p̄biter sola illa vba cū mte tōe dsecrādi pferret dsecraret. qz intētio faceret qz hec vba intelligerent qsi vt in xpi p sona plata. sic tñ dsecraret grauius peccaret. qz ritū ecclesie nō seruaret. Quid demōstrat in forma panis vel vini p̄nomē demōstratū hoc vl hic. sz circa hō fuerūt etiā ples mōi dicēdi qbz dimissis cā breuitatis dicendū qz nich. de sanc. vic. li. de tri. dicit qz ibi ē demō stratio mixta. scz p̄m ad sensū et p̄m ad itel lectū sub hoc sensu. illd in qd h trāsmutabit ē corp⁹ meū. sicut si de cibo quē adhuc dmed dō dicā hoc ē corp⁹ meū. i. illd in qd iste ci bus ē trāsmutand⁹ ē corp⁹ meū. hec ar locu tio adhuc esset verior et magis p̄ria si v̄tute ei⁹ in platōis termio ille cib⁹ fieret corpus meū. in p̄posito aut sic ē qz ibi v̄tute v̄borz in d̄plemēto et termio ipi⁹ ozōis panis sit v̄bz corp⁹ xpi. Vtz hec diuētio em sic de subā forme. sz qz nō. sz addit ibi ad denotand⁹ oz dinē dsecratōis ad vsū materie dsecrate qui tñ nō est de necessitate sacramēti. vñ nec diuētio silr. scienter tñ omitti nō dz vbi vsus an tiqu⁹ ecclesie illi⁹ hoc hz. Scdm vō scotuz li em ibi ponit⁹ ad diuēnd⁹ ne scz verba forme sine p̄cedentib⁹ pferant⁹.

Ira scdm scz formā vini in sp̄ali sciend⁹ qz hec ē recta forma dsecratōis vini que ponit⁹ in canone misse s. accipite et bibite ex eo oīes. hic ē em calix san. mei zc. vsqz i re. peccatoz. et hz p̄z p hoc qz eā tenet romana ecclesia qz fuit a p̄cipib⁹ ap̄loz edocta. vñ inno. romana ecclesia illd sz integra fide ser uauit qd ab ip̄is ap̄lis qui eā p̄cipaliter sacris documētis ecclesiasticis ritus docuerūt accepit. sz ip̄is igit⁹ ap̄lis pet. et pau. quos viuos autores habuit et defūctos custodit. hūc ritū sacrificij accepit. quē hacten⁹ immo bili cultu seruauit. Circa p̄dictā aut formā dsecratōis vini q̄runt⁹ plura scz vtruz p̄dicta forma habeat⁹ ex aliquo euāgelio. sz qz nō cui⁹ rō ē szm aliquos qz euāgeliste nō inten debāt tradē formā sacramētoz. quā in p̄mitia

ecclesia optebat esse occultā vt dicit dyo. in fine ecclesiastice gerarchie. sed intendebant historiā de xpo texere. vñ oīa vba illa vere ex diuersis scripture locis sumi possūt. Nā qd dicit h est calix habet luce. xxij. vbi dz sic. h ē ca. no. testa. in sang. m. qz p vo. effū. Fla. bec etiā p̄ma cor. xj. vbi scribit h est sang. no. te. qz p mul. effū. in re. pec. qd aut addit⁹ eterni et itez misteriu fidei habetur ex tradi tōne dñi que p aplos ad ecclesiā puenit. szm illd. i. cor. xj. Ego accepi a dño qd et tradi di vobis. sicut em habet⁹ ex de cele. mis. cuz marthe. multa tā de verbis qz de factis dñi. cis inuenim⁹ ab euāgelistis omitta. qz aposto li suppleuisse verbo. vel exp̄sisse facto legūt⁹ et ponit⁹ ibi exemplū vbi dicit⁹ ibidē. Ipe ec euāgeliste inter se mutuo suppleuisse legunt⁹ que ab eoz aliquo vel aliquib⁹ sūt omitta et ponit⁹ exemplū ibidem. Vtrū dsecraret⁹ in forma euāgelistaz vl etiā pauli. i. cor. xj. sz szm aliquos qz nō p eo qz euāgeliste vel etiā paulus nō intendebāt vt dicūt tradē for mā sacramētoz. sz intendebāt historiāz texe re de xpo. et hec ē op̄i. tho. Scdm alios vero qlibet forma tradita ab ap̄lis et euāgelistis est forma bona. ita qz si ecclesie placet in ea dsecrare possit. qz oīs idē dicūt. et eadē for ma est in sentētia cuz forma sup̄dicta. sz p̄pter ecclesie d̄suetudinē et traditōez nō debent et hec est op̄i. pe. et rich. Scdm vō aliquos me lius ē de hoc pie dubitare qz p̄sumptuose ali quid diffinire cū nesciat⁹ an ipi intederint for mā describere aut verba narrare. credūt tam qz siqs d̄ficeret in forma euāgelistaz vl pau li nō esset p̄cipendū. imo esset honor et re uerentia exhibenda hostie sic dsecrate p̄pter periculū quia maius periculum est d̄temnere hostiā dsecratā qz illi reuerentiā exhibere. Et si d̄misceret⁹ alijs dsecratis a qbus nō possit discerni. melius esset totū venerari qz recipe aliquā ex eis cū nō possit d̄gnosci. Siqs tam formā ecclesie ex certa sciētia mutat. Guiter peccat. et hec ē op̄i. bon. Vnde accipi debet forma tradita ab ip̄is ap̄lis szm qd est in ca none misse. nō ab euāgelistis qz ap̄stoli ec clesiam instituerūt szm qd a deo acceperunt. Euāgeliste vero diuina verba et opa narra uerūt attendētes ad intellectū. nō ad vocē idō nec in forma d̄ueniūt qz forte nō intēdebant formā tradere sed d̄ueniūt in sensu quē vole bant narrare. vñ in canone tradit⁹ p modū in stitutiōis. in euāgelistis vero p modū narra tiōis. hec bon. Vtz greci d̄ficiāt qz v̄tunt tali forma scz hic est sanguis me⁹ noui testa mēti. p vobis et p multis effusus in re. pec. sz credūt ab aliquibus qz sic qz illā ab ap̄lo paulo acceperūt et est eadē cū nostra intelli gibilis licet nō sensibilis. hec pe. Que sūt de substātia forme p̄dicte. sz szm aliquos in forma p̄dicte ista quedā ponunt⁹ que sunt de substātia. quedā vero nō sed p̄tinent ad oz natū et ad ostendendū vsū vel dignitatē vel effectū. sz substātiā p̄tinent ea p que exp̄i mit⁹ d̄uersio vini in sanguinē scz hic est calix

fang. m. ad vsu vero acci. et bibi. ad effectuz
aut no. et eterni testamti zc. et hec e opi. bon
et pe. Scdm vo alios cu hec vba no. et eterni
zc. sint qda determinatōes pdicati. i. sang. xpi
priet ad integritate eiusde locutōis. et ideo
dicūt q omnia sequētia sūt de substātia forme
vsqz ibi quotiescūqz se. zc. q nō sūt de substā
tia forme s; priet ad vsu hui? sacmēti et ideo
ē q pfbiter eode ritu et mō scz tenēdo calicē
in manib? pfert oia hec vba. luce etiā. xxiij.
interponunt hec vba sequētia vbis pmis. di
cūt ergo q oia pdicta vba sūt d substātia for
me. s; p prima vba cū de hic ē ca. sang. m. sig
ficat ipa ouersio vini in sanguinē. eo mō q
dictū ē in forma dsecratōis panis. p vba vo
sequētia scz no. te. designat vctus san. effusi
q opat in hoc sacramto. qz em vt dictū ē san
guis seozū dsecrat? expsse passionē representat
ido pot? fit ibi mētio de effectu passionis q
in dsecratōe corpis qd ē passionis subiectū.
et hec est opi. tho. Scdm aut scotū rō pdictē
opi. nō ocludit. possibile em esset multa addi
in aliq orōe dsecratua sine qb? tñ tota dsec
tio habe. sic xps dicit potuit. hō ē corp? meū
suptuz de vigne suspendend in cruce sic dixit
de sanguine q p vobis zc. et tūc illa vba ef
sent dicēda ppter deuotionē nō tñ fuissent ne
cessaria simplr ad formā quātūcūqz pnerēt
ad eandē orōez. pl a etiā alia adducit oia ra
tōez istā. s; m ipm tñ nō ē nobis traditū pcer
to an ad formā dsecratōis sanguinis pntēat
aliq vba post li san. m. ido piculosū est h asse
rere de quo sufficiēs auctoritas nō habet ne
qz est piculosū h ignorare. qz ignorātia ē in
uicibilis. Post h notādā est expositio et rō
eoz q ponunt in hac forma. accipite inquit
et bibite ex eo. Ex eo dicit et nō ex hoc ad de
notandū pntiā sanguis ante pcedentē. sub al
tero signo scz panis. Sequit h est calix. m. h
ē locutio figuratua. Et p duplr intelligi vno
mō s; m methonomiā q ponit dñes p oren
to vt sit sensus. hic ē sanguis meus oren? in
calice de quo fit hic mētio. qz sanguis xpi in
h sacramto dsecrat? inquātū ē potus fideliz
qd nō importat in rōe sangnis. ideo optuit
hoc designare p vas hui? vsui accommodatū.
Alio mō p intelligi scdm methaphorā. puc
p calicē silitudinarie intelligit passio xpi. q
ad silitudinē calicis iebziat. s; m illd tren. iij.
repleuit me amaritudinib?. inebriauit me ab
sintio. vñ ipē dñs passionē suā vocat calicē
M. xxvj. vt sit sensus. h calix est signū passio
nis mee de q fit mētio in sangne seozū a coz
poze cōsecrato. qz sanguis fuit a cozpe sepa
tus p passionē. Et intellige q li sanguis con
struit intrāsiue cū li calix sicut cuz dē crea
tura salis. Sequit noui et eter. testa. in qbus
vbis notat vctus sanguinis xpi inquātū ordi
nat ad tria. primo ad acqrendā eternā here
ditate. s; m illd hebre. xvij. habem? fiduciā
in introitū sanctor. in sangne ei?. et h notat
ibi no. et eter. testa. sicut em habet ex. de ce
mis. cū marthe. q. vez. li. eterni dē. tū qz pro
mittit regnū eternū. tū qz durat imppetuū. vñ

de ibi nouū. i. vltimū esse describit. ido eter
nū. i. ppetuū dprobat. nouissimū em testamē
tū hois immobile pseuerat qz testamētū obi
tu dfirmat. scdo ordinat ad collatōez grē q
est p fidē. s; m illd roma. iij. que pposuit de?
ppiciatōez p fidē in sanguine ei? vt sit ipē iu
stus et iustificās eū qui ex fide ē ihesu xpi. et
quantū ad hō subdit misterū fidei. nō exclu
dit aut misterū rei veritatē s; ostendit occul
tationē. qz et ipē sanguis xpi occulto mō ē in
sacramto et ipa passio xpi fuit occulte figu
rata in veteri testamto. et dē misteruz fidei
qñ fidei obiectū. qz q sanguis xpi vere sit in
hoc sacramto sola fide tener. vt em dē in p
dicto. c. q. ex eo aut. aliud ibi credit q cerna
tur. ipa em passio xpi p fidē iustificat. Baptis
mus aut dē sacramtū fidei. qz qdaz est fidei
pstantio. h at sacramtū ē caritatis qñ figu
ratiū et effectiū. tercio ordinat ad remo
uendū impedimētū vtriusqz pdictoz. s. pētā
s; m illd hebre. xj. sanguis xpi emū. dscietias
vras ab opib? moz. i. a peccatis. et pētū ad h
addit q p vobis et p multis effū. in re. pec
sanguis em passionis xpi hz efficacā nō tñ i
iudeis s; etiā in gētib? nec tñ in pfbiteris q
h sacramtū dsciet vt in alijs q sumūt s; etiā
in illis p qb? offer. et id signāter dē p vo
bis scz iudeis. et p multis scz gētib?. vel pro
vobis māducātib?. et p multis p qb? offer.
Nō dicit aut p oibus. qz licet sanguis xpi sit
effusus p oib? pētū ad sufficiētā n tñ omēs
recipiūt ei? efficacā ppter eoz indispositōez.

Ira terciū s. vctutē forme sacmēti eucha
ristie qrun? pl a scz vtr? pfbiter quātūcū
qz materiā ouertere possit. hē dicūt aliqui q
nō. cū de integritate sacramti sit intētio im
plicita vel explicita faciendi qd facit ecclia
seu illd qd sacramtū institues facere inten
debat. s; nō intēdebat ecclia vel xps transf
substātiatō; panis nisi ad omunionē fideliz
et rememorandū xpi passionē. Ideo sacerdos
em et nō plus pē trāsubstāciare de pane quā
tū requirit ad omunionē fideliz et ad reme
morandū xpi passionē. vnde vbi essent tot fi
deles ad omunicand p vnū sacerdotē q tot?
panis de foro reqreret adhuc iste sacerdos
totū panē de foro posset trāsubstāciare. si vō
sacerdos vellet trāsubstāciare ad hoc tñ vt
panē in lutū pinceret vt vt aliqd aliud dede
cus fieret sacramto. dicūt q talis nō trāsub
stāciaret. qz nō ē verisimile xpm potestatem
dedisse sacerdoti in puidiciū et irreuerentiā
sacramti nec talē qualē sapiēs dicitaret non
esse donādā. et hec ē opi. pe. et bon. Cōtra
hec autē arguūt alij sic. si abluens puez sub
forma vboz debita intēdens facere qd fac
ecclia quis in speciali intēdat sacramti de
decus et credat dānare illū quē baptisat. ad
huc vere dferat sacmētū baptisati vt patet ex
sup? dictis d baptisato. Igit? siliter si sacdos
sup dbitā materiā dicat vboz formā ad trā
substātiand institutā intēdes implicite vt ex
plicitē p h ibi esse corp? xpi licz vltcrius ibi
intēdat sacramti irreuerentiā et dedec? nec

intendat illud sacramentum administrare fideliter
nichilominus vere officium ut videtur. Ille enim intentiones sequentes. scilicet intentio commemorandi passionem christi et comendandi fideles non sunt necessarie ad essentiam sacramenti. videtur ergo aliter dicendum quod sacerdos tamen potest de pane transubstantiare quantum transubstantiare intendit dum tamen illud panis sit coram ipso existens enim in capite non posset transubstantiare panem in ecclesia quia ad hoc non extendit se forma sacramenti. quod per per nomen demonstrat faciens aliquid modo demonstrat ad sensum quod est respectu rei principalis ipsi demonstrati. hoc nichil. sed et positio videtur esse tunc in scripto et in summa prima magis michi placet. Vnde virtute verborum sacerdos potest unam partem eiusdem hostie consecrare sine alia hostia continua remanente. hoc quod aut sacerdos intendit consecrare alteram partem hostie determinate utpote determinate illam quae esset ad dexteram vel illam quae esset ad sinistram. aut intendit consecrare unam medietatem non tamen ferendo intentionem suam ad unam signatam. primo modo credo quod possit virtute sacramenti consecrare unam medietatem hostie sine alia. quia cum ad consecrationem materie debet non tamen requiratur ordo in consecratione et forma verborum debita. sed est intentio faciendi super illam materiam quod facit ecclesia non operantur verba nisi super illam medietatem hostie ad quam precise fertur modo super dicto intentione consecrationis. secundo modo dico quod non consecrat unam partem sine alia quia virtus sacramenti non plus respicit unam partem quam aliam quae utraque medietas consecratur quia tunc consecratur tota hostia. Et ego potest non quod non intendat consecrare totam hostiam sed medietatem tamen. ideo videtur quod in casu predicto nulla pars hostie consecratur. reales enim operationes non sunt circa singularia vaga sed circa determinata. et ideo oportet quod intentio ad quam sequitur realis determinatio aliquid determinatum et determinate respiciat. hec nichil. Vnde una forma operis sine alia. hoc quod sic cum quilibet ipse habeat virtutes propriae completae significationes et propriae determinata materia. Vnde si aliquid hostie ex oblivione in altari cum presbiter officium sine positio nunquam et ille hostie sine consecrate. Quid etiam si aliquid gutte vini adheret pedi calicis dum presbiter officium hoc secundum albertum. li. de mis. nec ille hostie nec gutte iste consecratur quia de eis nihil intendit.

De conversione quae fit in eucharistia et quomodo corpus christi est ibi post conversionem a. xi.
Sic de conversione est de conversione quae fit in hoc sacramento per virtutem forme verborum. et quia per hanc conversionem fit panis corpus christi sub hoc sacramento. ideo consequenter dicendum erit de modo quo corpus christi existit in hoc sacramento. Circa primum firmiter tenendum est quod in hoc sacramento est vere corpus christi. unde super illud lucam. xxi. hoc est corpus meum quod pro vobis traditur. dicit cirilium non dubita an hoc sit verum. cum enim sit veritas proferens non mentitur. Et ideo intellege de sanguine christi substantia enim panis convertitur in substantiam corporis christi. et substantia vini in sanguinem. unde in canone missae de pane et vino dicitur. fiat nobis corpus et sanguis domini nostri ihesu christi. Praeterea de sacramentis tenendum est quod tenet romana ecclesia ex. de heret. ad abo

lenda. ipsa autem tenet panem transubstantiam in corpus christi et vinum in sanguinem christi. ex de summa. tri. firmiter. q. vna. Et hunc intellectum ipsa romana ecclesia nobis tradidit directa ut creditur a spiritu veritatis. unde aliter credere non licet hec scilicet. Convertitur autem totum depositum ex materia et forma existens actu in totum corpus christi actu existens. ita quod materia in materia et forma in forma. scilicet corpora solis accidentibus remanentibus. Cum enim species panis sit signum corporis christi debet ipsum immediate representare. si autem remaneret aliquid de panis substantia representaret illud immediate quod corpus christi. et ideo nichil de ibi de substantia panis remanere. sed tota devertitur. Et autem predicta dicitur in instanti virtute dei in existens forme verborum et dicitur depleta operatione. nec est in specie aliter mutationis naturalis. sed proprio nomine transubstantiatione dicitur. hanc autem conversionem non erit cuius difficile credere si considerat virtutem inferioris nature quae in stocho huius panem quem accipit in carne vivam et vinum in sanguinem dicitur. Si autem gratia verum vinum dicitur in sanguinem purum. dicendum quod sic non est intelligendum de vinum dicitur in sanguinem in quantum sanguis dicitur aliquid confusum ex quatuor humoribus. sed in quantum dicitur humoris quod est unum ex quatuor. alii autem humores sunt ibi per decompositionem. unde ex. de cele. mis. in quadam dicitur quod 10. ex parte ex elementis aqua. et ex humoribus sanguinem. ex quo patet quod sanguis qui fluxit de latere christi fuit unum ex quatuor humoribus. et per consequens vinum non dicitur nisi in humoris sanguineus. hec nichil. Ad hoc nota quod in hoc quod super dictum est scilicet quod in hac conversione materia dicitur in materia et forma in forma. dicitur in quarto super sententias nichil. tunc. bon. per. et communiter dicitur dicitur alii. Secutus autem dicitur videtur quod ibi non est conversio substantiae in substantiam quantum ad esse substantiale simpliciter. sed quantum ad esse hic quod corpus christi non acquirit simpliciter esse. sed esse hoc sub specie panis. unde acquirit novam principium non amittendo antiquam. panis vero desinit esse ibi non acquiritur aliqua principium alibi. unde licet illa desinitio panis secundum se considerata sit annihilatio ipsa tamen conversio nullo modo est annihilatio quae eius terminus non est nichil. sed nova principium corporis christi sub specie panis hec scilicet. Quae autem hic verba sub hoc sacramento sit vere corpus christi quando apparet ibi miraculose. caro vel puer vel aliquid tale. hoc talis apparitio contingit quibus propter solam immutationem videntur quibus manentibus prioribus hostie dimensionibus propter immutationem circa alia accidentia ut figure coloris et huiusmodi. et utroque modo remanet ibi vere corpus christi. quia ibi ratio sacramenti manet utroque etiam modo fit miraculum ad ostendendum quod in hoc sacramento est vere corpus christi et sanguis. et ideo non est ibi deceptio. hec tunc. Secundum vero per sub figura illa quae apparet laet species sacramenti sub qua dicitur corpus christi nulla immutatio facta circa ipsam. et ipsa species tantum confunditur quibus substantia accidentibus. carnis vel pueri quod non sunt propria accidentia vel linamenta corporis christi. Et hec in sequenti articulo patebit.

Ira sedm scz modū quo existit corp⁹ xpi
sub hoc sacramēto ē firmiter credendū qd
totus xpus ē in hoc sacro. Nam in sacramēto
corp⁹ xpi. i. sub specie panis ē totū corp⁹ xpi
ex vi sacramēti siue dūersionis. Substātia em̄
panis dūertit in solam substātia corp⁹ et intel-
ligo hic noie corp⁹ dūneri nō tū carnes. sed
etiā neruos et ossa et alia hūidi sanguis vero
est ibi rōe pmixtōis. pmixtus em̄ et diffusus ē
in corpe. et iō vbiq; est corpus xpi ibi est
sanguis. eius vero anima est ibi rōe dūictōis
scz cū corpe. Est ei inseparabiliter corpi dūicta
quātitas aut et alia accidentia sunt ibi rōe in-
separatōis a corpe. diuitas aut est ibi rōe vniō-
nis diuine nature cū hūana. Est aut totū corp⁹
xpi ita in hostia tota qd est in qualibz ei⁹ pte i
qua saluat rōe totius. cū em̄ sit totū hōgeneū
nō est maior rōe qd vna ps dūertat in vnā pte
q̄ i aliā. vñ hec fuit positio bilarij. hu. d. san-
vic. et dūiter tenet. Est etiā sub hostia corpus
xpi p̄tum sed nō mō quātitatiuo qz licet sit ibi
corpus quātū nō tū dpat ad spēs vt p̄tū. sic
etiā q̄uis sit ibi clarū nō tū vtitur claritate sua
illuminando medium. ita q̄uis sit ibi p̄tum nō
tū vtitur quantitate occupando locū. sic deus
p̄t vtitur vt hic sit ignis nō exerendo dūcti-
onis actum. Est ec̄ corpus xpi sub hoc sacra-
mēto siue sub specie nō localiter p̄prie loquendo
quia esse localiter p̄prie est esse dimēsiue siue
dūensuratiue est tū corpus xpi in loco speciei
p̄ncialiter. Et ex hoc sequit qd corp⁹ xpi est in
pluribz locis simul scdm esse sacramētale. qz
vere et realiter dūnet sub diuersis spēbus q̄
sunt in diuersis altaribz. Ratō hui⁹ est diuina
institūtō que oīa p̄t Ratō vero hui⁹ institutio-
nis ē qz est cib⁹ spūalis dūis ad cibandū plu-
res in plūibus locis. sed scdm esse suū naturale
est tū in vno loco scz in celo. scdm aut esse p-
sonale nō est in loco. Est ec̄ corpus xpi in hoc
sacramēto immobile localiter et p se loquendo
licet sit mobile p accidēs scz ad motū hostie
sic anima mouet motu corpe. mouet ec̄ et quie-
scit simul p accēs corp⁹ xpi mota vna hostia
et quiescētē alia sic homo sup scamnū in nauī
p quietez scamni quiescit et p motū nauis mo-
uetur. Corpus ec̄ xpi p accēs simul mouet sur-
sum et deorsū. mota vna hostia sursum et alia
deorsum sicut hō existēs sup equū in nauī mo-
uetur motu equi ad terminū oppositū termino
ad quē nauis tendit. h̄ rich. Sed nūquid ver-
sa hostia corpus xpi vertit sic mota mouetur.
h̄ qd nō. qz licet ptes ordinē habēt i ipō cor-
pore absolute nō tū p d̄pationē ad speciem. vñ
dici nō p̄t qd pedes habeāt i vna pte hostie et
caput in alia et sic de membris alijs qz omēs
ptes sunt simul sub qlibet pte hostie vt sup⁹
est ostensū. hec rich. Nūquid mutata hostia
vel fracta vel passa aliqd corpus xpi patit sic
mota mouet. h̄ qd nō. nō em̄ est sil e qz immu-
tatio et passio innouaret in xpo aliqd absolu-
tū sed motus localis p accēs nō. hec h̄m pe-
rich. et sco. Est ec̄ corpus xpi penit⁹ inuisibile
oculo corpali h̄m rich. et sco. ita scz qd non p̄t
videri oculo corpeo nec p naturā nec p glia

nec p miraculū sicut nec existentia substantie
spūalis i loco ad cui⁹ instar corpus xpi ē sub
sacramēto inq̄tum ē ibi p̄sens et p se rōne sub-
stantie et quātitas nō est ibi nisi p d̄comitanti-
am vel h̄m rich. si aliqd appareret ibi spēs p-
uuli vel frustū carnis nō est corpus xpi maio-
res em̄ sunt dimēsiōnes corp⁹ xpi q̄ illa q̄ ibi
apparet et si apparet ibi vere corp⁹ xpi non
apparet vt sub sacramēto vñde credo qd illa ap-
parentia puuli que aliqd ibi visa est vel descri-
bitur in imaginatōe vel in sensu dūni vidētis
vel etiā si est realiter ex. nō credo qd ille dimē-
siōnes fundent in dimēsiōnibz speciei panis
licet tūc appareāt. hec rich. de hoc supra in p-
cedenti articulo circa finē. Sed nūqd corp⁹
xpi videri potest sub specie panis ab oculo suo
apprio. h̄ qd sic nō p̄t tamē videri ab ipō mo-
dus quo corpus xpi existit sub sacramento. h̄
em̄ p̄tinet tantū ad intellectū nec est sil e d a s-
lio oculo gloriozo. qz ipē oculus xpi est sub h̄
sacramēto in quo nō d̄format ei alius oculus
gloriosus et hui⁹ snie est tho. Alij vero dicūt
qd forsan xpus p̄t est ibi nō vidē a se ipō mō-
dus corp⁹ ali sed spūali. et hui⁹ snie est pe. Est ec̄
scdm rich. corpus xpi in hoc sacramēto inuisi-
bile visione intellectuāli oīi intellectui per
naturā visibile tū p glia non tū in verbo s̄
etiā in p̄prie genere. Scdm aut scotum visi-
bile est etiā p naturā oīi intellectui non alli-
gato sensibus i intelligendo siue angeli siue
anime separe. Est etiā d̄gnosibile a nobis dūz
sumus in via qd ibi est corpus xpi non quidem
p naturā sed p fidem et doctrinā. dicit em̄ in-
tellectus. qd veritas non potest dicere falsum
si fides asserit quod veritas dixit. hoc est cor-
pus meum et p̄cepit qd diceret. ergo verū di-
xit. Est etiā corpus xpi vt est sub sacramento in-
tangibile immediate ab alio sic nec substācia
spūalis tangit a loco nec a corpe aliquo.
vñde quātūcunq; aliquis speciem penetraret
existi corpus tangere non posset h̄m rich. De
missa ad hunc titulum pertinētia breuiter trās-
eundo gratia cōtinuationis materie tangi et
eorz declaratiōne p̄cioribus reseruauī. quam
siquis pfundissime et realissime videre deside-
rat in quarto scoti requirat.

De accidentibus remanētibz
in eucharistia ti. xi.

Ostea d̄siderandum est de accidentibz
remanētibz in hoc sacramēto de qui-
bus hoc firmiter tenendū est qd omnia
accidentia sunt ibi sine subiecto. primo scilicet
sine substantia. et hoc virtute diuina. Et h̄ est
d̄gruum duplici ratione. vna quo ad signifi-
cationē quia species sine subiecto existens ex-
pressius dūct intellectū fidelis credentis h̄
in corpus cristi contentum sub speciebz. cum
non habeant stabiliens per naturam. Altera
vero quo ad cibationē quia hoc sacramentum
cibus est fidelium spūalis. vñ nō decet vt sic
ibi aliquis cibus corpalis. sed sensus eleuet
p fidem et volūtas p caritatem. sicut etiā spēs
sacramētales virtute diuina retinent esse quod
habebant prius ita et agere. vñ p̄t extenora

corpa et sensus immutare nō possunt tñ alia i
sacramentū dūtere qz in hoc sacramēto fit
transsubstāciatō que nō fit sine verbo. Si dica
tur qz aqua modica dūerit in speciem vini. Di
cunt aliq qz ibi forma substācialis aque nō sol
uitur s; alterat qz muta' color et sapor et odor
et sensus p̄cipit p̄prietates vini. et ideo q̄tum
ad sensū dūerit. Alij vero dicūt qz aqua dūer
titur in vinū et hoc v̄tute speciez illaz nō in
quā i vinū qd fit vinū scd; specie s; ē vinū s; m
materiā tñ. sicut caro scd; sp̄m dūerit i car
nem s; m materiā. Vterq; modus dicendi scd; m
bon. est satis p̄babilis. et sic patet qz neutro
mō sequit' qz aqua iuncta vino fiat sacramētū
licet aut sit miraculosus qz sic p se scz sine sub
stancia maneāt accidētia naturale tñ est qz sic
manentia agant. vñ si securis p se incidere li
gna ipam p se mōueri esset miraculosū s; inci
dere naturale ita ē hic. Dñt etiā ipa accidētia
nūc corrumpi sic poterant p̄i substācia p̄is
et vini existente. Circa qd distinguo. p si fiat
immutatō ex pte accidentiū q nō sufficiat ad
corruptōz panis vel vini ppter talē immuta
tōz nō desinit corpus xpi aut sanguis esse sub
hoc sacramēto. Si aut fiat imutatō ex pte quā
titatis. sic cum diuidit' panis vel vinū i tales
ptes q nō possit in eis saluari natura panis l
vini nō remanet corpus aut sanguis xpi sub h
sacramento. Et silr ex pte qualitatū vt cuz ita
imutat' color et sapor et alie qualitates panis
et vini q nullo mō possit opati natura panis
vel vini. hec tho. Non sic aut corrumpunt' sp̄s
sacramētales vt anichilent' s; eis aliqd sensū
bile in instanti succedit. et ita necesse ē dicere
qz ex eis aliquid generet'. qd quidē videre quō
fiat est difficile. Vñ circa hoc fuerunt et sunt
diuersi modi dicendi quos etiā scotus recitat
et re pbat quibus omissis cā breuitatis dicen
dū est scd; m scotum qz desinente ibi esse eucha
ristia redit substācia d̄posita cui talia acciden
tia dūerunt quā etiā afficiūt et hoc etiā in
instanti corruptōnis et immediate a deo. p̄ia
pars hui' sententię p̄batur qz deus statuit il
las species manere sine subiecto tñ in eucha
ristia. gō statuit qz nō stāte eucharistia nō sint
accidētia sine subiecto. et p̄sequens in instā
ti illi' corruptōnis fit aliqua substācia. Secū
da pars p̄bat qz si redit aliqua substā nō ē alia
q̄ illa que p̄t illis accidentibus affici qz alia
substā nō esset eoz. capax. Tercia ps scz q nō re
dit nisi imediate a deo patz. qz nullū aliud a
gens hoc agere possz. hec sco. Dñt etiā species
sacramētales nature qz p eandē rōem cōueri
p̄nt in corpus hūanū p quā possunt dūerit in
cineres vel vermes. p̄nt etiā iste species diui
di. diuisio em est passio quātitatis vt est q̄tum
in hoc vero sacramento est aliquid q̄tum per
modum quāti vt species et aliquid quantum
non p modū quāti vt corpus xpi. ideo diuisio
fit in speciebus nō in corpe xpi. Querit' autē
vex illis speciebus possz aliqd p̄misceri vt vi
num vel aqua. s; qz sic. Distinguit tam p̄. qz
aut apponit' vinū aut aliud liquor. si vinū ad
dit' aut ē quātitatis maioris aut equalis aut

minoris. si maioris tñ ad omēs dimensiones
speciei puenit. et eius d̄tinuitatē totaliter tol
lit vel soluit. et sic etiā aliud vinū nouū qō ad
actū esse incipit. et sanguis xpi ibi esse desinit
Si equalis silr d̄tingit. Si aut minoris tñ vsqz
ad omēs dimensiones speciei nō puenit. sub p̄i
bus gō illis ad quas puenit. sanguis xpi esse
desinit. cum ibi iam nō sint accidētia sine sub
iecto. et d̄tinuitas speciei q sine subiecto erat
soluta sit. sub p̄ibus vero illis ad quas nō p̄
uenit. sanguis xpi manet. Dico tñ qz si additū
nō sit notabiliter excellens. ppter dubiū toto
liquore ipō tanq̄ sacramento vtendum esset. Si
vero addat' liquor alius a vino in minori quā
titate trāsmutat' in naturā sp̄i. tñ sub paribz
illis ad quas liquor additus penetrat. cuz nō
sint ibi accidētia sine subiecto desinit esse san
guis cristi

De ministro eucharistie ti. xiiij.

Quando considerandū ē de ministro hui' sac
ramenti scz eucharistie. Et p̄io in d̄m. 2o
in spēali de ministro inepto ex parte cor
poris. tercio de ministro indigno ex pte mentis
Circa primū sciendū qz solus p̄sb̄ p̄t d̄secre
re corpus et sanguinē d̄ni vt habet' di. xxv. p
lect. et eē. de su. tri. firmiter. q. vna. Nā h̄ docz
fides nra quā ab aplis accepim' et ipi a d̄no
vnde etiā ordinauerūt eccliam s; m dei insticu
tōz. Et qz apli et eoz successores p̄tatez d̄fici
endi p̄sonis sp̄alibus d̄ulerūt quos etiā p̄sb̄
teros vocauerūt. ideo tñ eis vt tenet fides li
cet d̄ficere. Et s; m sco. ecclesia accepit fūdam
tum hui' sententię ex illo verbo. **M. xxv.** hoc
quotienscūqz fecerit. in me. memo. faci. vbi lo
quit' xpus aplis vel adm̄s nō nisi discipulis
quibus nō succedūt nisi p̄sb̄. vt habet' di. xxi
Ratio aut quare d̄ns sic instituit ē. qz illō sac
ramentū in magna reuerētia debet h̄ri. et iō spe
cialibus p̄sonis debuit d̄mitti. aut gō ratione
sanctitatis aut auctōis. si rōe sc̄tatis vt dicūt
heretici. tunc nō esset q̄s certus vt d̄ficeret
vel nō et salus nra ex aliena bonitate depēde
ret. si rōne auctōis cū auctōs possit d̄mitti boī
et malis d̄stat qz omēs et soli p̄sb̄iteri h̄ possūt
Et hanc vocam' ordinē sacerdotij. **Quid gō**
siquis credat se p̄sb̄iterū esse cum tñ non sit et
celebret missam. **h̄** nō d̄ficit in v̄tate. sibi tñ
d̄mō alias bonus sit. et eē alijs qz credūt ip̄m
p̄sb̄iterū esse audientibz ei' missaz vel eē reci
pientibz ab eo eucharistiā p̄ficere tanq̄ si vex
d̄ficeret sacramentū eē. de p̄sb̄itero nō bapti
fatio. aplicam in glo. c. Soli eē p̄sb̄ro dūerit d̄
sp̄nsare corpe xpi. vt habet' de d̄se. di. ij. per
uenit Nam in reuerentiā ei' a nulla re d̄tingi
tur nisi d̄secrata. vñ corpale calix et patena d̄
secrant' et silr man' sacerdotis ad tangendū
hoc sacramētū. vnde nulli aliq cāgere licz nisi
in necessitate. vt si caderet in terraz vel in aliq
alio casu. ne eē d̄yacenīs di. xxiij. d̄yacones
Nota tñ qz cum dicitur. xxiij. di. d̄yacones
qz d̄yacones sub d̄spectu episcopi vel p̄sb̄ite
ri nisi his absentibz corpus d̄ni dare non de
bent a contrario sensu colligi' qz illis absentibz
p̄nt dare nō tñ debēt nisi in extrema necessitate

absentibus episcopis vel etiam presbiteris ut habetur
 ibi. Dicitur etiam de xiiii. dyaconi. pñte presbitero
 dyacono eucharistia pro populo si cogat necessitas ius-
 sus eroget. Necessitas est cum presbiterus est fessus et
 alias impotens hoc facere sicut notavit ibi hu-
 Etsi tanta sit necessitas ibi quod iussio presbiteri non
 potest expectari non est expectanda. nisi presbiter
 hoc in necessitate prohibeat ex causa expressa quod for-
 te est usurarius vel impenitens qui communione pe-
 nit quod tunc obediendum est ei alias non. ut ibi no-
 tavit hu. Laycis autem nullo modo oportet dispen-
 sare hoc sacramentum de co. di. ij. puenit Dispen-
 satio sanguis non pñnet tantum ad presbiterum sed
 etiam ad dyaconum quod continetur in vase. et sic in-
 tangit a dispensante. sicut corpus christi. id magis
 dicitur et dispensatio sanguinis.

Quoniam secundum quod est de ministro inepto ex parte
 corporis querunt plura scilicet vicia defectus corporis
 alii presbitero impediant a celebratione missae. **H**ec
 debilitas vel egritudo supueniens ordinis sac-
 dotali non tollit ordinem impedit tamen ordinis exe-
 cutioem quo ad consecrationem eucharistie. quibus qui
 dem propter impossibilitatem executionis ut si pñ-
 uet oculis vel digitis vel usu loquere. quibus autem
 propter vicium nature ut si patiat morbum caducum
 vel etiam aliam mentis alienationem quibus propter abso-
 lutionem. ut patet de leproso qui non debet publice
 celebrare et hoc est verum quo ad sanos. potest tamen di-
 cere missam occulte et etiam celebrare leprosus ni-
 si in eam inualuent lepra propter corruptionem membro-
 rum ad hoc reddit eum impotentem. **F**uriosus autem presbi-
 teri quibus propter aliquod predictorum non permittitur ce-
 lebrare omnia alia pertinentia ad sacerdotale offi-
 cium pñte facere. **de cleri. egro. c. ij.** **Q**uid
 de presbitero qui duos digitos vel etiam unum de illis
 cum quibus hostiam leuat perdidit. **H**ec talis cele-
 brare non potest. **ar. ibidem.** Dicitur tamen hostia. **et ino.**
e. ti. c. j. quod si quis tamen perdidit de digito quod non pos-
 sit celebrare sine scandalo potest episcopus dispensare
 quod celebrare occulto non in publico. **Q**uid dicitur
 presbitero demoniaco. **H**ec demoniacus autem est ex
 toto liberatus et tunc potest celebrare sicut homo. secundum
 alios vero celebrare non debet aut non est ex toto
 liberatus et tunc non debet celebrare donec fuerit
 liberatus penitentia. **di. xxxj. dñter vsqz adeo.**

Quid dicitur furiosis lanaticis et epilepticis siue ca-
 ducis. **H**ec si sint ex toto liberati pñte celebra-
 re. **S**i vero sepe acciderent eis huiusmodi passiones
 omnino cessare debent a celebratione missae. **vij. q. ij.**
ex literis. **S**i autem raro et sine eiectione spume
 et emissionis vocis accidant non prohibentur
 dum tamen habeant iuxta se alium presbiterum qui officia
 cepit suppleat si deficient vel collidantur ad
 tertiam. **vij. q. j.** illud quod tunc tpe pbari debeant
 et quicquid vicia liberate sint dicte persone habeat
di. xxxij. dñter et. vij. q. ij. §. ult. **E**t potest di-
 ci quod tempus pbarionis est arbitrarium p̄lati cir-
 cūstancijs persone vel dignitatis et alijs huiusmodi
Alia de hac materia vide infra li. vij. de corpore
viciatis.

Quoniam tertiū scilicet de ministro indigno ex parte me-
 ritus querunt plura scilicet vicia malus presbiterus potest
 eucharistiam consecrare. **H**ec quod sic. et hoc patet
 ex supradictis in prima questione huiusmodi. et in a.

de sacramentis in dñi. articulo de causa admistrā
 te sacramenta. q. j. et. ij. Licet autem posset non tamen
 debet quod peccat. **ex. de cele. mis. de hoie i ter.**
et glo. §. et di. ij. quotidie. et. j. q. j. sacerdotel
talit em suspensio e quo ad se. ex. de co. cle. et
mu. c. ult. **U**trum quilibet presbiterus quicumque ma-
 lus possit hoc sacramentum officere. **H**ec hō duplex potest
 intelligi aut de iure aut de facto. **S**i prior modo
 non omnis sacerdos potest hoc sacramentum officere.
 quod nec irregularis nec interdictus nec suspensus
 ab executione eorum qui sunt ordinis. nec excommunicatus
 nec symoniacus. nec schismaticus. nec hereticus
 nec degradatus siue suspensus siue depositus.
 nec fornicator notorius hoc sacramentum potest de iure
 officere. quod cuiuslibet predictorum prohibitus est
 usus potestatis sacerdotalis. et hoc pbari potest
 per multos canones. sed hoc omitto gratia bre-
 uitatis vñ officiendo grauissime peccat. 2o modo qui
 liber sacerdos potest hoc sacramentum officere quod nullus
 sacerdos quicumque nepbari amittit caracte-
 rem sacerdotale sup quem fundatur potestas officii
 di. vñ si quis predictorum sup materiam debitam dicat
 formam verborum predictam debitam cum intentione fa-
 ciendi quod facit ecclesia vere conuertit substantiam
 panis in corpus christi et substantiam vini in sanguinem
 hoc rictus. **N**ec obstat predictis quod dicitur. **j. q. j. a.**
libi scilicet quod nisi in ecclesia nec est verum corpus christi
nec vera sacerdotia nec vera sacrificia. quod illud
et omnia alia nra filia debent intelligi de ve-
ritate fructus non de veritate sacramenti. Nec etiam
illud quod dicitur ibidem scilicet quod hereticis solum
baptisma ratum esse permittimus. intelligitur enim quod
licet eis in necessitate baptizare sed in nullo caso
potest licite eucharistiam consecrare vel alia sacramen-
ta conferre. Nec etiam quod dicitur. j. q. j. quod scilicet quod deus
datus licet habeat potestatem baptisandi non tamen
consecrandi. quod debet intelligi inquiritive non af-
sertive ut ex circumstantia potest haberi. Scien-
dum tamen quod licet presbiterus ab ecclesia vere consecret
secundum predicta non tamen est efficax oratio eius cuius
ratio est quia presbiterus in missa et orationibus loquitur
in persona ecclesie in cuius unitate manet et ideo
si separet ab ea orationes eius non valent. sed
in consecratione loquitur in persona christi cuius vicem
gerit in hoc per ordinis et caracteris potestatem. et
ideo si presbiterus ab unitate ecclesie missam cele-
brat quod potest ordinis non perdidit consecrat ver-
um corpus et sanguinem christi. hec thomas.

De celebratione missae ti. xiiij.
Quoniam ostendendum est de ritu celebrandi
 hoc sacramentum siue de celebratione mis-
 se. Et primo de ipsa celebratione in omni
 secundo in speciali de celebratione presbiteri mali. ter-
 cio de tpe celebrationis. quarto de loco et vasis
Circa primum querunt plura scilicet vicia liceat pres-
 bitero penitus a consecratione eucharistie abstinere.
Hec circa hoc est duplex modus dicendi. vnus
 est quod presbitero liceat omnino a consecratione abstinere
 nisi teneatur ex cura sibi commissa pro populo celebra-
 re et sacramenta prebere puta si sit presbiter
 parrochialis viuens de altari debet seruire
 altari si autem de altari non viuatur sed in libertate
 sua remaneat non tenetur magis quam alius de
 debito sed magis de bono et equo. et huiusmodi fine

*Dependentie
 huiusmodi
 pñtijs*

est bon. Sed contra hoc obicitur quod presbitero ipso
sicut est sacrificandi officium sed officium sine usu
est otiosum. Et etiam quod habet talentum eo uti te-
netur ne cum seruo nequam damnetur. 8° tenetur sacri-
ficare. *¶* Officium sacrificandi non imponitur ut
in hoc necesse exequatur sed pro loco et tpe ut expe-
dire sibi videbitur. et ideo si conscientia dicat quod
ob sui indignitate et sacramenti reuerentiam ab-
stineat non peccat. hec bon. Alius modus dicen-
di est quod quilibet tenetur uti gratia sibi data cum
fuerit oportunum. secundum illud. iij. cor. vj. hostia
mar vos ne inua. gram. dei recti. oportuitas aut
sacramenti non attenditur tantum pro compatimento ad
fideles christi. quibus oportet sacramenta ministrare
sed principaliter pro compatimento ad deum cui in
sacramente huiusmodi sacrificium offertur. et
ideo non licet presbitero esse si non habeat curam ani-
marum. cetero a celebratione cessare. sed saltem vi-
detur quod tenetur celebrare in propriis festis et
maxime in illis in quibus consueuerunt dimittere
fideles et huiusmodi finis est rich. et tho. vñ presbiter
qui hac gratia siue potestate loco et tpe dicitur et
conuenienti habita oportunitate et dispositione non
vult ut si notabiliter negligit peccat. Et melius
tamen dicitur ne sicut huiusmodi neque quod domini sui pecuniaz
abscedit et ea otiosa dimittit indicetur a domino nisi
se corrigat propter quod est de cele. mis. dolentes. q.
sunt et aliqui reprehenduntur qui missam solen-
niam vix celebrant quater in anno. hec rich.
Vñ presbitero sacras tenetur sumere hoc sac-
ramentum. *¶* Sic tam corporis quam sanguinis. et hoc
habetur de ose. di. ij. platu. Nam ut supra dictum
est eucharistia non tantum est sacramentum. sed et
sacrificium. quicunque autem sacrificium offert debet esse
sacrificij princeps. quia exterius sacrificij quod
offerretur est signum interioris sacrificij quo ali-
quis se deo offert. ut dicit aug. x. d. ci. dei. Vñ
pro hoc quod participat sacrificium exterius ostendit se ad
sacrificium interioris panem. sicut pro hoc quod sacrifici-
um populo dispensat ostendit se esse dispensatorem
diano. quorum ipse prius debet princeps
esse ut dicit dpo in ecclesiastica gerachia. et
ideo prius debet sumere quam populo dispensare
Naz pro hoc fit princeps quod de sacrificio sumit. j.
cor. x. Nonne qui edunt hostias principes sunt alta-
ris et ideo necesse est quod presbitero quicunque celebrat
hoc sacramentum integre sumat. Quid si quis in-
fra missam infirmaretur ad mortem et presbitero non
haberet aliam hostiam consecratam quam illam quam consec-
ruit. nunquid presbitero illi dicitur hostiam dare et a sup-
pitione abstinere. *¶* Sic quod non solum potest illam hostiam di-
uidere et partem sumere sibi et alteram dabit illi.
Vñ si corpus christi appareat miraculose in al-
tari sub specie carnis vel sanguinis sit sumendum
sic ab eo sumi non debet cui in tali specie appa-
ret. quod non appareat sub specie conuenienti humane
refectio. dicit enim hiero. sup leuit. de hac qui
de hostia que in christi commemoratoz mirabiliter fit
edere licet. de illa vero quam christus in ara crucis
obtulit sibi se nulli edere licet nec propter hoc
presbitero transgrediatur quod ea que miraculose sunt le-
gibus non subduntur. consulendum tamen esset presbite-
ro quod iterato corpus et sanguinem domini consecraret
et sumeret. hec tho. Vñ pluribus sacerdotis

bus eandem hostiam liceat consecrare. *¶* Sic de lege
omni non debet nisi vñ presbitero eandem ho-
stiam consecrare. Et causa tamen speciali super
eandem hostiam possunt plures presbiteri consecra-
tionis verba proferre. non tamen quilibet nisi se-
mel tantum. Sicut enim supra dictum est presbitero cum
ordinatur in gradu eorum constituitur qui acceperunt
in cena a domino potestatem consecrandi. et ideo in
quibusdam ecclesijs sicut apostoli communicauerunt
christo cenam. ita ad representandum hoc presbitero no-
ui ordinati celebrant episcopo ordinati. dicit enim
inno. de officio misse pre. iij. c. xij. consueuerunt
presbiteri cardinales romanum circumstare pontifi-
cem. et cum eo pariter celebrare. cumque consumatur est
sacrificium de manu eius communione accipere sig-
nificantes apostolos qui cum domino discubentes. sacra-
de manu eius eucharistiam acceperunt. Et sicut di-
cit idem ibidem siue prius siue posterius quod episcopus
proferat verba consecrationis presbitero nouiter ordi-
nati. referri debet eorum intentio ad instans pro-
latum episcopi cui principaliter celebranti dece-
lebrat et tunc omnes officium simul. Alijs vero vide-
tur quod celebrantes episcopo non debent illa verba dicere
intentione consecrandi sed tantummodo materialiter re-
citare ut se representent quod quod discipuli a christo po-
testatem acceperunt consecrandi formam dedit eis con-
ficiendi. Si enim alij sacerdotes ab episcopo illa verba
proferret intentione consecrandi inconueniens se acci-
dere posset si quis diligenter consideret. hec rich.
tamen hoc non explico sed prudenti lectori gra-
tuleris reliquo. Secundum autem alber. li. de cele-
m. s. plures presbiteri non debent vñ hostiam consec-
rare. quod sicut aug. iniuria fieret sacramentum. quod aut
plures presbiteri assistunt pape hoc fit propter ob-
sequium sed ipsi signa non faciunt nec verba dicunt
nec facere vel dicere debent. presbitero vero de no-
uo ordinati assistunt episcopo ordinati propter reuerentiam
sacramenti et propter doctrinam. et ideo signa faci-
unt ad exemplum episcopi et ut sint in exercitio offi-
cij suscepti. tamen verba consecrationis non dicunt.
Ad hoc nota quod sicut conuenientiam dierum sunt celebra-
da conuenienter solennia missarum. quocirca enim
dicitur prius misse defunctorum dummodo missa diei ope-
retur non omittatur. *¶* Sic de cele. mis. cum creatura. Na
et omnes misse celebrantur pro salute viuorum et mo-
tuorum. e. ti. quida. Vñ male faciunt quodammodo qui post
posito officio feriali celebrant missam de sanctis
quorum non sunt tunc festa ut ibidem dicitur. Et si quod
misse peculiare id est speciale siue votive di-
cantur in diebus solennibus a presbitero non debet ita
solenniter celebrari quod pro eas a missa solennibus
quod canonice fit ut hora tertia populum abstrahat
de ose. di. j. et hoc attendendum. Item in missa
debet esse plures ad minus duo qui respondeant
presbitero. ut habetur de ose. di. j. hoc quoque quod ut
ibi dicitur cum pluraliter a sacerdote dicatur dominus
vobiscum. et orate pro me. hoc quoque apertissime con-
uenit ut et salutationi respondeat. vñ etiam
ad maiorem solennitatem ibidem statutum legitur quod
episcopus qui celebrat solennibus festis tunc debet
eum circumstare septem vel quatuor aut tres diaconi
qui eius oculi dicuntur. et subdiaconi et reliqui
ministri. de ose. di. j. episcopus. et. c. se. In missis vero
paruatibus sufficit vnum habere ministrum qui gerit

personam totius populi. in cuius persona presbitero
videt sine ministro aut sibi respondere nunquam mis-
sam nec alia diuina officia celebrabit. vij. q. j.
illud. et de offe. di. ij. et h. statutum. et. c. nemo.
et ex. de fi. presb. pponit in fi. Eps vero sine dya-
cono celebrare non potest nisi necessitas cogat. di.
xcij. dyaconi in glo. Item presbiter potest in fine mis-
se dare benedictionem simplicem et ante episcopo. di.
xcv. ecclesie. cum solemnitate vero illa scilicet sit no-
me domini benedictum. vel humiliare vos ad bene-
dictionem etc. non debent dare nisi episcopi. non de-
bent inquam alij nisi teneant calicem aut aliquid
tale. et ita potest intelligi contraria iura. di. xxj. de
niz. et. vj. q. vj. ministrare. vel dicere per presbiter
dam celebrat ante episcopo sibi debet inuere et
ipse velit bene dicere quod si velit presbiter non be-
nedicere. di. xxj. denique. sine aut presbiter supplere
benedictionem predictam. et sic loquitur illud. c. ec-
clesie. di. xc. ar. de offe. di. j. cum ad celebran-
das. Nec erit necessaria alia licentia episcopi ex-
pressam. ex hoc enim solo quod permittit eum missam cele-
brare intelligitur persequens omnia que spectant
ad missam pueri ar. ex. de offi. dele. preterea. h.
ray. Abbates tamen qui sunt ex privilegio pape so-
lemniter benedicere. sunt in suis ecclesiis qua-
do celebrant officia diuina. post missam vespe-
ras et matutinas. solemniter populum benedicere.
Alii vero abbates non sunt hoc facere nisi h.
sit decessum expressum. et. de priuile. qm. Item licet
aliquis sit boni mentis non tamen potest benedicere
nisi fuerit ordinatus ad exhibendum benedictio-
nis misterium. dei autem est tribuere benedictionis
effectum. j. q. j. dictum est. Nec debet inferior be-
nedicere superiorum. etiam si ad pronuntiandum ali-
quam lectionem petat benedictionem. di. xxj. deni-
que. ubi notauit jo. quod alicubi episcopo volenti lege-
re lectionem et dicentia. iube domine benedicere. re-
spondet. ora pro nobis sancte pater ut miserear-
tur tui deus noster. alibi inferior dicit. iube
domine benedicere. et ipemet episcopus benedicit.
Item non licet celebrare sine igne. primo propter
ecclesie ordinem sicut quia si quis contrarium faceret
officio vel beneficio priuari deberet et. de ce-
mis. c. ultimo. secundo propter ipsius ignis significa-
tionem. significat enim feruorem dilectionis. propter
quem christus hoc sacramentum instituit et pro no-
bis passus fuit. significat etiam quod sacramentum
illud operatur indigne celebrante et suscipiente
augmentum illuminationis in intellectu et feruorem
caritatis in affectu. tertio propter figurati-
onem. hoc enim figuratum fuit per ignem de quo
dicitur leui. vj. ignis in altari meo semper ardeat
bit. et per ignem qui vixit sub aqua annis. lxx.
ut habet in glo. decretalis pallegate. Item
presbiter sacerdotibus quod frequenter doceant ple-
bem ut cum in celebratione missarum eleuat ho-
stia salutaris se reuerenter inclinent genibus fle-
xis. Idem facient etiam cum portat presbiter ad
infirmum. et. de cele. miss. sane. cum quali vero
solemnitate debeat eam egro deferre habetur
ibidem. Item quicumque in missa recolitur nomen
domini debent fideles flectere genua cordis
quod saltem testantur inclinationem capitis. extra
de emu. ec. decet. Item presbiter visitans infirmum

debet esse munitus presbiteribus hostijs sacratis ita
quod in reditu populus non idolatret orando. si
aut omnes expenderit faciat cessare sonum campanarum
ne vel faciat aliud signum quod homines non ado-
rent. et. de cele. miss. sane. Expolitorem et rotem
eorum que dicuntur in missa dimitto gratia breuitatis.
et si vis inuenire quere in libro de sacra-
mentis.

Equit videtur de secundo scilicet de celebratione
presbiteri mali. Circa quod quorundam plura scilicet
vix missa mali sacerdotis valeat minus quam boni.
In missa est duo considerare scilicet ipsum sacmen-
tum quod est principale. et orationes que sunt pro uiuis
et mortuis. Quantum ad primum non minus valet
missa mali presbiteri quam boni. Vnde augustinus li. d. cor-
poris christi. et habet. j. q. j. intra. in misterio cor-
poris et sanguinis domini nihil a bono magis ni-
hil a malo minus proficitur sacerdote. Oratio autem
que fit ibi dupliciter potest considerari. uno modo in quan-
tum habet efficaciam ex deuotione presbiteri orantis
et sic missa melioris sacerdotis est fructuosior.
Alio modo in quantum profertur in persona totius eccle-
sie cuius presbiter est mister. et quo ad hoc est fru-
ctuosa non tantummodo oratione peccatoris sacerdotis in
missa. sed etiam omnes alie orationes quas facit in
officijs ecclesiasticis in quibus gerit personam
ecclesie. Orationes autem eius priuate non sunt fru-
ctuose. sicut illud ecc. xxvij. qui declinat aurem
suam ne audiat legem oratio eius erit execra-
bilis. unde si quis audiat libentius missam sa-
cerdotis boni quam mali vel deuotionis quam minas
deuotum. credo quod bene faciat dummodo eum in sub-
stantialibus excedere peccatorem non credat.
aliter periculose erraret. his concordant boni. pe-
tho. rich. et sco. Vtrum presbiter qui scienter est
malus teneatur celebrare. In presbiter peccator
si per suam sit ordinis executione priuatus vel
simpliciter per ad tempus. redditus est impotens ad
sacrificium offerendum. et ideo obligatio tolli-
tur. hoc autem cedit sibi in detrimentum spiritualis
fructus magis quam in augmentum. Si vero non sit
priuatus potestate celebrandi non soluit ob-
ligatio non tamen est perplexus quia potest de pec-
cato penitere et celebrare. hoc tho. Quid si
talibus presbiter non habet copiam confessionis. In
huius questionis habet infra in responsione illius
questionis. quid de presbitero cui postquam est idu-
tus occurrit etc. ut infra ti. de defectibus emer-
gentibus in celebratione. Quis magis peccat
scilicet presbiter malus qui se officere fingit et non con-
fiteatur vel ille qui officit. In ille qui officit fingit et non
officit. falsa enim sunt abolenda remedia que sunt
veris grauioza periculis. et. de cele. miss. de ho-
mie. quod tan. sic intelligit et bene ut dicit in glo.
quia grauiter peccat presbiter criminofus qui se
celebrare simulat et non celebrat quam si celebra-
ret. quia in primo casu in pluribus delinquit
deum enim offendit et populum decipit ut dicit
ibi litera. In secundo tantum deum offendit. unde ta-
lia remedia nullus debet inuenire quod falsa sunt
ex eo quod non officit et videtur officere ideo gra-
uioza sunt quam vera pericula peccatoris qui officit.
Quis magis peccat. vix malus presbiter qui
officit et non sumit quam ille qui utrumque facit. Quis

de d. j. q. j. p. p. d. o. c. s. l. u. a. n. t. e. p. a. r.
d. o. c. e. s. f. u. i. t. d. i. g. n. i. t. a. t. e. t. a. n. t. o. f. a. l. s. i.
i. n. t. e. b. a. p. p. b. u. s. i. t. a. m. i. n. e. q. u. a. n. t. u. m.

etiā magis peccat vel ille q̄ sumit corpus et sanguine vel qui sumit alterū tm̄. *¶* *¶* grauius peccat qui officit et non sumit q̄ qui vtrūq̄ facit. et qui sumit alterum tantum q̄ qui vtrūq̄ q̄. Ratio huius est quia irreuerentia dupliciter fit sacramento. vno mō cum missa est indignus. Alio mō cum nō solū est indignus s̄ etiā nō seruat ritū quem debet. et tūc non tm̄ nō exhibet sacramēto reuerentiā quā debet sed etiā facit contumeliā q̄ sacramentū non pficit sed inpletum dimitit et incurrit etiā inobediētiā q̄ contra statutum ecclesie dimitit quod sc̄z est vt qui sacramētū officit sumat. et vtrūq̄ sc̄z corpus et sanguinem sumat de dse. di. ij. per latū. hec bon̄. Quid de illis qui scienter legunt p̄ viuis defunctorum missam. *¶* tales si faciant p̄pter odium priuatū grauissime peccant. et nisi p̄ legitimā penitentiā se purgaerint si detecti fuerint indistincte deponi debēt Et ad agendam penitentiā tam ip̄i p̄biteri q̄ qui eos ad hoc incitauerūt debent exilij p̄p̄tū ergastulo seu monasterio relegari. hoc totum habet. xxvj. q. ij. quicunq̄

Equit̄ videre de tercio sc̄z de tpe celebra-
tōis. Et circa hoc querūtur pl̄a sc̄z vtrum
missa debeat quotidie in ecclesia celebrari *¶*
in missa recolit̄ passio xp̄i sc̄dm̄ qd̄ eius effe-
ctus ad fideles deriuat̄. sed tpe passionis reco-
litur tantū sc̄dm̄ qd̄ in xp̄o capite nostro fuit
p̄fecta. qd̄ quidē factum ē semel. quod die vō
fructum passionis p̄cipiunt fideles. et iō illa
omemoratio fit tm̄ semel in anno. hoc aut̄ con-
tinue et p̄pter fructū et p̄pter memoriā iugem
Excipit̄ aut̄ dies veneris sancta et sabbatum
sanctum in quib̄ nō debet missa celebrari. de
dse. di. iij. sabbato vero. Illa vero que in sab-
bato celebrat̄ nō ad sabbatū sed ad noctē pas-
calis festiuitatis vt in ei⁹ oratione patet no-
scit̄ p̄tinere. Sed quare i die veneris nō ce-
lebrat̄. *¶* veniente veritate cessat figura. h̄
aut̄ sacramētū est figura quedā et exemplum
dñice passionis vt dictum ē. et ideo in die q̄
passio xp̄i p̄t est gesta recolit̄ hui⁹ sacramen-
ti minime d̄secrato celebrat̄. Quare seruat̄
corpus xp̄i d̄secratum in die iouis sancto lu-
mendū in die veneris sancto. *¶* ne etiā illo
die ecclesia sit sine fructu passionis exhibite
nobis p̄ hoc sacramētū. Quare etiā nō refer-
uat̄ sanguis. *¶* p̄pter piculum effusionis
Quare i natali dñi ter celebrat̄ missa *¶* p̄pter
triplicē natuitatē representādā sc̄z eternā. tpa-
lem et sp̄ualē q̄ dicitur tanq̄ lucifer in cordib̄
nostris vt d̄. ij. pe. j. Similiter p̄pter representā-
dum tempale et corpale. Naz vt d̄ de dse. di.
j. in nocte sancta i glo. tres misse natalis die
dñi celebrant̄ vna ante diem in nocte que sig-
ficat tpus ante legem qñ eramus in tenebris
Secūda cū d̄scit. et significat tempus sub le-
ge qñ nondū plena agnitio habebat̄. Tercia
sc̄z in die plena. et significat temp⁹ gratie qñ
iam plena cognitio habet̄. Celebrant̄ etiā
tres misse p̄dictis t̄pibus ideo q̄ multi hoies
trium t̄pōz p̄ xp̄i natuitatē corpalem saluā-
tur. hec rich̄. Vtr̄ debeat tm̄ de die celebra-

ri. *¶* sic q̄ sic. q̄ ip̄e xp̄us est p̄sens in hoc sacra-
mento. qui dicit jo. ix. me oportet opari opera
eius qui misit me donec dies est. venit nox qñ
nemo p̄t opari q̄d̄ sum in mūdo lux sum mū-
di. debet inquā celebrari in die ita tm̄ q̄ prin-
cipiū diei sumat̄ qñ auroza incipit apparere.
tunc em̄ qd̄amō sol d̄ ortus inq̄tum claritas
radiorū eius apparet. sp̄aliter tm̄ in nocte na-
talis dñi missa celebrat̄. q̄ nocte dñs est natus
de dse. di. j. nocte. et silr in sabbato sancto so-
lebat antiquit̄ celebrari circa p̄ncipiū no-
ctis. q̄ dñs nocte surrexit. i. cūz adhuc essent
tenebre ante manifestum solis ortum. Hora
igit̄ sc̄dm̄ rod̄. q̄ qui scienter ante diē elebrat̄
cum sit contra d̄suetudiez generalē ecclesie pec-
cat mortaliter. nisi sup̄ hoc p̄ ep̄iscopū. vel su-
p̄iorem dispensaret̄ in cau vt si aliquē vel ali-
quos ad mortem d̄tingeret ifirmari nec eucha-
ristia posset haberi nisi officeret̄ ante diem. iō
dicendū est de celebrantib̄ matutinis nondū
dictis cum id etiā sit contra d̄suetudinē genera-
lem et appbatam. hoc etiā vult hosti. in suma
qui aut̄ celebrat̄ anteq̄ primā dicat nō peccat
mortaliter nisi sit contraria d̄suetudo. aut faciat
contra statutū synodale vel puinciale. hec rod̄.

Notandū etiā q̄ hosti. dicit titulo de sacra-
mentis. q̄ clerici p̄grini dicere possunt om̄es
horas suas sc̄z primā terciā sextā nonā et ve-
sp̄eras. et postea facere iter suum qd̄ etiā d̄ cur-
rialibus intelligi p̄t. ar. ad h. ex. de cele. miss.
. c. j. Qua hora diei debet celebrari. *¶* i ce-
lebratōne hui⁹ misterij attendit̄ q̄ representat̄
dñice passionis modus. et p̄cipatio fructus
eius. et h̄m vtrūq̄ oportuit determinari t̄p⁹
d̄grū et aptum ad celebratōz hui⁹ sacramētū
q̄ em̄ fructu dñice passionis indigem⁹ quoti-
die p̄pter quotidianos defect⁹ ideo quotidie
hoc sacramētū regulariter offert̄ vnde etiā
dñs petere doc̄z luc. xj. panē no. quoti. da no.
ho. quod aug. exponens libro de verbis dñi.
ait si quotidianus est panis cur post annū illū
sumas queadmodū greci in oriente d̄sueuerūt
accipe quotidie qd̄ quotidie tibi p̄sit. Sic vi-
us q̄ quotidie merearis accipe. Quia vero pas-
sio dñi celebrata fuit a tercia hora vsq̄ ad no-
nam. ideo regulariter hoc sacramētū in illa p-
te diei sollemniter celebrat̄ in ecclesia Vtrum
in sero possit celebrari. *¶* sic dictū est xp̄s vo-
luit hoc sacramētū tradere vltimo discipulis
vt fortius eoz cordib̄ imp̄meret̄. et ideo i
sero d̄secrauit post cenam et eis tradidit *¶* no-
bis aut̄ celebrat̄ hora passionis dñice sc̄z i di-
ebus festis in tercia qñ fuit crucifix⁹ linguis
iudeoz. vt d̄. M. xxv. et qñ sp̄ūsanct⁹ descē-
dit sup̄ discipulos. In diebus vero non festis
aut ferijs hora sexta quādo fuit crucifix⁹ ma-
nibus militū. vt habet̄ jo. xix. In diebus autē
ieiuniorū in nona quando emisit spiritū. vt ha-
betur M. xxix. de dse. di. j. solent. Doret tamē
tardari maxime qñ debent ordines tradi q̄ p̄-
tinet ad dñicam sequentē di. lxxv. sc̄dm̄ qd̄ a
patribus. et p̄cipue in sabbato sancto q̄ missa
p̄tinet ad noctē sequentē. Dñt tm̄ misse celebra-
ri in prima p̄te diei p̄pter aliquā necessitatem.

de. dse. di. j. nocte. Vñ qd dicitur p ante horam
 te. ciam nō est celebrandū nisi i nauitate dñi
 de dse. di. j. nocte. intelligit de missa ducua:
 li in qua est cursus ppli que debet hora ter:
 cia dici. Attendendū tñ q si p̄biter sol⁹ sic
 in ecclesia nō celebrat vsq; ad horā terciā sed
 vsq; tunc seruabit ieiuniū vt necessitatib⁹ pe:
 gnanoz et hospitū siue diuersoz dmeantiū in
 firmoz atq; defūctorū succurrere possit. ex. d.
 cele. mis. c. j. In ecclesijs aut ducualib⁹ siue
 collegiatis. et si missa canter⁹ prima hora diei
 vt dictū est. nihilomin⁹ in terciā cantari solē:
 nis debet et sic intelligo de dse. di. j. nocte.
 vbi dicitur reliquis vero t̄pibus missaz cele:
 brationes ante horam diei terciā minime cele:
 brant subaudi solēnes. hec goff. Vñ p̄biter
 ter possit eadem die pluries celebrare. h̄c vt
 habet de dse. di. j. sufficit p̄bitero in die se:
 mel celebrare. qz xp̄us semel est passus et totū
 mundū redemit et valde est felix q̄ semel i die
 digne celebrare potest. Quidam tamē vnā mis:
 sam p̄ defunctis dicūt et aliam de die si ē ne:
 cesse. Qui vero p̄ pecunia vel adulatōibus se:
 culariū vna die p̄sumit pluries celebrare non
 estimo damnatōz euadere. Itē ex. de cele. mis.
 cōsulisti. dicit q̄ p̄ter natalem dñi nisi neces:
 sitas suadeat p̄bitero semel in die sufficit ce:
 lebrare. de hoc etiā habet ibidem. c. referens
 tes. Et p̄dictis patet q̄ in duob⁹ casibus licet
 vni p̄bitero pluries eadem die celebrare vn⁹
 est de die natiuitatis dñi. alius est p̄ defūctis
 si sit necesse. que casum intelligo s̄m rod. non
 tñtū qñ fun⁹ est p̄ns vt quidam dixerūt. euz
 canon nō distinguit vñ p̄ntē funere fieri de:
 brat. aut in anniuersario aut p̄ deuotōne. duz
 tñ intentio nō sit corrupta. nec dtra loci d̄sue:
 tudine app̄batam vel dtra d̄stitutiōes synodā:
 les fiat. Quidam etiā moti de verbo dicti ca:
 nonis scz nisi cā necessitatis suadeat addunt
 cum rap. alios quoz casus scz pegrinoz ne:
 cessitate. vel hospitū dmeantiū vel infirmo:
 rū vel nupciali. vbi tēpus laboret. Supradic:
 tis etiā d̄sonat bñ. in glo. sup illud. c. cōsului
 sti. dicens q̄ p̄biter potest in eadem ecclesia
 eadem die celebrare plies. vel p̄pter necessita:
 tem vt qñ celebravit missam de die pestis mo:
 ritur aliquis. vel p̄pter honestatē seu vilitatē
 vt si dicta missa. supueiat aliqua p̄sona magna
 que velit audire missam ar. ex. de cele. mis. c. j.
 et. ij. alius sufficit vnā dicere nec p̄hibet ex
 hoc ex̄p̄te qz dicit pluries celebrare. Most. vñ
 addit dictis casibus septimū casum scz quādo
 p̄pter paucitatē clencoz vel paupertatē eccle:
 siaz due ecclesie vni p̄bitero d̄mendan⁹. ar.
 ex. de cele. mis. cum creatura. et. c. cōsulisti.
 et de conse. di. ij. sufficit. Nota tamen q̄ qñ
 p̄biter debet aliam missam celebrare nō debz
 vinū pfusiouis sumere seu nō debet manus vi:
 no pfundere in prima qz illud celebratōem a:
 liam impediret. ex. e. a. ex parte.

Equit⁹ videre de quarto scz de loco et vas:
 sis celebratōis. et circa hoc querūt plu:
 ra. scz vñ celebrari debeat in vasis sacras.
 h̄c p̄ sic. Nam in his q̄ d̄currunt ad hoc sacra

mentum duo d̄siderant. vnū p̄tinet ad rep̄sē:
 tatōem eoz que circa passionē dñi sunt acta.
 Aliud ad reuerentiā hui⁹ sacramēti in q̄ xp̄s
 vere d̄necur vnde etiam d̄secratōnes his re:
 bus adhibent⁹ que veniūt in vsum hui⁹ sacra:
 menti. tum p̄pter reuerentiā. tum ad rep̄sē:
 tam sanctitatis effectū qui ex xp̄i puenit pas:
 sione. s̄m illud hebr. vlt. vt sanctificaret p̄ sa:
 um sanguinē populū rē. Vtruz debeat missa
 dici tantū in domo. h̄c q̄ sic regulariter sc̄dm
 illud. j. thi. ij. scias quomō oporteat te d̄uersa
 ri in domo que est ecclesia dei viui. extra enim
 ecclesiā non est loc⁹ veni sacrificij vt d̄ ang.
 et qz ecclesia nō erat recludenda sub s̄mbus
 iudeoz sed i vniuerso mūdo diffūdenda ideo
 xp̄i passio est sub diuo celebrata vt sic tot⁹ mū:
 dus se habeat ad xp̄i passionē vt domus. Et tñ
 vt d̄ de dse. di. j. circa fi. et. c. d̄cedim⁹. In iū:
 nere positus si ecclesia defuerit sub diuo seu tē:
 toro si tabula altaris d̄secrata ceteraq; mis:
 teria sacra ad istud officium p̄tinentia ibi affu:
 erint missaz solennia celebrare d̄cedim⁹. Idē
 intelligit s̄m rap. de positus in exercitu hone:
 sto vel simili. non tñ potest celebrari in nauī d̄:
 mari vel flumibus ne ea nauitate sanguis effu:
 sio vel corpis indebita d̄motio fiat. Vtrum
 domus in qua celebrat⁹ debeat esse cōsecrata
 et similiter altare. h̄c dom⁹ in qua celebratur
 hoc sacm̄ n̄ciatur ecclesia. hoc aut cōgrue cō:
 secrat⁹. tum ad rep̄sēntandū significatōez qua
 ecclesia d̄secrata est p̄ xp̄i passionē. tum etiam
 ad significandū sanctificatōez que requirit⁹ in
 his q̄ hoc sacm̄ recipere debet. p̄ altare vñ si qz
 et xp̄us de quo hebr. vlt. p̄ ipm offeram⁹ ho:
 stias laudē deo. Vnde et d̄secratio altaris sig:
 ficat sanctitatem xp̄i. vnde de dse. di. j. altaria
 placuit non tñ vñctōne crismatis. sed ec bene:
 d̄ictōne sacerdotali sacra. Et sic regulariter
 non licet hoc sacramentū celebrari nisi in do:
 mibus sacras. vt habet de dse. di. j. nullus.
 p̄pter qd etiam qz infideles nō sunt de eccle:
 sia ibidem legit⁹ etiam in qua cadauera mor:
 tuoz infidelium sepeliūt sanctificare nō licz
 s̄ si apta vide⁹ ad d̄secradū euulsis inde corpi:
 bus et rasis pietibus vel ignis a⁹ loci. reed:
 ficet. reedificet dicit nō qz fabrica sit destrū:
 da sc̄dm glo. sed superficies pietū rason in for:
 mam pristinā restauret. postea sequit⁹. s̄ si b̄
 prius cōsecrata fuit missas in ea celebrare li:
 cet. si tamē fideles fuerint qui i ea sepulti sūt.
 p̄pter necessitatē tñ potest sacramentū hoc pa:
 gi in domibus nō cōsecrats. et hoc d̄ cōsensu
 epi vt ibidem legit⁹. c. missaz. Casus nec essi:
 tatis est si ecclesie in patria sint destructe de
 cōse. di. j. cōcedim⁹. Et similiter s̄m sco. si quis
 in via positus accedere nō possit ad aliquā ec:
 clesiam cōsecratam. qd regulariter est vñ d̄
 nauigantibus et ceteris hui⁹ nō est em̄ veri:
 simile q̄ obseruantia p̄cepti de sanctificatōne
 sabbati qd ecclesia est interpretata in hoc qd ē
 audire missam in die dñica de conse. di. ij. mis:
 sas. ecclesia voluerit impedire p̄cipiendo q̄ n̄
 celebrat⁹ missa nisi in domo cōsecrata cum nō
 debeat aliquis retrahi a magis n̄cio p̄pter

minus necessariū. hec scō. non tamē debet ce-
lebrari sine altari portatili consecrato siue ta-
bula pua cōsecrata. vnde ibidē legit cōcedi-
mus si ecclesie fuerint cōbuste etiā in capell-
cū tabula cōsecrata missaz iterim celebrari. Ca-
pelle dicebant antiquus tuguria capraz pel-
libus tecta. qz cū xpi sanctitas est fons totius
ecclesiastice sanctitatis ideo i necitate ad pa-
gendū hoc facim sufficit altare cōsecratū. pp-
ter qd etiā nunq̄ ecclesia sine altari cōsecratur
tū sine ecclesia qnqz cōsecratur altare cum reli-
quijs sanctorū quoz vita abscondita est cum
xpo in deo. alias nō. vñ ibidē legit placuit.
vt altaria in quibz nullū corpus aut reliquie
martiris condite pbant. ab epis q̄ locis eisdē
psunt si fieri p̄t euertant. Intelligendū aut qd
tabula illa pua debet esse lapidea que cōse-
crari nō debet nisi capsulā habeat cui opagine-
de capsula aut nō refert. vñ lignea vel lapi-
dea vel de alia materia solida fuerit. Sz nū-
quid celebrans sup altare nō cōsecratū vl fra-
ctum est irregularis. sz q nō qz irregularitas
est de iure positio h̄ aut nō est de iure positū
sciēter tamē celebrans sup altare nō cōsecratū
grauius peccat. etiā si h̄ faciat ex ignorātia
crassa. quis min⁹ q̄ si hoc faceret sciēter quia
contra ordinatōz ecclie facit. de cōse. di. j. ecclie
et. c. cōcedim⁹. et duobus. c. se. Sup vō enoz
mter fractū celebrans est irregularis. ex. de
cōse. di. j. ecclie. Ad hoc nota q̄ in orato-
rio p̄uato alicui⁹ missa celebrari nō debet ni-
de cōsensu ep̄i et p̄pter necessitatē. et ita q̄ non
fiat p̄iudiciū saltem enoz. me p̄ochialis ecclie
sive. qui aut sine ep̄i aucte celebrauerit. vt dici-
tur ibidē deponi debet. de cōse. di. j. vnicuiqz
et. c. si quis. et. c. sancim⁹. Sancim⁹ em̄ missam
nō canere vel audire eam vbi nō oportet ca-
nere vel audire. de cōse. di. j. sicut. P̄dicato-
ribus tū et minoribus cōceditur vt vbiqz
fuerint sine p̄ochialis iur̄ p̄iudiciō celebrare
valeant cū altari viatico. ex. de p̄uul. in his
que ad cultū. Nec p̄nt al. nisi de licentia ep̄i.
Item nullus in ecclesia cōsecrata erigat ali-
quod altare nisi de licentia ep̄i. de cōse. di. j.
null⁹. sed anteq̄ sit cōsecrata erigere p̄sbite ro
licet. szm jo. di. viij. quis. Item i altari i q̄
missam cōtrauit ep̄us eo die p̄sbiter nisi ei⁹ cō-
sensu nō p̄sumat aliā celebrare. de cōse. di. ij. c.
vlt. vel nisi necessitate vrgente. vij. q. j. nullus
Eandē tū missam p̄t p̄ficere si ep̄us defecerit
vt dicit ibidem. forte vero p̄t rōnabiliter dici
q̄ huic iuri derogatū est p̄ cōtrariā cōsuetudī
nem p̄scriptam que derogat iuri scripto. In ro-
mana em̄ curia sepe celebra⁹ a pluribz ante et
post in altari vbi celebrant ep̄i cardiales scie-
tibus ip̄is et papa. et nō cōtradiciunt et iō vidē-
tur illud appbasse. Itē ep̄us extrane⁹ in alie
na dyocesi p̄t celebrare de licentia dyocesani
vel p̄sbiteri p̄ochialis dūmō sine pontifica-
libus celebret vt dicit inno. Hosti. vero ex. de
aucte. c. vlt. dicit qd etiā cū pontificalibz et si-
ne licentia potest solēniter celebrare. et sic
seruat generalis cōsuetudo. De quo debz esse
altare. sz ante tyus siluestri pape celebraba⁹

sup altare ligneū qd cito poterat trāsferrī. qz
p̄ter p̄secutōz nō erat certus loc⁹ fidelibus
ad manendū. sz postea statuit ecclesia vt tū su-
per altare lapideū celebraret vñ d. cōse. di. j.
altaria. si nō sint lapidea cōsmatis vñctōne n̄
cōsecrent. qd cōuenit signatōi hui⁹ sacramē-
ti. cum qz altare signat xpm. j. cor. j. j. petra ac-
erat xpus. cum qz corp⁹ xpi. in sepulcro lapi-
deo fuit recōditū. Cōuenit etiā vñctōi sacramēti
Lapis em̄ est solid⁹ nec defacili moueri p̄t qd
nō erat necessariū in lege veteri vbi fiebat in
vno loco altare de terra l. de lapidibz insectis
fuit ad remouendā p̄dolatriā. De quo debz
esse calix et patena. sz sic ibidē loquit. c. va-
sa. et. c. vt calix. p̄sbiteri nō aureis sz ligneis
calicibus vtebant. Cypherin⁹ aut papa i pa-
tenis vitreis missas cōstituit celebrari. deinde
vñctō oia argētea fecit. postea statutū ē vt ca-
lix cū patena siue ex auro oino siue ex argēto
fiat vel salte de stāno. sub quo ec̄ intelligitur
plumbū szm rod. de ere aut siue auricalco non
fiat qz vini virtutē inficiunt erugine p̄terqz
p̄uocant vomitū. Null⁹ aut in ligneo seu vi-
treo calice p̄sumat cantare. qz scz lignū ē poro-
sum et sanguis cōsecrat⁹ in eo remaneret. Vñctō
aut ē fragile et fractōis piculū imineret et ea-
de rō ē de lapide. et iō p̄pter reuerentiā sacri-
ficatū ē vt ex p̄dictis materijs calix nō fiat.
De quo debet esse corpale et palle altaris.
sz vbi p̄t fieri sine piculo ecclesia sz statuit
circa hoc sacramētū i qd magis rep̄nat passi-
onē xpi. nō erat aut tū piculo circa corp⁹ xpi
qd po. itē i cor. a. i sic circa sanguinē q̄ in cali-
ce cōtinet et iō licz calix nō fiat de petra. cor-
pale em̄ sic de lineo p̄ano qz corp⁹ xpi fuit p̄-
no lineo involutū. Et dz esse corpale ab ep̄o cō-
secratū. de cōse. di. j. ex cōsulco Cōuenit ec̄ p̄-
nus line⁹ p̄pter sui mūdiciā ad signandū cōse-
puritatē et p̄pter multiplicē laborē quo p̄an⁹
hui⁹i parat⁹ ad significandū xpi passōz. Vñctō
licet celebrare sine vestibz ab ep̄o bñdictis
sz q nō. tum p̄pter ecclie cōstōz. vñ d. cōse. di.
j. vestimēta. dz q vestimēta ecclie qbz dñō m̄-
strat⁹ sacra debent ee et honesta qbz i alijs
vñctō nō ē vtendū q̄ ecclesiasticis. et deo di-
gnis officijs. tum p̄pter vestimētoz signatōz
tum ec̄ p̄pter eoz p̄figuratōz q̄ p̄cessit in vesti-
bus legalū sacerdotū in multis tū locis iur-
luit cōsuetudo q̄ cingulū nō benedicat. sz
nabili⁹ tū esset ip̄m benedici sp̄uales em̄ habz
significatōz vt patebit infra sz h̄ nō cōcludit
necessitatē. calciamēta em̄ sacerdotis sp̄alem
habent significatōz. nec tū fortales bñdictū
Vñctō celebrans sine vestibz benedictis ad
celebrandū deputatis sic irregularis. sz q n̄
siue hoc faciat sciēter siue ignorāter. qz h̄ nō
inuenit in iure positū tū sciēter siue ex ignorā-
tia crassa celebrās aut sine maipulo bñdicto
aut sine stola et sic de alijs grauius peccat.
Vbi tū cōsuetū ē cingulū nō benedici n̄ credo
q̄ peccet celebrans sine cingulo benedicto.
hec rich. et sco.

De defectibus dūgentibz i missa ti. xv.

Ende considerandum est de defectibus in
 genibus in missa celebratōe. circa quod
 sciendum quod huiusmodi defectibus dupliciter
 occurri potest uno modo pueniendo ne scilicet defe-
 ctus accidat. alio modo subsequendo scilicet ut illud
 quod accidit emendet vel adhibendo remediū. Et
 saltem pueniam eius quod negligenter habet egit. Et ad
 maiorem euidentiā querunt hic plura scilicet. Quid si
 et si presbiter impeditus fuerit aliqua infirmitate
 vel morte. Item si nesciat ubi presbiter sacerdos d
 fuerit tunc debet hostia cum reuerentia reseruari quod
 nescit. Item si consecrata vel non. et alia accepta
 hostia debet alius sacerdos misterium a capite
 inchoare. Si autem certum sit ubi dixerit. aut desijt
 ante consecratōem et tunc non oportet quod per alium sup-
 pletur. aut post consecratōem. aut ergo post consecra-
 tionem corporis et sanguinis. et tunc alius presbiter
 posset ubi ille defecit incipere missam et perficere
 nec oporteret a capite incipere. et sic intelligitur
 illud. vij. q. j. nihil. aut post consecratōem corporis
 et ante consecratōem sanguinis. et tunc debet alia hos-
 tia accipi et totū a capite inchoari. quod consecra-
 tio corporis et sanguinis ad unū pertinet sacramentū
 quod ab uno debet perfici. Et hostia per primū sac-
 dotē consecrata cum sub illa vere sit corpus christi.
 cum consecratio corporis consecratōem sanguinis non
 expectet debet sollemniter reseruari ac per secundum
 sacerdotē sumi. h. rich. Et ut dicitur. vij. q. ij. i.
 et. c. se. Vbi corpus vel loci vel cleri copia suffra-
 gat quilibet presbiter celebrans debet habere post
 se qui missam compleat si eū contingat deficere. et
 hoc intelligitur de infirmo. Ne tamen ut dicitur in
 dicto. c. nihil quod nature languoris causa dicitur scilicet
 in presumptōis pnicie duertat. nullus absque pa-
 tenti puentu molestie. mister vel presbiter cum
 cepit. imperfecta officia presumat oīno relinque-
 re si quis autem hoc temerarie presumpserit facere ex-
 coicatiois suam sustinebit. Quid de presbitero
 cui postquam est indutus occurrit remorsus de a-
 liquo mortali. Nūquid distulit aut pcedet. Item
 aut non tenet celebrare et tunc non debet acce-
 dere nisi presbiter dicitur et etiam dicitur. Aut te-
 netur et tunc aut habet copiam sacerdotis et sic
 tenetur presbiter cōteri et dicitur. Aut non habet et
 sic tenet se pparare per dicitur et habere pro-
 positum cōfitemdi. et hoc sufficit ad hoc quod non
 peccet si accedit cum verecūdia et reuerentia.
 hec bon. et etiā bñ. ex. de cele. mis. de hoie in
 glo. g. ar. d. h. tri. d. cetero. et. c. quibus. et. xvj.
 q. v. qui recedunt. Si autem non pparet se et cāter
 peccat peccato omissois cum omittat conteri
 de alio etiā peccato si est occultus. si autem est ma-
 nifestus dico quod scandalosus. si autem ab ecclesia
 prohibitus peccat omnibus his modis et pecca-
 to transgressionis. hec bon. Quid faciet pre-
 sbiter qui celebrando recolere se comedisse vel eti-
 am alicui mortali peccato subiacere vel etiā
 excoicatu eē cuius presbiter non erat memoz. Item quod ubi
 difficultas occurrit semp accipiendū eī quod
 minus habet de piculo maxime autem circa eccie-
 sacramentū hoc est piculosū quod e contra perfecti-
 onē eius. quod habet sacrilegiū est imane. minus autem
 est illud quod pertinet ad qualitatē sumētis. et ideo
 si presbiter post consecratōem inceptā recordet se

aliquid comedisse vel bibisse. nihilominus debet
 perficere sacrificiū et sumere sacramentū. Simi-
 li recordet se peccatū aliqū commississe. debet pe-
 nitere cum proposito cōfitemdi et satisfaciendi. et
 sic indigne non celebrat sed fructuose sumit sa-
 cramentū. Et eadē rō est si se memit excoicatu
 debet eū assumere propositū humiliter absolutōem
 petendi. et sic per inuisibilem pontificē christi conse-
 tur absolutōem quātū ad pagendū diuina mi-
 sterna. Si vero ante consecratōem predictōem memit
 tucius esset maxime in cāu dicitur et excoica-
 tionis missaz inceptā deferere nisi scandalus g
 ue timeret. hec tho. Aliqui vero distinguunt de
 eo qui memit ante consecratōem. quod aut habet copi-
 am sacerdotū et sic debet dicitur. aut non habet
 et sic dixerūt aliqui. quod si populus affit dicitur
 cum proposito cōfitemdi sufficit quod scandalosus
 populū si dimitteret si autem non timeret scanda-
 lum dicitur per dimittat maxime cum nihil co-
 gat. credendū tamen est quod sine peccato quod inchoa-
 tum est per perficere si habet propositū cōfitemdi et
 cū dicitur totū supplet nec videtur ibi esse cō-
 tempus. hec bon. Quid faciet ille cui acci-
 dit in missa remorsus de irregularitate tunc em-
 non est remediū cōfessionis nec etiā dicitur
 Item hō rōndent aliqui quod cum irregularis sit presbiter
 hoc sacramentū dicitur et irregularitas
 solum deleatur per dispensatōem. quod tunc affit
 populus et scandalū timeat cum non sit faci-
 dum contra veritatē vite et contra preceptum propter
 scandalum. tenetur aut deponere dicitur irre-
 gularitatis aut dimittere missaz. hoc aut dico
 ante consecratōem maxime ante inchoatōem ca-
 nonis. Alij vero dicunt quod prohibitio propter irre-
 gularitatem non extendit se ad eū maxime cum ac-
 cessit sine dicitur irregularitatis. Vnde propter
 reuerentiā sacramenti et scandalum populū di-
 cunt. quod si dolet et libenter faceret quod in se esset
 a dño esse dispensatū per tunc. hec bon. Quid
 de illo qui incipit in missa dicitur habere quod non sit
 presbiter. Item quod aut debet dimittere missaz ante
 consecratōem. aut dicitur deponere aut fingere
 infirmitatē. ideo sanū dicitur est. quod homo an-
 diligenter se pparet et in missa non cogitet de se
 sed magis de sacramento. hec bon. Quid fa-
 ciet presbiter si post consecratōem musca vel aranea
 vel aliud animal venenosum cadat vel cogno-
 scat immixtū esse venenū calici causa occidēdi
 eum. Item si aliquid tale ante consecratōem acci-
 dent tunc debet effūdi et abluto calice denuo
 aliud consecrandū poni si vero post consecratō-
 nem debet caute animal capi et diligenter la-
 uari et dicitur et ablutio cum cineribus in sacra-
 rium mitti. De veneno autem dicendum quod nullo
 modo sumere debet nec alicui dare ne calix vite
 vertatur in mortē sed debet diligenter seruari in
 vasculo aliquo ad hoc apto cum reliquijs alijs
 Et ne sacramentū remaneat imperfectū debet in
 calice aliud vinū ponere et denuo consecratōem
 sanguinis resumere et sacramentum perficere. hec
 tho. Et quod nihil abhorribile debeat fieri huius
 sacramenti occasione est ar. de cōse. di. ij. si per
 negligentia. in tex. et glo. Quid debet facere
 sacerdos si postquam incepta canonē missę ppedat

esse materiā indebitā ministratā. *¶* Si p̄dat
hostiā esse idebitā. aut p̄pendit an̄ cōsecratōz
et tūc debet accipere hostiā debitā et canonē
a capite inchoare. *¶* Aut post cōsecratōz et ante
vini cōsecratōz et tūc debet accipere aliā et inci
pere canonē a capite et illaz cōsecrare. Et alia
hostia debet reuerēter reseruari aut a clericis
aut a sacerdote sumi post corpis et sanguis sū
ptionē nō ante. qz post eius sumptōem nō essz
ieiunus. Si aut p̄pendit post illi? hostie sūpti
onē et sanguis nō debet illa die aliā hostiā cō
secrare qz ieiunus nō esset. ut dicit de cōse. di.
.ij. relatū. sed debet de sua negligentia peitere
et cōfiteri. Si aut p̄pendit h̄o post sumptōz ho
stie. tūc ante sumptōz sanguis videt? aliquibus
qz nō debeat sanguis sumere qz ieiun? nō essz
sed sanguis reseruari debet aut alicui ieiuno
dari. Alijs aut videt? contrariū. qz qñ est casus
necessitatis nō ieiun? p̄t diuicare. Si aut p̄pen
dit in calice nō esse ministratā debitā materiā
aut hoc p̄pendit ante cōsecratōz panis aut p̄
ante tūc platōem verborz qbus cōsecrandū est
vinū. aut post platōz eozz an̄ tūc corpis sūptōz
aut post oia p̄dicta scz verba cōsecratōis san
guis et sumptōz corpis. p̄cio mō debz mistra
re materiā debitā et incipere canonē a capite. Si
aut nō posset habere materiā debitā nō debet
vltim? p̄cedere qz ut dicit de cōse. di. ij. cōperi
mus aut integra sacramēta p̄cipiāt scz cōficien
tes aut ab integris arceant? qz diuisio vni? et
eiusdē misterij sine grandi sacrilegio p̄uenire
nō p̄t. Scdo mō debet materiā debitā accipere
si p̄t habere alia sublata s; nō credo qz debeat
canonē a capite incipere qz iam cōsecratio panis
p̄cessit sed debz reincipere a verbo imediate se
quente panis cōsecratōz. Si aut haberi nō p̄t
materia debita nō p̄t h̄ debet omittere cor
pis sumptionē. cōtrari? tūc cū p̄posito cōfendi
de sua negligentia. Tercio mō dicit accipere mate
riā debitā alia reuerēter in aliquo vase repo
sita et reincipere ab isto loco. sili mō postea qz
ce. c. et pagere misteria vsqz in finē. Et tutū ē
qz post sumptōz corpis et sanguis aliam mate
riam sumat anteqz accipiat vinū qd accipit p̄
sanguis sumptōem. hec rich. Scdm vero tho.
dicit apponere aliā hostiā itez cōsecrandā cū san
guine. et hoc ideo qz si diceret sola verba con
secratōis sanguis nō seruaretur debitus ordo
cōsecrandi et sic dicit. vij. q. j. nihil. p̄fecta non
p̄nt videri sacrificia nisi p̄fecto ordine cōpleā
Si vero incipet a cōsecratōe sanguis et omnia
verba cōsecratōis repeteret nō cōpeterēt oia
verba nisi hostia cōsecrata adesset cui in verbis
illis occurrant quedā dicenda et faciēda non
tantū circa sanguinē sed etiā circa corpus. Et
oportet in fine sumere hostiam cōsecratam ite
rum in sanguine nō obstante si eē prius sumpse
rit aquā que erat in calice. qz p̄ceptum de p̄fe
ctione sacramēti est maioris ponderis qz p̄ce
ptum qd sumat? a ieiunis. s; tho. et cū eo etiā
cōuenit sco. quo ad vltimū. Scdm inno. vō si
p̄biter post sumptōez corpis dephenderit tūc
aquā esse in calice vinū infūdāt et totā sangui
nis cōsecratōz repetat. et si scandalū de moza

timeat tūc cōsecratōis vba dicat scz sili mō cē
Sed si aquā habuerit i ore n̄ dicit eā emittere qz
p̄pter p̄culā corpis q fuit i aqua posita ē cu:
stodienda ne viliter tractet? qz si aquā degluti
at tūc cōficere nō dicit qz nō est ieiun? s; inno.
Quid si post verba cōsecratōis sanguis p̄pē
dat qz aqua desit. *¶* Nihiloi? p̄cedere dicit qz
appositio aque nō est de necessitate sacramēti ut
dictū ē supra. tūc paniri dicit ille ex cuius negli
gentia h̄ cōtingit. Nullo aut mō dicit aqua appo
ni vino iā cōsecrata. qz sequeret? inde p̄ aliq
p̄te corruptio sacramēti ut dictū ē. Quid si p̄
biter nō recolat se dixisse vba cōsecratōis vel
eē alia vba que dicū? ibi. *¶* Nō dicit de h̄o mēte
turbari nō em̄ q multa dicit recolit oia q dixit
nisi forte in dicēdo apphenderit aliqd sub rōe
iam dicti sic em̄ fit aliqd memoriale in p̄tū sur
mit? p̄ rōe p̄teriti ut dicit in li. de memoria Si tūc
p̄bitero p̄babiliter cōstet aliq omisisse si qd
nō sūt de necessitate sacramēti nō estimo qz p̄
ter hoc debeat resumere immutādo ordiez sac
ficij s; dicit vltim? p̄cedere. Si vero certifice? se
omisisse aliqd eozz q sūt de necessitate sacramēti
scz formā cōsecratōis idē vide? faciēduz sicut
dictū ē i defectu materie ut scz resumat? a for
ma cōsecratōis et cūcta p̄ ordinē recitent? ne
sacerdotij ordo mutet? s; tho. Quid si p̄pter
frigus q p̄biter patit? in manib? vlt ex negli
gentia hostia dilabit? in calice. *¶* s; tho. qz
nō est necē p̄pter hoc aliqd circa celebratōez
hui? sacramēti iterari. Quid si vinū i calice
digelet? *¶* Si p̄biter dephenderit ipm eē dge
tum ante cōsecratōz resoluat? an̄ p̄ cōsecret
ut habeat actualē rōem potus. si tūc n̄ resoluat
adhuc cōficere qz vinū cōgelatū a nō cōgela
to differt tūc qualitate accentali. Quid si p̄
negligentiā p̄biteri xpi sanguis effūdāt? vlt
sacramētū s; mptū euomat? aut eē hostie cō
secrate tādū seruent? q putrescant. vel eē si a
muribus rodant? vel qualitercūqz p̄dant? *¶* s; tho.
sic legit? de cōse. di. ij. ex decreto p̄i pape. si p̄
negligentiā stillauerit de sanguine i tabula ra
decut si vero nō fuerit tabula tera radet? et
igni cōburet? et cinis intra altare condeat? et
p̄biter. xl. dies peniteat hoc decretū itellige
scdm rod. cū nō dicat. xl. dies peniteat i pane
et aqua sufficit ieiunare i cibo dūm vel eē sic
solet sexta feria ieiunari. Sequit? postea de di
cto decreto. si sup altare scz nō interposita pal
la stillauerit calix mister. i. p̄biter sorbeat stil
lam et tribus dieb? peniteat si sup lintheū al
taris primuz et ad aliud stilla p̄uenit quoz
diebus peniteat si vsqz ad terciū nouē diebus
peniteat si vsqz ad tabulā. xx. dieb? et linthe
amia q tetigit stilla ter mister lauet calice sub
tus posito et aqua ablutōis sumat? et iuxta al
tare recondat? Nota ex hoc q s; tho. si quid
turpe ceciderit in calice nō teneor sumere. pos
set etiā sumi in potū nisi p̄pter ablutōz dimitte
ret? Illi etiā qui sup bis habēt aliqd p̄ceptuz
synodale formā eis traditā sequi debet ut de
ibidē. Sequit? ibidē de penitētia bede p̄biteri.
si quis p̄pter voracitatē vlt ebrietatē eucanistiā
euomuerit. xl. dieb? peniteat si lape? ē. Clerici

aut vel monachi dyaconi vel p̄sbiteri. lxx. die
bus. Epi. xc. Si aut infirmitatis cā euomuerit
vij. dieb⁹ peniteat. Debet ec̄ in h̄ cāu ultimo
sic in cāu supradictō sumi vomit⁹ ille. et dili-
genter cremari et cineres iuxta altare recōdi.
Et dicit glo. sup. c. si quis. q. p. cāu infirmita-
tis p̄nia imponit⁹ ad cautelā. vt. xxxiiij. q. ij.
in lectū. et qz sumere n̄ debuit cū infirm⁹ esset
ideo i culpa fuit. Sequit⁹ etiā ibidē ex cōcilio
aurelian. q. nō custodierit bene sacramentū et
mus vel aliqd aliud animal illud in ecclesia d̄
mederit. x. dies peniteat. qui aut p̄diderit i
in eccia aut ps ei⁹ ceciderit et nō inueta fue-
rit. xxx. dieb⁹. Et h̄m tho. hac p̄nia vi⁹ dignus
p̄sbiter p̄ cui⁹ negligentia hostie d̄secrate pu-
trefiūt. Ad hoc nota q. in p̄dictis penitēcijs
debet ieiunare et a diuione cessare p̄sbiter. p̄-
satis tñ additionib⁹ negocij et p̄sone p̄t minui
et addi h̄m jo. Obseruandū aut est q. vbiqz
inueniūtur integre hostie vel spēs sūt reuerē-
ter h̄uade qz manētib⁹ spēs⁹ manet ibi corp⁹
xpi vt dictū est. Ea vero in q̄bus inueniunt⁹ si
cōmode fieri p̄t sūt oburenda cinere in sacra-
rio recōdito. vt supradictū est de rasura tabu-
le. h̄ tho. Item statuit ecclesia vt in cūctis ec-
clesijs crisma et eucanistia sub fideli custodia
clauibus adhibitis d̄seruent⁹ ne possent ad illa
temeraria man⁹ extendi ad aliqua horribilia
vel nepharia exercenda. Si vero is ad quem
spectat ista custodia ea incaute reliquerit tri-
bus mensib⁹ ab officio suspēdat⁹. et si p̄ ei⁹ in-
cunam aliqd nephariū d̄gerit grauiori subia-
ceat vlcōi ex. de custo. eucha. statum⁹. Item
districte p̄cipi⁹. q. a p̄sbiteris eucanistia i loco
singlari mūdo et signato semp honorifice col-
locata deuote ac fideliter d̄seruent⁹. ex. de ce-
le. mis. sane.

De auditione misse ti. xvj.

Ostea d̄siderandū est de auditiōe mis-
saz. Et circa hanc querūtur pla scz.
Vt secularis teneat⁹ in die d̄nica mis-
sam audire. h̄ q. sic p̄cipit⁹ em̄ secularibus et
multo fort⁹ clericis q. in die d̄nico totas mis-
sas audiant ita q. ante benedictōz p̄sbiteri nō
recedant. supple h̄m jo. nisi necessitas cogat
qd si fecerint ab ep̄o publice d̄fundant⁹. de cō-
se. di. j. missas. qui vero vsqz in finē nō p̄seue-
rauerit supple. ex d̄suetudie vel superstitione vt
dicit glo. vel qui recedit qn̄ p̄sbiter in ecclesia
verbū dei p̄ponit. supple h̄m glo. eum q̄i mi⁹
literatū d̄tenens excōicet⁹. di. iij. omēs fide-
les et. c. se. qui etiā die solēni p̄termisso eccle-
sie d̄uentu ad spectaculū vadit excōicet⁹ ibidē
qui die. Clericis vero districte p̄cipit⁹ in v̄tu-
te obediētie vt diuinū officiū nocturnum pi-
terqz diurnū q̄tum eis deus dederit studiose
celebrent p̄iter et deuote. ex. de cele. mis. d̄-
lentes. s. sunt et alij. Si vero querat⁹ vtrum
seculares qui nō audiūt missam in d̄nica mo-
taliter peccent dicendū ē q. nō audire missaz i
die d̄nica seculari aliqñ p̄t esse peccatū morta-
le aliqñ veniale. aliqñ nullū peccatū. tūc em̄
est peccatū mortale qn̄ omittit h̄ ex d̄temptu
vero vel interpretatiuo. voco aut d̄temptū iter-

pratiū qn̄ sine cā legitima missaz non audire in
diebus d̄nicis assuescit puta vt ad spectacula
iret nō audire missaz assuesceret. Causam legi-
timā voco qn̄ detinet⁹ corpali infirmitate vel
inimicōz timore vel aliquo alio s̄lti qd scdm
rectū iudiciū excusatio legitima debeat reputa-
ri Et talis scz prius ab ep̄o debz d̄fūdi vt dicit⁹
de cōse. di. j. missas q. aut talis mortaliter pec-
cet probatur per hoc q. talis excōicari debet
vt de cōse. di. j. q. die. excōicatio em̄ nō d̄z fieri
nisi p̄ peccato mortali. Tūc aut est ei peccatū
veniale cū h̄ omittit nō ex aliq cā legitima s̄
ex aliqua mentis infirmitate sic ex aliq passio-
ne vel ex aliqua pigritia si tñ ad hoc non fuit
assuetus. Tūc aut est ei nullū peccatū cum h̄
omittit ex aliqua cā legitima. vñ glo. sup illud
.c. missas dicit sic h̄ dico p̄ceptū esse. vñ d̄tra
p̄ceptū faciūt qui diebus d̄nicis non audiunt
nisi necessitas aliqua cogat Sed obicit⁹ q. d̄-
suetudo ē in d̄trariū qz multi seculares in d̄ni-
ca missam nō audiūt nec tñ ab ep̄o d̄fundunt⁹
h̄ q. d̄suetudo que ē ad irreuerentiā dei quāto
est diuturnior tāto est detestabilior et tātoma-
gis debēt eam supiores conari citius extirpa-
re. vñ talis d̄suetudo nō excusat sequētes eam
a peccato mortali. hec rich. Itē de cōse. di.
.j. ep̄us d̄. null⁹ ep̄s p̄hibeat intrare ecclias
et audire dei verbū siue gentile siue hereticū si
ue iudeū vsqz ad missam cathecumioz. i. vsqz
ad d̄secratōz Sed d̄tra di. xvj. circa p̄n. vbi
dicit⁹ q. hostiar⁹ debet infideles eice. et di.
xxiiij. q. iij. clerici. et. j. q. j. n̄ liceat. Ad qd di-
cūt quidā. q. illud. c. ep̄us nō tenet⁹. Vel dicē
dū q. ibi audire verbū dei ponit⁹ p̄ eo q. ē au-
dire p̄dicatōz verbi dei. p̄t em̄ p̄latus in eccia
duocare excōicatos ad audiendū p̄dicatōem
qua finita statim exire debent ex. de sen. ex. rñ
so. hec host. Quā missam debet quis audire
h̄ missam diei. vnde p̄pter missaz peculiarē d̄
aliquo sancto vel de mortuis nō d̄z qz dimic-
tere qn̄ audiat missam de die. ex. de cele. mis.
quidā. hoc aut quidā intelligūt qn̄ dies p̄p̄ia
habet missaz et de illis qui quotidie tenentur
audire missaz et sic intelligit rod. vñ p̄hibitū
est in dicto. c. quidā audire missas peculiāres
nō qz malū sit tales missas audire. sed qz malū
est p̄pter illas missas canonicē institutas dimic-
tare et ec̄ qz malū est credere q. iste sint melio-
res p̄ ille. alias si fiat ex reuerentiā licite audi-
unt. hec habēt in glo. sup. d. c. quidā Vt
possit missa maloz p̄sbiteroz audiri. h̄ q. sic
aliquoz et aliquoz nō. illi quoz missa licite
audiri nō p̄t sunt illi a quib⁹ alia sacramenta
licite nō possunt recipi scz qui sciūt eos esse ta-
les. quales sunt heretici scismatici excōicati i-
terdicti ab officio suspensi depositi siue degra-
dati irregulares. Et hoc dico siue tales sint oc-
culi siue manifesti. omēs em̄ tales sunt p̄ sen-
tentiā ecclesie executōe p̄nati. di. xxxi. s. ve-
rū. et. s. pozro. ex. de cle. ex. mi. si quis ep̄us. et
.c. si quis p̄sbiter. et. c. clerici aut. Simi⁹ simo-
niaci q̄diu ab ecclesia tolerant⁹ ex. de symo. tā-
ta. Si r̄ fornicatores notozij. sec⁹ ē si sint oc-
culi. di. xx. null⁹. licet em̄ fornicatio non sit

Grauior ceteris peccatis ad eam tunc committuntur sunt
 peiores propter deum carnem. et ideo ecclesia
 prohibuit specialiter ne quis audiat missam de cubina
 non notoria. In alijs vero criminibus expectanda
 est sententia ecclesie et si sint notoria. xv. q. vlt. Omnis
 presbiterorum supradictorum missa licite non potest au-
 diri quod sunt suspensi quo ad se ex sententia dei. et quo
 ad alios ex sententia ecclesie. et ideo peccant quicumque
 missam eorum audiunt vel ab eis sacramenta susci-
 piunt quod contra statutum ecclesie committunt. Sciendum
 tamen quod baptismus in articulo necessitatis licite dari
 et recipi potest ab omnibus supradictis ut est habitum
 est supra. Videtur etiam quod eucharistia licite recipi
 possit in articulo mortis a simoniacis et etiam a
 fornicatore notorio non tamen ab illis supradictis.
 di. xxxij. q. primo. Et sic habet simoniacis et for-
 nicatori notorio licet eucharistiam tangere in ha-
 bitu. non tamen officere. hec iohannes. et hostiensis. de here-
 fraternitatis. et habet. de co. cle. et mu. c. vlt.
 et de prescrip. cum non liceat. vnde versus. Simo suspen-
 sus anathema depositusque non celebrat heresim
 scismaticus quocumque mebus. Quibus lauantur simo me-
 chus abluet atque cibabit. Omnis vero aliorum presbi-
 terorum malorum siue sint peccatores occultis siue
 manifestis qui non sunt per sententiam ecclesie
 executione consecrati priuati. missa licite pos-
 sunt audiri usque ad ecclesie sententiam et ab
 eis licite sacramenta recipi. quia licet quo ad
 se sint suspensi ex sententia dei non tamen quo ad
 alios ex sententia ecclesie. ex. de coha. cle. et mu. vna
 et c. questus. Vnde aliquis a missis et alijs
 officijs presbiterorum peccatorum quod ad hoc ab ecclesia
 toleratur abstinere licite possit. si sic si bono
 zelo hoc faciat scilicet ut per hoc presbiteri defusus a pec-
 cando sibi caueat et peniteat. non licet autem ab-
 stinere ex contemptu quod si ipse presbiter in fornicati-
 one iaceat eius misteria non sunt detinenda quod diu
 ab ecclesia toleratur. ex. de co. cle. et mu. vna. vbi
 ad hoc in tex. et glo. **¶** Donec quod presbiter de cubina
 teneat in domo et prochiani videant eum indutum
 ad missam dicendam quid faciet. si enim audiant
 missam eius faciant contra deum quod dicitur eis con-
 trarium et est contra prohibitionem nicolai. et alex. di.
 xxxij. nullus. vbi de nullus audiat missam presbiteri
 si que scit de cubina in domo habere. si autem non audi-
 ant remanet sibi scrupulus in conscientia que precipit
 quod precipiat coio a sacerdote quibus polluto usque
 quo episcopi iudicio reprobatur. xv. q. vlti. **¶** Ad
 maiorem euidentiam huius questionis primo dicitur noto-
 rio est dicendum deinde ad questionem respondendum. Circa
 primum sciendum quod deus est inter famam. manife-
 stam. notoriam. rumeur omnino occultam. et pene oc-
 cultam. fama enim habet duplex est. vna que habe-
 tur de homine. et sic describitur. fama est illese dig-
 nitas statum vita et moribus probatur. ff. de va. et
 exordi. cogni. cogitacionum. q. exercitio. et que ta-
 lem famam negligit. est crudelis. xij. q. j. nolo.
 et dicitur ista descriptio tamen fame bone. Vnde per
 oppositum potest describi mala fama. vnde infamia est
 lese dignitatis statum vita et moribus reprobus
 Alia est fama que habet inter homines et sic descri-
 bitur habet hostiensis. Fama est publica siue famosa infi-
 nuatio siue proclamatio et dicitur ex sola suspitione
 et incerto auctore pueniens. et hec descriptio

dicitur dicitur bone fame et male. sed hec habet
 habet. ex. de co. cle. et mu. vna. et guil. dicitur in spe-
 culo non procedit. quod secundum eos fama quibus procedit
 ex scia. quibus ex suspitione. ut dicitur guil. ibidem. de
 conse. di. iij. sanctum est. **¶** Dicitur autem describi fa-
 ma potest se habere dicitur ad famam bonam et malam
 habet guil. ibidem habet modo. fama est vehemens vulgi
 siue maioris partis eius opinio rei de qua queritur
 consentiens ar. ij. q. v. presbiteri si hec autem scilicet fa-
 ma per se non probatur. vnde dicitur fama velat. ideo non
 est defacili credendum. xv. q. j. siquid de quocumque
 quod dicitur enim vni facili sequitur multitudo. ex.
 de purga. ca. cum in iuuetute. q. j. et vane vocel
 populi non sunt audiende. C. de penis. l. decurio
 nisi. **¶** Si tamen fama concurret cum vno teste bene pro-
 bat si notatur guil. in speculo ar. ex. d. proba-
 ficur. et. C. de re. cre. bone. **¶** Et videtur quod magis
 valet quod vnus testis. ut ex. de sang. et affi. su-
 per eo. **¶** Et vbi iudex de fama dubitat a vicinis
 vbi dicitur est reus inquirat. ex. de elec. p. q.
 q. **¶** Et ad hoc sufficiunt duo testes. de acu. in-
 quitionis. q. si. Licet autem fama per se non probet.
 secundum tamen quod notat hostiensis. inducit purgationem si
 vicinis frequens sit et scandalum inducat. ex. de
 co. cle. et mu. tua in fi. **¶** Impedit et mionium
 detrahendum ne deterius inde contingat. ex. de
 consang. et affi. sup. eo. **¶** Et forte probationem in-
 ducit vbi non paratur alijs iudicium. ex. de
 cle. l. sal. p. c. j. fama etiam consentiens scilicet cum
 assertionem partis probatur ut aliquando est in aliquo
 bus ar. ex. de testi. persona. et. iij. q. iij. vbi. Item
 sepe probatur a deo quod etiam aliqui propter tales famam
 diuortium celebratur. xxxv. q. vj. si duo fameli-
 bet etiam fama presumptionem inducit. ff. de eo
 per quem factum est. l. de minore in fi. **¶** Guil.
 autem in speculo notat. quod dicendum est secun-
 dum Martinum de fano. famam probare et ei
 stare donec contrarium probetur. super eo au-
 tem quod dicitur in predicto v. Item sepe ve-
 luti fama consentiens et cetera. distinguit su-
 per quo consentiat hoc modo scilicet quod si peto
 a te hereditatem petri et tu affirmas eum viue-
 re sola fama probatur quod sic mortuus et aufert
 tibi exceptionem. Si autem dico te aliquid mi-
 hi vendidisse vel hominem occidisse et huius
 modi non sufficit mihi famam probare. et ra-
 tio est quia primum scilicet mors necessario
 quandoque contingit. secundum vero forte non
 et sic cum alijs probatur quod autem. ff. de testi. l.
 iij. q. verba. notatur quod fama inducit semiple-
 nam probationem. dicit hoc debere intelligi
 in civilibus quia secus est in criminalibus. C.
 de proba. l. fi. et. ij. q. viij. sciatur. **¶** Manifestum
 est publica siue famosa insinuatio siue procla-
 matio et communis ex certa scientia et certis au-
 toribus paucis tamen proueniens. vnde dicitur
 tur quod est manifestum probari debet et po-
 test antequam aliquis condemnatur. ex. de sang.
 et affi. super eo. quod audiri potest etiam si
 manifestum iudici et certum sit. ij. q. iij. deus
 omnipotens. **¶** Et tale manifestum dicitur pub-
 licum ex fama quia est fama et quia est famo-
 sum et certum. extra de ccha. cleri. et mulie-
 tua. q. si vero publicum sit. fama ergo ex sola

supra
 infra
 infra

supra

suspicioe oritur manifestu ex opione coi et scis
 encia paucoz. **C** Et in quo dicit coi opio a fa
 ma. Respodz guil. in speculo q dis opio facit
 ius et pbat et sumit p veritate vt. C. d. testi.
 l. i. et ff. de offi. p. barbarus. et. iij. q. vij. §.
 tna. sed fama no facit ius ei tn stat donec co
 trariu pbat vt habitu e supra. Tam dis opio
 vicinor n pbat vt in pdcta. l. barbari. h. bo
 noz. sic em. C. de epi. au. aut. si ptes. **C** No
 toziu aliud e iur. aliud e facti notoziu iur est
 de quo aliqs canonic p sentecia e adēnatus
 vl in iure spote ofessus licz em qd falso ofite
 at l. inique adēnet. tn p adēnacoz l. p sente
 cia illa factu illud. habet de iure p notozio
 donec otrariu ondat. ex. de epi. oz. c. fi. et de
 re iudi. sicut. Et h. e. veru de ofesso. dūmō per
 seueret i ofessione aliter n. ff. de qsti. l. i. §. q
 stiō. **C** Notoziu facti est cui? testis e popul? et
 distilacōi et ificiacōi n est loc? vt cū exhibz se
 ofpectui hōim ita q nulla pt tergiversacōe ce
 lari ex. de co. cle. et mu. v. r. et. c. tua. et. c. q.
 sic. Et intelligit? popul? eē testis siue crimē
 notū sit oib? q sūt i loco illo. s. i. villa vl pro
 chia siue maiori pti. h. m. in no. ij. q. i. §. scil. et
 c. manifesta. Si etiā villa vl prochia nō hēret
 nisi. x. prochianos sufficerz crimē eē notū ill
 x. s. vt sic diceret? notoziu h. m. jo. qz. x. hōies
 faciūt populū siue prochia. x. q. ij. v. nio. et te
 simonū vni? prochie facit crimē eē notoziu
 vt ex. de purga. ca. cū dilect. Si aut prochia
 hēat multos prochianos etiā mille et tm ex
 eis. x. scādalisent? q sūt gues et honeste pso
 ne de fornicario sacerdote. fieri pt h. m. rod. i.
 terptacō p popul? scādalisent? maxie cū. x. ho
 mines faciūt populū vt dicit? e. sicut duo cō
 gregacōz ex. de elec. c. i. et tres collegium. et
 xij. vl. x. turbā. et. iij. porci. vl. x. oues gre
 ge. ff. d. v. h. neraci. **C** Nō tn dici pt vt notat
 guil. in spe. notoziu aliqd i vico vl villa vbi
 tm duo vl tres vl qnqz bitant. qz secretū di
 qd sit corā qnqz. de pe. di. i. §. b. ergo secreta
 vbi nō sunt h. Quidā etiā distiguūt et forte n
 male. vt dicit idē q reliquit? arbitrio iudicis
 quot hōies faciūt notoziu cū in iure nō sit ex
 psum ar. ex. de offi. dele. de causz. **C** Itē noto
 riu facti aliud e facti pmanētis actu vt cū qd
 publice tenet dcubimā vl mulierē suspectā i
 domo vl alibi vbi forte argumta apparēt. s. a
 nimalia sup. terzā. g. diēcia et d hōim notozio
 credit? simplici assercōi official. iij. q. iij. §.
 aliqn. **C** Vn si ofter aliquē habere secū in domo
 suspectā mulierē eoipo fornicacō pbatā vide
 t? ex. de co. cle. et mu. si quisq? et. c. clericos. et
 si publice teneat eā eoipo est dicit? vt in. c.
 clericos. aliter em n pt esse certū nisi p hōim
 psumpcōz ex. de psumpcōib? literis. et. c. iij.
 bec. bern. ex. de co. cle. et mu. tna. **C** Vn h. m. guil.
 in spe. tale notoziu pt dici notoziu facti a iure
 psumpti qz ius sic ado psumit q i? notoziu esse
 reputat. et sic tal psumpcō p notozio hēt? vt in
 c. tua. clericos literis. Aliud e facti trāseūtis
 actu. vt h. qd publice occidat hōiez vl faciat
 foralegiū vl simile. vt ex. de test. co. pueit. **C**
 lud e notoziu facti interpolati vt illd qd sic

fit publice qd aliq tergiversacōe celari nō pt
 et qd sepi? iterat? n sit tm continue. h. m. i. e. cū m
 vsararij maifesti. et d hoc hētur ex. de vsu. cū
 tu maifestos. i. notozios. hoc mebruz notozij
 pome guil. i spe. Aliud e facti psumpti vt cuz
 aliqs e habit? publice p filio ofangneo l. af
 fine alic? ex. de fi. p. bi. dquerēte. **C** ofanguis
 nitas em psumpra dicit? notozia ex. de diuoz.
 porzo. §. i. qz q aliqs sit fili? alic? vere pbat
 ri n pt h. tm psumptiue ex. de co. cle. et mu. ve
 stra i glo. e. **C** Tale etiā notoziu pt dici crimen
 infamati deficiētis i purgacōe. vt in. c. tua. §.
 fi. **C** Sciend aut q i notozio iuris reqrit? qnqz
 pbatō dtra negatē. pbatō ei dtra ipz recipit?
 si in dubiū reuocet? ex. de sen. et re. iu. sicut.
 In notozio vō facti. vt no. rap. nō reqritur oz
 do iuris q est alias regulariter obfzād? ex. d
 iureiu. ad nram. Euidencia em pperati scele
 ris clamore nō idiget accusatozis ex. d accu
 euidēcia. **C** Aliq tm vt no. guil. in spe. distin
 guūt dicētes. q i notozio facti pmanētis nul
 lus ozdo requirit? Vn nulla pbatō e necessa
 ria. vt ex. d appella. dilectis. et. ij. q. i. de ma
 nifesta. In notozio aut facti trāseūtis n itera
 ti necessaria e pbatō plena vt ex. de elec. bōe
 §. licz aut. In notozio vō facti trāseūtis iter
 polati vt e recepcō vsuraz reqrit? semiplena
 pbatō ex. de vsu. cū i diocesi. em rap. dicit in
 disticte qsi forte iudex velit talē. i. notorie si
 ne euidēter deliquētes h. m. qd ius exig? corri
 gere. i. punire. et ille appellet nō e appellacō
 ni hōim deferēdū ex. de appel. p. terea. De vō
 de fan. dic. et guil. in spe. ei ofentit. q i qlibz
 spē notozij facti est distiguēdū. qz qdaz sunt
 notozia iudici et alijs. s. que facta sunt coram
 eo et tot alijs quot sufficiūt ad faciēd notozio
 um. qdā alijs tm sic distiguūt. ij. q. i. §. h. sci
 endū et. §. qn aut. In primis nulla reqrit? pba
 cō nec iuris ozdo seruari d3 in aliquo nisi q
 reus debz citari et interrogari de tali eo pnt
 te. vl dcumaciter eo absente debz sentecia p
 mulgari. ar. ij. q. i. de maifesta. vbi dicit? pfi
 nō citetur snia nō valebit. h. m. tā. ex. de testi.
 ecclesia. et ij. q. i. nos inq. nec tm purgacō ei
 debz iudici nec ei? appellacō admittū sed tm
 sentecia pferri. ex. de appel. cū sit romana. in
 fi. et ex. de purga. ca. cuz dilect. In notozijs
 vero alijs tm et nō iudici officialis denūciās
 audit? sine inscripcōe vt. C. d. accu. ea. qdē. et
 habet. iij. q. iij. §. aliqn. et in his reqrit? p
 bacō. vt ex. de elec. bone. §. licet. et de vsu. cū
 tu. Nō est tm seruādus iudiciarius ozdo reus
 tm potest interrogari an crimē cōmiserit qd si
 neget pnt testes sine lite aliq ofestari et sine
 iuramento aliquo recipi. et potest in hōim no
 toziz. appellari ex. de appel. romana. §. si autē
 Ad pbandū aut notozia sufficiunt duo testes
 ex. de elec. bone. i. quo probato et pronun
 ciato q sit notozium si non appelletur decete
 ro sine solemnitate iuris tanq super notozio
 procedet? d hac materia multum plene et be
 ne tractat guil. in specu. Nota ramen q ali
 quod crimen pt esse notozium in vna terza et
 non notozium in alia. et idē coram iudice

exneore requiritur pbaco et sic potest intelligi
xj. q. ij. eoz q. accusant. et ex. de psumpcōne
quosdā. in quo cau spaciū cōto diez videtur
dādū. et si infra illō tēpō pber notozij indicat
ex. de accep. pia. Ad hec notat guil. in spe.
q. aliud ē dīs opio quā notozij qz cōis opio
est tū de lōge pteritis et q nō pnt pbari p te-
stes de visu. Rumor aut est picularis insinu-
acō ex sola suspicōe et incerto aurore pueni-
ens. ar. ex. d. eo q cog. cō. vxo. sup eo. et hic nō
pbat s3 solū psumpcōne inducit. Vñ non ē ml-
tū psequēdū qz vane voces populi nō sūt au-
diēde. C. de penis. decurionū. et ex. de elec. o.
s3. h. em loqur de rumore. i. clamore. vñ illō
audistis qntū ē clamor populi ex. de exces. p.
ex litens. Occultū oino est qd nulla rōe p-
bari p̄t de quo nullū loq̄t qz nescit. qd vindi-
cā in hō seculo nō h3. xxxij. q. v. xpiana. suspēs-
dit tñ hōiez quo ad se et quo ad deū ex. d. co-
cle. et mu. c. vlti. et di. vj. testam̄tum. Pene
occultū est qd scit ab aliqbus. s. duobz v̄l tri-
bus. Vñ est singularis et p̄iuata insinuacō ex
scia et certo aurore pueniens et tale occultū
pbat. C. de appel. eos q. s. siqs aut. s3 donec
pbatū sic nō p̄iudicat. ex. de co. cle. et mu. v̄ra.
s. vij. ceterz. et qz nec maifestū qd mai⁹ ē p̄-
iudicat añ pbacōz vt sup̄dictū ē s3 ipō scō su-
spendit. qz etiā occultū qd mi⁹ ē h̄ facit. vt e-
tā p̄dictū ē. Licet aut iura plerūqz vtāt vno
p̄dictoz vocabuloz p̄ alio. ex p̄dictis tñ in-
telligi p̄t vera et naturalis eoz signacō. Si
autem inueniatur q manifestum non egeat p-
bacōne. manifestum ponitur p notozio ex de
v. sig. cū clerici. Ex p̄missis patz q qd ē no-
riū ē maifestū. et qd ē maifestū ē famosum.
s3 nō ouertit. Ex p̄dictis etiā patz rñsio ad q̄stūz
p̄pōitā. sicut em ex p̄habitis colligi p̄t i sūma
p̄ctōz famosus. maifest⁹ rumore p̄dicatus. pe-
ne occult⁹. nūq̄ vitari d̄bz q̄diu ab ecclesia
tolerat. xv. q. vlti. et. c. vlti. et ex. de co. cle.
v̄ra. rñsio. i. et p̄ba. iij. q. i. i misterio et. c. oia
sacra. nisi forte ex rubore d̄fusos a p̄ctō retra-
hat et ceteri terzeat. di. xxxij. s. v̄m. vt etiam
d̄ctm ē supra. et tūc i occulto nō i publico ex d.
sen. ex. cū nō ab hoie. sic itelligit illd. c. v̄ra.
s. penl. Oino v̄o occult⁹. nō p̄t vitari qz nō pos-
sum⁹ dinare ex. de tpi. ordi. c. vlt. h̄ oia supra
dicta. s. ab illo. s. nota tñ q̄ aliqd c̄mē zc. di-
c̄ta sūt h̄m hosti. p̄ter. s. illū ad h̄ no. v̄uil. Si
gō nō sit notozij p̄biterz fornicariū h̄re con-
cubmā licz sit maifestū qz ē publicū ex fama
tñ nō ex euidecia fcti nō d̄z tal vitari q̄diu ab
ecclesia tolerat nec ad ei⁹ d̄denacōz sola testi-
monia sufficiūt cū nō sit testiōniz s3 testibus.
iudicādū. s3 si d̄ illo tal suspicō h̄eat vt ex eo
scādalu oriat i populo. licz c̄tra eū accusator
nō appareat erit ei caōica purgacō idicēda in
q̄ si defecerit l̄ se purgare noluerit puniri d̄z a
nimaduersione caōnica ex de co. cle. et mu. tua-
nos. Et ibidē inuit i glo. q̄ testiōnia sūt sine
iuram̄to. testes cū iuram̄to. Et h̄ etiā q̄ ibi d̄z
scādalu. v̄i h̄m glo. q̄ p̄pter solā suspicōez v̄l
ifamiā nō ē indicēda purgacō nisi scādalu de
infamia oriat. ar. ij. q. v. p̄biter. et ex. de ac

cu. qliter h̄m etiā glo. ibi. testiōnia valēt ad i-
famiā alic⁹. ar. de d̄se. di. i. videm⁹. Notozij
v̄o h̄m hosti. idistincte. i. siue sit notozij iuris
siue fcti. vitari d̄z a subditis i diuinis officiis
et sacramtis qz vterqz notozij suspēsus ē quo
ad se et quo ad alios di. xxxij. null⁹. et. c. p̄te-
ter h̄ et ex. de co. cle. et mu. v̄ra. et. c. vlt. gg.
qd v̄ez ē nisi p̄ lōgā p̄maz et laudabilē vitā
dispēser cū eo p̄ ep̄m suū. ex. de iudi. acti cleri-
ci. Et licz p̄ p̄niam solā accusari possit. xxxij
q. ij. admonere tñ p̄ p̄niaz et dispēfacōz nō p̄t
ex. d. scima. fr̄nitati. h̄ hosti. Nūqd gō ē mōz
tale peccatū missaz notozij fornicator. audire
h̄ q̄ nō lapcis. qz excusant p̄ ignozaciā iuris
positiui qz milites magis arma et rusticos ma-
gis rura scire legiflatoz estimat. C. de iur. l.
fancim⁹. S3 nūqd d̄fessor tene⁹ eis ius i⁹ di-
cere h̄ h̄ nō ē cautū qz tale ius ignozaciē nō
est eis piculosuz cū nō teneat illd scire. d̄z e-
ciā talis. s. notozij q̄ iam est suspēsus ipō iure
ab officō quo ad se et quo ad alios admoneri
ab ep̄o. vt se corrigat et si se corrigere noluerit
d̄z suspēdi ab officō ecclesiastico vsqz ad satif-
factioz d̄gruā. Et si ad h̄. s. p̄ h̄mci suspēsioz
p̄seuerauerit d̄z imp̄petuū remoueri ex. d. co-
cle. et mu. sicut ad extirpādā. h̄ ray. Quid
aut dixerūt q̄ si sit notozij fcti. moneri d̄z ab
ep̄o vt se corrigat et si infra. xl. dies d̄putados
a tpe admōicōis se corrigere noluerit. extunc
suspēsus erit ab officō et vitabi⁹ a subditis in
sacris et suspēdi ab offi⁹ eccl̄astico. Et si ad h̄
p̄seuerauerit imp̄petuū remouebit vt in. c. sic
ad extirpādā et sic intelligūt illd di. xxxij. n̄l-
lus. et. c. p̄ter h̄. et di. xvij. siq̄ sunt p̄biteri.
et ex d. co. cle. et mu. v̄ra. h̄mci op̄i. fuerūt jo-
et laur. s3 primā opionē reputo tuciozē. s. q̄ e-
ciā notozij facti statū ē ipō iure suspēsus et q̄
ad se et quo ad alios. et vitari d̄bz a subditis
in diuinis officiis et sacramtis. et eam tenue-
rūt. host. vt patz ex p̄dictis et tā. goff. et bern-
i glo. sup illd. c. ad extirpādā. et sup illd. c.
q̄stū. q̄ h̄ntur ex. de co. cle. et mu. et etiā rich

De usu eucharistie. di. xvij.

Einde d̄siderādū ē de usu siue sumpcōe
eucharistie. Et primo de ip̄a sumpcōne
siue māducaōe. sc̄do d̄ mō sumēdi seu
māducādi. tercō de frequētacōe h̄z sacramti.
q̄rto de q̄bz d̄z dari. q̄nto de usu xp̄i. Circa
primū q̄rit. V̄ez xp̄s in h̄ sacramto vere mādu-
cet h̄ h̄m rich. q̄ i sumpcōe h̄z sacramti est
quedā māducaō carnalis q̄ omeistū mastica⁹
et in stomachū trahicit et postea digerit. et
vlt. in substāciā māducātis ouertit. et sic ve-
re māducat illa spēs sub q̄ realiter d̄tinet ve-
rū corp⁹ xp̄i. Est et alia sacramtalis q̄ corp⁹ ē
si verū realiter sub spē pais d̄ctū sumit s3 sic
sumptū corp̄aliter nō masticat et si spēs sic in o-
re masticetur q̄ p̄ digestioz ibi factā nō corrup-
pat i eis forma p̄pa sed descēdāt i p̄ria for-
ma in stomachū. descēdit corp⁹ xp̄i in stoma-
chū p̄ descēsu spēi sub q̄ d̄tinet. sub q̄ tādū d̄-
tinet q̄diu i eadē spē forma p̄pa sp̄ez saluat
Sed si species tamdiu i ore masticetur q̄ per
digestionē ibi factā corrupat i eis p̄pa forma

et n̄ descēdāt i stomachū tūc nec corp⁹ xpi de
scēd⁹ i stomachū. Et p̄ v̄tutē māducātis n̄ vni
tur corp⁹ xpi māducātī. s̄ p̄ ip̄s māducās vni
spūaliter xpo capiti si digne māducāt. Est etiā
māducacō spūal̄ q̄ dē māducari corp⁹ xpi mi
llicū. q̄ nihil ali⁹ ē q̄ spūaliter incorpari cor
pori mistico p̄ fidē et caritatē l̄ magis incorpa
ri p̄ augmētū fidei et caritatis q̄ māducacō n̄ o
uet̄ i digne suscipiētib⁹ sacrm̄. Nec ob. qd̄ d̄ o
se. di. ij. herēgari⁹. d̄ v̄m corp⁹ et sangnē do
mini n̄r̄ ihu xpi i veritate maib⁹ sacerdotū tra
ctari et frāgi et fidelium dētib⁹ atteri. qz illa ac
tricō et fractio d̄ referri ad spēs n̄ ad v̄m cor
pus xpi. s̄ qz ille herēgari⁹ fuerat ifamat⁹ q̄
n̄ credebāt corp⁹ xpi realiter d̄neri sub spē
iō ad sui purgacōz p̄ v̄ba excessiua d̄trariū af
feruit. Qd̄ aut̄ de d̄se. di. i. tāta d̄z q̄cito spēs
dētib⁹ atteri. tā cito i celū rapi⁹. s̄. corp⁹ xpi
intelligit̄ qn̄ spēs tādiu masticat⁹ q̄ p̄ digesti
onē q̄ sit i ore nō remanz̄ i sua forma. s̄ nich̄ et
cū eo d̄ueit bon̄. Quid si spēs iste euomerē
t̄. s̄ aliq̄ dixerūt q̄ rō sacri tādiu ibi saluat⁹
q̄diu ē spēs habil̄ ad refectōz hūanā. iō eniz
statuta ē et ad h̄ ordina⁹ et h̄ h̄z cū ē ex stoma
chū et in stomacho qz ibi reficit̄. v̄n corp⁹ c̄
si in vētrē vad̄ et ibi morat⁹ donec refectōis
opacō d̄pleat̄. et h̄z sine vide⁹ fuisse nich̄. vt
patet ex dictis ei⁹ in solucōe p̄cedētis q̄stiois
et h̄m bon̄. s̄ posicō ē multū p̄babil̄. s̄m igit̄
h̄ac po. dicēdū. q̄ si ille spēs euomat⁹ euomi⁹
eucharistia. et si spēs possit d̄iscerni ab alijs su
mēda ē. si aut̄ spēs ille trāsēat p̄ stomachū idi
geste p̄pter aliquā infirmitatē tūc sūt ex p̄e
tatē refectōis et iō si vadāt i secessuz n̄ est ibi
corp⁹ d̄ni. secuz t̄n v̄. q̄ si q̄ euomat spēs p̄
ceptibiles maḡ reuerēcia sit eis exhibēda et
maḡ diligēcia adhibēda ne q̄s euomat. Et pi
culū ē ei dare de q̄ p̄sumit̄ q̄ n̄ possit tenere.
hec. bon̄

Equit̄ videre de sc̄do. s̄. de mōis sum̄di si
ue māducādi corp⁹ xpi. Circa qd̄ sciēdūz
ē sicut iā patz ex p̄dictis in articulo p̄cedēti.
duo sunt mōi māducādi corp⁹ xpi. s̄. spūaliter
et sacramentaliter. et h̄ etiā habet̄ in glo. sup
ip̄. i. cor. xj. q̄ māducāt et bibit indigne zc. hab̄
bet̄ etiā de cōse. di. ij. q̄ est. de spūali etiā mō
māducādi d̄z jo. vj. q̄ mā. me. car. et bi. me. s̄ā.
in me ma. zc. d̄ sacramentali d̄z. i. cor. xj. q̄ man.
et bi. indigne. iudi. si. mā. et bi. zc. De his
igit̄ mōis q̄runē plura. s̄. Quid est māducare
spūaliter. s̄. h̄ māducacō spūalis trāsata est
a corpali⁹ et iō sicut i māducacōe corpali
sunt d̄no p̄cipaliter. s̄. masticacō et in corpa
cō sic et i spūali duo sūt suo mō. Est aut̄ spūa
lis masticacō recogitacō cibi. s̄. carnis xpi p̄
nobis expoite i p̄ciū i cruce ad redimēdū vbi
fuit q̄si ei⁹ decoctō factā et mīstrat⁹ i cibū i h̄
sacramto ad reficiēdū vbi ē plena ifectō. pais
em̄ que sumim⁹ i misterio maū spūsancti for
mat⁹ ē i vtero v̄ginis et i igne passiois deco
ct⁹ in ara crucis d̄ d̄se. di. ij. oia. Incorpacio
v̄o est dū recogitās ei que recogitat iugit̄ ca
ritatis ardore. et ita ei incorpat⁹ et p̄ d̄ns refi
cit̄ et assimilāt̄. Interest t̄n inter h̄ac et illam

qz i corpali māducās d̄nerit in se cibū sua v̄
tute. qz ē dignior cibo. In spūali ē econuerso
qz cib⁹ est nobilior et d̄pleciōz māducate p̄p̄
ter qd̄ d̄ic ad se māducatez. nō tu me mutabis
i te. s̄ tu mutaberis i me. Est igit̄ masticacio re
cogitacō p̄ fidē. refectō v̄o p̄ caritatē et d̄ica
cō ē incorpacō et ex his duob⁹ itegit̄ māduca
cō spūal̄ et ita ad eā req̄rit̄ fidel opās p̄ di
lectōz. Nec dicit au⁹. et habet̄ de cōse. di. ij.
vt qd̄. q̄ credit in eū māducāt eū. et itez. spū
aliter māducāt q̄ in v̄nitate xpi. et ecclesie ma
net qd̄ sacramtū signat. s̄ bon̄. Quid ē mā
ducare sacramentaliter. s̄. q̄ sacramentaliter mā
ducare ē māducare sacramtū vt sacramtū. qm̄
em̄ sacramentaliter ē dispositō act⁹ māducādi.
ideo ad h̄ q̄ act⁹ sit sacramtalis necesse est q̄
respiciat ip̄m sacramtū vt sacramtū. Ad h̄ aut̄
q̄ aliquis māducz sacramtū māducando spēs
duo exigūt̄. s̄. cibi existēcia et ei⁹ ad cibacū na
turalis d̄ueniēcia primū exigūt̄ qz si nō p̄cesse
rit sacramti d̄secracō n̄ p̄t sequi māducacō. s̄m
exigit̄ qz cib⁹ ille solū h̄oib⁹ est d̄cessus. Vn̄
sicut h̄o sol⁹ suscipit sacramtū bap. ita solus
h̄o suscipit sacramtū eucharistie. Ad h̄ aut̄ vt
māducet vt sacramtū necessaria ē intēcō et itē
cōis regulacō. Intencō inq̄ ē necessaria. qz si
quis iret ad mēsam et intēderz corp⁹ reficere
et aliquis p̄ pane cōi sacramtū sicut panē of
ferret. et ip̄e oino intēderet cibū sumere non
dicerē eū sacramtally māducasse. Necessari
um ē etiā vt illa intēcō dirigat̄ h̄m fidē q̄ est
in ip̄o v̄l in altero qz oportz q̄ credat q̄ sub
illa spē aliq̄d spūale lateat qd̄ sumere intēdat
v̄l optet q̄ saltē sumere intēdat qd̄ alios cre
dere estimat licz ip̄e nō credat. et sic patz p̄o
q̄nto q̄s dicat̄ sacramtally māducare qz. s̄.
q̄ sacramtū vere ibi existat et ip̄e q̄ māducāt
illd̄ vt sacramtū sumere intēdat siue qz credit
esse verū sacramtū siue qz estimat alios cre
dere. s̄ bon̄. Vt qz possit māducare spūa
liter n̄ māducādo etiā sacramtally. s̄. q̄ sic
Nā vt supradictū ē. effect⁹ sacramti p̄t ab ali
quo p̄cipi si sacramtū beāt̄ in voto licz nō ac
cipiat̄ in re et iō sicut aliq̄ baptisantur bap
tismo flamis p̄pter desiderū baptismi anq̄ ba
ptisen⁹ baptismō aq̄. ita etiā aliq̄ spūaliter mā
ducāt anteq̄ h̄ sacramtū sacramtally sumāt
s̄ h̄ d̄ang⁹ dup⁹. primo p̄pter desiderū sumē
di ip̄m sacramtū et sic dicūtur baptisari et mā
ducare spūaliter ee nō sacramtally q̄ de
siderāt sumere h̄ sacramta iaz instituta. Alio
p̄pter figurā sicut dicit ap̄. i. cor. x. q̄ anqui
pres baptisati sūt i nube et in mari et escā spū
alē māducauerūt et potū spūalē biberūt. Nec
t̄n frustra adhibet̄ māducacō sacramtalis qz
pleni⁹ iducit effectū sacramti ip̄a suscepō sa
cramti q̄ solū desiderium sicut supra circa ba
ptismū dictū ē. s̄ tho. Vn̄ nota q̄ cū spūali
ter māducare sit xpo et ecclesie in corpari h̄
p̄t ee dup⁹. s̄. v̄l p̄ modū meriti credēdo. v̄l p̄
v̄tutē sacramti credēdo et p̄cipiendo. primo
sumit̄ māducare spūaliter cōi. sc̄do mō maḡ
proprie. primus mod⁹ potest alicui sine sa
cramento d̄uenire sed secundus non hec pe.

Vtq; soli hōis sic sumere hoc sacramētū
spiritualiter. Itē q; sic. nā in hō sacramēto dicitur
nec ipse xps n̄ quidē in spē p̄p̄a s; in spē sacmē
tū. dupl̄ ergo dicitur ipm spūaliter māducare
vno mō ipm xpm p̄ut in sua spē d̄sistit et hoc
mō angeli māducant spūaliter ipm xpm in quā
tū ei vniunt̄ i fructōe caritatis p̄fecte et visio
ne maifesta. n̄ p̄ fidē sicut nos hic v̄timur. At
tū mō dicitur spūaliter māducare xpm p̄ut est
sub sp̄ib; hui; sacramēti in q̄ntū. s. aliq; credit
in xpm cū desidero sumēdi hō sacramētū. et h̄
nō solū est sim̄ māducare s; spūaliter mandu
care hoc sacramētū. qd̄ nō dicitur angelis. Et i
deo angeli etiā spūaliter māducant xpm. nō tñ
dicitur eis spūaliter māducare hoc sacm. h̄
tho. Vtq; mali sumāt corp; xpi sacramentali
ter. Itē q; sic sicut em̄ dicit gg. Est quidē i pec
catorib; et indigne sumētib; vera xpi caro et
ver; xpi sanguis s; essentia n̄ salutis efficacia
sumūt igit; mali verū corp; xpi ex ei; digna
cōne et hūilitate. s; nō ei; effectū ex ei; iusti
cia et equitate. vñ immūdia māducātis cor
pus xpi nō repugnat speciei exteriori nec cor
pi xpi sed vnitati corp; xpi mistici iō malus
recipit sacramētū et rem in eo d̄tētā sed non
rem signatā. Vñ mal; etiā recipit sacramētū ac
quirit tñ magnū tormētū. de dse. di. ij. que est
Vtrū infidelis māducet xpi sacramentaliter. Itē q;
sic. si sacramentaliter dicat modū rei māducate
sed si dicat modū māducātis distingue. Aut e
nim nullā h; intecō; illud sumēdi tāq; sacra
mētū aliq; ecclesie. et sic n̄ sumit sacramentaliter
q; nō sumit vt signū s; vt rē. Aut h; intecōne
quis nō credat xpm ibi esse et tūc sumit sacra
mētāliter vt heretic;. h̄ pe. Vtq; aial b̄tūtū
possit sumere corp; xpi sacramentaliter v̄l quo;
cūq; mō aliter. Itē qd̄ dixerūt q; q̄diu ē i spē
b; illis salua forma pais etiā in modica pre
tādiu ē ibi sacramētū et p̄ dñs corp; xpi veruz
Vñ vbiq; ponat; sp̄s ille etiā i loco immū
do v̄l in v̄tre muris ibi est corp; xpi. et hec
posicō videt; esse tho. et pe. S; certe pie aures
abhorrēt h̄ audire. tñ intelligēdum ē h̄m p̄di
ctos. q; aial b̄tūtū sacramentaliter corp; xpi nō
māducant q; nō ē natū v̄t eo vt sacramēto. Alij
dixerūt q; corp; xpi nullo mō d̄ndit in v̄trez
muris q; xps n̄ ē sub illo sacramēto nisi eaten;
q̄ten; est ordiabile ad v̄sum humanū. s. ad mā
ducacō; s; sicut et q̄cito mus rodit ita et tāci
to inhabile facit et sacramētū eē desinit et cor
pus xpi esse desinit et hec opinio cōior est et
certe honestior et rōnabilior h̄m bon.

Equit; videre de tercō. s. de frequētacōe
hui; sacramēti. et circa hoc querūt plura
Vtq; liceat hō sacramētū quotidie suscipere. Itē
circa v̄sum h; sacramēti duo possunt cōsiderari
vñ ex pre ipi; sacri cuius v̄t est hoib; salu
tatis. ideo v̄tile ē ipm quotidie suscipere vt ei;
fructū hō quotidie p̄cipiat. sicut em̄ pl; pro
dest bap̄tism; flamis cū bap̄tismo flum̄is q; so
lus. sic pl; p̄dest māducacō spūalis cū sacra
mentalī q; qn̄ est sola. Inest etiā vis ipi; sacra
mentalī māducacōi q; in bñ disposito māducaci
onē efficit spūalē. Vñ amb;. li. d. sacra. si quo

ciēscūq; sumit; sanguis xpi in remissionē pec
cator; sumit; debeo semp accipere. q; sp̄ pecco
debeo sp̄ accipere medicinā de dse. di. ij. quoci
enscūq; aliq; tñ exponit ibi semp accipere pro
accipere quolibet anno. Aliud p̄t cōsiderari ex
pre sumētis in quo requirit; vt cū magna deu
ocōe et reuerēcia ad hoc sacramētū accedat.
Et iō siq; se quotidie patū inueniat laudabi
le est vt quotidie sumat. Vñ cū aug;. dixiss; i
li. de verbis dñi. iste panis quotidian; est ac
cipe qd̄ tibi p̄sit quotidie. subdit. sic vine vt
merearis quotidie accipere de dse. di. ij. nō iste
S; q; multociēs in plurib; hōib; h̄mōi deu
cōis impedimta occurūt p̄pter indisposicōez
corp; vel aie. nō est v̄tile oib; ad hoc sacra
mētū quotidie accedere. s; quociēscūq; se
hō inuenit ad illd; p̄paratū. Vñ li. de eccles
iasticis dogmatib;. dicit aug;. quod die eu
charistie d̄mūionē sumere nō laudo nec v̄tu
pero. oib; tñ dñicis cōicandū hortor si tamē
mēs nō sit in affectu peccādū. de conse. di. ij.
quod die maiorē efficaciam recipit hō in vna
missa vel māducacōe cū bona p̄paracōe q; in
multis si se nō p̄paret diligētē h̄ bon. Vtq;
ad reuerēciā sacramēti p̄neat q; hō aliq; ab
stineat ab eo. Itē reuerēcia h; sacramēti h; ti
morē amoris d̄iuctū. Vñ timor reuerēcie a do
ctozib; dicit; timor filial. ex amore aut p̄uo
cat; desiderū sumēdi. ex timore v̄o surgit hū
litas refugiēdi iō v̄trūq; p̄tinet ad reuerēciā
hui; sacramēti. s. q; quod die sumat; et q; aliq; ab
stineat. Vñ ait aug; dicit aliq; nō quoti
die eucharistiā assumendā. Ali; asserit quoti
die sumēdā. faciat q̄lib; qd̄ h̄m fidē suam pie
credit esse faciendū. Neq; em̄ inter se litigau
rūt zachar; et ceterio. cū alter gaudēs recepit
dñm. alter dixerit. dñe nō sum dign; vt intres
sub tectū meū. ambo saluatozē honorificates
licet nō vno mō de cōse. di. ij. quotidie. Dicit
em̄ aug;. amor tñ et spes ad quā scriptura nol
semp inducit p̄ferē timor. Vñ etiā cū petrus
dixiss; exi a me dñe q; peccator sum. Respōdit
ihesus noli timere. Siq; igit; experimentaliter
cognoscat q; ex frequēti sumpcōe hui; sacra
mēti feruor caritas in eo auget; et reuerēcia
ad sacramētū nō minuit; frequēter cōicare des
h; si aut; sentiat p̄ multā frequētacō; reuerēci
am ad sacramētū minui et feruorē nō multū au
geri interdū abstinere d; vt postea cū maiorē
reuerēcia et deuocōe accedat. Vtq; fideles
possint siue debeāt plures i āno dicare. Itē se
cundū diuersum statū ecclesie. de hō diuersa
statuta fuerūt. Nā i ecclesia primitiā qn̄ deu
cō magis vigeat fidei xpiane statutū fuit vt
fideles quotidie cōicarent vt patet actu. in j.
et habet; de dse. di. ij. p̄ decretū anacleti pa
pe pacta. postea v̄o diminuto fidei feruore fa
bianus papa indulxit vt si nō frequēci; saltes
ter i anno dicarent omēs. s. in pasca. pente. et
natali dñi. Sother etiā papa dicit. in cena do
mini esse cōicandū. vt habet; de dse. di. ij. in ce
na. sed illud est d̄siliū. Postea vero p̄opter
iniquitatis abundanciam refrigescēte cari
tate multozum statuit innocencius tercius.

ut saltem semel in anno. s. in pascha fideles coi-
cent. cōsuluit vero in li. de ecclesiasticis do-
gmatib⁹ oibus dominicis esse comunicandum
Vt possit hō pluries in die cōicare. hē q̄ n̄
ar. de conse. di. ij. sufficit. qz em̄ dñs dicit. pa-
ne no. quoti. da no. ho. nō pluries i die est coi-
candū. ut saltē p hoc q̄ aliqs semel in die coi-
cet repitet⁹ veritas passionis xp̄i. Vt lice-
at cessare oino a cōione. hē circa h̄ est duplex
mod⁹ dicendi. vn⁹ ē q̄ hoc sacramētū nō est d̄
necessitate salutis q̄ntū de sua institucōe s̄ si
est vel hoc est ex assumpto officio qd̄. s. q̄s ne-
cessario tene⁹ exēq̄ ut p̄s biter prochialis vel
ex mādato ecclesie supaddito. s. ut fideles di-
cent semel in anno. s. in pascha. ex. de pe. et re-
om̄is. Vñ siqs tūc negligit nō est sine dēptu
et ideo peccat mortaliter q̄ntimo talis catho-
lic⁹ reputari n̄ dz ar. de cōse. di. ij. seculares.
q̄ intelligit⁹ si omittit ex dēptu et post mōi-
cōne ut patz ibidē. c. se. et similiten in piculo
mortis de cōse. di. ij. p̄s biter. hō aut q̄re h̄ ec-
clesia instituit est qz h̄ sacramētū est salubre et
multi negligebāt suā salutē. Et s̄m hūc modū
dicēdi illd̄ jo. vij. nisi mā. car. fi. ho. et bi. ei⁹
san. n̄ ha. vi. in vo. intelligit⁹ de māducacōne
spūali q̄ ē p̄ fidē et caritate sine q̄ n̄ l⁹ adule⁹
saluat⁹. et h̄ etiā est in puulo aliquo mō q̄ntū
ad incorpōz et h̄ ē op̄i. bon. Ali⁹ mod⁹ di-
cedi est. q̄ eū h̄ duplex mod⁹ sumēdi hoc sac̄
mentū. s. spūalis et sacramentalis. om̄s tenent⁹
s̄ h̄ spūaliter māducare qz h̄ est xp̄o incorpa-
ri ut dictū ē supra. māducacō aut spūalis in-
cludit votū siue desiderii p̄cipiendi sacramē-
tū ut dictū est supra. et iō sine voto p̄cipiēdi
hoc sacramētū nō p̄t hōi esse sal⁹. Erultra autē
esset votū nisi impleret⁹ q̄ oportunitas ad ef-
fer. et iō tenet⁹ hō hoc sacramētū sumere nō tā-
tū ex statuto ecclesie sed etiā ex mandato dñi
jo. vij. nisi mā. car. fi. ho. zc. et M. xxvj. h. fa-
cite in meā cōmemoracōz. Ex statuto aut eccle-
sie sunt ep̄a determinata exequēdi xp̄i p̄ceptuz
et hec ē op̄io tho. Vt hoc sacramētū debe-
at in vtraqz sp̄e populo dari. hē popul⁹ hoc
sacramētum recipit ad efficacitā que ē eque
in altera sp̄e sicut i vtraqz. eo q̄ tot⁹ xp̄s est sub
vtraqz. et hoc volūt bon. et rich. et iō sufficit
q̄ det⁹ sibi in altera sp̄e t̄m p̄ter piculū erro-
ris qz forte nō crederēt aliqui simplices totū
xp̄m recipere in altera sp̄e si eis dare⁹ in vtraqz
sicut patet de eo cui exiuit sanguis de hostia
qz nō credebat q̄ sanguis ibi esset. Da⁹ etiā po-
pulo in sp̄e panis et n̄ vini. p̄ter piculū effu-
sionis vitāde. Ad signādūz vero sufficit popu-
lo q̄ officiat⁹ sub vtraqz sp̄e in ei⁹ p̄ncipia. Ma-
iorib⁹ t̄m de qb⁹ nō timeret⁹ piculū effusionis
nec erroris posset sub vtraqz sp̄e dari ut dicit
rich. Nota t̄m s̄m bon. iij. sen. di. xiiij. q. v.
vtraqz sp̄es sic de integritate sacramēti. p̄ h̄
sacramētū ē eā efficacitā i altera sp̄e sic i vtraqz
Postea sup̄ literā dicit q̄ ip̄e credit q̄ sanguis
addit ad efficacitā aliquo mō. Dic⁹ etiā inno-
q̄ ip̄e nō reprobat cōsuetudinē cisterciensiu et
quorūdā aliorū qui post sumpcōz corp̄is et s̄a
guinis dimitte⁹ ibi aliquid de sanguine ut infu-

da⁹ vinū purū et postea cōicantes aliqd̄ inde
possint sumere. ego aut puto q̄ nō sic faciendū
qz vinū additū s̄m aliquos ad mī⁹ illi⁹ speci-
ei cōnuitatē soluerz et sic xp̄i sanguis desmerz
ibi esse ut habitū ē supra. Si obiciat⁹ d̄tra p̄-
dicta illd̄ jo. vij. nisi mā. car. fi. zc. dicēdum q̄
sub vtraqz sp̄e corp⁹ māducatur et sanguis bi-
bit⁹ in re licet nō in signo exp̄sso. Vl dicendū
q̄ illud intelligit⁹ de māducacōne spūali. Si
dicat⁹ etiā q̄ in ecclesia grecoz insutura per
paulū tradit⁹ sub vtraqz sp̄e dicendū q̄ licz il-
li bñ faciant. latini t̄m meli⁹ faciūt rōe sup̄
dicta. Vt hostia intincta in sanguine debet
at populo dari. hē q̄ nō. de cō. di. ij. cū omne
cui⁹ rōez tāgit hu. li. ij. de sacra. pre. viij. c.
inj. qz in q̄t dñs traditori suo bucellā inactā
ad notādū eū ded⁹. habz cōsuetudo ut corpus
xp̄i fideles inactū nō accipiat. Nō t̄m est in-
telligēdū q̄ xp̄s illam bucellā in sanguine in-
tinxerit s̄ i vino lactucarū agrestiu cū quibus
edebatur agn⁹ scdm legem.

Equit⁹ videre de q̄rto. s. quib⁹ dari debe-
at corp⁹ xp̄i. et quib⁹ nō debet dari. Cir-
ca qd̄ q̄runt⁹ plura. s. Vt p̄s biter peccz q̄ sciē-
ter dat corp⁹ xp̄i exnā in mortali peccato. hē
aut talia nō petit eucharistiā sibi dari et tunc
p̄s biter peccat in dando. Aut petit et tūc aut
suū peccatū mortale ē manifestū aut occultū. si
manifestū tūc p̄s biter dādo sibi peccaret. qz
d̄tra ip̄m exceptōz legitimā hz quā sibi publi-
ce obicere p̄t. Accipio aut hic manifestū nō p̄-
eo qd̄ p̄bani p̄t qd̄ p̄e magis manifestabile di-
ci⁹ q̄ manifestū. Vnde si sacerdos sciz prochia-
num suū esse in crimie qd̄ legitime possz d̄tra e-
um p̄bare ita q̄ illd̄ crimē nesciret nisi duo l̄-
tres testes p̄ quos h̄ p̄baret. nō p̄pter h̄ dz il-
li eucharistiā negare in publico petēd qz iam
inferret sibi penā an̄ crimis p̄bacōez qd̄ fieri
nō debz. xj. q. iij. eoz. qui. sed accipio hic ma-
nifestū p̄ notorio. quid aut dicat⁹ notoriū. di-
ctū est supra. Si aut peccatū suū est occultum
aut petit in occulto et tūc sacerdos sibi dādo
peccaret. qz h̄z d̄tra eū legitimā exceptōz quā
sibi in occulto obicere p̄t et ip̄z debz monere
ne petat in publico. ut habet⁹ de cōse. di. ij. ne
p̄bibeat qd̄ petit. Aut petit publice. et tūc sa-
cerdos debz sibi dare. qz d̄tra eū nō habz legi-
timā exceptōz quā ei in publico obicere possit
ex de offi. iu. oz. si sacerdos. h̄ rich. Et hoc in-
telligo vtz esse q̄n ille q̄ petit est p̄s biteri sab-
dit⁹ sec⁹ credo esse si sit exne⁹ qz d̄tra talē le-
gitime excipe p̄t q̄ ei dare nō debeat. de cōse.
di. ij. trib⁹ ubi p̄cipit q̄ exneo nō det⁹ eucha-
ristia. de cōse. d̄scia. nichil d̄stat. Verum sacer-
dos peccz dādo sacramētū hyp̄trionib⁹. hē so-
lucō hui⁹ q̄stiois q̄si ex solucōe p̄cedētis mai-
esta est. tales em̄ ducūt illicitā vitā. vñ de ta-
lib⁹ dicit⁹ de cōse. di. ij. p̄ dilectōe. puto nec
majestati diuine nec euāgelice discipline con-
gruere. ut pudor et honor ecclesie tā turpi et
infami oragione fedet⁹. vñ nec talib⁹ nec cui-
cūqz infami notorio manifeste dāda ē eucharis-
tia. secundū etiam glo. ibidem. si tamē ut di-
citur ibidem in sequenti. c. tales. reuercantur.

ad dñm eis cōio l' reconciliacō non negatur
Nō est tñ h' sic intelligēdū q' statz debeat eis
dari eucharistia qz ppter reuerēciā sacri. et ut
pber' eozz ouerho esse nō ficta n' debz eis da
ri vsqz post pactā pñiam nisi aliqs articulus
necessitatis vl' pietatis aliqn aliter fieri suad
ret Sed nōne ē pei' sumere corp' xpi q' in
fama a sacerdote negādo eucharistiā h' q'
licz sit pei' pētōi peccare mortaliter sumdo
corp' xpi q' infamari tñ sacerdoti ministrāi coz
p' xpi pei' ē peccare mortaliter infamādo in
iuste peccatozē occultum q' p' ille mortaliter
peccz qz null' d' peccatū dmittere ut aliū li
beret a pētō. Vñ aug' in li. q'st onū. sup gen.
piculofissime admittit' h' op'facō ut nos faci
am' aliqd mali ne ali' graui' malū dmittat.
peccatoz tñ occult' poci' d' eligere infama
ri q' indigne ad mēfaz xpi accedere. h' d'zo.
Nūquid meli' essz dare talib' hostiā nō d'fec
tā h' q' nō. nā hostia n' d'fecrata nullo mō d'z
dari loco d'fecrate qz sacerdos hoc faciēs qn
tū est in se facit p'dolatrare illos q' credūt esse
hostiā d'fecratā siue alios pñes siue etiā ipm
sumētem. qz ut ait aug'. et h'etur de d'fe. di. ij.
accesserūt. nemo carne xpi māducat nisi prius
adorēt. Vñ immo. terci'. eē. de cele. mis. c. de
hoie licz is q' p' sui cōmis d'cia reputat se mōi
gnū peccaret q' uiter si se ingereret q' u' tñ vi
det' offēdere q' fraudulēter p'sumpit i' simla
re. p' sus quide falsa remedia sunt abicienda
que sunt uenis piculis grauiora. Vñ coz
pus xpi dādū sit suspectis de crimie h' sicut
dicit' i glo. sup illd. c. xxxij. q. i. dixit dñs. tri
plex ē suspicō. s' temeraria. p'abil' et violēta
Temeraria suspicō ē qn ex irōnabili cā d'fuz
git. cuiusmodi est illa q' d'ficta ē rumorib' in
terdictōz hōim et abstractōz. xj. q. ij. in cū
ctis. et p' tali suspicōe nō d'z sacerdos dimit
tere dare eucharistiā suspecto. Probabilis est
que d'urg' ex p'abilib' signis et ppter hanc
suspicōz nō debz etiā sacerdos dimittere eū
eucharistiā dare. vñ. ij. q. i. deus. mala audita
nullū moueāt nec passim d'ctā at s'z certa pzo
bacōe q' p' credat. h' an audita diligēter in q'
rat nec p'cipitāter q's aliqd agat. et infra. nul
lū an verā iustāqz p'bacōz iudicare et dānare
debem'. Violēta ē que surgit ex p'sumpcōib'
violētis. ut si inueniat' suspect' cum suspecta
nud' cū nuda sol' cū sola in eodē lecto loco
et tpe suspectis et d'ra suspectos tales iudicā
dū ē sicut iudicare' de facto. Vñ sicut publice
criminoso sacerdos n' d'z dare eucharistiā. ita
nec suspecto de crimie mō isto. Scdm em iura
q' tuoz mōis quic' hō de crimie. s. vl' iure. s.
instrumētis vl' a testib' vl' facti euidecia. eē.
de co. cle. et mu. tua. et. ij. q. i. scel'. qd' locha
ri'. Aut iuris interpretacōe. ut qn aliqs sepe ci
tat' et monet' nec se purgat nec d'paret. ij. q.
ix. d'cernim'. vbi sic dicit' maifestū est d'fite
ri d' crimie eū q' indulto et tociēs delegato in
dicō purgādi se occasione nō vtit'. Aut violē
ta suspicōe. xxxij. q. i. dixit dñs. et h' notatur. ij.
q. i. c. ij. in glo. Vñ cozp' xpi danduz sit
suspectis de crimie ad eozz maifestacōz vide'

em sic legit' em. ij. q. i. sepe d'rigit ut in mo
nasterijs monachoz furta ppetretur. idcirco
statum' ut qn fratres de talib' se purgare de
bet missa celebret' ab abbate vel aliquo ex p'
senab' s'ub' et sic expleta missa omēs dicent
in hec vba. corp' dñi sit tibi ad p'bacōz h' d'
cretū illd' est abrogatū p' d'rrana documta ro
manoz pōtificū dicit em stephan' papa ferri
candēus vl' aque feruētis examicōe d'fessōz
a quolibz. sacri canones nō d'cedūt spōtanea
em d'fessione vel testū approbacōne publica
delicta d'missa sunt nostro regimni iudicare
occulta vero et incognita illi sunt reliquēda
qui sol' nouit corda filioz hoim. ij. q. v. con
sulisti. et idē dicit' eē de purga. ca. ex tuaz.
In oib' em talib' esse videt' dei tēptacō vñ si
ne pētō fieri nō possz. Et q'ui' peccatoz esse vi
det' si i hoc sacramento qd' ē institutum in remedi
um salutis aliqs inquireret iudicium mortis.
Vñ cozp' xpi sic dādū suspēdendis p' suis
maleficijs h' h'moi si peniteat et pure d'fiteā
tur vl' cupiat d'fiteri nō est in fine negāda eu
charistia nec sepultura et missa p' eis p' cele
bzari et oblacō offerri. xxij. q. vlt. c. vlt. et
di. l. penitētes. Vñ xij. q. ij. dicit' viaticum
oib' digne penitētib' in morte p'ostis nō est
negādū nec etiā his q' in patibul' p' suis sceler
rib' suspendūt'. s'z d'ra. ij. q. ij. siqs ep'z. dicit'
q' his q' d'fecerūt in accusacōe clericoz nō
est dāda eucharistia in fine h' d' d'ctū ē ad
terrore. vl' loq'tur d' nō digne penitētib'. alia
vero. c. vj. loquūtur de digne penitētib'. h'
jo. Vñ nō habētes vsum rōis debeāt h' sa
cramtū p'cipe h' aliq' dicitur nō habere vsum
rōis dupliciter vno mō q' hūc debile vsum rō
nis sicut dicit' nō vidēs q' male videt et qz ta
les pñc ali' p' deuocōz hui' sacramtū d'cipe nō
est eis h' sacramtū denegādū. Alio mō qz vsum
rōis totaliter carēt. et h' p' esse dup'. aut ei
nūq' habuerūt vsum rōis s'z a natiuitate sic p'
māserūt et talib' n' est h' sacramtū exhibēdū
qz nullo mō p'cessit in eis huius sacri deuocō
aut nō caruerūt sp' vsum rōis et tūc si p'z qn e
rāt sue mēis d'potes apparuit in eis h' sacra
mentū deuocō d'z eis in articulo mortis h' sacra
mentū exhiberi nisi forte timeat' piculū vomit
us vl' expuicōis vl' alteri' irreuerēcie. Vñ di
cit'. xxvj. q. vj. is q. is q' infirmitate pñiaz pe
tit si dū ad eū sacerdos iurat' veit opp'ssus i
firmitate obmutuit vl' in frenesim ouerfus fu
erit d'nt testimoniū q' audierūt et accipiat pe
nitēciā. i. absolucōne s'm glo. cui' forma ha
bet' eē de sen. ex. a nobis. et si d'tinuo credit'
moritur' recōciliat' p' man' imposicōz et ifuz
dat' ori eius eucharistia de h' vide infra tra
ctatu de pñia. Vñ arzepticis q' energumi
dicunt' debeat dari cozp' xpi. et vide' q' n' qz
etiā tales arcēt' ab inspectōe hui' sacri s'm
d'po. li. ecclesiastice ger. h' d'po. loq'tur ibid'
de energumis nōdū baptisatis in quib' s. nō
dū est vis demonis extincta q' viget i eis per
originale peccatū sed de baptisatis q' corpali
ter v'erātur a spiritib' immundis ē eadez racō
sicut de alijs amenabus. Vnde cassian' dicit'

eis q ab inuidis veratur spiritibz omuionez
 sacra mta setaz nuq a seniozibz nostis memini
 m9 interdita. h cho. Nuqd puenis dz dari
 h eade e ro de pueris receter natis. et de a:
 menibz q nuq habuerut vsuz rois. en talibz
 no sut sac mltaria dāda. licz qdaz greci dtra:
 riū faciāt. ppter hoc q dpo. ij. c. ecclesiastis:
 ce gerarchie dicit bapufatis ee sacra dionem
 dandā nō itelligētes qd dpo. loqē de bapuz:
 fimo aduloz. Nec tñ aliqd detrimētum vite
 eterne paciūt ppter hoc qd dñs dicit nisi mā.
 car. fi. ho. et bi. ei. san. zc. qz sicut a agu. scri
 bit boifacō. tūc vnusquisqz fidelis corpis et
 sangnis piceps fit spūaliter qñ i bapuzimo
 mēbzū corpis xpi efficit. h qñ pueri icipiunt
 aliqñ rōis vsam hēe vt possint dcipe deuocō
 nez h9 sacmēta tūc pē eis hoc sacra mta dferri
 vñ si puer est in etate apta ad dnuicādūz et
 reuerēdū corp9 xpi l ppe etate adultā. f. ano.
 x. vl. xij. tūc si apparet in eo signa discreciōis
 et reuerētie pē sumere alias nō hec cho.

Equit videre de qnto. f. de vsu xpi. h9 e
 de vsu hui9 sacra mti quo xps vsus e h9
 sacra mto in prima sui institucōne. Et circa h9
 querūt plura. f. Vñ xps sumpserit corpus et
sanguine suū h tenet cōter q sic. hoc enz
 expse dicit sancti. vñ sup i9 ruth. ij. cūqz co
 medis et bibis. zc. dicit glo. q xps i cena d
 mediet et bibit cū corpis et sanguis sui sac mē
 tū discipulis tradidit. Vñ qz apostoli cōcaue
 rūt carnē et sanguinē et ipse picipauit cū eis
 vñ et aūqui metricē dixerūt. Rex sedz in cena
 turba cinct9 duodena. Se tenet i maib9 se ci
 bat ille cib9. Nō aut sumpsit vt dsequeretur
 aliqñ effectū h vt alijs sumēdi pberet exem
 plū. vñ cris9. pzi9 bibit ne ali9 potū saguis
 abhozerēt. Cū em dicit i euāgelio q xps ac
 cepit panē et calicē. nō ē itelligēdū q tñ ac
 cepit in manib9 vt quida dicūt h eo mō acce
 pit q alijs accipiēs dedit. vñ dixit discipul ac
 cipite et comedite. et itez. accipite et bibite i
 telligēdūz est q ipse accipiēs comedit et bibit
 licet em i māducacōe corpali oporteat differ
 re essentialiter māducacōem et illd qd māduca
 t nō tñ i sacra mta. qz sicut ibi ē cib9 spūal p
 accūs. f. spē mediāte sic p accūs qd māduca
 dz differre essentialiter a māducate. sic id qd
 p se mouet oportet essentialiter differre a mo
 uete vt corp9 ab aia. nō tñ illd qd p accūs mo
 uet vt aiaz a se. Vñ xps sumpserit spūalis
ter h circa hoc ē duplex mō dīcedi. vñ est
 q nō qz vbi ē spūalis māducacō ibi est vnio. vñ
 bi aut ē vnio ibi ē diuersitas. cū ergo xps nō
 differat a se nō comedit spūaliter. et h mod9 ē
 fm hōn. et pe. Ali9 mod9 dīcedi ē q sic. sicut
 em dicitur infra effect9 hui9 sacra mti ē nō
 tñ augmētuz spūalis grē. h etiā qdaz actual
 refectio dulcedis spūalis. licz aut nō fuerit c
 sto gra augmētata ex hui9 sacra mti suscepcōe
 habuit tñ qndā dulcedinē spūalē i noua eius
 institucōe. vñ luc. xxi. desiderio desideravi h9
 pasca mā. vo. qd eusebi9 expoit de sacra mto
 hoc qd discipulis tradebat. et iō spūaliter mā
 ducauit. māducauit etiā sacraliter in qntū co9

p9 suum sub sacro sumpsit. et sacm h i reflexe
 qd disposuit. aliter tñ q ceteri spūaliter et sac
 mētaliter sumāt qui augmētū grē suscipiūt et
 ad ventatis pceptōz signis sacra mta lib9 egēt
 et h mod9 dīcedi ē fm cho. Vñ xps corp9
suū dedit iude hē hylari9 di9 sup m. q. nō
 et duenies qdē fuissz dīderata malicia iude.
 Sed qz xps debuit nobis esse exēplū iusticie nō
 duenibat es9 magistero vt iuda occultū pec
 catorē sine accusacōe et euidentē pbacōe sepa
 ret ab alioz cōione ne daret plāis exēplum
 similia faciēdi et ipse iudas exas9 at9 ex h9 su
 meret occasione peccādi. Et iō dicendū ē q ē
 stus iude sicut et alijs discipulis dedit cor9
 pus suū et sanguinē vt dicit dpo. li. de eccle
 siastica gerat. et alan9 sup jo. habe9 ec. i. q. i.
 xps. et. xvij. q. v. aduersitas. Vñ xps corp9
p9 suū iude dedit cū bucellā intinctā et poz
reit. h q nō h simplice panē. vt em dicit au
 gu9 sup jo. dñs pzi9 distribuērat oib9 disci
 pul9 corp9 suū vbi et ipse iudas erat sicut lucas
 narat. et postea p bucellā intinctā atqz poz
 rectā pdicozē suū expsit. signat aut vt aug9
 dicit ibi p panis intinctōne fictō iude vt em
 inficiātur fila tinguē. vl forte signat dulce
 do diuine boitans. qz ex intinctōne sapidiōz
 reddit panis qd bonū ppter sui ingratiudiez
 fctm ē ei malū. qz introuit in eum sathanas.

De impedimēto eucharistie. a. xvij.
 Oltea dīderādū ē d his q hnt impedi
 re vl retrahere a sumpcōe eucharistie
 Et primo de his q hnt impedire ppter
 idigritatē vt sūt pctā. scdo de his q ppter fedir
 tate vt pollucō nocturna l alie pollucōs. ter
 cō de his q ppter statuti dgruitatē vt cib9 vl
 pot9 passump9. Circa primū qrun9 plura. f.
 Vñ pctōz hnt dsciētiā pcti mortal sumat
 corp9 xpi dānabiliter hē q sic et hoc pter
 indignitatē q ē i ipō p dpacōz tā ad sacra mē
 tū exteri9 qd ē scim q ad rē dētā interi9 q est
 sanct9 scōz q etiā ad rē significatā tñ q est
 sanctitas cui obieē ponit. vñ. i. cor. xj. q man.
 et bi. indi. iu. sibi mā. et bi. i. ddenacōz. Quid
 tñ dilinguūt q pcti mortal dscia durgt in a
 hūo aut ex certitudie sufficiētiā vt qz scit se
 fornicatū. aut pbabili vt qz morose delecta
 tus est et timet fuisse mortalē dscnsuz. Aut les
 ni vt hō scrupulosus q timet de leui delecta
 cōne ne fuerit mortalis. in primo caū peccat
 mortaliter et silt in scdo h nō i tercō. Nam in
 primo dēnit. in scdo discrimi se expō. t. in ter
 cō nō et ita dīstīguīt pe. Sz esto q sit pasca
 cū pctōz tenet dicare. videt q tūc nō pec. z
 dicando hē talis in eo q facit id qd tenetur
 nō peccat h qz malo mō facit. Vñ in dicando
 et omittēdo peccat h nō magis dicando. qz d
 mūicare in peccato ē malū de se h omittēdo
 mūicacōz fit malū ex pcepto ecclesie. vñ poti
 us debz exdīcacōz ecclesie sustinere q in pec
 cato cōcāre. nec tñ ppter est qz pē penitere
 dec pe. Quo peccato peccat sumens corp9
 illi cum consciencia peccati mortalis hē pec
 cato omissionis et negligēcie dum scilicet se
 ad tantum hospitem suscipiendū preparare

¶ sui examiacōz omittit et negligit et etiā pec-
cato contempit et irreuerēcie dūz. s. dñm suū in
tam fecidū hospiciū introduc. et grāz sibi ab
eo oblatā in sacro respuit. ac p h qntū est i se
ipī dño dūmeliā facit. s. bon. Vtz aliquis
exns i pctō mortali dñciā tñ ei? n hñs sum
do corp? xpi mortaliter peccet. s. q aliqz
nō hēat dñciā pcti mortalis aut h ē qz ppa
rauit se et disculit pparacōe sufficiēti dñciam
diligētissime examiando et peritos dñciam
aut pbabili dñciam suā pbabiliter examinan-
do et dñtēdo. aut negligēti. In primo cau nō
peccat s remissionē peccatoz etiā si q latēt ac-
cipit et meret. In secōo similiter n peccat mor-
taliter. In tercō aut peccat mortaliter et dme-
ret. maxie si negligēcia sit magna. s. pe. et cō-
uenit cū eo sco. S3 obicit qz cū nemo sit cer-
t an sit i peccato mortali aut nō. si mortali-
ter peccat q acced. q libz q accedit discrimi-
se exponit. s. q nō requirit ad cauēdū picu-
lū discrimis certitudo dñcie. s. pbabilis cōie-
cture q pē hñ s3m bern. p qtuoz sig. primū est
cū qz deuote vbu dei audit. scdm cū qz se ad
bene opandū pmpit iuenit. terciū cū qz p-
ficiū habz abstinedi a pctō. qrtū cū de pteritis
dolet. hec pe. Vtrum qui accedit cōtrict et
nō cōfessus peccet. s. pctōz dñtē an dñssi-
onē qñ vult cōicare aut pē hñe copiā dñssiozif
pdonei et tps sufficiēs et loqlaz liberā et tūc
peccat cōicando sine dñssiōe qz ad sacm ec-
clesie reqrit. recōciliacō etiā s3m iudiciū ec-
clesie. et sic itelligit hu. de san. vic. cū dñc li.
de pte ligādi atz solnēdi. Audacter dico si
an absolucōz sacerdotis crimiosus ad cōionē
corpis xpi accedit. p certo iudiciū sibi man-
ducat et bibit etiā si eū an multū peniteat est
vehēnter doleat et igemiscat. Aut n h3 et tūc
aut iminet aliq necessitas celebrādi et cōican-
di ut qz timz scādalu psonē sue nisi cōicet aut
populi v l iā incepit sacramti misteriu v l ami-
sit loquelā et tūc nō peccat cū pposito dñfici-
di qñ poterit. Aut nō iminet necessitas et tūc
peccat. s. rich. pe. et sco. Vtz pctōz peccet
vidēdo corp? xpi. s. p visum nō attingit. cor-
pus xpi s3 solū sacramtū ei? qz. visus nō at-
tingit ad substāciā corpis xpi s3 solū ad species
sacmētales ut supradictū ē s3 ille q māducat
nō solū sumit spes sacrales s3 etiā xpm q ē sub-
eis. et iō a visione corpis xpi null? phibet q
sit sacm primū dñsecut. s. baptisimū. Vñ n ba-
ptisati nō sunt admittēdi ad vidēdū corp? xpi
ut etiā patz p dponisiū. l3. ecclīastice jerar. sed
ad māducatōz nō sunt admittēdi nisi soli illi q
nō tñ sacraliter s3 etiā realiter xpo sunt diun-
cti. Vtz pctōz peccz tāgēdo corp? xpi. s. hē
q qñ nccitas vrgz ut qz corp? xpi caderz i lo-
cū imūd nisi colligerz tūc n peccat alias pec-
cat ppter irreuerēciā. S3 cōtra pdicta videt
q sp peccat pctōz tāgēdo et vidēdo. qz beth-
samite vidētes archā dñi sūt mterfecti. i. reg.
v. et s3 r oza pculsus ē qz ipaz archā tetig. ij.
reg. v. Ad qd dicēduz q i n fuit figura tāgē-
cti et vidēcti xpm. s3 bethsamite figurā gerūt
simpliciū hui? sacmēti archana vidēre volēcti.

q ppter timorez frequēter peūt et moriunt. et
oza figurā gerit sacerdotū carnaliū q in pec-
catis erntes ad dñficiēdū accedūt. Nā aliq di-
cūt q illa nocte cū vrozē iacuer. Lralis vero
rō qre illi sūt mterfecti est qz cōtra mādatū dñi
fecerūt qz dñs pcepit. ut null? de plebe eam
dērectā videret. Vñ h vō dicit glo. ibi licebat
soli pōtifici. pcepit etiā ut sacerdotes eā fer-
rēt et iō vterqz cōtra pceptū fecerūt et iō pcul-
si sūt. s. tho. et bon. Vtz aliqz piciēdo cor-
pus xpi in lutū guī? peccet q sumēdo ipm cū
dñciā mortalis peccati. s. q sic primo qui
dē qz ille h facerz ex itēcōne faciēdi iniuriāz
sacramto qd nō intēdit pctōz indigne hoc sac-
mētum suscipiēs. scdo qz hō peccatoz capax ē
gāe. vñ magis ē apt? ad suscipiēdū h sacm
q qcūqz alia creatura irrōnalis. vñ maxie iōz
dinate vteret. h sacro q piceret ipz canibz v l
piceret ipm in lutū ad dculcādum hec tho.
Equit? vidēre de scdo. s. d his q hñt retra-
here ab h sacramto ppter feditatē ut est
pollucō nocturna et silia. Circa qd qrtū plu-
ra. s. Vtz pollucō nocturna et q pollucōnes
hēant retrahere a sumpcōe eucharistie. s. in
sommis n pē eē pctm pē eē tñ effect? pcti v l si
gnū et iō dñsiderāda ē cā nocturne pollucōis.
Sciēd igit? q pollucō qñz pueit ex pcedētib?
cogitacōib? carnalibus. He aut qñz pnt esse
sine peccato oino ut cū qz cā lectōis l dñspu-
tacōis cogit? d talib? cogitare. etsi hō sit sine
dopia et delectacōe n erūt cogitacōes immū-
de sed honeste ex qbz tñ pollucō seq pē. ut pa-
tet p aug. sup gen. ad lram li. xij. ipa inqēt fā-
tasia q sit i cogitacōib? s3mōcinātis cū exps-
sa fuerit i visione somniātis ut inter illā et cō-
iūctiōne corpis n discernat? dñtue mouet? ca-
ro. et sequit? q cū mor? sequit? h tñ sine pctō
q cū pctō a vig. lātib? dicit? qd ut diceret? p-
culdubio cogitacō ē. qñz vō sunt cogitacōes
pcedētes cū dopia et delectacōe etsi assit cō-
sensus erit pctm mortale s3mūt veniale. Qñz
pollucō puenit ex supfluitate cibi et pot? et
h etiā pē esse veniale v l mortale. qñz puenit
ex infirmitate nature q n est pctm. Vñ etiā qz
dā vigilādo sine peccato fluxū semis paciūt
qñz ex supfluitate nature q etiā ē sine pecca-
to. puta qz semē qd fluit ē supfluitas sanguis
s3m plm. qñz ex demonū illusiōe q fātafma-
ta mouere pnt ex quoz appicōe pollucō seq
tur. h aut qñz puenit ex pcedēti negligēcia
pparacōis ad deuocōz v l orōz q pē esse venia-
le pctm v l mortale. qñz etiā ex neqcia demo-
nū ipedire volēcti a receptōe h3 sacmēti. Si i-
g? pollucō nocturna pueiat ex aliq pdcāz
cārū q sūt cū mortali pctō p certo l pbabili-
ter timet? esse. Dicēduz est q ipedit necessario
sumpcōz hui? sacmēti. qz licz ipa s3m se n pos-
sit esse mortale pctm. h3 tñ mortale pctm ane-
xū rōe sue cāe. Si vō pueiat ex cā q sit tñ pec-
catuz veniale non impedit necessario ita scilicet
et q homo sumēdo sit reus corpis et sangui-
nis dñi. impedit tñ de cōgruo ppter duo quo-
rū vñū semp accidit. s. feditas corpis euz q
ppter reuerēciā sacramti n decet accedere ad

alcare. Vñ et volentes tagere aliqd sacramentuz
man9 lauac nisi forte talis immudicia sit ppe
tua vel diurna ut est lepra vel flux9 sanguis
nis vel aliqd aliud. Secudu est euagaco me
tis q sequitur polluc9 nocturna pcpue qua
do cu turpi cogitacoē vl imaginacoē dtingit.
De polluc9e vo q puenit ex crapula veniali
distinguit i decreto qz aut sentit i somnis ima
ginaco turpis et sic imped de agruo ta a su
pc9ne hui9 sacramti q a dfect9ne. Aut n sen
tit et sic no imped a sumpc9e hui9 sacrame
ti. imped tñ de agruo a dfect9ne. Si vo pol
luc9 pueniat ex ca q sit sine peccato ut ex na
ture supfluitate vl infirmitate no est timeda
qz vt dicit greg. hac aim9 nescies ptulisse ma
gis dolens est q fecisse. vn a neutro imped
Et idē dicend ē qñ polluc9 puenit ex cogita
c9ne q fuit oino sine peccato. Polluc9 vo q
puenit ex dyabolica illusi9e et si sine pecca
to sit imped tñ de agruo. vn phid9z. qsqñ
nocturna illusione polluit licet ex memoriā
turpiu cogitaco9u se putat inquatū tñ vt hic
tempraret culpe sue attribuat suāqz immudi
ciā statim fleibus tergat. Si tñ euidenter ap
pareat q dyabol9 conat auferre fructuz eu
charistie pt dnuicare si no dedt cam polluc9
ni sed magis cam dtraria et h sepe accidit in
festis qñ est coicandū. vt legit in collacoib9
pātrū. p cū quidā frater polluc9nem patere
sp in festis qñ erat coicandū. seniores dperio
q ab eo nulla pcesserat cā decreuerunt q p
ter h nullo mō a cōione cessaret ita cessauit il
lusio demonū. Intelligend tñ q impedimētū
qd ex dtrarietate puenit postpōni debet p
ter aliquā necessitatē. puta vt greg. di et ha
bet di. vj. testm. cū forbat aliqui dies festus
erigit in quo pāt9 celebrare dñeuit aut ex
hibere mistenū p eo q ali9 p̄biter deest et
necessitas cogit et ille mod9 dieēdi dñeuit v
bis greg. et p̄. que habent di. vj. testm. et. c.
non est p̄ctm. Si ergo qrat vtz sp qñ qñ pol
luit cessare debeat. Dicend qñ sentiat in qna
cōnem illā inclinasse multū aiāz dñulendū es
set ei q faceret sacramto reuerēciā si a ut ma
gis expeditā naturā sentiat et vlti9 deuocō
vel solemnitas vl aliud qd multū recōpenset
ad sumēdū trabat. tūc arbitroz ipz sine remoz
su dñe accedere posse. hec bon. Itē h̄m tho.
in q̄ro suo polluc9 tali polluc9e q no impe
dit necessario deberet celebrare p alio q in
peccato mortali ess; ne celebrādo mortaliter
peccaret. Vtz polluc9 que in somno inci
pit et i vigilia desinit peccatū sit h̄m h̄m tho.
polluc9 qntū ad meritū vl demerituz magis
iudicat h̄m p̄cipiū q h̄m sinez qz corpalis
morus no ptinz ad meritū vl demeritū nisi se
cundum q a volūtate causatur exquo autem
ille mor9 est excitat9 in dormiēdo no subiacz
vlti9 volūtati vigilantis. Nec reputat9 e
uigilasse dormiēs quousqz recupauerit vbum
aut vsum p̄ tam dtingere q i ipa euigilacoē
peccatū oriat. s. si polluc9 placeat ppter de
lectacōz q qdem dplacēcia si sit ex surp̄cōe
erit venial. Si aut cā dñen su deliberatiuo et

p̄cipue cū appetitū futuri ē mortal. Illa tñ d
placēcia n̄ facit p̄teritā polluc9 esse p̄ctm qz
n̄ ē ei9 cā h̄z ipa i se ē p̄ctm. si aut placeat vt ē
nature exoneracō n̄ est p̄ctm. Vtz polluc9
diugal dēat retrahere a sumpc9e eucharistie
h̄z coic9 diugal si sit sine p̄ctō vt si fiat cā p
lis generāde vl debiti reddēdi. n̄ alia rōe re
trahit ab h̄z sacramento q polluc9 nocturna que
accidit sine p̄ctō. s. ppter imundiciā corpis et
distractōz mētis. rōe cui9 di9 hiero9 sup M.
et h̄etur. xxij. q. iij. sciatis si panes p̄pōis ab
his q vxores tetigerāt dmedi n̄ poterāt qnto
magis p̄pōis q de celo descēdit nō p̄t ab his q
diugalib9 paulo añ adheserūt amplexib9 vt
olari. n̄ qz nupcias adēnem9 h̄z qz eo tpe quo
carnes agni paschal māducati sum9 a carna
lib9 opib9 vacaē dēm9 h̄z qz h̄z h̄m dgruitatē
n̄ h̄m necessitatē ē itelligend. iō di9 ḡg. et h̄e
tur. e. q. vir cū p̄pā. q tal ē suo iudicō reliqñ
dus. Si aut voluptas dñet i ope carnis vt i
bidē ḡg. subd. tūc p̄hiberi d̄z ne accedat ad
h̄z sacm nisi p̄pō fuerit lot9 aq. s. penitēcie
Aliq tñ distinguūt q voluptas p̄t dñari du
s. aut ita q moneat ad dgnosced ppter fornic
cacōz vitādā et sic d̄z abstinē d agruo. aut p
ter explōnā libidinē et sic abstinere d̄z nctio
qñ dgnoscit vxorē vt meretricē. xxij. q. iij.
vir cū p̄pā i tex. et glo. Itē nota q d. cō. di. ij.
et ois h̄z d̄z q q vult dnuicare d̄z abstinere
ab vxore p̄pā trib9 aut. iij. aut. v. dieb9 et i
tellige h̄m jo. q d̄z abstinere qntū ē in se et n̄
d̄z exigere h̄z exact9 tene9 reddere. h̄z illd n̄ ē
p̄ceptū h̄z d̄h̄liū. Vtz mulier mēstruata ar
ceat a p̄ceptōe corpis xp̄i h̄z q no nec etiā
mulier statim post ptū qz illa immudicia ē pu
re natural si tñ ex reuerēcia recipe nō p̄sumit
vl qd p̄t ē ab ingressu ecclie abstinere voluc
rit ē laudāda si tñ recepit n̄ est iudicāda. di.
l. c. i. et. c. ad ei9 et ex. de purifi. c. i. Simili
ter dicit p̄t de illa ifirmitate q d̄z leuiti. xv. se
mis flux9. Vtz somniū homicidij ipediāt
h̄z sōniū h̄mōi n̄ iducit immudiciā corpis nec
tāta9 distractōz mētis sicut somniū fornicaci
onis ppter intēsiōz delectacōis si tñ somniuz
homicidij pueiat ex cā q ē p̄ctm mortale ipe
dit rōe sue eāe a supcōe sacramta h̄z tho.

Equit9 videre de tercō. s. d̄z h̄z q h̄nt retra
here a supcōe eucharistie ppter statuti d
gruitatē. et cca h̄z q̄runt9 plura. s. vtz. cib9 vl
pot9 p̄sumpt9 ipediāt supcōz h̄z sacm̄ti h̄z
q sic ex. de cele. mis. ex pte i rex. et glo. d. Et
h̄z tripl̄ci rōe p̄imo vt aug9. dicit ob hono
rē sacramti vt. s. p̄i9 i os intrēt nōdū infectū
aliquo cibo l potu. de dse. di. ij. liqdo. scdo
ppter significacōz vt. s. det9 itelligi q xp̄s q ē
res h̄z sacm̄ti. et caritas ei9 p̄imo fūdari d̄z
in cordib9 nr̄is h̄m i9 M. vj. p̄imū q̄rite re
gnū dei. et ppter piculū vomit9 vl ebrietatis
q qñqz dtingūt qñ hoies inordiate potib9
cibis vtūtur. sicut apostol9 di. i. cor. xj. ali9
quidē elunt ali9 aut ebri9 est. Excipiūtur tñ i
firmi qui statim sunt d̄municandi etiā post cu
bum si de eoz piculū t̄met9 ne sine d̄munio
ne d̄cedant quia necessitas legez non habet

Quarto etiā qñqz remittit peccatū mortale ve
qn̄ sūtur ab eo q̄ est in peccato mortali e⁹ cō
sciēciā n̄ hz et affctm̄. forte ei p̄mo n̄ fuit dtri
⁹ h̄ duoce et ruerēter accedns̄ dseqt̄ p̄ h̄ sac
mētū grāz caritatis q̄ dtri cōz pficit et remissi
onē p̄ti. Quico hoi tā sumētū q̄ etiā offerētū
q̄ ec̄ illis p̄ qb⁹ h̄ sacramētuz offerē h̄m modū
et quantitatē sue deuocōnis et feruoris pena
peccati remittit. Sexto bō a peccatis p̄serua
tum qz p̄ ip̄m spūaliter roboza⁹ h̄m illud p̄s
panis cor hō. d̄firmat. tū qz p̄ ip̄m inq̄ntum ē
signū quoddā passionis xp̄i p̄ quā deuicti sūc
demonēs impugnacō demonū repellitur. Vñ
criso. dicit sup̄ jo. vt leones flāmam spirātes
sic ab illa mensa discedim⁹ terribiles effectū
in animo. De hui⁹ sacramēti efficacia loquēs
inno. et q̄si omēs ei⁹ effect⁹ sup̄radictos bre
uiter d̄phēdēs dicit. eucharistia liberat a ma
lo d̄seruat in bono delz venialia et cauet moz
talia. hui⁹ etiā v̄tute sacramēti omēs v̄tutes
augentur oim̄ graciāz fruct⁹ exuberant
Impeditur autē efficacia hui⁹ sacramēti aliq̄
mō p̄ venialia. Peccata em̄ venialia duplici
ter accipi possunt. vno mō put sunt p̄terita. a
lio⁹ put sunt actu. p̄mo qdē mō peccata ven
alia nullo mō impediūt effectū hui⁹ sacramē
ti p̄t em̄ d̄tingere q̄ aliquis post multa pecca
ta d̄m̄ ita venialia deuote accedat ad hō sacra
mētum et plenarie d̄sequatur hui⁹ sacramēti
effectū. Secūdo autē mō peccata venialia nō
ex toto impediūt hui⁹ sacramēti effectum sed
in parte. dictū est em̄ q̄ effect⁹ hui⁹ sacramē
ti nō solū est adepcō habitualis gracie et ca
ritatis sed etiā est quedā refectio actualis spi
ritualis dulcedinis. que quidem impedit⁹ si a
liquis accedat ad hoc sacramētum mente di
stracta p̄ peccata venialia. nō autē tollitur au
gmentū spiritualis gracie et caritatis. cū om̄
bus p̄dictis ouenit tho. in sum.

Equitur videre d̄ sc̄do. s. in quib⁹ habeat
efficaciam sacramētuz eucharistie. Et cir
ca hoc querunt⁹ plura. s. Vñ habeat efficaciam
in quolibet viro iusto h̄ sacramētum nō
habet efficaciam in aliquo nisi digne accedat
digne autēz accedit qui se p̄parat sicut debet
Tantū vero sacramētum accipe sicut alium ci
bum nō est d̄gruū nec fructuosum erit qz in h̄
sacramento est p̄ns diuina maiestas et summa
expermittur caritas iō debet recipi cū honore
et deuocōne. et qz sic nō recipit tant⁹ hospes
in innūdo hospicō. necesse est vt hō deo ho
spiciū p̄paret p̄ sui diiudicacōnem et qz nul
lus hospiciū hospiti parat nisi eū cognoscat
necesse ē q̄ istū cibū ab alijs discernat. Ad h̄
ergo q̄ hoc sacramētum in aliquo habeat effi
cacia opoztet p̄mo istū cibū ab alijs discernere
p̄ fidem. sc̄do hospiciū parare p̄ sui p̄ba
cōnem. tercō in hospicō pato recipe cū hono
re et deuocōne p̄imū et sc̄dm̄ h̄ em⁹. i. cor. xj
p̄imum ibi non diiudicās cozp⁹ xp̄i. sc̄dm̄ i
bi p̄bet autē se ip̄m hō. terciū in zacheo. Et qz
multi recipiūt h̄ sacramētum qui se nō p̄parāt
debite iō multi imbecilles et infirmi et doz
multi. Cū ergo queritur vñ vir iustus recipit

at sacramēti efficaciam. Dicendū q̄si p̄parat se
recipit. Alioqn̄ si ex quadā corrupcōne v̄l di
stractione nō p̄paret se debite aut nullaz aut
modicā reportat efficaciam. Licet nō incurzat
mortalem offensionē h̄ bonū. Vñ h̄ sacramē
tum in aliquo peccatore efficaciam habeat. s.
qui est in mortali peccato h̄ nō est limitan
da dei largitas qm̄ in hoc sacramēto possit fa
cere et aliqn̄ faciat omīs culpe remissionē. sed
secundū forū d̄mune et generalem racōnez in
stucōnis hui⁹ sacramēti dicendū est q̄ illud
sacramētum datū est in cibum illis qui sunt de
cozpe cristi mystico et omīs tales h̄nt caritatē
ideo effectū habet in solis iustis. effect⁹ autē
in iustis est liberacō a culpa veiali et p̄serua
cō a mortali vt supra patuit. hec bonū. Vñ
hoc sacramētum p̄fit tū sumētū h̄ q̄ nō sed
etiā alijs. Nam sicut dictum est h̄ sacramētum
nō tū est sacramētuz sed etiā sacrificiū. in quā
tum em̄ in hoc sacramēto rēp̄sentat⁹ passio xp̄i
p̄ quam xp̄s obtulit se hostiā deo. vt dicit⁹ ad
ep̄h. v. habz rōnem sacrificij. s. in quātuz in h̄
sacramēto tradit⁹ inuisibilis gracia sub visibi
li specie h̄z rōnem sacramēti. sic igit⁹. h̄ sacra
mētū p̄dest sumētū et p̄ modū sacramēti et
p̄ modū sacrificij qz p̄ oibus sumētū offer
tur dicit⁹ em̄ in canone misse quotquot ex hac
zē. vsqz grācia repleamur. s. alijs q̄ nō sumēt p̄
dest p̄ modū sacrificij in quātuz p̄ eoz salu
te offertur. Vñ de et in canone misse dicit⁹ me
mento. zē. vsqz in columitatis sue. et vtrumqz
modū d̄ficiendi d̄ns exprimit. M̄. xxvj. qui p̄
vobis. s. sumentū et p̄ multis. s. alijs effun
det⁹ in remis. pecca. hec tho. Vñ hoc sac
mētum habeat suū effectū in omib⁹ p̄ q̄bus
offertur h̄ q̄ nō. nā sicut passio cristi p̄dest
quidem oibus q̄ntū ad sufficiēciam et ad re
missionē culpe et adepcōz grācie et glorie. sed
effectū nō h̄z nisi in illis qui passioni xp̄i d̄i
gunt⁹ p̄ fidem et caritatē. ita etiā h̄ sacramētuz
qd̄ est memoriale d̄nice passionis nō h̄z suū ef
fectū nisi in illis qui d̄iugūtur huic sacramē
to p̄ fidē et caritatē. Vñ aug⁹. dicit ad renatū
quis offerat cozp⁹ cristi nisi p̄ his q̄ sunt mē
bra xp̄i. Vñ et i canone misse nō ozat⁹ p̄ his q̄
sunt ex ecclesiā. Illis tū p̄dest pl⁹ vel minus
h̄m modū deuocōis eoz. hec tho. Vñ su
mere plures hostias d̄secratas simul in eadez
missa magis p̄fit sumentū vel etiā illis p̄ qui
bus sunt oblate q̄ sumere vnam tantū h̄ q̄
nō nā sumpcō p̄inet ad rōnem sacramēti s̄ ob
lacō p̄inet ad racōnem sacrificij et ideo ex h̄
q̄ aliquis sumit cozpus xp̄i semel v̄l pluries
nō accrescit alijs aliqd̄ iuuamē. similiter etiā
nec ex hoc q̄ sacerdos d̄secrat plures hostias
in vna missa multiplicat⁹ effect⁹ hui⁹ sacramē
ti qz nō est nisi vnū sacramētū nichil em̄ pl⁹ ē
v̄tatis i multis hostijs d̄secratis q̄ in vna. cū
sub omib⁹ et sub vna nō sit nisi tot⁹ xp̄s. Vñ
nec si aliquis plures hostias d̄secratas i vna
missa simul sumat p̄cipit maiore effectū sacra
mēti. In plurib⁹ vero missis multiplicat⁹ sac
rificij oblacō et iō multiplicatur effect⁹ sacri
ficij. hec tho.